Acum un film cu Juliette Binoche și Johnny Depp

Joanne HARRIS

Chocolat

EDITURA VIVALDI

Cuprins

JOANNE HARRIS

CHOCOLAT

În româneşte de: TANIA MOCHI

În memoria străbunicii mele,
Marie André Sorin
(1892-1968)

Mulţumiri

Mulţumiri din inimă tuturor celor care au ajutat la crearea acestei cărţi: familiei mele pentru sprijin, mentalitate infantilă şi încurajări nedumerite; lui Kevin pentru manevrarea obositoarelor hârtii; lui Anouchka pentru împrumutarea lui Pantoufle. Mulţumesc de asemenea şi neîmblânzitei mele agente, Serafina Clarke, şi editoarei Francesca Liversidge, lui Jennifer Luithlen şi Lora Fountain şi tuturor celor de la Doubleday care m-au ajutat să mă simt atât de bine-primită. În sfârşit, mulţumiri speciale colegului scriitor Christopher Fowler pentru că a aprins luminile.

1.
11 februarie
Lăsata secului

Am venit purtate de vântul carnavalului. Un vânt cald pentru februarie, încărcat cu aromele fierbinţi şi unsuroase ale plăcintelor, şi cârnaţilor, şi napolitanelor pudrate cu zahăr, prăjite pe un reşou chiar acolo, pe marginea drumului, pline de confetti care ne alunecau pe gulere şi mâneci şi care se rostogoleau în rigole ca un antidot tembel al iernii. Mulţimile adunate pe îngusta stradă principală se agită febril, cu gâturile întinse să prindă imaginea *char*-ului acoperit cu satin, cu panglici atârnând şi rozete din hârtie. Anouk priveşte, cu ochii măriţi, un balon galben într-o mână şi o trompetă de jucărie în cealaltă, între un coş de cumpărături şi un câine cafeniu, trist. Am mai văzut carnavaluri şi înainte, ea şi cu mine; o procesiune de două sute cincizeci de *chars* decorate în Paris în ultima Mardi Gras[1], o sută şi optzeci în New York, două duzini de orchestre în marş în Viena, clovni pe picioroange, *Grosses Têtes* cu mulaje din *papier-mâché* clătinându-li-se pe capete, majorete cu bastoanele răsucindu-se şi strălucind. Dar, la şase ani, lumea pare încă minunată. Un car din lemn, decorat în grabă cu poleială şi satin şi scene din cărţile de poveşti. Capul unui dragon pe un scut, Raspunzel cu o perucă de lână, o sirenă cu o coadă din celofan, o casă de turtă dulce, din carton aurit şi pictat, o vrăjitoare în prag, întinzându-şi degetele cu unghiile vopsite în verde către un grup de copii tăcuţi… La şase ani este posibil să percepi subtilităţi pe care un an mai târziu nu le mai poţi înţelege. În spatele cartonului, al decoraţiilor, al plasticului, ea poate zări vrăjitoarea adevărată, magia adevărată. Mă priveşte cu ochii ei, care sunt

de culoarea verde-albastră a Pământului văzut de la mare înălţime, strălucind.

— Rămânem? Rămânem aici? Trebuie să-i amintesc să vorbească franţuzeşte. Dar rămânem? Nu-i aşa? Se agaţă de mâneca mea. Părul ei este un vârtej de vată de zahăr în vânt.

Mă gândesc. Este un loc la fel de bun ca oricare altul. Lansquenet-sous-Tannes, cel mult două sute de suflete, nu mai mult de o haltă pe drumul dintre Toulouse şi Bordeaux. Clipeşti o dată şi s-a dus. O stradă principală, un şir dublu de case din lemn de culoarea cenuşii, strânse tainic, câteva străduţe paralele ca dinţii unei furculiţe îndoite. O biserică, spoită agresiv, într-un scuar cu magazine micuţe. Ferme împrăştiate pe pământul gras. Livezi, vii, fâşii de pământ închise şi înregimentate în conformitate cu apartheidul rural strict: aici meri, aici kiwi, pepeni, andive sub cochiliile lor negre de plastic, viţe albite şi ofilite sub soarele slab de februarie, aşteptând triumfala reînviere din martie… În spate, râul Tannes, mic afluent al lui Garonne, îşi croieşte drum spre păşunea mlăştinoasă. Şi oamenii? Seamănă cu toţi cei pe care i-am văzut; poate puţin cam palizi în lumina soarelui, puţin murdari. Eşarfele şi beretele au culoarea părului de dedesubt, cafenii, negre sau gri. Feţele sunt zbârcite ca ultimele mere ale verii, ochii adânciţi în carnea ridată ca stafidele într-o gogoaşă veche. Câţiva copii, îmbrăcaţi în roşu şi verde strălucitor şi galben, par să aparţină altei rase. Pe când *char*-ul înaintează greoi în lungul străzii, tras de vechiul tractor, o femeie solidă cu o figură aspră, nefericită, strânge o haină ecosez pe umeri şi strigă ceva în dialectul local abia inteligibil; pe car, un Moş Crăciun turtit, nelalocul lui printre zâne, şi sirene, şi goblini, aruncă dulciuri în mulţime cu o agresivitate abia mascată. Un om mai în vârstă, cu trăsături delicate, cu o pălărie de fetru în locul beretei rotunde mai obişnuită în această zonă, îşi culege trist câinele de la picioarele

mele cu o privire care cere scuze. Îi văd degetele graţioase şi subţiri mişcându-se în blana câinelui; câinele schiaună; expresia stăpânului devine complexă, un amestec de dragoste, îngrijorare, vinovăţie. Nimeni nu se uită la noi. Am putea la fel de bine să fim invizibile; hainele noastre ne înseamnă ca străine, trecătoare. Sunt politicoşi, atât de politicoşi; nimeni nu se holbează la noi. Femeia, cu părul lung strâns în gulerul paltonului oranj, o eşarfă lungă în jurul gâtului; copilul, în pantaloni galbeni şi canadiană albastră. Culorile le desemnează. Hainele lor sunt exotice, figurile lor – prea palide, sau prea întunecate? – părul îi înseamnă ca fiind din altă parte, străini, puţin ciudaţi. Oamenii din Lansquenet au învăţat arta de a observa fără a privi direct. Le simt privirile ca un abur pe ceafă, ciudate, fără să fie ostile, dar reci. Suntem pentru ei o curiozitate, o parte a carnavalului, un semn al alienării. Le simt ochii pe noi pe când mă întorc să cumpăr o *galette* de la un vânzător. Hârtia este fierbinte şi unsuroasă, blatul de pâine neagră tare pe margini, dar gros şi bun la mijloc. Rup o bucată şi i-o dau lui Anouk, ştergându-i bărbia de untul topit. Vânzătorul este un bărbat durduliu, aproape chel, cu ochelarii groşi, cu faţa transpirată de căldura reşoului. Clipeşte cu un ochi înspre fetiţă. Cu celălalt ochi studiază fiecare detaliu, ştiind că, mai târziu, i se vor pune întrebări.

— În concediu, *madame?* Eticheta rurală îi permite să ne întrebe; în spatele indiferenţei comerciantului observ adevărata înfometare. Cunoaşterea este aici monedă curentă; cu Agen şi Montauban atât de aproape, turiştii sunt o raritate.

— Pentru o vreme.

— De la Paris, deci? Probabil că de vină sunt hainele noastre. În zona aceasta oamenii sunt săraci. Culoarea este un lux; nu durează mult. Bobocii strălucitori de pe marginea drumului sunt buruieni cotropitoare, inutile.

— Nu, nu Paris.

Char-ul este aproape de capătul străzii. O mică orchestră – două cimpoaie, două trompete, un trombon şi o tobă – îl urmează, cântând un marş neidentificabil. O duzină de copii se împrăştie în urma ei, culegând dulciuri. Unii sunt în costume; o văd pe micuţa Scufiţă Roşie şi o persoană miţoasă care ar putea să fie lupul, disputându-şi amiabil posesiunea unui ghem de panglici.

În ariergardă, o figură în negru. La început am impresia că face parte din paradă – Doctorul Ciumă, poate – dar, pe când se apropie, recunosc sutana de modă veche a unui preot de ţară. Are cam treizeci de ani, deşi, de la distanţă, mersul său rigid îl face să pară mai bătrân. Se întoarce înspre mine şi văd că şi el este străin, cu pometţii înalţi şi ochii palizi ai nordicilor şi degete lungi de pianist care se odihnesc pe argintul crucii care-i atârnă la gât. Poate asta-i dă dreptul să se holbeze la mine, această alienare; dar nu văd nici urmă de bun-venit în ochii lui reci, deschişi la culoare. Doar privirea măsurată, de felină, a cuiva care nu este sigur de teritoriul său. Îi zâmbesc; el se uită într-o parte, speriat, îi cheamă pe cei doi copii la el. Cu un gest arată mizeria care a umplut deja drumul; vrând-nevrând, cei doi încep să cureţe, adunând serpentinele şi ambalajele de dulciuri şi ducându-le la un coş de gunoi. Îl observ pe preot uitându-se la mine pe când mă întorc cu o privire care, la un alt bărbat, ar fi fost admirativă.

Nu există post de poliţie în Lansquenet-sous-Tannes, deci nu există crime. Încerc să fiu ca Anouk, să văd adevărul dincolo de deghizare, dar acum totul este în ceaţă.

— Rămânem? Rămânem, *maman?* Mă trage cu insistenţă de mână. Îmi place, îmi place aici. Rămânem?

O iau în braţe şi o sărut pe creştetul capului. Miroase a fum şi a clătite şi a aşternuturile calde ale unei dimineţi de iarnă.

— De ce să nu rămânem? Este un loc la fel de bun ca altele.

— Da, sigur, îi spun, cu gura în părul ei. Sigur că da. Nu este chiar o minciună. De data aceasta s-ar putea să fie chiar adevărat.

Carnavalul a plecat. O dată pe an satul străluceşte în lumina sa trecătoare, dar acum lumina lui s-a stins, mulţimea s-a împrăştiat. Vânzătorii îşi strâng reşourile şi umbrarele, copiii îşi scot costumele şi podoabele. Domină un uşor aer de stânjeneală, de mâhnire faţă de acest exces de zgomot şi culoare. Ca ploaia care se evaporă imediat în miezul verii, se ascunde în pământul crăpat şi în pietrele arse de soare, nelăsând nicio urmă. Două ore mai târziu, Lansquenet-sous-Tannes este încă o dată invizibil, ca un orăşel fermecat care apare doar o dată pe an. Dacă n-ar fi fost carnavalul, nici nu l-am fi observat.

Avem gaze, dar nu avem încă electricitate. În prima noapte, am făcut clătite pentru Anouk la lumina lumânării şi le-am mâncat lângă foc, folosind o revistă veche ca farfurie, pentru că niciunul dintre lucrurile noastre nu urma să ajungă până mâine. Magazinul fusese iniţial o brutărie şi încă are franzela gravată deasupra uşii înguste de la intrare, iar podeaua este plină de praf de făină şi, când am venit, ne-am croit drum pe o potecă de reclame vechi. Chiria este ridicol de mică pentru noi care suntem obişnuite cu preţurile marilor oraşe; chiar şi aşa am surprins privirea suspicioasă a femeii de la agenţie pe când număram bancnotele. Pe documentul de închiriere mă numesc Vianne Rocher, semnătura este o hieroglifă care ar putea să însemne orice. Am explorat la lumina lumânării noul nostru teritoriu; vechile cuptoare în stare surprinzător de bună sub grăsime şi funingine, pereţii furniruiţi cu pin, faianţa înnegrită. Anouk a găsit vechea firmă strânsă într-o cameră din spate şi am tras-o afară; păianjenii s-au

răspândit de sub canavaua decolorată. Camerele noastre sunt deasupra magazinului; un dormitor şi o cameră de baie, un balcon ridicol de mic, ghivece din teracotă cu muşcate ofilite… Anouk s-a strâmbat văzându-le.

— E aşa de întuneric, *maman.* Părea îngrozită, nesigură în faţa acestui prăpăd. Şi miroase aşa de trist.

Are dreptate. Mirosul este ca lumina zilei ţinută închisă ani de zile până ce a devenit acră şi râncedă; mirosul şoarecilor şi al fantomelor tuturor lucrurilor de mult uitate şi neplânse. Are ecou ca o pivniţă, iar puţina căldură emanată de noi accentuează fiecare umbră. Vopseaua şi lumina soarelui şi săpunul ne vor scăpa de mizerie, dar cu tristeţea este altă problemă, rezonanţa îndepărtată a unei case unde nimeni n-a mai râs de ani. Faţa lui Anouk este palidă şi ochii i s-au mărit în lumina lumânării, cu mâna strânsă de a mea.

— Trebuie să dormim aici? întreabă ea. Lui Pantoufle nu-i place. Este speriat.

Am zâmbit şi i-am sărutat obrazul auriu, solemn. Pantoufle ne va ajuta.

Am aprins o candelă pentru fiecare încăpere, aurie, şi roşie, şi albă, şi oranj. Eu prefer să-mi fac singură esenţele aromate dar, în caz de criză, beţele cumpărate sunt destul de bune şi ele, levănţică, şi cedru, şi lămâiţă. Ţinem fiecare câte o lumânare, Anouk suflă în trompeta ei de jucărie, iar eu bat cu o lingură de metal într-o tigaie veche şi, timp de zece minute tropăim prin fiecare cameră, ţipând şi cântând în gura mare – *Afară! Afară! Afară!* – până ce se zguduie pereţii şi fantomele ultragiate fug, lăsând în urmă un miros slab de arsură şi multă tencuială căzută. Ne uităm în spatele tencuielii crăpate şi înnegrite, în spatele tristeţii lucrurilor părăsite şi începem să vedem trasee slabe, ca imaginea lăsată de o scânteie aprinsă în mână – aici un perete sclipitor cu tencuială aurie, aici un fotoliu, puţin rupt, dar colorat într-un portocaliu

sclipitor, vechea firmă strălucind brusc pe când culorile pe jumătate ascunse alunecă afară de sub straturile de mizerie. *Afară! Afară! Afară!* Anouk şi Pantoufle tropăie şi cântă şi vechile imagini par să strălucească mai tare – un taburet roşu lângă tejgheaua acoperită cu vinilin, un şir de clopoţei la uşa de la intrare. Desigur, ştiu că este doar un joc. O strălucire care linişteşte un copil speriat. Va fi necesară multă muncă până ce toate acestea vor deveni adevărate. Dar, pentru moment, este suficient să ştim că această casă ne acceptă aşa cum o acceptăm şi noi. Pâine şi sare în prag pentru zeii casei. Santal sub pernă ca să ne îndulcească visele.

Mai târziu, Anouk mi-a spus că Pantoufle nu mai este aşa de speriat, deci totul era bine. Am dormit împreună, îmbrăcate, pe salteaua plină de făină din dormitor, cu toate lumânările aprinse şi, când ne-am trezit, era dimineaţă.

2.
12 februarie
Miercurea cenuşii

De fapt ne-au trezit clopotele. Nici nu-mi dădusem seama cât de aproape suntem de biserică până ce nu le-am auzit, un zumzet rezonant de tonalitate scăzută alunecând într-un *carillon* strălucitor – *dummm fla-di-dadi-dummm* – la bătaia joasă. M-am uitat la ceas. Era şase dimineaţa. Lumina cenuşiu-aurie se filtra printre obloanele sparte pe pat. M-am ridicat şi am privit dalele umede care străluceau în scuar. Turla albă a bisericii se ridica ascuţită în lumina dimineţii, apărând dintr-un şir de magazine întunecate; o brutărie, o florărie, un magazin de pompe funebre care vindea pietre funerare, îngeri din piatră, trandafiri emailaţi… Deasupra faţadelor discret acoperite cu obloane, turla albă este un far, cifrele romane ale ceasului lucind roşu la ora şase douăzeci ca să-l înşele pe diavol, Fecioara pe postamentul ei păzind scuarul cu o figură vag supărată. În vârful turlei scurte se învârte o morişcă de vânt – de la vest la vest-nord-vest – un om cu robă şi o seceră. De la balconul cu muşcate moarte îi pot vedea pe primii sosiţi la liturghie. Am recunoscut-o pe femeia cu palton ecosez de la carnaval; i-am făcut semn cu mâna, dar ea şi-a continuat drumul fără să-mi răspundă, strângându-şi haina protector în jurul ei. În spatele ei, bărbatul cu pălăria de fetru şi câinele său cel trist şi cafeniu îmi zâmbeşte ezitant. L-am strigat dar, evident, eticheta rurală nu permite asemenea libertăţi pentru că el se grăbeşte să intre în biserică, luându-şi şi câinele.

După aceea nimeni nu s-a mai uitat la fereastra mea, deşi am numărat mai mult de şaizeci de capete – fulare, berete, pălării trase în jos împotriva unui vânt invizibil – dar am simţit indiferenţa lor

curioasă, studiată. Avem probleme importante, spuneau umerii lor strânşi şi capetele plecate. Picioarele li se târau pe dalele scuarului ca picioarele copiilor care se duc la şcoală. Acesta s-a lăsat azi de fumat, îmi dau seama; acesta, de vizita lui săptămânală la cafenea, alta va renunţa la mâncărurile preferate. Nu este treaba mea, desigur. Dar, în acel moment am simţit că, dacă un loc ar avea nevoie de puţină magie… Obiceiurile vechi nu dispar niciodată. Şi, când te-ai ocupat cândva de îndeplinirea dorinţelor, impulsul nu te mai părăseşte niciodată. Şi oricum, vântul, vântul carnavalului, sufla încă, aducând cu el aroma ştearsă de grăsime, şi vată de zahăr, şi praf de puşcă, mirosurile fierbinţi şi ascuţite ale schimbării anotimpurilor, care fac palmele să usture şi inima să bată mai tare. Pentru o vreme deci vom rămâne aici. Pentru o vreme. Până ce se va schimba vântul.

Am cumpărat vopsea de la magazinul universal şi bidinele, trafaleţi, săpun şi găleţi. Am început munca de sus în jos, scoţând perdelele şi aruncând scoabe sparte în grămada din ce în ce mai mare din curticica din spate, am frecat podelele şi am aruncat găleţi de apă în josul scării înguste şi pline de funingine astfel încât amândouă ne-am udat din cap până în picioare de mai multe ori. Şpaclul lui Anouk a devenit un submarin, iar al meu un tanc care trimitea torpile zgomotoase de săpun în jos pe scări până în hol. În mijlocul acestei nebunii am auzit clopoţelul de la intrare şi m-am uitat în sus, cu săpunul într-o mână şi şpaclul în cealaltă, la silueta înaltă a preotului.

Mă întrebasem în cât timp va sosi.

Ne-a privit o vreme, zâmbind. Un zâmbet circumspect, stăpân pe sine, benevolent; stăpânul conacului care întâmpină oaspeţii nepoftiţi. Îmi dădeam seama că e conştient de salopeta mea murdară, de părul pe care mi-l prinsesem într-o

eşarfă roşie, de picioarele mele goale în sandalele ude.

— Bună dimineaţa. Un pârâiaş de apă murdară se scurgea înspre pantofii lui negri, foarte lustruiţi. Am văzut cum ochii lui se îndreaptă în jos, apoi iar înspre mine.

— Francis Reynaud, a spus el, dându-se discret într-o parte. *Curé* al parohiei. Am râs; nu m-am putut abţine.

— A, asta era, am spus, maliţioasă. Credeam că sunteţi de la carnaval. Râs politicos; *ha, ha, ha.*

Am întins o mănuşă de plastic galbenă.

— Vianne Rocher. Şi bombardierul de acolo este fiica mea, Anouk.

Explozii de săpun şi Pantoufle luptându-se pe scări, îl puteam simţi pe preot aşteptând detalii despre *monsieur* Rocher. Mult mai uşor să ai totul pe o bucată de hârtie, totul oficial, să eviţi această *conversation* incomodă, plicticoasă.

— Presupun că sunteţi foarte ocupată în această dimineaţă.

Brusc am simţit că-mi pare rău pentru el aşa cum se chinuia să realizeze un contact. Din nou, râsul forţat.

— Da, trebuie cu adevărat să facem curat aici cât mai repede posibil. Şi va dura! Dar nu am fi venit oricum în dimineaţa aceasta la biserică, *monsieur le curé.* Nu participăm la slujbe, să ştiţi. Era un gest politicos; voiam să-i arăt unde stăteam, să-l liniştesc; dar el a părut tulburat, aproape insultat.

— Înţeleg.

Fusesem prea directă. Ar fi dorit să mai dansăm puţin, să ne dăm târcoale unul altuia ca două pisici curioase.

— Dar este foarte amabil din partea dumneavoastră să ne vizitaţi, am continuat veselă. Chiar aţi putea să ne ajutaţi să ne facem prieteni aici.

Şi el este ca o pisică, am observat; rece, cu ochi deschişi la culoare care niciodată nu privesc direct, atent, studiat, distant.

— Voi face tot ce-mi stă în puteri. Este indiferent acum când ştie că nu facem parte din turma lui. Totuşi conştiinţa îl îndeamnă să ne ofere mai mult decât ar vrea. Vă gândiţi la ceva anume?

— Mda, ne-ar trebui o mână de ajutor aici, am sugerat eu. Nu dumneavoastră, desigur – repede, când el încerca să răspundă. Poate ştiţi însă pe cineva care ar avea nevoie de nişte bani în plus? Un zidar, cineva care ar putea să ne ajute la finisaje? Acesta era un teritoriu sigur.

— Nu-mi vine nimeni în minte. Dar voi întreba. Este foarte precaut. Poate o va face. Îşi cunoaşte datoria faţă de nou-veniţi. Dar ştiu că nu va găsi pe nimeni. Nu este genul care acordă uşor favoruri. Ochii lui se îndreaptă discret înspre pâinea şi sarea de la uşă.

— Pentru noroc. Zâmbesc, dar faţa lui rămâne de piatră. Se uită la mica ofrandă de parcă l-ar fi ofensat.

— *Maman?* Capul lui Anouk apare în uşă cu părul zbârlit ca la arici. Pantoufle vrea să se joace afară. Avem voie?

Încuviinţez.

— Rămâi în grădină. Îi şterg o murdărie de pe nas. Arăţi ca o vagaboandă. Văd cum se uită la preot şi îi surprind la timp privirea comică. Acesta este *monsieur* Reynaud, Anouk. De ce nu-l saluţi?

— Salut! ţipă Anouk în drum spre uşă. La revedere! O lucire a puloverului galben şi a salopetei roşii şi a dispărut, picioarele patinându-i iute pe gresia săpunită. Nu pentru prima oară, sunt aproape sigură că-l zăresc pe Pantoufle în urma ei, o pată întunecată pe pragul de sus al uşii.

— Are doar şase ani, îi spun în chip de explicaţie.

Reynaud zâmbeşte slab, acru, de parcă această primă vedere a fiicei mele i-a confirmat una dintre

bănuielile pe care le nutreşte la adresa mea.

3.
Joi, 13 februarie

Slavă Domnului că s-a terminat. Vizitele mă obosesc groaznic. Nu mă refer la dumneavoastră, desigur, *mon père;* vizita mea săptămânală la Domnia Voastră este un lux, aţi putea spune că este singurul. Sper că vă plac florile. Nu arată prea grozav, dar miros splendid. Le voi pune aici, lângă scaunul dumneavoastră, ca să le puteţi vedea. Se văd frumos câmpiile de aici, cu Tannes în mijloc şi Garonne sclipind în depărtare. Aţi putea chiar să vă imaginaţi că suntem singuri. Oh, nu mă plâng. Nu cu adevărat. Dar trebuie să ştiţi cât de greu este pentru un bărbat singur să se descurce. Micile lor griji, nemulţumirile lor, prostia lor, miile lor de probleme mărunte… Joi a fost carnavalul. Oricine i-ar fi crezut sălbatici, aşa cum dansau şi ţipau. Puştiul lui Louis Perrin, Claude, a tras în mine cu un pistol cu apă şi ce a putut tatăl lui să spună decât că e mic şi are nevoie să se joace puţin? Tot ceea ce doresc este să-i îndrum, *mon père,* să-i eliberez de păcate. Dar se luptă cu mine întruna, ca nişte copii care refuză mâncarea sănătoasă şi continuă să mănânce ceea ce le face rău. Ştiu că înţelegeţi. Timp de cincizeci de ani aţi purtat această povară pe umeri cu răbdare şi tărie. Le-aţi câştigat dragostea. S-au schimbat oare timpurile atât de mult? Eu sunt temut, respectat…dar iubit, nu. Feţele lor sunt îmbufnate, scârbite. Ieri au plecat de la slujbă cu cenuşă pe frunţi şi o privire de uşurare vinovată. Se lasă în voia indulgenţelor lor secrete, viciilor lor solitare. Oare nu înţeleg? Domnul vede totul. *Eu* văd totul. Paul-Marie Muscat îşi bate nevasta. Primeşte zece *Avé* în fiecare săptămână în confesional şi se duce să facă exact acelaşi lucru. Soţia lui fură. Săptămâna trecută s-a dus la piaţă şi a furat gablonzuri de pe o tejghea. Guillaume Duplessis vrea să ştie dacă

animalele au suflet şi plânge când îi spun că nu. Charlotte Edouard crede că soţul ei are o amantă – ştiu că are trei, dar trebuie să păstrez taina confesiunii. Ce copii sunt! Cererile lor mă lasă enervat şi ameţit. Dar nu îmi pot permite să-mi arăt slăbiciunea. Oile nu sunt creaturile docile, plăcute din idilele pastorale. Orice ţăran îţi poate spune asta. Sunt viclene, vicioase din când în când, patologic stupide. Pastorul îngăduitor îşi poate găsi turma dezbinată, răzvrătită. Nu pot să fiu îngăduitor. De aceea, o dată pe săptămână, îmi permit această mică indulgenţă. Gura Domniei Voastre este pecetluită, *mon père,* ca cea a confesionalului. Urechile vă sunt întotdeauna deschise, inima, întotdeauna blândă. Pentru o oră pot lăsa povara deoparte. Pot greşi.

Avem o persoană nou-venită în parohie. O Vianne Rocher, o văduvă, bănuiesc, cu un copilaş. Vă amintiţi brutăria lui Blaireau? El a murit de patru ani şi, de atunci, locul a devenit o ruină. Ei bine, ea a închiriat-o şi speră s-o redeschidă până la sfârşitul săptămânii. Nu mă aştept să reziste. Avem deja brutăria lui Poitou dincolo de scuar şi, oricum, nu se va adapta. O femeie destul de plăcută, dar nu are nimic în comun cu noi. Îi dau două luni, apoi se va întoarce într-un oraş mare. Amuzant, dar n-am reuşit să aflu de unde este. Cred că din Paris sau poate de dincolo de graniţă. Accentul ei este curat, aproape prea curat pentru o franţuzoaică, cu vocalele sincopate ca ale nordicilor, deşi ochii ei sugerează o descendenţă portugheză, iar pielea ei… Dar nu am văzut-o cu adevărat. A muncit la brutărie toată ziua de ieri şi astăzi. Pe fereastră a pus o fâşie de plastic portocaliu şi, din când în când, ea sau fetiţa ei cea sălbatică aruncă o găleată cu apă murdară în şanţ sau discută vioi cu câte un lucrător. Are o capacitate ciudată de a găsi ajutoare. Deşi m-am oferit s-o ajut, mă îndoiam că va găsi săteni dornici. Totuşi l-am văzut pe Clairmont azi-dimineaţă cărând lemne, apoi pe Pourceau cu

scările lui. Poitou a trimis mobilă; l-am văzut cărând un fotoliu prin tot scuarul cu privirea ascunsă a cuiva care nu doreşte să fie văzut. Chiar şi Narcisse, aşa lipsit de maniere cum este, şi care a refuzat să sape în curtea bisericii în noiembrie trecut, s-a dus cu uneltele lui să-i cureţe grădina. Azi-dimineaţă, cam la opt şi patruzeci, a sosit un camion în faţa prăvăliei. Duplessis, care îşi plimba câinele ca de obicei la ora aceea, tocmai trecea pe acolo, iar ea l-a chemat s-o ajute la descărcat. Am observat că el a fost şocat – pentru o clipă am crezut că o va refuza – cu o mână dusă pe jumătate la pălărie. Ea a spus atunci ceva – n-am auzit ce – şi i-am auzit râsul răsunând în tot scuarul. Râde mult şi face multe gesturi extravagante, comice, cu mâinile. Tot o trăsătură orăşenească, presupun. Noi suntem obişnuiţi cu o purtare mai rezervată a celor din jurul nostru, dar presupun că nu are intenţii rele. Avea o eşarfă violetă, înnodată pe cap ca ţigăncile, dar cea mai mare parte a părului îi scăpase din ea şi era plin de vopsea albă. Nu părea să-i pese. Duplessis nu şi-a amintit mai târziu ce i-a spus, dar a comentat în stilul lui neîncrezător că livrarea a fost o nimica toată, doar câteva cutii, mici, dar destul de grele şi câteva lăzi deschise cu ustensile de bucătărie. Nu a întrebat ce era în cutii, deşi se îndoieşte că aşa puţine provizii ar ajunge multă vreme unei brutării.

Să nu vă imaginaţi, *mon père,* că mi-am petrecut toată ziua pândind brutăria. Doar că se află chiar vizavi de casa mea – cea care a fost a dumneavoastră, *mon père,* înainte de toate acestea. Toată ziua de ieri nu s-au auzit decât ciocănituri şi s-a zugrăvit, şi s-a tencuit, şi s-a curăţat până ce, deşi n-aş fi vrut, am fost curios să văd rezultatul. Nu sunt singurul; am auzit-o pe *madame* Clairmont bârfind cu un grup de prietene în afara atelierului lui Poitou unde munceşte soţul ei; au discutat despre *obloane roşii* înainte să mă observe şi să vorbească în şoaptă. De parcă mi-ar fi păsat. Nou-

venita a oferit desigur hrană pentru bârfitori, măcar atât. Mi se pare că obloanele acoperite cu plastic oranj atrag privirea. Magazinul arată ca o bomboană uriaşă aşteptând să fie dezvelită, ca o rămăşiţă a carnavalului. Există ceva neliniştitor în strălucirea sa şi în felul în care plasticul atrage soarele; voi fi fericit când treaba se va termina şi locul va redeveni o brutărie.

Sora încearcă să-mi atragă privirea. Crede că vă obosesc. Cum de o puteţi răbda, cu vocea ei stridentă şi manierele ei de spital? *Acum cred că este timpul să ne odihnim.* Este înţepenită, apretată, insuportabilă. *Totuşi îmi vrea binele,* îmi spun ochii Domniei Voastre. *Iartă-i, căci nu ştiu ce fac.* Eu nu sunt amabil. Vin aici pentru uşurarea mea, nu a dumneavoastră. Totuşi mi-ar plăcea să cred că vizitele mele vă fac plăcere, că vă ţin la curent cu lucruri mai stridente într-o lume pleoştită şi informă. Televizor o oră pe noapte, întoarceri de cinci ori pe zi, mâncare prin tub. Să se vorbească despre Domnia Voastră de parcă aţi fi un obiect – *Ne aude oare? Crezi că ne înţelege?* – părerile dumneavoastră nu contează, sunt aruncate la gunoi… Să fi oprit de la orice şi totuşi să simţi, să gândeşti. Acesta este adevărul iadului, lipsit de medievalismele lui stângace. Această pierdere a contactului. Totuşi mă îndrept către dumneavoastră ca să mă învăţaţi să comunic. Să mă învăţaţi să sper.

4.
Vineri, 14 februarie
Sfântul Valentin

Numele bărbatului care are un câine este Guillaume. M-a ajutat ieri şi a fost primul meu client în această dimineaţă. Avea câinele, Charly, cu el, şi m-a salutat cu o politeţe timidă care era aproape curtenitoare.

— Arată minunat, a spus el uitându-se în jur. Cred că aţi stat toată noaptea ca să terminaţi.

Am râs.

— Este o adevărată transformare, a continuat Guillaume. Ştiţi, nu sunt sigur de ce, dar am presupus că va fi tot o brutărie.

— Cum, să-l ruinez pe bietul *monsieur* Poitou? Sunt sigură că-mi va mulţumi pentru asta, cu durerile lui de lumbago, şi cu biata lui soţie invalidă şi care doarme aşa de greu.

Guillaume s-a aplecat să îndrepte zgarda lui Charly, dar am văzut cum îi lucesc ochii.

— Văd că v-aţi întâlnit, a spus el.

— Da, i-am dat reţeta pentru tizana mea de noapte.

— Dacă este bună, vă va fi prieten pe viaţă.

— Este bună, l-am asigurat. Apoi, aplecându-mă sub tejghea, am scos o cutiuţă roz cu o fundă argintie de Sf. Valentin pe ea. Poftim. Pentru dumneavoastră. Primul meu client.

Guillaume a părut puţin speriat.

— Zău, *madame,* eu…

— Spune-mi Vianne. Insist. Am împins cutia în mâna lui. O să-ţi placă. Sunt preferatele tale.

A zâmbit.

— De unde ştii? s-a interesat el, îndesând grijuliu cutiuţa în buzunarul hainei.

— Ei, îmi dau seama, i-am spus poznaşă. Ştiu preferatele *tuturor.* Ai încredere în mine, aceasta este a ta.

Firma n-a fost gata până la prânz. Georges Clairmont a venit s-o atârne chiar el, scuzându-se la nesfârşit pentru întârziere. Obloanele purpurii arată splendid în contrast cu varul alb strălucitor şi Narcisse, bombănind cu jumătate de gură despre ultimul îngheţ, a adus câteva muşcate de la sera lui şi le-a plantat în ghivecele mele. I-am trimis pe amândoi acasă cu nişte cadouri de Sf. Valentin şi expresii similare de plăcere nedumerită. După aceea, în afară de câţiva şcolari, n-am prea avut vizitatori. Aşa se întâmplă întotdeauna când un magazin nou se deschide într-un sat mic; există un cod strict de comportament care conduce astfel de situaţii şi oamenii sunt rezervaţi, pretinzând că sunt indiferenţi, deşi, de fapt, mor de curiozitate. O bătrână s-a aventurat înăuntru, îmbrăcată în tradiţionala rochie neagră a văduvelor de la ţară. Un bărbat împopoţonat, brunet, a cumpărat trei cutii identice fără să întrebe ce era înăuntru. Apoi, în următoarele ore, n-a mai intrat nimeni. Era exact aşa cum mă aşteptasem; oamenii aveau nevoie de timp ca să se adapteze la schimbare şi, cu toate că am surprins câteva priviri insistente aruncate la vitrină, nimeni n-a părut înclinat să intre. În spatele nepăsării aparente totuşi, am simţit o aţâţare, şoapte speculative, agitaţia unor perdele, o adunare a curajului. Când au sosit în cele din urmă, au sosit împreună, şapte sau opt femei, inclusiv Caroline Clairmont, soţia celui care-mi făcuse firma. O a noua, care a sosit în urma grupului, a rămas afară, cu faţa aproape lipită de fereastră, şi am recunoscut-o pe femeia cu haina ecosez.

Doamnele s-au uitat peste tot, chicotind ca nişte şcolăriţe, ezitând, încântate de obrăznicia lor colectivă.

— Şi le faceţi pe toate chiar dumneavoastră? a întrebat Cécile, care are o farmacie pe strada principală.

— Ar trebui să renunţ acum în timpul Postului Mare, a comentat Caroline, o blondină durdulie cu

un guler de blană.

— Nu voi spune nimănui, i-am promis. Apoi, observând-o pe femeia în ecosez care încă se uita în vitrină: Prietena voastră nu vrea să ni se alăture?

— Oh, ea nu este cu noi, a răspuns Joline Drou, o femeie cu trăsături ascuţite care lucrează la şcoala din sat. A privit-o pe femeia cu figură aspră de la geam. Este Joséphine Muscat. Era un fel de dispreţ milos în vocea ei pe când a spus numele. Mă îndoiesc că va intra.

De parcă ar fi auzit-o, Joséphine s-a înroşit uşor şi şi-a lăsat capul pe pieptul hainei. O mână şi-o ţinea pe stomac într-un gest ciudat, protector. Îi puteam vedea gura, cu buzele permanent lăsate în jos, mişcându-se uşor, în ritmul unei rugăciuni sau al unui blestem.

Le-am servit pe doamne – o cutie albă, fundă aurie, două *cornets* de hârtie, o fundă roz – în mijlocul exclamaţiilor şi al râsetelor. Afară, Joséphine Muscat mormăia şi se legăna şi îşi împingea pumnii mari, urâţi, în stomac. Apoi, pe când serveam ultima clientă, şi-a ridicat capul cu un gest sfidător şi a intrat. Ultima comandă era mare şi destul de complicată. *Madame* dorea doar un asortiment din acelea într-o cutie rotundă, cu panglici şi flori şi inimioare aurii şi o felicitare în alb – la aceasta doamnele şi-au ridicat ochii într-un extaz prefăcut, *hihihi!* – astfel încât n-am observat-o. Mâinile cele mari sunt surprinzător de iuţi, mâini înroşite şi asprite de treburile domestice. Una rămâne pe stomac, cealaltă flutură iute într-o parte în mişcarea rapidă a unui pistolar şi micul pachet argintiu cu un trandafir – care costă zece franci – a dispărut de pe raft în buzunarul hainei ei.

Frumos. Mă prefac că nu observ până ce doamnele pleacă din magazin cu pachetele. Joséphine, rămasă singură în faţa tejghelei, se preface că examinează marfa, întoarce câteva cutii cu degete atente, nervoase. Am închis ochii. Gândurile pe care mi le transmitea erau complexe,

tulburătoare. O serie rapidă de imagini s-a perindat în mintea mea: fum, câteva nimicuri strălucitoare, un pumn însângerat. În spatele acestora, un substrat tremurător de griji.

— *Madame* Muscat, pot să vă ajut? Vocea mea era blândă şi plăcută. Sau doriţi doar să priviţi?

A mormăit ceva inaudibil şi s-a întors să plece.

— Cred că s-ar putea să am ceva care v-ar plăcea. M-am întins sub tejghea şi am scos un pachet argintiu similar cu cel pe care-l luase ea, deşi acesta era mai mare. Era legat cu o fundă albă brodată cu floricele galbene. M-a privit, cu gura ei mare şi nefericită deschisă de frică. Am împins pachetul înspre ea.

— Din partea casei, Joséphine, i-am spus amabilă. Nu-i nicio problemă. Sunt preferatele tale.

Joséphine Muscat s-a întors şi a ieşit în fugă.

5.
Sâmbătă, 15 februarie

Ştiu că nu este ziua mea obişnuită, *mon père,* dar simţeam nevoia să vorbesc. Brutăria s-a deschis ieri. Doar că nu este o brutărie. Când m-am trezit ieri dimineaţa la şase, schelele erau scoase, firma şi copertina erau la locul lor şi oblonul era ridicat de pe vitrină. Ceea ce fusese o casă veche, obişnuită, modestă, ca toate celelalte, devenise o combinaţie roşu-şi-aur pe un fundal orbitor de alb. Muşcate în ghivecele de la ferestre. Ghirlande din *crêpe-papier* răsucite în jurul stâlpilor. Şi, deasupra uşii, o firmă scrisă cu negru pe o placă din lemn de stejar:

La Celeste Praline
Chocolaterie Artis anale[2]

Sigur că este ridicol. Un astfel de magazin ar putea fi popular în Marsilia sau în Bordeaux – chiar şi în Agen, unde sunt mulţi turişti. Dar în Lansquenet-sous-Tannes? În timpul Postului Mare, epoca tradiţională a uitării de sine? Pare pervers, poate dinadins. Azi-dimineaţă m-am uitat în vitrină. Pe un raft alb, din marmură, sunt aliniate nenumărate cutii, pacheţele, *cornets* din hârtie argintie şi aurie, rozete, clopoţei, flori, inimioare şi ghirlande lungi din panglici multicolore. În clopote de sticlă se află ciocolate, praline, Ţâţele lui Venus, trufe, *mendiants,* fructe confiate, scoici din ciocolată, petale de trandafir zaharisite, violete din zahăr… Apărate de soare de copertine lucesc întunecat ca o comoară scufundată, peştera lui Aladin a dulcilor clişee. Şi, în mijloc, a aşezat o creaţie magnifică. O casă din turtă dulce cu zidurile din *pain d'epices* învelite în ciocolată, cu detaliile subliniate cu glazură argintie şi aurie, olane din florentine cu fructe confiate, viţe stranii din zahăr

şi ciocolată crescând din pereţi, păsări din marţipan cântând în copacii de ciocolată… Şi vrăjitoarea însăşi, ciocolată neagră din vârful pălăriei ei ascuţite până la poalele mantiei lungi, ţinând o mătură care este de fapt o *guimauve*[3] uriaşă, bezele lungi şi încreţite care atârnă pe tejghelele vânzătorilor de dulciuri în zilele carnavalului. De la fereastra mea le pot vedea pe ale ei, ochi închişi într-o ocheadă vicleană, de conspirator. Caroline Clairmont şi-a încălcat juruinţa de post din cauza acestui magazin şi a produselor pe care le vinde. Mi-a spus ieri în confesional, pe acel ton de copil răsfăţat care se potriveşte atât de puţin cu promisiunile ei de căinţă.

— Oh, *mon père,* mă simt atât de prost! Dar ce puteam face când acea femeie *încântătoare* era aşa de dulce? Adică nici nu m-am *gândit* până ce nu a fost prea târziu deşi, dacă există cineva care ar trebui să renunţe la ciocolată… Vreau să zic, felul în care coapsele mele s-au *umflat* în ultimul an, îmi vine să mor…

— Două *Avé.* Doamne, femeia aceasta. Prin grilaj îi simt ochii flămânzi, plini de adoraţie. Se preface că este mâhnită de duritatea mea.

— Desigur, *mon père.*

— Şi aminteşte-ţi de ce postim acum. Nu din vanitate. Nu ca să ne impresionăm prietenii. Nu ca să încăpem în hainele la modă din sezonul următor. Sunt brutal într-un mod deliberat. Asta doreşte şi ea.

— Da, *sunt* frivolă, nu-i aşa? Un suspin uşor, o lacrimă ştearsă discret în colţul batistei. Doar o femeie proastă şi frivolă.

— Aminteşte-ţi de Domnul nostru. De sacrificiul Lui. De umilinţa Lui. Îi simt parfumul, ceva floral, prea puternic în spaţiul acesta întunecat şi închis. Mă întreb dacă aceasta este ispita. Dacă este aşa, atunci sunt de piatră.

— Patru *Avé.*

Este un fel de disperare. Macină sufletul, îl micşorează bucată cu bucată, ca o catedrală care este ruinată an de an, erodată de praf şi nisip. Simt cum îmi slăbeşte hotărârea, bucuria, credinţa. Aş vrea să-i conduc prin mijlocul suferinţelor, prin sălbăticie. Şi, în loc de acestea, doar nimicnicii. Această procesiune lentă de mincinoşi, lacomi şi clovni patetici. Bătălia dintre bine şi rău redusă la o femeie grasă în faţa unui magazin de dulciuri, spunându-şi: *„O voi face? Nu o voi face?”* cu o nehotărâre demnă de milă. Diavolul este laş; nu-şi va arăta faţa. Este lipsit de substanţă, spart într-un milion de bucăţele care-şi croiesc maliţioasa lor potecă prin sânge, prin suflet. Dumneavoastră şi cu mine ne-am născut prea târziu, *mon père.* Lumea aspră, curată, a Vechiului Testament mă atrage. Pe atunci ştiam unde ne aflăm. Satana umbla printre noi în carne şi oase. Luam decizii dificile; ne sacrificam copiii în numele Domnului. Îl iubeam pe Dumnezeu, dar, şi mai mult, ne temeam de El.

Să nu credeţi că o blamez pe Vianne Rocher. Nici nu mă prea gândesc la ea. Este doar una dintre influenţele rele împotriva cărora trebuie să lupt în fiecare zi. Dar gândul la acel magazin cu firma lui de carnaval, o ocheadă aruncată negării, credinţei… Întorcându-mă din prag ca să-mi întâmpin congregaţia, surprind o mişcare înăuntru. *Încearcă-mă. Testează-mă. Gustă-mă.* Într-o pauză dintre versetele unui imn aud claxonul camionului care face livrări. În timpul predicii – chiar în timpul acelei predici, *mon père!* – mă opresc în mijlocul unei fraze, sigur că aud foşnetul ambalajelor dulciurilor.

M-am rugat mai tare ca niciodată în această dimineaţă, deşi congregaţia era mică. Mâine îi voi face să plătească. Mâine, duminică, atunci când magazinele sunt închise.

6.
Sâmbătă, 15 februarie

Şcoala s-a terminat devreme azi. Pe la amiază, strada era plină cu indieni şi cowboy în hanorace viu colorate şi blugi reiaţi care-şi târau gentile de şcoală – cei mai mari fumând pe ascuns o ţigară, cu gulerele răsucite în sus şi cu priviri nonşalante aruncate în trecere vitrinei. Am văzut un băiat care mergea singur, corect îmbrăcat în palton gri şi beretă, cu un *cartable* de şcoală perfect aranjat pe umerii lui înguşti. S-a uitat îndelung la vitrina de la *Céleste Praline,* dar lumina lucea în geam în aşa fel încât n-am putut să-i surprind expresia. Apoi un grup de patru copii de vârsta lui Anouk s-au oprit alături, iar el a plecat. Două nasuri s-au lipit de vitrină, apoi copiii s-au strâns într-un loc golindu-şi buzunarele şi numărându-şi banii. Un moment de ezitare când s-au hotărât pe cine să trimită înăuntru. Eu m-am prefăcut că sunt ocupată în spatele tejghelei.

— *Madame?* O feţişoară murdară m-a privit cu suspiciune. Am recunoscut lupul din parada de Mardi Gras.

— Cred că eşti un bărbat căruia îi plac bomboanele crocante cu alune. Mă prefăceam că sunt serioasă, pentru că această cumpărare de dulciuri este o treabă importantă. Costă ieftin, sunt uşor de împărţit, nu se topesc în buzunare şi poţi lua – i-am arătat cu mâinile depărtate – oh, cel puţin cam atât pentru cinci franci. Am dreptate?

Nu mi-a zâmbit, dar a încuviinţat, ca de la un om de afaceri la altul. Moneda era caldă şi puţin lipicioasă. A luat pachetul cu grijă.

— Îmi place casa de turtă dulce, a zis el grav. Din vitrină. În pragul uşii, ceilalţi trei au încuviinţat timid, lipindu-se unul de altul ca pentru a-şi da curaj. E *cool.* Cuvântul american a fost

rostit sfidător, ca fumul de la o ţigară fumată pe ascuns. Am zâmbit.

— Foarte *cool* – am aprobat. Dacă vrei, tu şi prietenii tăi puteţi să mă ajutaţi s-o mănânc după ce o scot din vitrină.

Ochii s-au lărgit.

— *Cool!*

— *Super-cool!*

— Când?

Am dat din umeri.

— Îi voi spune lui Anouk să vă amintească, le-am zis. Anouk este fetiţa mea.

— Ştim. Am văzut-o. Nu merge la şcoală. Ultima propoziţie a fost rostită cu invidie.

— Va merge de luni. Este păcat că nu are încă prieteni, pentru că i-am spus că va putea să-i invite. Ştiţi, să mă ajute la aranjamentele din vitrină. Picioarele au târşâit, mâinile lipicioase s-au întins, îmbrâncind şi împingând să ajungă în faţă.

— Am putea…

— Eu pot…

— Sunt Jeannot…

— Claudine…

— Lucie.

I-am trimis la plimbare cu câte un şoricel de zahăr fiecare şi i-am urmărit împrăştiindu-se prin scuar ca seminţele de floarea-soarelui în vânt. O fâşie de soare le-a luminat spinările pe rând pe când fugeau – roşu – portocaliu – verde – albastru – apoi au dispărut. În arcada umbrită a bisericii Sf Jérôme l-am văzut pe preot, Francis Reynaud, privindu-i curios şi, mi s-a părut, dezaprobator. Am fost surprinsă. De ce i-ar dezaproba? De la vizita lui din prima zi nu mai apăruse, deşi i-am auzit pe mulţi vorbind despre el. Guillaume vorbeşte despre el cu respect, Narcisse cu mânie, Caroline cu acea rigiditate pe care o adoptă când discută despre bărbaţi mai tineri de cincizeci de ani. Nu este căldură în vorbele lor. El nu este de aici, am înţeles. Un seminarist din Paris care a învăţat totul

din cărţi – nu-şi cunoaşte turma, nevoile ei, cererile ei. Aşa a spus Narcisse care a avut o dispută aprinsă cu preotul de când a refuzat să asiste la liturghie în timpul recoltei. Un om care nu suportă proştii, spune Guillaume, cu acea sclipire de umor în spatele ochelarilor lui rotunzi, adică pe mulţi dintre noi cu obiceiurile noastre stupide şi rutinele de neschimbat. Îl mângâie afectuos pe Charly pe cap pe când o spune, iar câinele emite un lătrat solemn.

— El crede că e ridicol să fii devotat unui câine, spune Guillaume cu regret. Este prea politicos ca s-o spună, dar el crede că este – *nepotrivit.* Un bărbat de vârsta mea… Înainte de pensionare, Guillaume a fost profesor la şcoala din sat. Au mai rămas doar doi dascăli care se ocupă de copiii rămaşi şi mulţi încă îi spun lui Guillaume *maître d'école.* Îl urmăresc cum îl scarpină pe Charly cu blândeţe în spatele urechilor şi sunt sigură că simt tristeţea pe care am simţit-o la el în timpul carnavalului; o privire furişată care este un semn de vinovăţie.

— Un bărbat, de orice vârstă ar fi, îşi poate alege prietenii după cum îi place, îl întrerup eu, oarecum agitată. Poate *monsieur le curé* ar putea învăţa unele lucruri chiar de la Charly. Din nou zâmbetul dulce, abia schiţat.

— *Monsieur le curé* încearcă să procedeze cum este mai bine, îmi spune el blând. Nu ar trebui să pretindem mai mult.

Nu i-am răspuns. În profesia mea se învaţă repede că dăruirea nu cunoaşte limite. Guillaume pleacă de la *Praline* cu o punguţă de florentine în buzunar; înainte de a da colţul pe Avenue des Francs Bourgeois l-am văzut oprindu-se şi oferind una câinelui. O mângâiere, un lătrat, o clătinare a ciotului de coadă. După cum spuneam, unii oamenii nu se gândesc de două ori înainte să dăruiască.

Satul îmi este mai puţin străin acum. Locuitorii la fel. Încep să recunosc feţele, numele; primele fire secrete ale istoriilor se împreunează formând un cordon ombilical care, în cele din urmă, ne va lega. Este un loc mai complex decât mi s-a părut la început, Rue Principale bifurcându-se într-o mână de străduţe laterale – Rue de Poètes, Avenue de Francs Bourgeois, Ruelle des Frères de la Révolution – unul dintre edilii satului fusese evident republican convins. Scuarul meu, Place Saint-Jérôme, este terminaţia acestor degete întinse, biserica stând albă şi mândră într-un romb de tei, pătratul din pietriş roşu unde bătrânii joacă *pétanque* în serile calde. În spate, dealul coboară abrupt către zona de străduţe înguste numite Les Marauds. Acesta este micuţul ghetou din Lansquenet, căsuţe de lemn care se împleticesc pe drumul plin de gropi către Tannes. Casele sunt aproape de mlaştină; unele sunt construite chiar pe râu pe platforme din lemn putred, o duzină înconjoară malul pietruit, degete lungi de umezeală întinzându-se, către ferestrele lor mici şi înalte, de la apa leneşă, într-un oraş ca Agen, Les Marauds ar atrăgea turiştii prin ciudăţenia şi decăderea sa rustică. Locuitorii din Les Marauds trăiesc din ceea ce pot pescui din râu. Multe dintre casele lor sunt nişte cocioabe; copaci bătrâni cresc pe zidurile aplecate. Am închis *La Praline* pentru două ore la prânz şi am plecat cu Anouk către râu. Doi copii slabi se tăvăleau în noroiul verde de pe malul apei; chiar şi în februarie se simţea mirosul de canalizare şi putregai. Era rece, dar însorit şi Anouk purta paltonul ei roşu din lână şi căciuliţă, fugind peste pietre şi ţipând la Pantoufle care o urmărea. Mă obişnuisem cu Pantoufle – şi cu restul ciudatei menajerii pe care o târăşte după ea – astfel încât în momente ca acestea îl puteam vedea aproape clar; Pantoufle, cu faţa lui cenuşie, mustăcioasă, şi ochii înţelepţi, totul limpezindu-se de parcă, printr-un transfer straniu eu devenisem Anouk, văzând cu

ochii ei, urmând poteca pe care mergea ea. În astfel de momente simt cum aş putea muri din dragoste pentru ea, micuţa mea străină; inima mi se umflă periculos astfel încât singura mea eliberare este să fug şi eu, cu haina mea roşie zbătându-mi-se pe umeri ca nişte aripi, părul meu, coada unei comete pe cerul albastru peticit de nori.

O pisică neagră îmi taie drumul şi eu mă opresc să dansez şi să cânt:

Où va-t-il, mistigri?
Passe sans faire de mal ici.[4]

Anouk s-a apropiat şi pisica a început să toarcă, rostogolindu-se în praf pentru a fi scărpinată. M-am aplecat şi am văzut o bătrânică firavă urmărindu-mă curioasă de lângă o căsuţă. Fustă neagră, haină neagră, păr cenuşiu strâns într-un coc complicat. Ochii îi sunt ageri şi negri ca ai unei păsări. Am salutat-o.

— Eşti de la *chocolaterie,* a spus ea. În ciuda vârstei – cam optzeci, poate mai mult – vocea îi este puternică şi are accentul aspru din Midi.

— Da, aşa este. Îi spun cum mă cheamă.

— Armande Voizin, zice ea. Aceea de acolo e casa mea. Arată înspre una dintre casele de pe malul râului aflată într-o stare mai bună decât celelalte, proaspăt văruită şi cu muşcate roşii în jardiniere. Apoi, cu un zâmbet care-i încreţeşte faţa ca un măr, îmi spune:

— Ţi-am văzut magazinul. Destul de drăguţ, zău, dar nu este bun pentru oameni ca noi. Prea luxos. Nu se aude nicio dezaprobare în voce pe când vorbeşte, ci un fel de râs fatalist. Am auzit că *m'sieur le Curé* s-a şi supărat pe tine, adaugă ea, maliţios. Cred că e de părere că o prăvălie cu ciocolată nu este *potrivită* pentru scuarul lui. Îmi aruncă iar una dintre acele priviri ciudate, ironice. Ştie că eşti vrăjitoare? întreabă ea.

Vrăjitoare, vrăjitoare. Nu este cuvântul potrivit, dar ştiu la ce se referă.

— Ce vă face să credeţi asta?

— Oh, este evident. Dar trebuie una ca s-o recunoască pe alta, zic eu – şi râde, un sunet ca al unor viori nebune. *M'sieur le Curé* nu crede în magie, zice ea. Ca să-ţi spun adevărul, nu sunt prea sigură nici că ar crede în Dumnezeu. În vocea ei s-a strecurat un dispreţ condescendent. Are multe de învăţat omul acela, chiar dacă şi-a luat diploma în teologie. Şi proasta de fiică-mea la fel. În *viaţă* nu capeţi diplome, nu? Sunt de acord cu ea şi ea mă întreabă dacă o cunosc pe fata ei.

— Cred că da. Caro Clairmont. Capul cel mai plin de tărâţe din tot Lansquenet-ul. Vorbeşte, vorbeşte, fără să spună nimic.

Mă vede zâmbind şi încuviinţează binedispusă.

— Nu-ţi face griji, dragă, la vârsta mea nu mă mai ofensează nimic. Iar ea îl moşteneşte pe taică-său, să ştii. Asta e o mare consolare. Mă priveşte cercetător. Nu prea există multe distracţii pe aici, observă ea. Mai ales când eşti în vârstă. Se opreşte şi mă priveşte iar cu atenţie. Dar acum că ai venit tu, vom avea parte de puţin amuzament. Mâna ei o atinge pe a mea ca o răsuflare rece. Am încercat să-i prind gândurile, să văd dacă-şi bate joc de mine, dar tot ce am simţit a fost umor şi bunătate.

— Este doar o confiserie, îi spun eu, zâmbind.

Armande Voizin chicoteşte.

— Poate crezi că m-am născut ieri, comentează ea.

— Zău aşa, *madame* Voizin…

— Spune-mi Armande. Ochii negri lucesc de amuzament. Mă face să mă simt tânără.

— Bine. Dar chiar nu înţeleg de ce…

— Ştiu ce vânt te-a adus, spune Armande cu blândeţe. L-am simţit. Mardi Gras, zi de carnaval. Les Marauds era plin de oamenii carnavalului; ţigani, spanioli, cârpaci, *pied-noirs*[5] şi indezirabili.

Te-am recunoscut de îndată, pe tine şi pe fiica ta – cum vă numiţi acum?

— Vianne Rocher, zâmbesc eu. Şi aceasta este Anouk.

— Anouk, repetă Armande încet. Şi micuţul prieten gri – ochii mei nu mai sunt la fel de buni ca pe vremuri – ce este? O pisică? O veveriţă?

Anouk îşi scutură buclele.

— Este un *iepure,* spune ea, cu o îmbufnare amuzantă. Îl cheamă Pantoufle.

— A, un iepure. Desigur. Armande îmi face cu ochiul. Vezi, ştiu ce vânt v-a adus aici. L-am simţit şi eu o dată sau de două ori. Poate sunt bătrână, dar nimeni nu mă păcăleşte pe mine. Nimeni.

Încuviinţez.

— Poate este adevărat, spun eu. Vino la *Praline* într-o zi; ştiu ce preferă fiecare. O să te tratez cu o cutie cu favoritele tale.

Armande râde.

— Oh, eu nu am voie *ciocolată.* Caro şi idiotul acela de doctor nu-mi permit. Şi nici altceva care mi-ar plăcea, adaugă ea amărâtă. Mai întâi fumatul, apoi alcoolul, acum asta… Dumnezeu ştie, dacă aş renunţa şi la respirat poate aş trăi pe vecie. Râde, dar e un râs obosit şi văd cum ridică o mână la piept cu un gest posesiv care-mi aminteşte ciudat de Joséphine Muscat. Nu dau vina pe ei de fapt, spune ea. Aşa sunt ei. Să te fereşti – de orice. De viaţă. De moarte. Zâmbeşte ceea ce o face brusc să semene cu o puştancă, în ciuda ridurilor.

— Poate vin să te văd într-o zi oricum, spune ea. Poate doar ca să-l supăr pe *curé.*

M-am gândit la ultima ei remarcă multă vreme după ce a dispărut după colţul casei tencuite. Mai departe, Anouk arunca pietre în noroiul de pe mal.

Curé. Mi se părea că numele lui nu era niciodată departe de buzele femeii. M-am gândit o clipă la Francis Reynaud.

Într-un loc ca Lansquenet se întâmplă câteodată ca o singură persoană – învăţătorul, proprietarul

cafenelei, sau preotul – să fie reprezentantul comunităţii. Ca acest singur individ să fie inima maşinăriei care ghidează vieţile ca axa centrală a unui mecanism de ceasornic, trimiţând unele roţi să le ghideze pe celelalte, ciocănele să bată, acele să arate ora. Dacă axul alunecă sau se strică, ceasul se opreşte. Lansquenet este ca un astfel de ceas, cu acele înţepenite pe vecie la un minut înainte de miezul nopţii, roţile dinţate şi pinioanele învârtindu-se inutil în spatele feţei care nu arată nimic. Potriveşte greşit ceasul bisericii ca să-l înşeli pe diavol, îmi spunea mama. Dar în acest caz bănuiesc că diavolul nu a fost înşelat. Nicio clipă.

7.
Duminică, 16 februarie

Mama mea a fost o vrăjitoare. Cel puţin aşa îşi spunea ea, greşind de atâtea ori în jocul de a crede singură ceea ce zicea încât până la urmă nu se putea deosebi adevărul de minciună. Armande Voizin îmi aminteşte de ea într-un fel; ochii strălucitori, poznaşi, părul lung, care trebuie să fi fost negru strălucitor în tinereţe, amestecul de dorinţe şi cinism. De la mama am învăţat tot ceea ce mă caracterizează acum. Arta de a transforma ghinionul în noroc. Încrucişarea degetelor ca să îndepărtez neşansa. Coaserea unui săculeţ, fierberea unei poţiuni, convingerea că păianjenul aduce noroc înainte de miezul nopţii şi ghinion după aceea. Dar, cel mai mult, mi-a dat dragostea ei pentru locuri noi, dorinţa ţiganilor de a călători prin toată Europa şi mai departe; un an în Budapesta, altul în Praga, şase luni la Roma, patru la Atena, apoi peste Alpi în Monaco, de-a lungul coastei până la Cannes, Marsilia, Barcelona… Până la optsprezece ani pierdusem şirul oraşelor în care stătusem, limbile pe care le vorbisem. Slujbele variaseră; ospătăriţe, interprete, depanări auto. Uneori fugeam pe fereastra unui hotel ieftin în toiul nopţii fără să plătim. Călătoream cu trenul fără bilete, cu permise false de muncă, treceam ilicit graniţele. Am fost deportate de nenumărate ori. De două ori mama a fost arestată, dar a fost eliberată fără a fi acuzată. Numele noastre se schimbau pe măsură ce ne mutam, alunecând de la o variantă regională la alta; Yanne, Jeanne, Johanne, Giovanna, Anne, Anouchka. Ca hoţii, eram continuu pe fugă, convertind balastul nedorit al vieţii în franci, lire sterline, coroane, dolari, pe când fugeam pe aripile vântului. Nu cred că am suferit; în acei ani, viaţa era o aventură frumoasă. Ne aveam una pe cealaltă, mama şi cu mine.

Niciodată n-am simţit nevoia unui tată. Aveam nenumăraţi prieteni. Totuşi cred că uneori o supăra lipsa aceasta de stabilitate, nevoia de a ne zbate întruna. Şi fugeam din ce în ce mai repede pe măsură ce treceau anii, rămânând o lună, cel mult două, apoi plecând ca nişte fugare la apusul soarelui. După câţiva ani am înţeles că, de fapt, fugeam de moarte.

Mama avea patruzeci de ani. Era cancerul. Ştia de ceva vreme, mi-a spus, dar în ultimul timp… Nu, nu va fi niciun spital. Niciun spital, înţelegi? Mai avea luni, chiar ani de trăit şi voia să vadă America: New York, Everglades din Florida. Ne deplasam aproape în fiecare zi acum, iar mama îşi dădea noaptea în cărţi atunci când credea că am adormit. Ne-am îmbarcat pe un cargobot care pleca din Lisabona, amândouă fiind angajate la bucătărie. Terminam treaba la două sau trei noaptea şi ne trezeam în zori. În fiecare noapte cărţile, alunecoase de vechime şi de atâta mânuit, erau întinse pe patul de lângă ea. Le şoptea numele, pentru ea însăşi, scufundându-se mai adânc în fiecare zi în labirintul întunecat care o atrăgea inexorabil.

Zece de pică, moarte. Trei de pică, moarte. Doi de pică, moarte. Carul. Moarte.

Carul s-a dovedit a fi un taxi din New York într-o seară de vară pe când mergeam să cumpărăm legume pe străzile aglomerate din Chinatown. Oricum a fost mai bine decât cancerul.

* * *

Când fiica mea s-a născut nouă luni mai târziu, am botezat-o cu numele amândurora. Aşa mi s-a părut potrivit. Tatăl ei n-a cunoscut-o niciodată – nici nu ştiu sigur cine a fost în puzderia de întâlniri romantice pe care le avusesem. Nu contează. Aş fi putut să cojesc un măr la miezul nopţii şi să arunc cotorul peste umăr ca să-i aflu iniţiala, dar nu mă

interesa suficient de mult ca s-o fac. Prea mult balast ne încetineşte.

Totuşi… De când am plecat din New York, n-a bătut oare vântul mai încet, mai rar? N-a fost un chin de câte ori am părăsit un loc, un fel de regret? Cred că da. Douăzeci şi cinci de ani şi deja arcul începea să slăbească, la fel ca mama în ultimii ei ani. Mă trezesc uitându-mă la soare şi întrebându-mă cum ar fi fost să-l văd răsărind la acelaşi orizont cinci – poate zece, poate douăzeci – de ani. Gândul mă umple cu o ameţeală stranie, cu un sentiment de teamă şi de dor. Şi Anouk, mica mea străină? Percep aventura în care am trăit atâta vreme într-o altă lumină, acum că sunt mamă. Mă văd cum eram, fetiţa brunetă cu părul lung, nepieptănat, purtând haine aruncate de alţii, învăţând matematica în felul cel greu, geografia la fel. *Câtă pâine primesc pentru doi franci? Cât de departe ne va duce un bilet de cincizeci de mărci?* – şi nu vreau să i se întâmple şi ei acelaşi lucru. Poate de aceea am rămas în Franţa în ultimii cinci ani. Pentru prima oară în viaţa mea, am un cont în bancă. Am un magazin.

Mama ar fi dispreţuit toate acestea. Totuşi, poate că m-ar fi şi invidiat. *Uită de tine dacă poţi,* mi-ar fi spus. *Uită cine eşti. Atâta timp cât poţi suporta. Dar, într-o zi, fata mea, într-o zi, trecutul te va prinde din urmă. Ştiu.*

Azi am deschis la ora obişnuită. Doar pentru dimineaţa – îmi voi lua liber jumătate de zi după-masa cu Anouk – dar, în această dimineaţă, este liturghia şi va fi lume în scuar. Februarie a revenit la aspectul său mizer şi acum plouă; o ploaie îngheţată, cu grindină, care transformă pavajul şi culoarea cerului în nuanţe de plumb. Anouk citeşte o carte de poveşti în spatele galantarului şi se uită la uşă pentru mine pe când eu prepar un lot de *mendiants* în bucătărie. Acestea sunt preferatele mele – sunt numite astfel pentru că pe vremuri erau

vândute de cerşetori şi ţigani – biscuiţi rotunzi din ciocolată amăruie, albă sau cu lapte pe care se împrăştie coji rase de lămâie, migdale şi stafide grase de Marsilia. Anouk la preferă pe cele albe, iar eu pe cele negre, acoperite şaptezeci la sută cu cea mai fină glazură… Dulci-amărui pe limbă, cu gustul exotic al tropicelor. Mama ar fi dispreţuit şi asta. Dar este tot un fel de magie.

De vineri am aranjat nişte taburete de bar în faţa galantarului. Acum arată puţin ca magazinele pe care obişnuiam să le vizităm în New York, taburete roşii de piele cu picioare cromate, cam kitsch. Pereţii sunt galbeni ca narcisele. Vechiul fotoliu portocaliu al lui Poitou stă vesel într-un colţ. În stânga se află un meniu, scris de mână şi colorat de Anouk în nuanţe de oranj şi roşu:

chocolat choud 10 F
chocolat espresso 15 F
chococcino 12 F
mocha 12 F

Am copt o prăjitură noaptea trecută şi ciocolata caldă stă într-o cană pe policioara căminului, aşteptând primul client. Mă asigur că un meniu similar se află şi în vitrină şi aştept.

Liturghia începe şi se termină. Urmăresc trecătorii, morocănoşi din cauza lapoviţei îngheţate. Prin uşa mea, întredeschisă, se strecoară mirosul fierbinte de copt şi dulciuri. Observ o mulţime de priviri pofticioase aruncate către sursa mirosului apetisant, dar, cu o privire scurtă aruncată în urmă, o ridicare a umerilor, o răsucire a buzelor care poate însemna hotărâre sau doar supărare, pleacă, cocoşaţi din cauza vântului cu umerii coborâţi, jalnici, de parcă un înger cu o sabie în flăcări ar sta în uşă şi nu i-ar lăsa să intre.

Timpul, îmi spun eu. Acest gen de lucruri cere timp. Dar cu toate acestea mă pătrunde un fel de nerăbdare aproape de mânie. Ce e în neregulă cu

oamenii aceştia? De ce nu vin? Sună de zece, apoi de unsprezece şi pot vedea lumea îndreptându-se către brutăria de vizavi şi ieşind cu franzele sub braţ. Ploaia se opreşte, deşi cerul rămâne posomorât. Cei câţiva oameni care încă mai rătăcesc în scuar se întorc spre casă ca să prepare dejunul de duminică. Un băiat cu un câine dă colţul bisericii, evitând cu grijă burlanele din care se prelinge apa. Trece de mine abia aruncându-mi o privire.

Lua-i-ar naiba. Tocmai când credeam că încep să mă acomodez. De ce nu vin? Nu simt oare *mirosul?* Ce altceva aş mai putea face?

Anouk, sensibilă întotdeauna la stările mele de spirit, se apropie.

— *Maman,* nu plânge.

Nu plâng. Nu plâng niciodată. Părul ei îmi gâdilă faţa şi ameţesc deodată de groaza că într-o zi o voi pierde.

— Nu este vina ta. Am încercat. Am făcut totul cum trebuie.

Destul de adevărat. Chiar şi panglicile roşii de la uşă, săculeţele cu lemn de cedru şi levănţică pentru a izgoni spiritele nefaste. O sărut pe creştet. Faţa ei este umedă. Ceva, poate aroma dulce-amăruie a ciocolatei, îmi înţeapă ochii.

— E în ordine, *chérie. Ceea* ce fac ei nu trebuie să ne afecteze. Am putea cel puţin să bem ceva ca să ne înveselim.

Ne tolănim pe scaunele de la bar ca new-yorkezii, cu o cană de ciocolată fiecare. În cana lui Anouk am pus *crème Chantilly* şi paiete de ciocolată; eu o beau pe a mea fierbinte şi neagră, mai tare decât un *espresso.* Închidem ochii în aburul parfumat şi îi vedem venind – doi, trei, o duzină deodată, cu feţele luminate, aşezându-se lângă noi, figurile lor aspre, indiferente, topindu-se în expresii de bun-venit şi încântare. Deschid repede ochii şi o văd pe Anouk la uşă. O secundă îl văd pe Pantoufle pe umărul ei, cu mustăţile

agitându-se. Lumina din spatele ei pare mai caldă; schimbată. Atrăgătoare.

Sar în picioare.

— Te rog. Nu face asta.

Îmi aruncă una dintre privirile ei întunecate.

— Încercam doar să *ajut*...

— Te rog. O clipă mă înfruntă, cu faţa îmbufnată. Vraja pluteşte între noi ca un fum auriu. Ar fi aşa de uşor, îmi spune ea din ochi, aşa de uşor, ca nişte degete invizibile care mângâie, ca nişte voci de neauzit îndemnând oamenii în…

— Nu putem. Nu avem voie. Încerc să-i explic. Ne îndepărtează de ceilalţi. Ne face să fim diferite. Dacă vrem să rămânem aici trebuie să fim ca ei pe cât posibil. Pantoufle mă priveşte, o ceaţă mustăcioasă profilată în umbra aurie. Îmi închid deliberat ochii ca să nu-l văd şi, când îi deschid iar, a dispărut.

— E în regulă, îi spun lui Anouk, hotărâtă. Totul va fi bine. Putem aştepta.

Şi, în cele din urmă, la douăsprezece jumătate, apare cineva.

Anouk l-a văzut prima:

— *Maman!* Dar eu mă şi ridicasem în picioare. Era Reynaud, cu o mână acoperindu-şi faţa ca să se ferească de şiroiul de apă care curgea de pe copertină, cealaltă ezitând pe clanţă. Figura lui palidă era liniştită, dar era ceva în ochii lui… o satisfacţie ascunsă. Am înţeles cumva că nu este un client. Clopoţelul a sunat la intrarea lui, dar el nu s-a îndreptat spre galantar. A rămas în pragul uşii, vântul răscolindu-i sutana ca aripile unei păsări negre.

— *Monsieur*. L-am văzut cum priveşte cu neîncredere panglicile roşii. Vă pot ajuta cu ceva? Sunt sigură că ştiu care sunt preferatele dumneavoastră. Mi-am lansat tirada comercială automat, dar nu este adevărată. Nu am habar ce gusturi are el. Este complet de nepătruns pentru

mine, o întunecime cu formă umană decupată în aer. Nu simt niciun punct de contact cu el şi zâmbetul meu se sparge de el ca valurile de o stâncă. Reynaud mă priveşte dispreţuitor.

— Mă îndoiesc. Vocea lui este joasă şi plăcută, dar simt neplăcerea ascunsă în spatele tonului profesional, îmi amintesc cuvintele lui Armande Voizin *Am auzit că m'sieur le curé s-a şi supărat pe tine.* De ce? O neîncredere instinctivă în necredincioşi? Sau este ceva mai mult? În spatele tejghelei îmi încrucişez degetele pe furiş împotriva lui.

— Nu mă aşteptam să deschideţi astăzi.

Este mai sigur de el acum când crede că ne cunoaşte. Zâmbetul lui mic, acru, este ca o scoică, de un alb-lăptos pe margini şi ascuţit ca o lamă.

— Adică duminică? Vorbeam cu multă inocenţă. Credeam că pot profita de ora de vârf de la sfârşitul liturghiei.

Mica înţepătură nu l-a atins.

— În prima duminică din Postul Mare? Părea amuzat, dar, în spatele amuzamentului, era dispreţuitor. Nu prea cred. Oamenii din Lansquenet sunt oameni simpli, *madame* Rocher – îmi zice el. Oamenii *credincioşi.* A subliniat cuvântul amabil, politicos.

— *Mademoiselle* Rocher, de fapt. O mică victorie, suficientă ca să-i taie avântul. Ochii lui se îndreaptă înspre Anouk care stătea încă la masă cu paharul de ciocolată într-o mână. Gura îi era mânjită cu spumă şi am simţit iar înţepătura ascunsă – panica, teroarea iraţională că o voi pierde. Dar cine să mi-o ia? Am scuturat gândul cu mânie. *El?* N-are decât să încerce.

— Desigur, a replicat el blând. *Mademoiselle* Rocher. Vă rog să mă scuzaţi.

Am zâmbit dulce simţindu-i dezaprobarea. Ceva din mine continua să o provoace, pervers; vocea mea, puţin prea stridentă, a căpătat o notă de siguranţă vulgară pentru a-mi ascunde frica.

— Este aşa de plăcut să întâlneşti în zona asta rurală pe cineva care înţelege. I-am aruncat cel mai aspru şi strălucitor surâs. Adică în oraş, unde stăteam, nimeni nu ne dădea nicio importanţă. Dar aici… Am reuşit să par stânjenită şi nepăsătoare în acelaşi timp. Vreau să zic că aici este absolut încântător şi oamenii m-au ajutat atât de mult… au fost atât de *plăcuţi*… Dar nu suntem la Paris, nu?

Reynaud a fost de acord – cu un uşor rânjet – că nu eram.

— Este adevărat ce se spune despre comunităţile rurale, am continuat. *Toţi* vor să ştie ce faci! Cred că din cauză că nu au prea multe distracţii, am explicat eu, amabilă. Trei magazine şi o biserică. Vreau să zic… M-am întrerupt cu un chicotit. Dar ştiţi toate astea, desigur.

Reynaud a încuviinţat grav.

— Poate mi-aţi putea explica, *mademoiselle*…

— Oh, îmi puteţi spune Vianne, l-am întrerupt eu.

— …de ce aţi hotărât să vă mutaţi în Lansquenet? Tonul lui era dezaprobator, gura lui subţire semăna cu o scoică mai mult ca niciodată. După cum spuneţi, e puţin diferit de Paris. Ochii lui explicau clar că diferenţa era în favoarea *Lansquenet*-ului. Un *boutique* ca acesta – o mână întinsă elegant a arătat magazinul şi conţinutul lui cu o calmă indiferenţă – desigur că un astfel de magazin specializat ar avea mai mult succes – ar fi mai potrivit – într-un oraş? Sunt sigur că în Toulouse sau chiar în Agen… Acum înţelegeam de ce nu îndrăznise nimeni să intre în magazin în această dimineaţă. Cuvântul acesta – *potrivit* – avea toată condamnarea glacială a blestemului unui profet.

Am făcut iar semnul împotriva deochiului, cu sălbăticie, sub tejghea. Reynaud s-a lovit pe ceafă de parcă l-ar fi înţepat ceva.

— Nu cred că oraşele au monopolul distracţiilor, m-am răstit eu. Toţi avem nevoie de puţin lux, de o

mică plăcere, din când în când.

Reynaud nu mi-a răspuns. Cred că nu era de acord. I-am spus-o.

— Cred că aţi predicat exact doctrina opusă azi-dimineaţă? m-am aventurat eu cu îndrăzneală. Apoi, cum el tot nu răspundea: Cred totuşi că este destul loc în acest oraş pentru amândoi. Liberul comerţ, nu?

Privindu-i expresia îmi puteam da seama că înţelesese provocarea. I-am susţinut o clipă privirea obraznică, plină de ură. Reynaud a clipit de parcă l-aş fi scuipat.

A răspuns încet:

— Desigur.

Eu cunosc genul acesta de oameni. I-am văzut adesea, mama şi cu mine, prin drumurile noastre în Europa. Aceleaşi zâmbete politicoase, dispreţul, indiferenţa. O monedă măruntă aruncată de mâna durdulie a unei femei lângă catedrala aglomerată din Reims; priviri dezaprobatoare aruncate de un grup de călugăriţe pe când o Vianne mai tânără se arunca să o prindă, cu genunchii goi pe asfaltul plin de praf. Un bărbat în negru discutând sever cu mama; ea, fugind, albă la faţă, din umbra catedralei, strângându-mi mâna atât de tare încât mă durea… Mai târziu am aflat că ea încercase să i se spovedească. Oare ce o îndemnase la asta? Singurătatea, poate; nevoia de a vorbi, de a se încrede în cineva care nu-i era amant. Cineva cu o figură înţelegătoare. Dar nu *observase?* Faţa lui, acum nu atât înţelegătoare, cât contorsionată de o mânie frustrată. Era păcatul, *păcatul* mortal… Ar fi trebuit să încredinţeze copilul grijii unor oameni bine-intenţionaţi. Dacă o iubea pe micuţa – cum o chema? Anne? Dacă o iubea, ar trebui – *ar trebui* să facă acest sacrificiu. El ştia o mănăstire în care micuţa ar fi putut fi îngrijită. Îi luase mâna, strivindu-i degetele. Oare nu-şi iubea copilul? Nu voia să fie salvată? Nu voia? Nu voia?

În acea noapte, mama plânsese, legănându-mă. Am părăsit Reims dimineaţa, ca nişte hoaţe, ea ţinându-mă aproape ca pe o comoară furată, cu ochii fierbinţi şi vinovaţi.

Am înţeles că el aproape o convinsese să mă lase acolo. După aceea m-a întrebat de multe ori dacă eram fericită cu ea, dacă îmi părea rău că nu aveam prieteni, că nu aveam o casă… Dar, oricât de des i-aş fi răspuns că nu, nu, nu, oricât de des am sărutat-o şi i-am spus că nu regret nimic, *nimic,* puţin din vechea otravă a rămas în ea. Ani întregi am fugit de preot, de Omul Negru, şi, când figura lui apărea în cărţi însemna că era momentul să fugim iar, să ne ascundem de întunecimea pe care o deschisese el în inima ei.

Şi iată-l din nou, tocmai când credeam că Anouk şi cu mine ne-am găsit în cele din urmă locul. Stând în uşă ca îngerul la poarta Raiului.

Ei bine, de data aceasta jur că nu voi mai fugi. Orice ar face el. Oricum ar întoarce oamenii din acest loc împotriva noastră. Faţa lui este calmă şi sigură ca spatele unei cărţi proaste. Şi s-a declarat duşmanul meu – şi eu duşmana lui – la fel de limpede de parcă am fi spus-o amândoi cu voce tare.

— Mă bucur că ne înţelegem unul pe celălalt. Vocea mea este limpede şi rece.

— Şi eu.

Ceva în ochii lui, o lumină care nu existase acolo, mă alarmează. În mod ciudat, el *apreciază* asta, această apropiere dintre doi inamici înaintea bătăliei; nicăieri în siguranţa lui de nezdruncinat nu există loc pentru gândul că s-ar putea să nu câştige.

Se întoarce să plece, foarte corect, înclinând uşor capul. Chiar aşa. Dispreţ politicos. Arma cu spini şi otravă a celor virtuoşi.

— *M'sieur le Curé?* Se întoarce pentru o clipă şi eu îi împing un pacheţel legat cu o fundă în mână. Pentru dumneavoastră. Din partea casei. Zâmbetul

meu nu acceptă refuz şi el ia pachetul cu o stânjeneală uimită. Este plăcerea mea.

Se încruntă uşor, de parcă gândul la plăcerea mea îi face rău.

— Dar n-aş vrea…

— Nu. Tonul meu este dur, nu permite răspuns. Sunt sigură că vă vor face plăcere. Îmi amintesc atât de mult de Domnia Voastră.

În spatele aparentului său calm, cred că este alarmat. Apoi pleacă în ploaia cenuşie, cu micuţul pachet alb în mână. Observ că nu se grăbeşte la adăpost, ci merge cu acelaşi pas măsurat, nu indiferent, ci cu expresia cuiva care îndrăgeşte această mică neplăcere.

Vreau să cred că va mânca ciocolata. Mai curând o va dărui, dar vreau totuşi să cred că va desfacen pachetul şi se va uita… Desigur că poate să-şi permită o privire scurtă de dragul curiozităţii.

Îmi amintesc atât de mult de Domnia Voastră.

O duzină din cele mai bune *huîtres de Saint-Malo,* pralinele mici şi plate, modelate astfel încât să semene cu nişte scoici bine închise.

8.
Marţi, 18 februarie

Cincisprezece clienţi ieri. Astăzi, treizeci şi patru. Guillaume era printre ei; a cumpărat un *cornet* de florentine şi o cană de ciocolată. Charly era cu el şi s-a încolăcit ascultător în spatele unui taburet în timp ce, din când în când, Guillaume îi arunca o bucăţică de zahăr în fălcile lui lacome, nerăbdătoare.

Durează, îmi spune Guillaume, ca un nou-venit să fie acceptat în Lansquenet. În ultima duminică, zice el, *curé* Reynaud a rostit o predică atât de virulentă pe subiectul abstinenţei, încât deschiderea lui *La Céleste Praline* chiar în acea dimineaţă a părut un afront direct adus Bisericii. Caroline Clairmont – care a început altă cură de slăbire – a fost deosebit de acidă, spunând cu voce tare prietenelor ei din congregaţie că era *Foarte şocant, chiar ca în povestirile despre decadenţa Imperiului Roman, dragele mele, şi dacă femeia aceea crede că poate să se înfigă în oraşul nostru ca Regina din Saaba – dezgustător felul în care se mândreşte cu plodul acela bastard al ei de parcă… – ah, ciocolatele? Nimic special, dragele mele, şi mult prea scumpe.* Concluzia generală a doamnelor a fost că „aceea” – oricine ar fi fost – nu va dura. Voi părăsi oraşul în două săptămâni. Totuşi numărul clienţilor mei s-a dublat de ieri, printre ei fiind şi multe din trupa lui *madame* Clairmont, cu ochii strălucitori, dar puţin ruşinaţi, spunându-şi una alteia că era doar curiozitatea, atât şi nimic mai mult, că tot ce doreau era să vadă cu ochii lor.

Le cunosc preferinţele. Este un talent, un secret profesional ca acela al unei ghicitoare care citeşte în palmă. Mama ar fi râs de această irosire a talentelor mele, dar nu doresc să mă amestec mai mult de atât în vieţile lor. Nu doresc secretele lor sau gândurile lor cele mai tăinuite. Nici nu doresc

teamă sau recunoştinţă. Un alchimist domesticit, mi-ar fi spus ea cu un dispreţ blând, făcând magie de casă când aş fi putut crea miracole. Dar îmi plac oamenii aceştia. Îmi plac grijile lor mărunte şi introvertite. Le pot citi ochii şi gurile atât de uşor: aceasta, cu figura ei amară, va îndrăgi sucurile de portocale; cea care zâmbeşte dulce, inimioarele din caisă cu miez moale; fata cu părul ciufulit de vânt va îndrăgi *mendiants;* această femeie deschisă, veselă, brazilele din ciocolată. Pentru Guillaume, florentinele, mâncate dintr-o farfurioară în casa lui îngrijită de burlac. Pofta lui Narcisse pentru trufele de ciocolată dezvăluie inima lui blândă ascunsă sub aspectul grosolan. Caroline Clairmont visează caramelele amărui noaptea şi se trezeşte flămândă şi iritabilă. Iar copiii… Bănuţi din ciocolată, bumbi albi cu paiete multicolore, *pains d'epices* cu margini glazurate, fructe din marţipan în cuiburile lor din hârtie creponată, alune, fursecuri, biscuiţi cu nucă, bomboane asortate în cutii de jumătate de kilogram… Eu vând vise, mici plăceri, tentaţii dulci şi inofensive suficiente ca să doboare o mulţime de sfinţi, *cronţ-cronţ-cronţ,* printre amandine şi nugatine.

Este chiar aşa de rău?

Aşa crede *curé* Reynaud, se pare.

— Aici, Charly, aici băiete. Vocea lui Guillaume se încălzeşte când îi vorbeşte câinelui, dar rămâne întotdeauna puţin tristă. A cumpărat animalul când a murit tatăl lui, mi-a spus. Asta s-a întâmplat acum optsprezece ani. Dar viaţa unui câine este mai scurtă decât a unui om şi ei au îmbătrânit împreună.

— Este aici. Îmi atrage atenţia asupra unei umflături sub bărbia lui Charly. Este cam de mărimea unui ou de găină, vârstat ca o sămânţă de ulm. Creşte. Urmează o pauză în timpul căreia câinele se scarpină cu poftă, un picior pedalând în timp ce stăpânul îl scarpină pe burtă. Veterinarul spune că nu mai este nimic de făcut.

Încep să înţeleg privirea de vinovăţie şi tristeţe din ochii lui Guillaume.

— Doar n-ai eutanasia un bătrân, îmi spune el sincer. Nu dacă mai are – îşi caută cu greu cuvintele – încă ceva bun în viaţă. Charly nu suferă. Nu cu adevărat. Încuviinţez, conştientă că el încearcă să se convingă singur. Medicamentele ţin totul sub control.

Deocamdată. Cuvântul răsună fără să fi fost rostit cu voce tare.

— Când va veni timpul, voi şti. Ochii lui sunt blânzi şi înspăimântaţi. Voi şti ce să fac. Nu-mi va fi frică. Îi umplu paharul cu ciocolată fără să spun nimic şi stropesc amestecul cu nişte pudră de cacao, dar Guillaume este prea preocupat de câinele lui ca să vadă. Charly se rostogoleşte pe spate, lăsându-şi capul să atârne.

— *M'sieur le Curé* spune că animalele nu au suflet, zice Guillaume blând. Spune că ar trebui să-l scutesc pe Charly de chinuri.

— Fiecare fiinţă are suflet, îi răspund eu. Aşa îmi spunea mama. Fiecare.

Încuviinţează, singur în cercul lui de teamă şi vinovăţie.

— Ce m-aş face fără el? întreabă cu faţa încă întoarsă înspre câine şi înţeleg că a uitat de prezenţa mea. Ce o să mă fac fără tine?

În spatele galantarului, îmi strâng pumnii într-o mânie tăcută. Cunosc această privire – teamă, vinovăţie, dorinţă – o ştiu prea bine. Este privirea de pe faţa mamei mele în noaptea Omului Negru. Cuvintele lui – *Ce m-aş face fără tine?* – sunt cuvintele pe care mi le-a şoptit în toată acea noapte mizerabilă. Pe când mă uit în oglindă noaptea târziu, pe când mă trezesc cu o frică din ce în ce mai mare – cunoaştere, siguranţă – că propria mea fiică îmi va fi luată, că o pierd, că *o voi pierde* dacă nu voi găsi Locul… este chiar privirea mea.

Îmi pun braţele în jurul lui Guillaume. Pentru o clipă se încordează, neobişnuit cu o atingere

feminină. Apoi se relaxează. Simt forţa nefericirii sale radiind în valuri dinspre el.

— Vianne, spune el încet. Vianne.

— Este normal să te simţi aşa, îi spun eu, fermă. Este permis.

În spatele nostru, Charly îşi latră indignarea.

Am câştigat aproape trei sute de franci astăzi. Pentru prima oară, suficient ca să ne acoperim cheltuielile. I-am spus lui Anouk când a venit acasă de la şcoală, dar ea părea neatentă, cu faţa ei veselă neobişnuit de liniştită. Ochii îi sunt grei, întunecaţi ca norii unei furtuni ce se apropie.

Am întrebat-o ce s-a întâmplat.

— Jeannot. Vocea ei este rece. Mama lui spune că nu mai are voie să se joace cu mine.

Mi l-am amintit pe Jeannot în costumul lui de lup la carnavalul de Mardi Gras, un băiat slăbuţ de şapte ani cu părul ciufulit şi o expresie bănuitoare. El şi Anouk s-au jucat împreună în scuar seara trecută, alergând şi scoţând ţipete ciudate de luptă, până ce s-a lăsat întunericul. Mama lui este Joline Drou, una dintre învăţătoarele de la şcoala elementară, prietenă a lui Caroline Clairmont.

— Oh? Neutru. Şi ce spune?

— Spune că am o influenţă rea… Îmi aruncă o privire întunecată. Pentru că nu mergem la biserică. Pentru că tu ai deschis duminică.

Tu ai deschis duminică.

Am privit-o. Aş fi vrut s-o iau în braţe, dar atitudinea ei rigidă, ostilă, m-a alarmat. Am spus cu o voce calmă:

— Şi ce crede Jeannot? am întrebat-o blând.

— Nu poate să facă nimic. Ea este întotdeauna acolo. Păzeşte. Vocea lui Anouk se ridică şi îmi dau seama că este gata să plângă. De ce se întâmplă întotdeauna aşa? întreabă. De ce *niciodată…* Se întrerupe cu un efort, pieptul ei slăbuţ tresăltând.

— Ai şi alţi prieteni. Este adevărat; fuseseră patru sau cinci în seara trecută, scuarul răsunând de

ţipetele şi râsetele lor.

— Prietenii lui Jeannot. Înţeleg ce vrea să spună. Louis Clairmont. Lise Poitou. Prietenii lui. Fără Jeannot, grupul se va dispersa repede. Simt o compasiune bruscă pentru fiica mea care se înconjoară cu prieteni invizibili ca să umple spaţiul gol din jurul ei. Ce egoistă, să-mi închipui că o mamă ar putea umple complet acel spaţiu. Egoistă şi oarbă.

— Am putea merge la biserică, dacă asta vrei. Vocea mea este blândă. Dar ştii că nu va schimba nimic.

Acuzator:

— De ce nu? *Ei* nu cred. Lor nu le pasă de Dumnezeu. Doar se duc acolo.

Atunci am zâmbit, nu fără oarecare amărăciune. Şase ani şi încă reuşeşte să mă surprindă cu adâncimea percepţiilor ei.

— Asta poate să fie adevărat, îi zic eu. Dar vrei să fii şi *tu* la fel?

Dă din umeri, cinică şi indiferentă. Îşi mută greutatea de pe un picior pe celălalt, de parcă îi este frică de o predică. Îmi caut cuvinte ca să-i explic. Dar nu pot să mă gândesc decât la imaginea figurii distruse a mamei mele pe când mă legăna şi murmura, aproape cu mânie: *Ce m-aş face fără tine? Ce m-aş face?*

Oh, am învăţat-o toate astea de mult; ipocrizia Bisericii, vânătoarea de vrăjitoare, persecutarea nomazilor şi a celor de alte credinţe. Înţelege. Dar cunoaşterea nu se aplică uşor în viaţa de zi cu zi, în realitatea singurătăţii, în pierderea unui prieten.

— Nu este drept. Vocea ei este încă rebelă, ostilitatea învinsă, dar nu complet.

Nici devastarea Sfântului Pământ, nici arderea Ioanei d'Arc, nici Inchiziţia Spaniolă. Dar mai bine tac. Trăsăturile ei sunt pline de mânie; la primul semn de slăbiciune s-ar întoarce împotriva mea.

— Vei găsi alţi prieteni. Un răspuns slab şi comod. Anouk mă priveşte cu dispreţ.

— Dar îl voiam pe acesta. Vocea ei sună ciudat de matur, ciudat de obosită pe când se întoarce. Ochii îi sunt plini de lacrimi, dar nu face nicio mişcare înspre mine pentru a fi alinată. Cu o subită claritate văd atunci copilul, adolescentul, adultul, străinul care va deveni într-o zi şi sunt gata să plâng, pierdută şi înspăimântată, de parcă poziţiile noastre s-ar fi schimbat cumva, ea devenind adultul, eu, copilul.

Te rog! Ce m-aş face fără tine?

Dar o las să plece fără un cuvânt, dorind s-o îmbrăţişez, dar fiind mult prea conştientă de zidul de tăcere care se instalase între noi. Copiii se nasc sălbatici, ştiu. Tot ce pot spera este puţină tandreţe, o docilitate aparentă. Ascunsă sub suprafaţă, sălbăticia rămâne, aspră, vivace şi străină.

Rămâne tăcută aproape toată seara. Când o duc la culcare îşi refuză povestea, dar rămâne trează ore în şir după ce sting lumina în camera mea. O aud în întuneric, mergând de colo-colo, vorbind din când în când singură – sau cu Pantoufle – în izbucniri furioase, dar prea încete ca să aud ce spune. Mult mai târziu, când am fost sigură că a adormit, mă strecor în camera ei să sting lumina şi o găsesc ghemuită la capătul patului, cu o mână aruncată într-o parte, capul întors într-un unghi incomod, dar absurd de înduioşător, care îmi sfâşie inima. Într-o mână ţine strâns o figurină de plastilină. O iau pe când îi îndrept aşternuturile, vrând s-o pun în cutia ei cu jucării. Era caldă încă de la mâna ei, eliberând mirosul de neconfundat al şcolii primare, al secretelor rostite în şoaptă, al posterelor pictate şi al prietenilor pe jumătate uitaţi.

Lungă de şase inci, o figurină filiformă, făcută cu grijă, ochii şi gura zgâriate cu un ac, arnici roşu la încheietură şi ceva – nişte rămurele sau iarbă uscată – lipite pe creştet sugerând un păr castaniu, ciufulit. Pe corpul de plastilină este zgâriată o

literă, chiar deasupra inimii; o majusculă clară: J. Sub ea, suficient de aproape ca să se suprapună, litera A.

Am aşezat figurina lângă ea şi am stins lumina. Puţin înainte de venirea zorilor, s-a strecurat în pat lângă mine aşa cum făcea adesea când era mai mică şi, prin straturile moi ale somnului, am auzit-o şoptind:

— E în regulă, *maman.* Nu te voi părăsi niciodată.

Mirosea a sare şi a săpun pentru copii, îmbrăţişarea ei puternică şi caldă în bezna înconjurătoare. Am legănat-o, m-am legănat pe mine însămi, ne-am îmbrăţişat amândouă cu o uşurare atât de intensă încât era aproape dureroasă.

— Te iubesc, *maman.* Te voi iubi întotdeauna. Nu plânge.

Nu plângeam. Eu nu plâng niciodată.

Am dormit greu, într-un caleidoscop de vise; m-am trezit în zori cu braţul lui Anouk pe faţă şi cu o dorinţă groaznică, plină de panică, să fug, să o iau pe Anouk şi să fug întruna. Cum de putem trăi aici, cum de-am putut fi atât de proaste încât să credem că el nu ne va găsi aici? Omul Negru are multe feţe, toate neiertătoare, dure şi pline de invidie. *Fugi, Vianne. Fugi, Anouk. Uitaţi de micul vostru vis dulce şi fugiţi.*

Dar nu şi de data aceasta. Am fugit deja prea departe, Anouk şi cu mine, mama şi cu mine, prea departe de noi însene.

Acesta este un vis la care nu vreau să renunţ.

9.
Miercuri, 19 februarie

Aceasta este ziua noastră de odihnă. Şcoala este închisă şi, în timp ce Anouk se joacă în Les Marauds, eu voi primi marfa şi voi munci la produsele săptămânii.

Este o treabă care-mi place. Este un fel de vrăjitorie în toată această activitate de bucătărie: alegerea ingredientelor, amestecarea, prăjirea, topirea, infuzarea şi aromarea, reţetele luate din cărţi străvechi, ustensilele tradiţionale – pisălogul şi mojarul pe care le folosea mama ca să-şi facă tămâia pentru scopuri domestice, condimentele şi plantele aromatice folosite de ea cedându-şi subtilităţile unei magii mai simple, mai senzuale. Și, în parte, această transformare mă încântă; atâta dragoste în prepararea dulciurilor, atâta artă şi experienţă folosite pentru o plăcere care va dura doar o clipă şi pe care doar puţini o vor aprecia pe deplin. Mama îmi privea interesul cu un dispreţ indulgent. Pentru ea, mâncarea nu era o plăcere, ci doar o necesitate obositoare de care trebuia să aibă grijă, o taxă plătită pentru libertatea noastră. Furam meniuri de la restaurante şi priveam cu alean în vitrinele patiseriilor. Cred că aveam zece ani – înainte să gust prima ciocolată adevărată. Dar fascinaţia a persistat. Am păstrat reţetele în minte ca pe nişte hărţi. Tot felul de reţete; rupte din revistele abandonate în gările aglomerate, luate de la călători, ciudate combinaţii doar ale mele. Mama avea cărţile ei, divinaţiile ei ne conduceau prin cursa noastră nebună prin Europa. Cărţile de bucate ne ancorau, plasau borne pe frontierele nepăsătoare. Parisul mirosea a pâine proaspătă şi a croasanţi; Marsilia a *bouillabaisse* şi usturoi prăjit. Berlinul era *Eisbein* cu *Saurkraut* şi *Kartoffelsalat,* Roma era îngheţata pe care am mâncat-o, fără să plătesc, într-un micuţ restaurant de pe malul apei.

Mama nu avea timp pentru aşa ceva. Toate hărţile ei se aflau în interior, toate locurile erau la fel. Chiar de pe atunci ne deosebeam. Oh, m-a învăţat ce a putut. Cum să văd în miezul lucrurilor, al oamenilor, să le văd gândurile, dorinţele. Şoferul care s-a oprit să ne ia pe drum, care a ocolit zece kilometri ca să ne ducă la Lyon, băcani care refuzau să ia bani de la noi, poliţistul care se prefăcea că nu ne observă. Nu întotdeauna, desigur. Uneori vraja eşua din motive pe care nu le puteam înţelege. Unii oameni sunt ilizibili, de neatins. Francis Reynaud este unul dintre aceştia. Şi chiar când nu se întâmpla aşa, intruziunea în sufletele altora mă tulbura. Era mult prea uşor. Acum, fabricarea ciocolatei, este cu totul altceva. Ei, da, este necesară o oarecare pricepere. O anumită delicateţe a atingerii, viteză şi o răbdare pe care mama n-a avut-o niciodată. Dar reţeta rămâne aceeaşi tot timpul. Este sigură. Nu este malefică. Şi nu trebuie să privesc în inimile lor ca să iau ceea ce am nevoie; dorinţele pot fi îndeplinite simplu, este suficient doar să ceară.

Guy, cofetarul meu, mă cunoaşte de mult timp. Am lucrat împreună după naşterea lui Anouk şi el m-a ajutat să-mi încep prima afacere, o mică *pâtisserie-chocolaterie* la periferia Nisei. Acum s-a stabilit în Marsilia şi importă ciocolată brută cu lichior direct din America de Sud şi o prelucrează în fabrica lui.

Eu folosesc doar ce este mai bun. Ciocolata brută vine în calupuri puţin mai mari decât cărămizile, o cutie la fiecare livrare, şi folosesc trei tipuri: amăruie, cu lapte şi albă. Ciocolata trebuie să fie prelucrată termic pentru a deveni netedă, pentru a-i asigura o suprafaţă tare şi un luciu perfect. Unii cofetari îşi cumpără ciocolata gata prelucrată, dar eu prefer s-o prelucrez singură. Există o fascinaţie inepuizabilă în manevrarea blocurilor brute, în tratarea lor manuală – nu folosesc niciodată mixere electrice – în boluri mari

din ceramică, apoi topirea, amestecarea, testând fiecare pas cu grijă cu termometrul până ce reuşesc să aplic exact căldura necesară transformării.

Există un fel de alchimie în transformarea ciocolatei brute în acest aur al zânelor, o magie profană pe care ar fi apreciat-o chiar şi mama. Pe când muncesc, îmi limpezesc mintea, respirând adânc. Ferestrele sunt deschise şi curentul ar fi rece dacă n-ar exista căldura cuptoarelor, tigăile de cupru, aburii care se ridică din amestec. Aromele amestecate de ciocolată, vanilie, cupru încins şi nucşoară sunt intoxicante, puternic sugestive; adierea aspră şi pământeană a Americilor, parfumurile fierbinţi şi răşinoase ale pădurilor tropicale. Aşa muncesc şi eu acum, precum aztecii care-şi îndeplineau ritualurile lor sacre. Mexic, Venezuela, Columbia. Curtea lui Montezuma. Cortez şi Columb. Hrana zeilor, bolborosind înspumată în cupe ceremoniale. Amarul elixir al vieţii.

Poate asta simte Reynaud în micul meu magazin; o întoarcere în timp pe când lumea era mai sălbatică, mai largă. Înainte de Christos – înainte ca Adonis să se nască în Betlehem sau Osiris să fie sacrificat de Paşte – boabele de cacao erau sacre. Le erau atribuite proprietăţi magice. Băutura era sorbită reverenţios pe treptele templelor unde se făceau sacrificii; extazurile produse de ele erau violente şi teribile. Oare de asta se teme el? Corupţia prin plăcere, subtila transsubstanţiere a cărnii într-un recipient al dezmăţului? Orgiile preoţilor azteci nu sunt pentru el. Totuşi, în aburii ciocolatei topite, începe să se contureze ceva – o viziune ar fi spus mama – degetul de fum al percepţiei care arată înspre… arată înspre…

Acolo. O secundă, aproape am înţeles. Pe suprafaţa lucioasă se formează un val mic, vaporos. Apoi altul, o peliculă palidă care pe jumătate ascunde, pe jumătate dă în vileag. O clipă aproape

am văzut răspunsul, secretul pe care-l ascunde el – chiar de el însuşi – cu atâta mândrie calculată, cheia care ne va pune pe toţi în mişcare.

Ghicitul în ciocolată este dificil. Viziunile sunt neclare, tulburate de parfumurile care se ridică şi înceţoşează mintea. Iar eu nu sunt mama mea care a păstrat până în ceasul morţii o putere atât de mare încât amândouă am fugit din faţa ei într-o disperare sălbatică. Dar, înainte ca viziunea să dispară, sunt sigură că văd ceva – un bătrân zăcând în pat, ochii lui găuri adâncite în figură… Şi foc. Foc.

Oare asta trebuia să văd?

Acesta este secretul Omului Negru?

Trebuie să-i aflu secretul dacă vom rămâne aici. Şi am nevoie să rămân. Cu orice preţ.

10.
Miercuri, 19 februarie

O săptămână, *mon père.* Asta a fost totul, o săptămână, dar a părut mai mult. De ce mă tulbură atât de tare, nu pot să înţeleg; este clar ce este ea. M-am dus s-o văd ieri, să discut despre deschiderea magazinului duminică dimineaţa. Locul s-a transformat; aerul parfumat cu uluitoare arome de ghimbir şi mirodenii. Am încercat să nu privesc galantarul cu dulciuri: cutii, panglici, funde în culori pastelate, migdale zaharisite în cutii auriu-argintii, violete de zahăr şi petale de trandafir din ciocolată. Locul are aspectul unui budoar, un aspect *intim,* parfumat cu trandafiri şi vanilie. Şi camera mamei mele arăta aşa; numai *crêpe* şi voaluri şi cristaluri sclipind în lumina palidă, şiruri de sticluţe şi borcănaşe pe masa ei de toaletă, o armată de djini aşteptând să fie eliberaţi. Există ceva lipsit de sfinţenie într-o astfel de concentrare de dulciuri. O promisiune, pe jumătate îndeplinită, de păcat. Încerc să nu privesc, să nu miros.

M-a salutat destul de politicos. Am văzut-o mai clar acum; părul negru, lung, răsucit într-un coc, ochii atât de întunecaţi încât parcă sunt lipsiţi de pupile. Sprâncenele ei sunt perfect drepte, dându-i un aspect sever contrazis de răsucirea comică a gurii. Mâinile pătrate şi muncite; unghiile tăiate scurt. Nu este machiată, totuşi este ceva indecent în figura ei. Poate privirea directă, felul în care ochii îi zăbovesc apreciind, acel permanent zâmbet ironic. Şi este înaltă, prea înaltă pentru o femeie, de înălţimea mea. Mă priveşte direct în ochi, cu umerii drepţi şi bărbia sfidătoare. Poartă o fustă lungă, strălucitoare, de culoarea flăcării şi un pulover negru pe corp. Acest colorit pare primejdios, e ca al unui şarpe sau al unei insecte otrăvitoare, un avertisment pentru duşmani.

Şi ea *este* duşmanul meu. Am simţit imediat. I-am simţit ostilitatea şi bănuiala, deşi vocea ei a rămas înceată şi plăcută tot timpul. Simt că m-a ademenit aici ca să mă ridiculizeze, că ştie un secret pe care chiar eu… Dar asta este un nonsens. Ce poate şti? Ce poate face? Doar simţul meu de ordine este ofensat, ca al unui grădinar conştiincios care este ofensat de un lot acoperit cu buruieni. Sămânţa discordiei se află pretutindeni, *mon père.* Şi se împrăştie. Se împrăştie.

Ştiu. Îmi pierd perspectiva. Dar trebuie totuşi să fim vigilenţi, dumneavoastră şi cu mine. Amintiţi-vă Les Marauds şi ţiganii pe care i-am izgonit de pe malul lui Tannes. Amintiţi-vă cât a durat, câte luni de plângeri şi câte scrisori inutile am trimis până ce am rezolvat singuri problema. Amintiţi-vă predicile pe care le-am rostit! Uşă după uşă s-au închis în faţa lor. Unii negustori au cooperat de îndată. Îşi aminteau ţiganii de ultima oară, şi bolile, şi furturile, şi lascivitatea. Au fost de partea noastră. Îmi amintesc că a trebuit să-l forţăm pe Narcisse care, ca de obicei, le-ar fi oferit locuri de muncă sezoniere vara, pe câmpurile lui. Dar, în cele din urmă, i-am izgonit pe toţi: bărbaţii îmbufnaţi şi şleampeţi, copiii lor cu guri spurcate, câinii lor prăpădiţi. Au plecat, şi voluntarii au curăţat murdăria pe care au lăsat-o în urmă. O singură sămânţă de buruiană, *mon père,* ar fi suficientă ca să-i aducă înapoi. O ştiţi la fel de bine ca şi mine. Şi dacă ea este acea sămânţă…

Am vorbit ieri cu Joline Drou. Anouk Rocher a venit la şcoala primară. Un copil obraznic, cu părul negru ca al mamei sale şi cu un zâmbet strălucitor, insolent. Se pare că Joline l-a găsit pe fiul ei, Jean, printre alţii, jucându-se cu fetiţa în curtea şcolii. Un nonsens, oase şi mărgele într-o pungă trântită în praf. V-am spus că le cunosc. Joline i-a interzis fiului ei să se mai joace cu ea, dar copilul este încăpăţânat şi s-a îmbufnat. La vârsta lui nu se potriveşte nimic altceva decât disciplina. M-am

oferit să discut eu cu băiatul, dar mama nu a fost de acord. Aşa sunt toate, *mon père.* Slabe. Slabe. Mă întreb oare câte dintre ele şi-au călcat deja juruinţele de post. Mă întreb câte oare le vor respecta. Eu însumi simt că postul mă purifică. Privirea vitrinei măcelarului mă atrage; mirosurile sunt atât de tari încât îmi vâjâie capul. Brusc, mirosul matinal al brutăriei lui Poitou este mai mult decât pot îndura; aroma grăsimii încinse de la rotiseria din Place des Beaux-Arts este o adiere din iad. Eu nu m-am atins nici de carne, nici de peşte, nici de ouă de mai mult de o săptămână, rezistând cu pâine, supe, salate şi un singur pahar de vin duminică şi sunt purificat, *père,* purificat. Aş vrea doar să pot face mai mult. *Aceasta* nu este o penitenţă. Simt uneori că dacă aş putea să le *dau* un exemplu drept, dacă m-aş putea afla eu pe acea cruce sângerând, suferind… Vrăjitoarea de Voizin îşi bate joc de mine pe când trece cu un coş plin cu mâncare. Singura dintr-o familie de oameni credincioşi care sfidează Biserica, rânjindu-mi pe când trece pe lângă mine, cu pălăria de pai prinsă cu o eşarfă roşie şi cu bastonul bătând în pietrele de pavaj de la picioarele ei. O suport doar din cauza vârstei ei, *mon père,* şi a rugăminţilor familiei. Încăpăţânată, refuzând tratamentul, refuzând mângâierea bisericească, crede că va trăi în veci. Dar va ceda într-o bună zi. Toţi fac aşa. Şi îi voi da absolvirea în umilinţă; voi plânge pentru ea în ciuda multelor ei aberaţii, a mândriei şi a sfidării. O voi câştiga în cele din urmă, *mon père.* Până la sfârşit nu-i voi avea oare pe toţi?

11.
Joi, 20 februarie

O aşteptam. Haină ecosez, părul dat pe spate, lipsit de cochetărie, mâinile agile şi nervoase ca ale unui pistolar. Joséphine Muscat, doamna de la carnaval. A aşteptat până ce obişnuiţii mei – Guillaume, Georges şi Narcisse – au plecat, înainte să-şi facă intrarea, cu mâinile vârâte adânc în buzunare.

— Ciocolată fierbinte, te rog. S-a aşezat inconfortabil la masă, vorbind în jos, înspre paharele goale pe care nu avusesem încă timp să le strâng.

— Sigur. N-am întrebat-o cum dorea băutura, ci i-am adus-o cu paiete de ciocolată şi Chantilly, ornată cu două bomboane pe margine. O clipă a privit paharul, mijindu-şi ochii, apoi l-a atins cu grijă.

— Ieri, a zis ea, vorbind pe un ton aparent neglijent, am uitat să plătesc ceva. Are degete lungi, ciudat de fine în ciuda bătăturilor. În schimb faţa ei pare să-şi fi pierdut ceva din expresia absentă, devenind aproape atrăgătoare. Părul ei este castaniu deschis, ochii aurii. Îmi pare rău. A aruncat o monedă de zece franci cu un aer aproape sfidător.

— Nu-i nimic. Vocea mea părea normală, indiferentă. Se întâmplă tot timpul. Joséphine m-a privit o clipă, bănuitoare, apoi, nesimţind nicio urmă de ironie, s-a relaxat puţin.

— Este bună. A mai băut din ciocolată. Cu adevărat bună.

— O fac eu însămi, i-am explicat. Din lichior de ciocolată înainte de a se adăuga grăsimea care-l întăreşte. Exact aşa o beau aztecii, cu secole în urmă.

Mi-a aruncat o altă privire iute, suspicioasă.

— Mulţumesc pentru cadou, a spus în cele din urmă. Migdale în ciocolată. Preferatele mele. Apoi rapid, cuvintele ieşind din ea cu o grabă disperată, neplăcută. N-am luat-o dinadins. Ştiu că toţi vorbesc despre mine. Dar eu nu fur. *Ele* – cu dispreţ acum, gura ei strâmbată de ură de sine şi mânie – căţeaua aia de Clairmont şi amicele ei. Mincinoasele.

M-a privit iar, aproape sfidător.

— Am auzit că nu mergi la biserică. Vocea ei era spartă, prea puternică pentru cămăruţa în care ne aflam.

Am zâmbit.

— Aşa este. Nu merg.

— Nu vei rezista mult aici dacă nu mergi, a spus Joséphine cu aceeaşi voce mult prea ridicată. Te vor arunca de aici aşa cum fac cu toţi cei cu care nu sunt de acord. O să vezi. Toate astea – un gest vag, brusc, către rafturi, cutii, vitrina cu ale sale *pièces montées* – nimic nu te va ajuta. I-am auzit vorbind. Am auzit ce spun.

— Şi eu. Mi-am turnat o cană cu ciocolată din ceainicul din argint. Mică şi neagră, ca un espresso, şi o linguriţă cu care să o amestec. Vocea mea era blândă. Dar nu trebuie să-i ascult. O pauză în timp ce am băut. Şi nici tu.

Joséphine a râs.

Tăcerea s-a amplificat între noi. Cinci secunde. Zece.

— Ei spun că eşti o vrăjitoare. Iar acel cuvânt. A ridicat sfidătoare capul. E adevărat?

Am dat din umeri şi am mai băut puţin.

— Cine spune?

— Joline Drou. Caroline Clairmont. Fanii lui *curé* Reynaud. Le-am auzit vorbind lângă St Jérôme. Fiica ta vorbea cu ceilalţi copii. Ceva despre nişte spirite. În vocea ei se auzea curiozitatea şi o ostilitate ascunsă, reluctantă, pe care nu o înţelegeam. Spirite! a hohotit ea.

Am trasat o spirală înceţoşată pe buza galbenă a cupei mele.

— Credeam că nu-ţi pasă ce au oamenii aceia de spus.

— Sunt curioasă. Din nou acea sfidare, ca frica de a nu fi compătimită. Iar tu ai vorbit cu Armande. Nimeni nu vorbeşte cu Armande. Cu excepţia mea. Armande Voizin. Bătrâna din Les Marauds.

— Îmi place, i-am zis eu simplu. De ce n-ar trebui să vorbesc cu ea?

Joséphine şi-a strâns pumnii în spatele mesei. Părea agitată, vocea spartă ca o sticlă muşcată de ger.

— Pentru că e nebună, de aia! A ridicat degetele înspre tâmple, într-un gest vag. Nebună, nebună, *nebună.* A coborât vocea o clipă. Îţi voi spune ceva, a zis ea. Există o linie care traversează Lansquenet, a arătat pe tejghea cu degetul plin de bătături, şi, dacă o treci, dacă *nu te duci* la spovedanie, dacă *nu-ţi respecţi* bărbatul, dacă *nu găteşti* trei mese pe zi şi nu stai apoi lângă foc, gândind gânduri decente în timp ce-l aştepţi să vină acasă, dacă nu ai *copii* – şi dacă nu duci flori la funeraliile prietenilor tăi sau nu cureţi sufrageria sau – *nu – sapi straturile de flori!* Era roşie la faţă din cauza efortului de a vorbi. Mânia ei era intensă, enormă. *Atunci înseamnă că eşti nebună!* a scuipat ea. Eşti nebună, anormală şi oamenii -vorbesc – despre – tine pe la spate şi – şi – şi…

S-a întrerupt, expresia agonizantă dispărându-i de pe faţă. Vedeam cum priveşte dincolo de mine prin vitrină, dar reflexia pe geam înceţoşa orice ar fi putut vedea. Era ca şi cum peste trăsăturile ei s-ar fi închis un oblon; erau şterse, şi timide, şi lipsite de speranţă.

— Îmi pare rău. M-a luat valul o clipă. A înghiţit ultima gură de ciocolată. N-ar trebui să vorbesc cu tine. Tu n-ar trebui să vorbeşti cu mine. Şi aşa va fi destul de rău.

— Aşa spune Armande? am întrebat-o eu încet.

— Trebuie să plec. Pumnul ei strâns a săpat iar în piept cu gestul de autopedepsire care-i era caracteristic. Trebuie să plec. Privirea dezamăgită i se ivise iar pe faţă, gura i se strâmbase în jos în rictusul de panică astfel încât părea aproape idioată. Totuşi femeia mânioasă, tulburată, care-mi vorbise mai înainte nu era deloc aşa. Ce – *pe cine* – văzuse de o făcuse să reacţioneze aşa? Pe când ieşea din *La Praline,* ţinându-şi capul plecat ca să se apere de o furtună imaginară, m-am dus la fereastră s-o urmăresc. Nimeni nu s-a apropiat de ea. Nimeni nu părea s-o privească. Abia atunci l-am văzut pe Reynaud lângă uşa bisericii. Reynaud şi un bărbat care începea să chelească şi pe care nu l-am recunoscut. Amândoi priveau fix vitrina magazinului meu.

Reynaud? Oare el era sursa temerilor ei? Am simţit o înţepătură de supărare la gândul că el putea fi acela care o avertizase pe Joséphine cu privire la mine. Totuşi ea păruse supărată, nu temătoare, când vorbise despre el mai înainte. Al doilea bărbat era scund, dar puternic; o cămaşă cadrilată cu mânecile ridicate peste antebraţele roşii, lucitoare, ochelari mici, de intelectual, ciudat de nepotriviţi cu trăsăturile lui grosolane, cărnoase. Un aspect de ostilitate totală plutea în jurul lui şi, în cele din urmă, mi-am dat seama că-l mai văzusem înainte. Cu o barbă albă şi o robă roşie, aruncând dulciuri în mulţime. La carnaval. Moş Crăciun, aruncând bomboane mulţimii de parcă ar fi sperat că ar fi putut scoate ochiul cuiva. În acel moment un grup de copii a venit în faţa vitrinei şi n-am reuşit să văd mai mult, dar acum credeam că ştiu de ce Joséphine plecase atât de rapid.

— Lucie, îl vezi pe bărbatul din scuar? Cel cu o cămaşă roşie? Cine este?

Fetiţa se strâmbă. Şoriceii albi din ciocolată sunt slăbiciunea ei; cinci la zece franci. Îi mai strecor câţiva în cornetul din hârtie. Îl cunoşti, nu-i aşa?

Ea încuviinţează.

— *Monsieur* Muscat. De la cafenea. O ştiu; un locşor mizerabil la capătul lui Avenue des Francs Bourgeois. O jumătate de duzină de mese din metal pe asfalt, un parasol şters Orangina. O firmă veche o identifică: *Café de la République.* Strângându-şi cornetul cu dulciuri, fetiţa se întoarce să plece, se mai gândeşte, apoi se întoarce iar.

— Nu poţi să ghiceşti care este preferata lui, zice ea. Nu are niciuna.

— Mi se pare greu să cred aşa ceva – zâmbesc eu. Fiecare are o preferinţă. Chiar şi *monsieur* Muscat.

Lucie se gândeşte o clipă.

— Poate preferata lui este cea pe care o ia de la altcineva, îmi spune ea. După aceea dispare, făcându-mi semn cu mâna prin vitrina magazinului.

— Spune-i lui Anouk că mergem în Les Marauds după şcoală!

— Da. Les Marauds. Mă întreb ce o amuză. Râul cu malurile lui cafenii, urât mirositoare. Străzile înguste pline de gunoaie. O oază pentru copii. Pietre plate, groase, puse în zig-zag de-a curmezişul apei stătătoare. Secrete şoptite, săbii din lemn şi scuturi din frunze de rubarbă. Război printre tufele de mure, tuneluri, explorări, câini vagabonzi, zvonuri, comori ascunse… Anouk a venit ieri bucuroasă de la şcoală cu un nou desen pe care mi l-a arătat.

— Asta sunt eu. O figură în salopetă roşie cu un moţ de păr negru în vârf. Pantoufle. Iepurele stă pe umărul ei ca un papagal, cu urechile ciulite. Şi Jeannot. Un băiat în verde, cu mâinile întinse. Ambii copii zâmbesc. Se pare că mamele – chiar şi cea care este învăţătoare – nu vin în Les Marauds. Figurina din plastilină stă încă lângă patul lui Anouk şi a lipit desenul pe perete, deasupra ei.

— Pantoufle mi-a spus ce să fac. Îl îmbrăţişează ca de obicei. În această lumină îl pot vedea destul de clar, ca pe un copil mustăcios. Uneori îmi spun

că ar trebui s-o fac să renunţe la această închipuire, dar nu pot suporta să o las atât de singură. Poate, dacă rămânem aici, Pantoufle va fi înlocuit de prieteni reali.

— Mă bucur că aţi rămas prieteni, îi spun, sărutând-o pe creştetul buclat. Întreabă-l pe Jeannot dacă vrea să vină într-o zi pe aici să ne ajute să scoatem ornamentul din vitrină. Poţi să-ţi aduci şi ceilalţi prieteni.

— Casa din turtă-dulce? Ochii ei erau ca lumina soarelui pe apă. Oh, da! Alunecând de-a lungul camerei cuprinsă de o subită exuberanţă, aproape dărâmând un taburet, evitând un obstacol imaginar cu un salt, apoi în sus pe scări, câte trei odată. Te întrec, Pantoufle! O izbitură când a lovit uşa de perete – *bum, burnì* O izbucnire bruscă de dragoste pentru ea, luându-mă prin surprindere ca întotdeauna. Mica mea străină. Niciodată liniştită, niciodată tăcută.

Mi-am mai turnat o ceaşcă de ciocolată, întorcându-mă când am auzit clopoţeii de la uşă sunând. Pentru o clipă i-am văzut figura neprotejată, căutătura scrutătoare, venele umflate pe antebraţele goale. Apoi a zâmbit, un zâmbet, subţire, lipsit de căldură.

— *Monsieur* Muscat, nu-i aşa? M-am întrebat ce dorea. Părea deplasat în cofetărie, privind cu capul aplecat, galantarul. Privirea lui a trecut peste faţa mea şi a clipit când mi-a văzut sânii; o dată, de două ori.

— Ce voia? Vocea lui era blândă, dar avea un accent puternic. A dat din cap o dată, de parcă nu i-ar fi venit să creadă. Ce naiba căuta într-un loc ca ăsta? A arătat înspre o tavă cu migdale zaharisite la cincizeci de franci pachetul. Chestii din astea, hm? M-a privit, cu mâinile desfăcute. Nunţi şi botezuri. Ce-i trebuie ei lucruri pentru nunţi şi botezuri? A zâmbit iar. Politicos acum, încercând să fie fermecător şi eşuând. Ce a cumpărat?

— Cred că vă referiţi la Joséphine.

— Soţia mea. A dat cuvintelor o intonaţie ciudată, un fel de finalitate plată. Astea-s femeile. Munceşti până nu mai poţi ca să câştigi bani şi ce fac ele, hm? Îi risipesc pe… Un alt gest către şirurile de bomboane de ciocolată, ghirlande de fructe din marţipan, hârtie argintie, flori din mătase. Ce voia, un cadou? Vocea lui era bănuitoare. Pentru cine cumpără cadouri? Pentru ea? A râs scurt, de parcă acest lucru i s-ar fi părut absurd.

Tot nu înţelegeam ce-l interesa pe el. Dar manierele lui erau puţin agresive, vedeam nervozitatea în jurul ochilor şi în mâinile care gesticulau, şi atunci am fost precaută. Nu pentru mine – învăţasem multe feluri de a-mi purta de grijă în lungii ani petrecuţi cu mama – ci pentru ea. Înainte de a o putea împiedica, o imagine a sărit de la el la mine; un pumn însângerat înconjurat de fum. Mi-am încleştat pumnii pe ascuns. Acest om nu avea nimic ce aş fi dorit să văd.

— Cred că aţi înţeles greşit, i-am spus. Am invitat-o pe Joséphine la o ceaşcă de ciocolată. Ca prietenă.

— Oh. A părut surprins. Apoi a râs iar cu un râsul lui ca un lătrat. Era aproape autentic acum, amuzament adevărat amestecat cu dispreţ. Dumneavoastră vreţi să fiţi prietenă cu Joséphine? Din nou privirea scrutătoare. L-am simţit cum ne compara, ochii lui fierbinţi fixaţi pe sânii mei, pe deasupra mesei. Când a vorbit iar, avea o notă mângâietoare în voce, o notă miorlăită despre care îşi închipuia că ar fi seducătoare. Sunteţi nouă aici, nu?

Am încuviinţat.

— Poate am putea să ieşim împreună cândva. Ştiţi. Să ne cunoaştem mai bine.

— Poate. Vorbeam normal. Poate o invitaţi pe soţia dumneavoastră să vină şi ea, am adăugat eu.

O pauză. M-a fixat iar, de data aceasta cu o privire vicleană şi bănuitoare.

— Nu v-a zis nimic, nu-i aşa? Rece.

— Ce să-mi spună?

A clătinat repede din cap.

— Nimic. Nimic. Vorbeşte şi ea, asta-i tot. Vorbeşte toată ziua. Nu face altceva nimic dar, hm? Zi de zi. Din nou râsul scurt, lipsit de veselie. Veţi afla curând, a adăugat el cu o satisfacţie amară.

Am murmurat ceva lipsit de importanţă. Apoi, dintr-un impuls, am luat un pacheţel cu migdale în ciocolată din galantar şi i le-am dat.

— Poate aţi vrea să i le daţi pe acestea lui Joséphine din partea mea, am spus eu calmă. Voiam să i le dau eu, dar am uitat.

M-a privit, dar nu s-a mişcat.

— Să i le dau? a repetat el.

— Pe gratis. Din partea casei. I-am zâmbit fermecător. Un cadou.

Zâmbetul lui s-a lărgit. A luat pacheţelul în ambalajul lui frumos, argintiu. O să am grijă să le primească, a spus el, îndesând pachetul în buzunarul jeanşilor.

— Sunt preferatele ei, i-am spus.

— N-o să ajungeţi departe cu afacerea asta dacă o să tot faceţi cadouri, a spus el cu indulgenţă. Veţi da faliment într-o lună. Din nou privirea grea, lacomă, de parcă aş fi fost o ciocolată pe care de abia aştepta s-o desfacă.

— Vom vedea, i-am răspuns eu sec şi l-am urmărit cum iese din magazin şi porneşte spre casă, cu umerii lăsaţi sub canadiana grea, James Dean. Nici nu a aşteptat să nu-l mai văd că a şi scos pachetul pentru Joséphine şi l-a deschis. Poate bănuia că-l privesc. Unu, doi, trei, mâna lui se ducea la gură cu o nonşalanţă leneşă şi, înainte de a traversa scuarul, ambalajul argintiu era deja făcut ghem în pumn, ciocolatele dispărute. Mi l-am închipuit îndopându-se ca un câine lacom care vrea să-şi termine mâncarea proprie înainte de a fura din farfuria altuia. După ce a trecut de brutărie a aruncat hârtia argintie înspre coşul de gunoi de

afară, dar nu l-a nimerit şi hârtia a ricoşat pe bordură, ajungând pe stradă. Apoi şi-a continuat drumul pe lângă biserică şi în josul Avenue des Francs Bourgeois fără să privească înapoi, ghetele lui grele, de mecanic, scoţând scântei din pietrele pavajului.

12.
Vineri, 21 februarie

Vremea s-a răcit din nou în noaptea trecută. Morişca de vânt de pe St Jérôme s-a învârtit într-o nehotărâre plină de anxietate toată noaptea, zgâriind cu un geamăt ascuţit buloanele ruginite de parcă ar fi vrut să avertizeze sosirea unor intruşi. Dimineaţa s-a lăsat o ceaţă atât de densă încât chiar şi turla bisericii, la douăzeci de paşi de faţada magazinului, părea îndepărtată şi spectrală; clopotul pentru liturghie răsuna greoi prin vata-de-zahăr groasă pe când puţinii veniţi se apropiau, cu gulerele ridicate din cauza ceţii, să primească absolvirea de păcate.

Când şi-a terminat laptele de dimineaţă, am înfofolit-o pe Anouk în paltonul ei roşu şi, în ciuda protestelor, i-am pus un capişon îmblănit pe cap.

— Nu vrei şi micul-dejun?

A dat cu tărie din cap, a înşfăcat un măr de pe o farfurie.

— Şi sărutul meu? Acesta devenise un ritual matinal.

Îmbrăţişându-mă cu braţele ei subţiri, îmi linge faţa, sare într-o parte chicotind, îmi aruncă un sărut din uşă, fuge în scuar. Eu mimez oroarea şi mă şterg pe faţă. Ea râde încântată, scoate limba în direcţia mea, şopteşte:

— Te iubesc! Şi dispare ca o rachetă purpurie în ceaţă, cu ghiozdanul târât în urmă. Ştiu că în treizeci de secunde capişonul pufos va dispărea în ghiozdan, alături de cărţi, hârtii şi alte nedorite amintiri ale lumii adulţilor. O secundă îl zăresc iar pe Pantoufle, sărind în urma ei, şi izgonesc în grabă imaginea. O bruscă izbucnire de singurătate – cum voi rezista întreaga zi fără ea? Şi, cu greu, îmi înăbuş dorinţa de a o chema înapoi.

Şase clienţi în această dimineaţă. Unul este Guillaume, care se întorcea de la măcelar cu o

bucată de *boudin*[6] învelită în hârtie.

— Lui Charly îi place *boudin*-ul – îmi spune el cinstit. N-a mâncat prea bine în ultima vreme, dar sunt sigur că asta îi va plăcea.

— Nu uita că trebuie să mănânci şi tu, îi amintesc eu blând.

— Desigur. Îmi oferă zâmbetul lui dulce, care se scuză. Mănânc ca un cal. E adevărat. Mă priveşte îngrijorat. Desigur, acum este Postul Mare, spune el. Dar nu crezi că şi animalele ar trebui să postească, nu?

Dau din cap văzându-i expresia speriată. Faţa lui are trăsături mici şi delicate. Este genul de om care rupe un biscuit în două şi păstrează jumătate pentru mai târziu.

— Cred că amândoi ar trebui să vă îngrijiţi mai bine.

Guillaume îl scarpină pe Charly pe ureche. Câinele pare placid, prea puţin interesat de conţinutul pachetului de la măcelărie din coşul de lângă el.

— Ne descurcăm noi. Zâmbeşte automat pe când minte. Zău că ne descurcăm.

Îşi termină ceaşca de *chocolat espresso*.

— A fost excelentă, spune el, ca întotdeauna. Complimentele mele, *madame* Rocher. Am renunţat de mult să-i mai cer să-mi spună Vianne. Simţul lui moral i-o interzice. Lasă banii pe tejghea, îşi ridică pălăria şi deschide uşa. Charly se ridică şi îl urmează, şchiopătând puţin. De îndată ce uşa se închide în urma lor, îl văd pe Guillaume ridicându-l şi cărându-l în braţe.

La vremea prânzului am o altă vizitatoare. O recunosc de îndată în ciuda paltonului bărbătesc deformat pe care-l poartă; figura înţeleaptă, ca un măr de iarnă sub pălăria de pai, fusta neagră, lungă peste ghetele grele de lucru.

— *Madame* Voizin! Aţi spus că veţi veni, nu-i aşa? Să vă dau ceva să beţi. Ochii strălucitori privesc apreciativ dintr-o parte a cofetăriei în alta.

Îmi dau seama că observă tot. Privirea ei se opreşte pe meniul scris de Anouk:

chocolat choud 10 F
chocolat espresso 15 F
chococcino 12 F
mocha 12 F

Încuviinţează.

— Au trecut mulţi ani de cand n-am mai văzut aşa ceva, spune ea. Aproape uitasem că mai există şi astfel de locuri. Există o energie în vocea ei, o forţă în mişcări, care-i contrazic vârsta. Gura ei are o înclinare comică care-mi aminteşte de mama. Pe vremuri îmi plăcea ciocolata, declară ea.

Pe când îi torn un pahar mare cu mocha şi adaug o lacrimă de *kahlua,* ea priveşte taburetele barului cu o urmă de suspiciune.

— Doar nu vrei să mă cocoţ până acolo, nu?

Râd.

— Dacă aş fi ştiut că veneai, aş fi adus o scară. Stai o clipă. Mă duc în bucătărie şi îţi aduc vechiul scaun portocaliu al lui Pantoufle. Încearcă-l pe ăsta.

Armande se aşază pe scaun şi îşi ia paharul cu ambele mâini. Pare pofticioasă ca un copil, cu ochii lucitori, cu o expresie încântată.

— *Mmmm.* Era mai mult decât o apreciere. Era aproape adorare. *Mmmm.* Şi-a închis ochii pe când gusta băutura. Plăcerea ei era aproape înspăimântătoare.

— Este adevărată, nu? Se opreşte o clipă, cu ochii strălucitori pe jumătate închişi. Are frişca şi – scorţişoară, cred – şi mai ce? *Tia Maria*[7]*?*

— Pe aproape, îi spun.

— Orice lucru interzis este întotdeauna mai gustos, declară Armande, ştergându-şi cu satisfacţie spuma de la gură. Dar aceasta, soarbe din nou, cu lăcomie, este mai bună decât orice îmi

amintesc să fi băut, chiar în copilărie. Pariez că sunt zece mii de calorii aici. Mai vreau.

— De ce ar fi interzisă? Eram curioasă. Mică şi rotunjoară ca o prepeliţă, pare complet diferită de mult prea conştiincioasa ei fiică.

— Ah, doctorii, zice Armande dispreţuitoare. Ştii cum sunt. Spun de toate. Se opreşte să sugă din nou prin pai. Oh, ce bun este. *Bun.* Caro încearcă să mă ducă la un fel de azil de ani de zile. Nu-i place să mă ştie atât de aproape de ea. Nu-i place să i se amintească de unde provine. Chicoteşte fericită. Zice că sunt bolnavă. Că nu pot avea grijă singură de mine. Îl trimite pe nenorocitul ăla de doctor al ei să-mi spună ce pot mânca şi ce nu. Oricine ar putea să creadă că ei *ar vrea* să trăiesc o veşnicie.

Am zâmbit.

— Sunt sigură că fiica ta ţine mult la tine, îi spun.

Armande îmi aruncă o privire ironică.

— Zău? Chicoteşte vulgar. Nu mă lua cu din astea, fato. Ştii perfect de bine că fiicei mele nu-i pasă decât de ea însăşi. Nu sunt proastă. O pauză pe când privirea ei strălucitoare mă provoacă. Eu îl iubesc doar pe băiat.

— Băiat?

— Îl cheamă Luc. Nepotul meu. Va împlini paisprezece ani în aprilie. Poate l-ai văzut prin scuar.

Mi-amintesc vag; un băiat şters, prea corect în pantalonii lui din flanel bine călcaţi şi o jachetă din tweed, cu ochii gri-verzui reci şi un breton lins. Încuviinţez.

— El este beneficiarul testamentului meu, îmi spune Armande. Jumătate de milion de franci. Aflaţi într-un fond în bancă până ce va împlini optsprezece ani. Dă din umeri. Nu-l văd niciodată, adaugă ea, sec. Caro nu permite.

Îi văzusem împreună. Îmi amintesc acum; băiatul ţinându-şi mama de braţ pe când treceau

înspre biserică. Singur dintre toţi copiii din Lansquenet, el nu cumpărase niciodată ciocolată de la *Praline,* deşi cred că l-am văzut uitându-se la vitrină o dată sau de două ori.

— Ultima oară când a venit să mă vadă avea zece ani. Vocea lui Armande era neobişnuit de plată. Acum o sută de ani, din câte îl interesează pe el. Şi-a terminat ciocolata şi a pus paharul înapoi pe bar cu un ascuţit sunet final. Era aniversarea lui, din câte îmi amintesc. I-am dat poeziile lui Rimbaud. Era foarte politicos. Vocea ei era plină de amărăciune. Desigur că l-am văzut pe stradă de câteva ori de atunci – a zis ea. Nu pot să mă plâng.

— De ce nu-l suni? Am întrebat eu, curioasă. Scoate-l la o plimbare, staţi de vorbă ca să vă cunoaşteţi.

Armande a clătinat capul.

— Ne-am îndepărtat, Caro şi cu mine. Vocea ei era subit certăreaţă. Iluzia tinereţii îi părăsise zâmbetul şi părea deodată şocant de bătrână. Îi e ruşine de mine. Dumnezeu ştie ce-i spune băiatului. A clătinat iar capul. Nu. E prea târziu. Îmi dau seama după privirea de pe faţa lui – acea privire *politicoasă* – micile mesaje politicoase şi lipsite de semnificaţie din felicitările pe care mi le trimite de Crăciun. Un băiat atât de manierat. Râsul ei era amar. Un băiat atât de politicos, de manierat.

S-a întors către mine şi a zâmbit curajoasă.

— Dacă aş şti ce face – a mai zis ea. Dacă aş şti ce mai citeşte, cu ce echipe ţine, cine sunt prietenii lui, cât de bine se descurcă la şcoală. Dacă aş putea afla toate astea…

— Dacă?

— M-aş putea preface… Pentru o clipă mi s-a părut că e gata să plângă. Apoi o pauză, un efort, o adunare a voinţei. Ştii, cred că aş mai putea să beau încă o ciocolată din asta specială a ta. Ce zici? Era o bravadă, dar o admiram mai mult decât aş putea spune. Putea încă să se joace de-a rebela în ciuda

bolii, a mişcărilor ei puţin necoordonate pe când îşi propteşte coatele de bar, sorbind.

— Sodoma şi Gomora printr-un pai. *Mmmm.* Cred că am murit şi am ajuns în Rai. Oricum sunt aproape.

— Aş putea afla noutăţi despre Luc, dacă vrei. Ţi le-aş putea transmite.

Armande s-a gândit la propunerea mea în tăcere. Sub pleoapele plecate o puteam simţi urmărindu-mă. Analizând.

În cele din urmă a vorbit.

— Tuturor băieţilor le plac dulciurile, nu? Vocea ei suna normal. Am fost de acord că majorităţii băieţilor le plac. Şi prietenii lui vin aici, presupun? I-am spus că nu sunt sigură care sunt prietenii lui, dar că majoritatea copiilor veneau întruna aici.

— S-ar putea să mă întorc, s-a hotărât Armande. Îmi place ciocolata ta, chiar dacă scaunele astea sunt groaznice. Aş putea chiar să devin un client regulat.

— Ai fi bine-venită, i-am spus.

O altă pauză. Înţelegeam că lui Armande Voizin îi plăcea să facă lucrurile în stilul ei, la momentul pe care-l considera potrivit, refuzând să se lase grăbită sau să primească sfaturi. Am lăsat-o să se gândească.

— Poftim. Ia asta. Se hotărâse. A trântit o hârtie de o sută de franci pe bar.

— Dar eu…

— Dacă-l vezi, cumpără-i o cutie din orice i-o plăcea. Nu-i spune că este de la mine.

Am luat hârtia.

— Şi n-o lăsa pe maică-sa să se ia de tine. Cred că se ocupă deja de asta, răspândind bârfe şi îngâmfare. Singurul meu copil s-a transformat într-una dintre Surorile Armatei Salvării a lui Reynaud. Ochii i s-au îngustat cu viclenie, formând creţuri adânci în obrajii ei rotunzi. Se zvonesc deja multe lucruri despre tine, a mai spus ea. Şi dacă eşti

prietenă cu mine, nu faci decât să înrăutăţeşti lucrurile.

Am râs.

— Cred că pot să mă descurc.

— Cred că da. M-a privit, brusc decisă, cu ironia dispărând-i din voce. E ceva la tine, a spus ea cu o voce blândă. Ceva familiar. Nu cred că ne-am întâlnit înainte de vizita ta în Les Marauds, nu?

Lisabona, Paris, Florenţa, Roma. Atâţia oameni. Atâtea vieţi încrucişate, amestecate ameţitor, mângâiate în fuga nebună a drumului nostru. Dar nu credeam că o mai întâlnisem.

— Şi mai este şi un miros. Ceva de ars, mirosul unui trăsnet vara, după zece secunde. Un miros de miez de vară şi de câmpuri de grâu în ploaie. Figura ei era transpusă, ochii îi căutau pe ai mei. Este adevărat, nu-i aşa? Ceea ce am spus? Ceea ce eşti?

Iar cuvântul acela.

A râs încântată şi mi-a luat mâna. Pielea ei era rece, mai mult oase decât carne. Mi-a întors mâna ca să-mi vadă palma.

— Ştiam eu! Degetul ei urmărea linia vieţii, linia inimii. Am ştiut-o din minutul în care te-am văzut! Către ea însăşi, ţinând capul aplecat, cu vocea atât de înceată încât nu era decât o adiere pe mâna mea: Ştiam eu. Ştiam eu. Dar nu m-am aşteptat să te vad aici, în oraşul ăsta. O privire iute, suspicioasă, în sus.

— Reynaud ştie?

— Nu sunt sigură. Era adevărat; habar n-aveam despre ce vorbea. Dar mirosul îl simţeam şi eu; aroma vânturilor care se schimbă, atmosfera revelaţiilor. O mireasmă îndepărtată de foc şi de ozon. Scârţâitul unor roţi nefolosite de multă vreme, maşinăria infernală a sincronizării. Sau poate Joséphine avea dreptate şi Armande era nebună. La urma urmei, îl văzuse şi ea pe Pantoufle.

— Nu-l lăsa pe Reynaud să afle, mi-a spus ea, cu ochii ei nebuni, oneşti, strălucind. Doar ştii cine este *el,* nu?

Am privit-o fix. Cred că-mi imaginasem ceea ce spusese atunci. Sau poate visurile noastre se atinseseră scurt odată, într-una din nopţile fugii noastre.

— *El este Omul Negru.*

Reynaud. Ca o carte rea. Iar şi iar. Râsete pe aripile vântului.

Mult după ce am culcat-o pe Anouk, am dat în cărţile mamei mele pentru prima oară de la moartea ei. Le ţin într-o cutie din lemn de santal şi sunt moi şi parfumate cu amintirile ei. Pentru o clipă era să le las deoparte, fără să le mai folosesc, uimită de valul de asociaţii pe care parfumul lor mi le declanşase în suflet. New York, tarabe cu hotdogi încărcate de aburi. Café de la Paix, cu ospătarii ei imaculaţi. O călugăriţă mâncând îngheţată lângă catedrala Notre-Dame. Camere de hotel pentru o noapte, uşieri acrii, *gendarmes* bănuitori, turişti curioşi. Şi peste toate, umbra Lui, lucrul implacabil, nenumit, de care fugeam.

Eu nu sunt mama. Nu sunt o fugară. Totuşi nevoia să văd, *să ştiu* este atât de puternică încât iau cărţile din cutia lor şi le împrăştii, aşa cum făcea şi ea, pe marginea patului. Mă uit în spate să mă asigur că Anouk doarme. Nu vreau să-mi simtă neliniştea. Apoi le amestec, le tai, le mai amestec o dată, le tai, până ce rămân patru cărţi.

Zece *de pică, Moarte. Trei de pică, Moarte. Doi de pică, Moartea*[8]*. Carul. Moartea. Pustnicul. Turnul. Carul. Moarte.*

Cărţile îi aparţin mamei mele. N-au nicio legătură cu mine, îmi spun eu, deşi Pustnicul este uşor de identificat. Dar Turnul? Carul? Moartea?

Moartea, spune vocea mamei în mine, poate să nu prezică întotdeauna moartea fizică a sinelui, ci

moartea unui fel de a trăi. Oare asta vrea să însemne?

Nu cred în ghicit. Nu aşa cum proceda ea, un fel de a cartografia tiparele aleatoare ale traiectoriei noastre. Nu ca o scuză pentru lipsa de acţiune, o cârjă folosită atunci când lucrurile trec de la rău la şi mai rău, o raţionalizare a haosului lăuntric. Îi aud vocea acum şi este la fel ca pe vas, puterea ei transformată în încăpăţânare, umorul ei într-o disperare fatală.

Dar Disneyland? Ce crezi? Florida Keys? Everglades? Sunt atâtea de văzut în Lumea Nouă, atâtea lucruri pe care încă nici nu le-am visat. Asta este, ce crezi? Oare asta vor să spună cărţile?

Pe atunci Moartea apărea în fiecare carte, Moartea şi Omul Negru care începuseră să însemne acelaşi lucru. Fugeam de el, iar el ne urma, împachetat în cutia din lemn de santal.

Ca un antidot, am citit Jung şi Herman Hesse şi am aflat despre inconştientul colectiv. Ghicitul este un mod de a ne spune nouă înşine ceea ce ştim deja. Lucrurile de care ne temem. Nu există demoni, ci doar o colecţie de arhetipuri pe care fiecare civilizaţie le are în comun. Frica de o pierdere – Moartea. Frica de mişcare – Turnul. Frica de schimbări – Carul. Totuşi mama a murit.

Am pus cărţile înapoi în cutia lor parfumată. Adio, mamă. Aici se opreşte călătoria noastră. Aici rămânem să înfruntăm orice ne va mai aduce vântul. Nu voi mai da în cărţi.

13.
Duminică, 23 februarie

Iertaţi-mă părinte, căci am păcătuit. Ştiu că mă puteţi auzi, *mon père,* şi nimeni altcuiva nu m-aş spovedi. Desigur nu episcopului, plin de el în îndepărtata sa dioceză din Bordeaux. Şi biserica pare atât de goală. Mă simt ca un prost lângă altar, privind către Domnul Nostru în agonia Sa poleită – aurul s-a ars din cauza fumului lumânărilor şi petele negre îi dau Lui un aspect viclean şi ascuns – şi rugăciunea, care era o asemenea binecuvântare, o asemenea sursă de bucurie pe vremuri, devine o povară, un strigăt la poalele unui munte sterp care ar putea oricând să prăvălească o avalanşă asupra mea.

Este oare aceasta o îndoială, *mon père?* Această tăcere lăuntrică, această inabilitate de a mă ruga, de a mă curăţa de păcate, de a fi umil… oare să fie vina mea? Privesc la biserica care este viaţa mea şi încerc să simt dragoste pentru ea. Dragoste, aşa cum aţi iubit şi dumneavoastră statuile ei – Sfântul Jérôme cu nasul ciobit, Fecioara zâmbitoare, Ioana d'Arc cu flamura ei, Sfântul Francisc cu porumbeii lui pictaţi. Mie nu-mi plac păsările. Simt că acesta poate fi un păcat pentru sfântul al cărui nume îl port, dar nu am ce să fac. Ciripitul lor, murdăria lor, pereţii văruiţi mânjiţi cu negreală de la găinaţurile lor – zgomotul pe care-l fac în timpul predicilor. Otrăvesc şobolanii care infestează sacristia şi rod veştmintele de acolo. N-ar trebui să otrăvesc şi porumbeii care-mi întrerup slujbele? Am încercat, *mon père,* dar degeaba. Poate Sfântul Francisc îi protejează.

Dacă aş fi mai merituos. Lipsa mea de valoare, inteligenţa mea – care este mult mai presus decât cea a turmei mele – nu fac decât să-mi accentueze slăbiciunile, sărăcia vasului pe care Dumnezeu l-a ales să-l servească. Este oare acesta destinul meu?

Am visat lucruri măreţe, sacrificii şi martiriu. Şi, în loc de acestea, mă agit din cauza unor anxietăţi nedemne de mine, nedemne de Domnia Voastră.

Păcatul meu este nimicnicia, *mon père.* De aceea Domnul este tăcut în casa Sa. O ştiu, dar nu ştiu cum să vindec răul. Am sporit austeritatea postului, şi am ales să-l continui chiar şi în zilele în care este dată dezlegare. Astăzi, de exemplu, am aruncat libaţia duminicală şi am simţit cum mi se înalţă sufletul. De acum, apa şi cafeaua vor fi singurele care-mi vor însoţi prânzurile, cafeaua neagră şi lipsită de zahăr ca să-i accentueze amăreala. Azi am mâncat salată de morcovi cu măsline – rădăcinile şi fructele deşertului. Adevărat, mă simt cam ameţit acum, dar senzaţia nu este neplăcută. Chiar simt o înţepătură de vinovăţie la gândul că însăşi deprivarea îmi aduce plăcere şi mă hotărăsc să mă aşez de bunăvoie în calea ispitelor. Voi sta cinci minute la vitrina de la *rôtisserie,* urmărind puii care se prăjesc. Dacă Arnauld mă pofteşte, cu atât mai bine. Oricum ar fi trebuit să-şi închidă magazinul cu ocazia postului.

Iar Vianne Rocher… Nu m-am prea gândit la ea în ultimele zile. Trec pe lângă magazinul ei cu faţa întoarsă. A prosperat în ciuda sezonului şi a dezaprobării drept-credincioşilor din Lansquenet, dar atribui acest fapt noutăţii unui astfel de magazin. Va trece. Cei din parohia mea oricum nu au bani destui nici pentru nevoile zilnice, ca să îi mai cheltuiască şi într-un loc mai potrivit marilor oraşe.

La Céleste Praline. Chiar şi numele este o insultă calculată. Voi lua autobuzul înspre Agen, la agenţia imobiliară, ca să depun o plângere. De la bun început nu ar fi trebuit să i se acorde permisiunea de a închiria. Locaţia centrală a magazinului îi asigură prosperitatea, încurajează ispita. Episcopul ar trebui să fie informat. Poate el va reuşi să exercite influenţa pe care eu nu o am. Îi voi scrie chiar azi. O văd uneori pe stradă. Poartă

un trenci galben cu margarete verzi, lungă cât o hăinuţă de copil, puţin indecent pentru o femeie adultă. Părul ei rămâne neacoperit chiar şi când plouă, lucind neted ca blana de focă. Îl răsuceşte ca pe o sfoară când ajunge sub copertina confiseriei. Uneori se mai adăpostesc şi alţi oameni acolo de interminabila ploaie şi se uită în vitrină. Acum a instalat un foc electric, destul de aproape ca să fie plăcut, însă suficient de departe ca să nu-i strice marfa şi cu taburetele, cu *cloches*[9] umplute cu prăjituri şi fursecuri, locul seamănă mai curând cu o cafenea decât cu o cofetărie. Adesea văd zece sau mai mulţi oameni înăuntru; unii în picioare, alţii rezemaţi de masă şi discutând. Duminica şi miercurea după-masă mirosul de copt umple aerul umed şi ea se reazemă în prag, cu făină până la coate, aruncând remarci neobrăzate trecătorilor. Sunt uimit cât de mulţi oameni cunoaşte după nume – a durat şase luni până să-mi cunosc turma – şi ea întotdeauna pare să fie pregătită cu o întrebare sau un comentariu despre vieţile lor, despre problemele lor. Artrita lui Poitou. Fiul militar al lui Lambert. Narcisse şi orhideele lui de concurs. Cunoaşte chiar şi numele câinelui lui Duplessis. O, este vicleană. Imposibil să n-o iei în seamă. Oamenii trebuie să-i răspundă sau să se simtă prost. Chiar şi eu – chiar şi eu trebuie să zâmbesc şi să dau din cap deşi, în sinea mea, fierb. Fiica ei îi calcă pe urme, alergând ca o sălbatică prin Les Marauds cu o ceată de fete şi băieţi mai mari, de opt sau nouă ani, majoritatea şi care o tratează cu dragoste, ca pe o soră mai mică, ca pe o mascotă. Întotdeauna sunt împreună, alergând, ţipând, întinzând braţele ca nişte bombardiere şi ţipând unul la altul, cântând, chiuind. Jean Drou este şi el printre ei, în ciuda îngrijorării mamei lui. O dată sau de două ori ea a încercat să-i interzică, dar el devine din ce în ce mai rebel de la o zi la alta, sărind pe fereastra dormitorului când îl închide în casă. Dar am şi griji mai mari, *mon père,*

decât proasta comportare a acestor plozi nedisciplinaţi. Trecând prin Les Marauds înaintea liturghiei am văzut, ancorată la malul râului Tannes, o casă pe apă de tipul pe care şi Domnia Voastră şi eu le cunoaştem prea bine. O nenorocire, vopsită în verde, dar care se cojeşte mizerabil, un coş micuţ din care iese un fum negru şi urât mirositor, un acoperiş ruginit, asemănător acoperişurilor cocioabelor de carton din *bidonville*-urile din Marsilia. Amândoi ştim ce înseamnă asta. Ce ne va aduce. Primele margarete de primăvară scoţându-şi capetele din iarba de pe marginea drumului. Încearcă în fiecare an, venind în amonte din oraşele mai mari şi din mahalalele îndepărtate din Algeria şi Maroc. Căutând de lucru. Căutând un loc în care să se stabilească, să se înmulţească… Am rostit o predică împotriva lor în această dimineaţă, dar ştiu că în ciuda ei câţiva dintre oamenii din parohia mea – Narcisse printre ei – îi vor întâmpina cu plăcere ca să mă sfideze. Sunt nomazi. Nu au respect şi nu recunosc nicio valoare. Sunt ţiganii de pe râu, cei care împrăştie boli, hoţi, mincinoşi, criminali, atunci când pot să scape fără să fie prinşi. N-au decât să rămână şi să distrugă toată munca mea, *mon père.* Toată educaţia pe care le-am dat-o acestor oameni. Copiii lor vor alerga împreună cu ai noştri până ce tot ce am făcut pentru ei va fi distrus. Oricum vor zăpăci minţile copiilor noştri. Îi vor învăţa ura şi dispreţul faţă de Biserică. Îi vor învăţa lenea şi fuga de responsabilitate. Îi vor învăţa crima şi plăcerile drogurilor. Au uitat oare deja ce s-a întâmplat în acea vară? Sunt atât de proşti încât să creadă că acelaşi lucru nu se va repeta?

M-am dus la casa plutitoare. În această după-amiază. Au mai apărut două, una roşie şi una neagră. Ploaia se oprise şi între cele două vase nou-venite era întinsă o frânghie cu rufe, pe care erau atârnate hăinuţele copiilor. Pe puntea vasului negru stătea un bărbat cu spatele la mine, pescuind. Părul

roşu legat cu o cârpă, braţele goale tatuate până la umeri cu henna. Am rămas acolo urmărind vasele, minunându-mă de nenorocirea şi de sărăcia lor mândră. Ce lucruri bune fac oare aceşti oameni? Suntem o ţară prosperă. O putere europeană. Ar trebui să existe slujbe pentru aceşti oameni, treburi utile, case civilizate. De ce se complac să trăiască astfel, în sărăcie şi mizerie? Sunt oare atât de leneşi? Omul cu părul roşu de pe puntea vasului negru a făcut înspre mine semnul împotriva deochiului şi s-a întors la pescuitul lui.

— Nu poţi rămâne aici, i-am strigat eu. Aceasta este o proprietate privată. Trebuie să vă mutaţi.

Râsete şi bătaie de joc de pe vase. Am simţit o zvâcnitură de mânie la tâmple, dar am rămas calm.

— Puteţi vorbi cu mine, am strigat iar. Sunt preot. Poate reuşim să găsim o soluţie.

Mai multe feţe s-au ivit la geamurile şi uşile celor trei vase. Am zărit patru copii, o femeie cu un bebeluş şi trei sau patru bărbaţi mai în vârstă, coloraţi în cenuşiul caracteristic acestor oameni, cu feţele ascuţite şi suspicioase. I-am văzut cum se întorc înspre Păr-Roşu. M-am adresat lui.

— Hei, tu!

Postura lui era una de atenţie şi ironie politicoasă.

— De ce nu vii aici să discutăm? Aş putea să-ţi explic mai bine dacă n-ar trebui să ţip la tine peste jumătate din râu, i-am zis.

— Explică-mi, a spus omul. Vorbea cu un accent marsiliez atât de puternic încât abia îl înţelegeam. Te aud foarte bine. Oamenii lui de pe vase şi-au dat coate şi au chicotit. Am aşteptat răbdător să se facă linişte.

— Aceasta este o proprietate privată, am repetat. Mi-e teamă că nu puteţi rămâne aici. Sunt alţi oameni care locuiesc pe acest teren. Le-am arătat casele de pe Avenue des Marais. Este adevărat, câteva dintre ele sunt pustii acum, ruinate din

cauza umezelii şi a lipsei de reparaţii, dar câteva sunt încă locuite.

Păr-Roşu m-a privit dispreţuitor.

— Sunt oameni care trăiesc şi aici, a zis el arătându-mi vasele.

— Înţeleg, dar, cu toate acestea…

M-a întrerupt imediat.

— Nu te îngrijora. Nu rămânem mult. Vocea lui era aspră. Trebuie să facem nişte reparaţii şi să strângem provizii. N-o putem face în mijlocul satelor. Vom sta două săptămâni, poate trei. Crezi că poţi trăi cu gândul ăsta, hm?

— Poate un oraş mai mare… Simţeam cum mă zbârlesc din cauza tonului lui insolent, dar mi-am păstrat calmul. Un oraş cum ar fi Agen, poate…

Scurt:

— Nu merge. De acolo venim.

Sunt sigur că aşa este. Se poartă dur cu vagabonzii în Agen. Dacă am avea şi noi poliţia lor în Lansquenet…

— Am probleme la motor. Am pierdut benzină mile întregi în lungul râului. Trebuie să-l repar înainte să plecăm mai departe.

Mi-am îndreptat umerii.

— Nu cred că vei găsi aici ceea ce cauţi, i-am zis.

— Ei, fiecare are dreptul la părerea lui. Părea dispreţuitor, aproape amuzat. Una dintre bătrâne a chicotit. Chiar şi un preot are dreptul la aşa ceva. Şi mai multe râsete. Eu am rămas demn. Aceşti oameni nu merită mânia mea.

M-am întors să plec.

— Ia uite, este *monsieur le curé.* Vocea venea din spatele meu şi, fără să vreau, am dat înapoi. Armande Voizin a râs. Nervos, hm? a spus ea, maliţioasă. Aşa şi trebuie să fii. Nu eşti pe teritoriul tău aici, nu? Ce misiune mai ai acum? Să converteşti păgânii?

— *Madame.* În ciuda insolenţei ei, am salutat-o politicos. Cred că sunteţi bine, sănătoasă.

— Zău, aşa crezi? Ochii ei negri sclipeau de râs. Aveam impresia că de abia aştepţi să-mi dai ultima împărtăşanie.

— Nu este aşa, *madame,* i-am răspuns eu cu o demnitate rece.

— Bine. Pentru că mielul acesta bătrân nu se va întoarce niciodată la turmă, a declarat ea. Greu pentru tine, oricum. Îmi amintesc cum spunea mama ta…

Am întrerupt-o mai aspru decât aş fi vrut.

— Mi-e teamă că n-am timp de vorbă astăzi, *madame.* Oamenii aceştia – am arătat înspre ţiganii de pe râu – aceşti oameni trebuie luaţi de aici înainte ca situaţia să scape de sub control. Trebuie să protejez interesele turmei mele.

— Apă de ploaie, a comentat Armande. *Interesele turmei tale.* Îmi amintesc când erai doar un copil, jucându-te de-a indienii în Les Marauds. Ce te-or fi învăţat la oraş, în afară de pompozitate şi îngâmfare?

M-am uitat urât la ea. Singură în tot Lansquenet-ul, e încântată să-mi amintească lucruri care mai bine ar fi uitate. Mă gândesc că atunci când va muri, acea amintire va pieri odată cu ea şi aproape sunt bucuros când mă gândesc la asta.

— Dumneavoastră aţi putea savura gândul că nomazii se stabilesc în Les Marauds, i-am spus eu aspru. Dar alţii – şi fiica dumneavoastră printre ei – înţeleg că, dacă le dai un deget…

Armande a chicotit scurt.

— Ea chiar vorbeşte ca tine, a zis ea. Clişee de amvon şi platitudini naţionaliste. Mie mi se pare că aceşti oameni nu fac niciun rău. De ce să transformi expulzarea lor într-o cruciadă când, oricum, vor pleca repede?

Am dat din umeri.

— Observ că nu vreţi să înţelegeţi deloc care este problema, i-am spus eu, scurt.

— Ei bine, i-am spus deja lui Roux de acolo – a arătat înspre bărbatul de pe vasul negru – i-am spus

că el şi prietenii lui sunt bine-veniţi atâta vreme cât le trebuie să-şi repare motorul şi să adune mâncare. Mi-a aruncat o privire vicleană, triumfătoare. Aşa că nu poţi spune că încalcă o proprietate privată. Sunt aici, în faţa casei mele, cu aprobarea mea. A subliniat special ultimele cuvinte, de parcă ar fi vrut să mă necăjească.

— La fel cum vor fi şi prietenii lor când vor sosi. Mi-a aruncat din nou una dintre privirile ei insolente. *Toţi* prietenii lor.

Ei bine, ar fi trebuit să mă aştept la asta. Ar fi făcut-o oricum numai ca să mă necăjească pe mine. Se bucură de notorietatea pe care i-o oferă faptul că este cel mai în vârstă locuitor al oraşului şi i se permit unele licenţe. Nu are niciun rost să mă cert cu ea, *mon père.* O ştim deja prea bine. S-ar bucura de ceartă la fel cum se bucură de contactul cu aceşti oameni, de poveştile lor, de vieţile lor. Nu mă mir că le-a învăţat numele. Dar nu-i voi oferi satisfacţia de a mă vedea rugându-mă. Nu, trebuie să mă descurc altfel.

Am aflat un lucru de la Armande, în cele din urmă. Vor mai fi şi alţii. Câţi anume, vom aştepta şi vom vedea. Dar este exact cum m-am temut. Trei vase astăzi. Câte vor fi mâine?

Am vorbit cu Clairmont când veneam încoace. El va da de veste. Mă aştept la o anumită rezistenţă – Armande mai are prieteni – Narcisse ar putea avea nevoie să fie convins. Dar, în general, mă aştept la cooperare. Încă sunt cineva în acest orăşel. Părerea mea încă mai contează. L-am văzut şi pe Muscat. El întâlneşte mulţi oameni în cafeneaua lui. Este şeful Comitetului Rezidenţilor. Un om care gândeşte corect în ciuda abaterilor sale, un om pios. Şi, dacă va fi nevoie de o mână fermă – desigur că tuturor ne displace violenţa – dar cu aceşti oameni nu putem elimina şi această posibilitate – ei bine, sunt sigur că Muscat va fi la înălţime.

Armande a numit-o cruciadă. A spus-o ca pe o insultă, ştiu, dar chiar şi aşa… simt o oarecare exaltare la gândul unui conflict. Oare aceasta să fie sarcina pe care Dumnezeu a ales-o pentru mine?

De aceea am venit în Lansquenet, *mon père.* Ca să lupt pentru oamenii mei. Să-i salvez de ispite. Şi când Vianne Rocher va vedea puterea Bisericii – influenţa mea asupra tuturor sufletelor din această comunitate – atunci îşi va da seama că a pierdut. Orice ar spera, oricare i-ar fi ambiţiile. Va înţelege că nu poate rămâne. Că nu poate lupta şi că nu are nicio speranţă că va învinge.

Iar eu voi triumfa.

14.
Luni, 24 februarie

Caroline Clairmont a venit chiar după liturghie. Fiul ei era cu ea, cu ghiozdanul aruncat pe umeri, un băiat înalt cu o figură palidă, impasibilă. Ea avea un vraf de postere galbene, scrise de mână.

Le-am zâmbit. Cofetăria era aproape goală – primii clienţi apar abia pe la nouă şi era opt şi jumătate. Doar Anouk stătea în faţa galantarului cu un pahar de lapte pe jumătate terminat în mână şi o *pain au chocolat* în faţă. I-a aruncat o privire veselă băiatului, a dat din mână într-un gest vag, de salutare, şi s-a întors la micul ei dejun.

— Vă pot ajuta cu ceva?

Caroline a privit în jurul ei cu o expresie de invidie şi dezaprobare. Băiatul privea fix în faţă, dar i-am văzut privirea întoarsă pe furiş către Anouk. Părea politicos şi bosumflat, cu ochii strălucitori şi impenetrabili sub un breton mult prea lung.

— Da. Vocea ei este clară şi are în ea o veselie falsă, zâmbetul ei este aspru şi dulce ca gheaţa, enervant. Distribui acestea, mi-a arătat pachetul, şi mă întreb dacă nu v-ar deranja să puneţi una în vitrină. Mi-a arătat-o. Toţi ceilalţi le-au pus, a adăugat ea, de parcă asta ar fi putut să-mi schimbe decizia.

Am luat posterul. Negru pe galben, cu majuscule clare, întărite:

INTERZIS VÂNZĂTORILOR AMBULANŢI,
VAGABONZILOR SAU CERŞETORILOR.
CONDUCEREA MAGAZINULUI ÎŞI
PĂSTREAZĂ DREPTUL
DE A REFUZA SĂ SERVEASCĂ ORICE
PERSOANĂ
DIN ACESTE CATEGORII.

— Şi de ce aş avea nevoie de ăsta? m-am încruntat eu, nedumerită. De ce aş refuza să servesc pe cineva?

Caroline mi-a aruncat o privire încărcată de milă şi dispreţ.

— Desigur, sunteţi *nouă* aici, a spus ea cu un zâmbet slab. Dar am avut probleme în trecut. Este, oricum, doar o precauţie. Mă îndoiesc foarte mult că Oamenii Aceia vă vor vizita. Dar mai bine să fii sigur decât să-ţi pară rău, nu?

Tot nu înţelegeam.

— De ce să-mi pară rău?

— Ei, ţiganii. Oamenii râului. În vocea ei se strecurase o notă nerăbdătoare. S-au întors şi vor dori să – a făcut o mutriţă elegantă de dezgust – facă ceea ce fac ei de obicei.

— Şi? am îndemnat-o eu.

— Şi va trebui să le arătăm că nu-i mai suportăm! Caroline începea să devină agitată. Ne vom înţelege să nu-i servim pe acei oameni. Să-i obligăm să se întoarcă de unde au venit.

— Oh. M-am gândit la ceea ce spusese. *Putem* să refuzăm să-i servim? am întrebat-o, curioasă. Dacă au bani de cheltuit, îi putem refuza?

Nerăbdătoare:

— Sigur că putem. Cine ne va opri?

M-am gândit o clipă, apoi i-am dat înapoi posterul galben. Caroline m-a privit fix.

— Nu vreţi să-l puneţi? Vocea i se ridicase cu o jumătate de octavă, pierzând cu această ocazie mult din intonaţia elegantă.

Am dat din umeri.

— Mie mi se pare că dacă cineva doreşte să-şi cheltuiască banii aici, n-are rost să încerc să-l opresc, nu?

— Dar comunitatea… a insistat Caroline. Desigur nu doriţi ca oameni de acest soi – nomazi, hoţi, *arabi,* pentru numele Domnului…

O scurtă amintire, uşieri îmbufnaţi din New York, doamne din Paris, turişti la Sacré-Coeur, cu

aparatele de filmat în mână, cu feţele întoarse ca să evite s-o privească pe fetiţa cerşetoare cu rochia ei mult prea scurtă şi picioarele mult prea lungi… Caroline Clairmont, cu toată educaţia ei rurală, cunoaşte valoarea descoperirii unei modiste bune. Eşarfa discretă pe care o poartă are o etichetă Hermes, iar parfumul ei este Coco de Chanel. Răspunsul meu a fost mai aspru decât intenţionasem.

— Mă gândesc că această comunitate ar trebui să se ocupe de treburile ei, i-am spus eu cu acrime. Nu este treaba mea – sau a *oricui altcuiva* – să decidă cum ar trebui aceşti oameni să-şi trăiască viaţa.

Caroline mi-a aruncat o privire veninoasă.

— Ei bine, dacă gândiţi aşa, s-a întors discret înspre uşă, nu vă mai reţin de la treburi. O uşoară emfază pe ultimul cuvânt, o privire dispreţuitoare către scaunele goale. Sper doar că nu veţi regreta decizia pe care aţi luat-o, asta-i tot.

— De ce aş regreta-o?

A dat din umeri.

— Ei bine, dacă sunt necazuri, sau altceva. Din tonul ei am înţeles că discuţia se apropia de sfârşit. Aceşti oameni pot aduce tot felul de necazuri, ştiţi dumneavoastră. Droguri, violenţă… Acrimea zâmbetului ei sugera că dacă vor apărea astfel de necazuri, ea ar fi încântată ca eu să le cad victimă. Băiatul se uita fix la mine, fără să înţeleagă. I-am zâmbit.

— Am văzut-o pe bunica ta ieri, i-am spus. Mi-a povestit multe despre tine. Băiatul s-a înroşit şi am mormăit ceva ininteligibil.

Caroline s-a înfuriat.

— Am auzit că a fost pe aici, a spus ea. A zâmbit forţat. Nu ar trebui s-o încurajaţi pe mama, a adăugat ea cu o seriozitate falsă. Şi aşa este destul de neascultătoare.

— Oh, mie mi s-a părut foarte amuzantă, am replicat, fără să-mi iau privirea de la băiat. Foarte

veselă. Şi *foarte* inteligentă.

— Pentru vârsta ei, a spus Caroline.

— Pentru orice vârstă, i-am spus eu.

— Ei, sunt sigură că aşa i se pare unui străin – a spus Caroline, înţepată. Dar familiei ei… Mi-a aruncat unul dintre zâmbetele ei reci. Trebuie să înţelegeţi că mama este foarte bătrână – a explicat ea. Mintea ei nu mai este cum era. Simţul realităţii… S-a întrerupt cu un gest nervos. Sunt sigură că nu trebuie să vă explic, a spus.

— Nu, nu trebuie, am răspuns eu nepăsătoare. La urma urmei nu este treaba mea. Am văzut cum i se îngustează ochii pe când a înregistrat ironia. Este ea bigotă, dar nu este proastă.

— Voiam să zic… A ezitat câteva clipe. Am zărit o secundă o sclipire de umor în privirea băiatului, deşi s-ar fi putut să-mi închipui. Vreau să spun că mama nu ştie întotdeauna ce este bine pentru ea. Era din nou stăpână pe situaţie, cu zâmbetul la fel de lustruit ca şi părul. Magazinul acesta, de exemplu.

Am încuviinţat.

— Mama este diabetică, a explicat Caroline. Doctorul a avertizat-o de mai multe ori să evite zahărul în alimentaţie. Dar ea refuză să-l asculte. Nu acceptă tratamentul. Şi-a privit fiul cu un fel de triumf. Spuneţi-mi, *madame* Rocher, este oare *normal?* Este un mod *normal* de comportare? Vocea ei se ridica iar, devenind acidă şi irascibilă. Fiul ei a părut vag stânjenit şi s-a uitat la ceas.

— *Maman,* voi î-întârzia. Vocea lui era neutră şi politicoasă. Către mine: Scuzaţi-mă, *madame,* trebuie să m-merg la ş-şcoală.

— Poftim, ia una dintre pralinele mele speciale. Din partea casei. I-am întins-o, împachetată în celofan.

— Fiul meu nu mănâncă deloc ciocolată. Vocea lui Caroline era ascuţită. Este hiperactiv. Bolnăvicios. Dar ştie şi singur ce-i face rău.

Am privit băiatul. Nu părea nici bolnăvicios, nici hiperactiv, doar plictisit şi puţin prea serios.

— Ţine foarte mult la tine, i-am spus băiatului. Bunica ta. Poate ai putea să treci într-o zi pe aici şi să o saluţi. Este una dintre clientele mele fidele. Ochii strălucitori au clipit sub bretonul lins.

— Poate. Vocea lui era lipsită de entuziasm.

— Fiul meu nu are timp să se învârtă prin magazinele cu dulciuri, a spus Caroline, trufaşă. Fiul meu este un băiat bun. Ştie ce le datorează părinţilor lui. Era un fel de ameninţare în spusele ei, o notă de siguranţă îngâmfată. S-a întors să treacă de Luc care ajunsese deja la uşă, cu ghiozdanul balansându-se.

— Luc. Vocea mea era scăzută, persuasivă. S-a întors iar, oarecum reluctant. Am ajuns la el înainte să-mi dau seama, văzând dincolo de figura nepăsătoare şi politicoasă şi văzând – văzând…

— Îţi place Rimbaud? i-am spus fără să mă gândesc, cu mintea plină de imagini.

O clipă el a părut vinovat.

— P-poftim?

— Rimbaud. Ţi-a dat o carte cu poezii de aniversarea ta, nu-i aşa?

— D-da. Răspunsul a fost aproape inaudibil. Ochii lui – de un gri-verzui foarte deschis – s-au ridicat spre mine. L-am văzut clătinând uşor din cap, de parcă ar fi vrut să mă avertizeze. D-dar nu le-am citit, totuşi – a spus el, ceva mai tare. Nu sunt un f-fan al p-poeziei. O carte uzată de atâta citit, ascunsă cu grijă în fundul dulapului cu haine. Un băiat murmurând cuvinte frumoase, singur, cu o deosebită mândrie. *Vino te rog,* am şoptit eu în tăcere. *Te rog, de dragul lui Armande.*

Prin ochi i-a trecut o străfulgerare.

— Trebuie să p-plec acum.

Caroline aştepta nerăbdătoare la uşă.

— Te rog. Ia astea. I-am întins pacheţelul cu praline. Băiatul are secrete. Le puteam simţi chinuindu-se să scape. Îndemânatic, ferindu-se de

privirea mamei lui, a luat pachetul şi a zâmbit. Aproape că mi-aş fi putut imagina cuvintele pe care le-a spus pe când pleca.

— Spuneţi-i că voi fi aici – a şoptit el – când *m-maman* se duce la c-coafor. Apoi a dispărut.

I-am povestit lui Armande despre vizita lor când a apărut mai târziu. A dat din cap şi s-a prăpădit de râs când i-am povestit conversaţia cu fiica ei.

— Ha, ha, ha! Ghemuită în fotoliul prăpădit, o ceaşcă de *mocha* în gheara ei delicată, semăna mai mult ca niciodată cu o păpuşă.

— Biata mea Caro. Nu-i place să i se amintească, nu? A sorbit lacomă băutura. De unde le tot află, hm? a întrebat ea cu oarecare îndoială. Îmi spune ce pot şi ce nu pot să mănânc. Sunt diabetică, nu? Aşa ar vrea doctorul acela al ei să ne facă să credem. A mormăit. Ei, încă mai trăiesc, nu-i aşa? Sunt atentă. Dar asta nu este suficient pentru *ei,* nu. Trebuie să deţină controlul. A dat din cap. Săracul băiat. Se bâlbâie, ai observat? Am încuviinţat.

— Din cauza maică-si. Armande era supărată. Dacă l-ar lăsa în pace – dar nu. Întotdeauna îl corectează. Întotdeauna e pe capul lui. Face să-i fie mai rău. Îl face să creadă tot timpul că suferă de ceva. A scos un sunet batjocoritor. Nu are nimic din ceea ce o porţie bună de viaţă n-ar putea să vindece – a declarat ea, sigură. Lasă-l să fugă fără să-ţi pese ce se va întâmpla dacă o să cadă. Lasă-l liber. Lasă-l să *respire.*

I-am spus că este normal ca o mamă să-şi protejeze copiii.

Armande m-a privit ironic.

— Tu *aşa* îi spui? mi-a zis ea. La fel cum vâscul *protejează* mărul? A chicotit. Aveam meri în grădina mea, mi-a povestit. Toţi s-au umplut de vâsc. Rea plăntuţă, nu pare nimic de capul ei, bobiţe frumoase, n-are nicio putere singură, dar Doamne! Ce cotropitor este! A mai băut puţin. Şi

otrăveşte orice atinge. A încuviinţat complice. Aşa este şi Caro a mea, a spus ea. Exact aşa.

L-am văzut iar pe Guillaume după prânz. S-a oprit doar ca să mă salute şi mi-a spus că este în drum spre chioşc după ziarele lui. Guillaume este dependent de revistele de cinema, cu toate că niciodată nu merge la cinema, şi în fiecare săptămână primeşte o grămadă; *Vidéo* şi *Ciné-Club, Télérama* şi *Film Express.* Are singura antenă de satelit din oraş şi în micuţa lui casă are un televizor cu ecran lat şi un video-recorder Toshiba montat pe un perete deasupra unei videoteci impresionante. Am observat că-l ţinea iar în braţe pe Charly, câinele arătând jalnic şi apatic în braţele stăpânului său. La fiecare câteva minute, Guillaume mângâia capul câinelui cu gestul lui familiar de tandreţe şi disperare.

— Cum se mai simte? l-am întrebat în cele din urmă.

— Ei, are şi zile mai bune, a spus Guillaume. Mai este încă viaţă în el. Şi au plecat pe drumul lor, omuleţul prăpădit strângându-şi în braţe tristul câine cafeniu de parcă viaţa i-ar fi depins de el.

A trecut şi Joséphine Muscat, dar nu s-a oprit. Am fost puţin dezamăgită că n-a intrat, pentru că sperasem să mai vorbesc cu ea, dar ea mi-a aruncat doar o privire sălbatică pe când trecea cu mâinile înfundate adânc în buzunarele paltonului. Am observat că faţa îi era umflată, ochii aproape închişi, deşi s-ar fi putut să fie aşa din cauza ploii şi gura încleştată. O eşarfă groasă era legată în jurul capului ca un bandaj. Am strigat-o, dar n-a răspuns, grăbind pasul de parcă ar fi pândit-o un pericol iminent.

Am dat din umeri şi am lăsat-o să treacă. Unele lucruri au nevoie de timp. Uneori, de o veşnicie.

Totuşi, mai târziu, pe când Anouk se juca în Les Marauds şi eu închisesem deja magazinul pe ziua aceea, m-am trezit plimbându-mă pe Avenue des Francs Bourgeois înspre Café de la République.

Este un loc mic şi mizer, vitrina săpunită cu o neschimbătoare *spécialité du jour* zgâriată deasupra şi cu o copertină ruptă care reduce şi mai mult lumina. Înăuntru, două automate muzicale tăcute flanchează mesele rotunde la care stau clienţii, discutând posomorâţi despre nimicuri la interminabile *demis* şi *cafés-crème.* Pluteşte mirosul uleios şi neapetisant al mâncării gătite la microunde şi un ventilator unsuros pentru îndepărtarea fumului de ţigară se învârte încontinuu, deşi nimeni nu pare să fumeze. Am observat unul dintre posterele galbene ale lui Caroline aşezat la vedere lângă uşa deschisă. Deasupra atârnă un crucifix negru.

Mă uit, ezit, apoi intru.

Muscat era la bar. S-a uitat la mine pe când intram, cu gura strânsă. Am văzut cum ochii i se îndreaptă imperceptibil înspre picioarele mele, înspre pieptul meu – *hap, hap* – luminându-se precum cadranele automatului muzical. Ţine o mână pe pompă, flexându-şi antebraţul solid.

— Cu ce vă pot servi?

— *Café-cognac,* vă rog.

Cafeaua apare într-o ceşcuţă maro cu două bucăţele de zahăr. Mă duc la o masă de lângă fereastră. Doi bătrâni – unul cu *Légion d'honneur* prinsă de gulerul şifonat – mă privesc cu suspiciune.

— Vrei şi companie? rânjeşte Muscat din spatele barului. Doar că arăţi puţin – singuratică, stând acolo.

— Nu, mulţumesc, îi răspund eu politicos. De fapt credeam că o voi vedea pe Joséphine azi. Este aici?

Muscat mă priveşte acru, veselia dispărându-i.

— A, da. Prietena ta de suflet. Vocea lui este seacă. Ei, tocmai ai ratat-o. S-a dus sus să se întindă. Are iar o migrenă. Începe să lustruiască un pahar cu o ferocitate deosebită. Îşi petrece toată după-masa la cumpărături, apoi trebuie să se

întindă toată afurisita de seară în timp ce eu muncesc.

— Se simte bine?

Mă priveşte.

— Sigur că da. Vocea lui este aspră. De ce n-ar fi? Dacă Afurisita de Domnia Sa ar putea să-şi mişte fundul nenorocit pe aici din când în când am putea chiar să ţinem negoţul ăsta pe picioare. Sapă, cu cârpa învelită în jurul mâinii, în pahar, gemând din cauza efortului.

— Vreau să zic – face un semn expresiv cu mâna. Vreau să zic, uită-te la locul ăsta. Se uită la mine de parcă ar mai vrea să spună ceva, apoi privirea îi alunecă pe deasupra mea înspre uşă.

— Hei! Înţeleg că se adresează cuiva din afara câmpului meu vizual. Voi ăştia nu înţelegeţi? Am închis!

Am auzit o voce de bărbat spunând ceva neinteligibil. Muscat a rânjit larg, lipsit de veselie.

— Voi idioţilor nu ştiţi să citiţi? A arătat un alt poster galben aflat în spatele barului. Hai valea, plecaţi!

M-am ridicat să văd ce se întâmplă. Cinci oameni stăteau, nesiguri pe ei, la intrarea cafenelei, doi bărbaţi şi trei femei. Toţi îmi erau necunoscuţi, şi se remarcau doar printr-un aer de alienare; pantalonii peticiţi, ghetele grele, de lucru, maieurile spălăcite îi identificau ca fiind străini. Ar fi trebuit să recunosc acest aspect. Fusesem şi eu odată aşa. Bărbatul care vorbise avea părul roşu legat cu o bandanna verde. Ochii îi erau precauţi, tonul neutru.

— Nu vindem nimic, a explicat el. Vrem doar două beri şi cafea. Nu vom deranja pe nimeni.

Muscat l-a privit dispreţuitor.

— Am spus că am închis.

Una dintre femei, o tânără slabă cu un cercel într-o sprânceană, a tras de haina roşcatului.

— Nu are niciun rost, Roux. Mai bine…

— Stai o clipă. Roux i-a îndepărtat, nerăbdător, mâna. Nu înţeleg. Doamna care era aici cu o clipă înainte – soţia dumneavoastră – voia să…

— S-o ia naiba pe nevastă-mea! a exclamat Muscat ascuţit. Nevasta mea nu-şi poate găsi fundul cu amândouă mâinile şi cu o lanternă! Pe uşă este numele *meu* şi eu – spun – că am – *închis!* Plecase din spatele barului şi acum stătea barând uşa, cu mâinile în şolduri, ca un pistolar supraponderal dintr-un western-spaghetti. Puteam observa lucirea gălbuie a pumnilor săi pe curea, îi puteam auzi respiraţia şuierată. Faţa îi era congestionată de mânie.

— Bine. Figura lui Roux era inexpresivă. A aruncat o privire scurtă, ostilă, celor câţiva clienţi împrăştiaţi în încăpere. Este închis. O altă privire prin încăpere. O clipă, ochii noştri s-au întâlnit. Închis pentru *noi,* a spus el calm.

— Nu eşti atât de prost pe cât pari, nu? a spus Muscat cu un rânjet acru. Ne-am săturat de voi de data trecută. De data aceasta, nu mai avem de gând să vă suportăm!

— Bine. Roux s-a întors să plece. Muscat l-a condus până afară, mergând ţanţoş ca un câine care a mirosit că e rost de o luptă.

Am trecut pe lângă el fără un cuvânt, lăsându-mi cafeaua neterminată pe masă. Sper că nu aştepta bacşiş.

I-am ajuns din urmă pe ţiganii de la râu pe la jumătatea lui Avenue des Francs Bourgeois. Începuse iar lapoviţa şi cei cinci erau uzi şi morocănoşi. Le puteam zări deja vasele, în josul cartierului Les Marauds – o duzină – două duzini – o flotilă verde-galben-albastră-albă-roşie, unele arborând frânghii pline de rufe puse la uscat, altele pictate cu scene din „1001 de nopţi" şi covoare zburătoare şi unicorni care se reflectau în apa verde, liniştită.

— Îmi pare rău că s-a întâmplat aşa, le-am spus. Cei din Lansquenet-sous-Tannes nu sunt prea

primitori.

Roux mi-a aruncat o privire plată, calculată.

— Mă cheamă Vianne, i-am spus. Am o *chocolaterie* vizavi de biserică. *La Céleste Praline.* Mă urmărea, aşteptând. M-am recunoscut pe mine însămi în figura lui lipsită de expresie. Voiam să-i spun – să le spun – că le înţelegeam mânia şi umilinţa, că le cunoscusem şi eu, că nu erau singuri. Dar le înţelegeam şi mândria, obstinaţia care-ţi mai rămâne după ce tot restul ţi-a fost luat. Ultimul lucru pe care-l doreau, ştiam, era simpatia mea.

— De ce nu veniţi mâine pe la mine? i-am întrebat calmă. Nu am bere, dar cred că veţi aprecia cafeaua mea.

M-a privit atent, de parcă s-ar fi aşteptat să-mi bat joc de el.

— Vă rog să veniţi, am insistat. Serviţi cafea şi prăjituri din partea casei. Toţi. Tânăra slabă şi-a privit prietenele şi a dat din umeri. Roux a făcut la fel.

— Poate. Nu promitea nimic.

— Avem un program încărcat, a ciripit prompt fata.

Am zâmbit.

— Găsiţi voi o pauză, am sugerat.

Din nou privirea măsurată, bănuitoare.

— Poate.

I-am urmărit coborând înspre Les Marauds pe când Anouk urca dealul în grabă către mine, paltonaşul roşu fluturându-i ca aripile unei păsări exotice.

— *Maman, maman!* Uite, bărcile!

Le-am admirat o vreme, barjele plate, vasele înalte cu acoperişuri ruginite, coşurile, frescele, steagurile multicolore, sloganurile, picturile care protejau de accidente şi avarii, bărcuţele, undiţele, oalele pentru crabi strânse deasupra liniei de flux pentru la noapte, umbrelele peticite care acopereau punţile, focuri de tabără în butoaie metalice pe

marginea râului. Mirosea a lemn ars, şi a benzină, şi a peşte prăjit, un sunet îndepărtat de muzică se auzea dinspre apă pe când un saxofon îşi începea plângerea melodioasă, ciudat de asemănătoare vocii omeneşti. Pe la jumătatea apei am zărit un bărbat roşcat stând singur pe puntea unui vas negru. Pe când îl urmăream, mi-a făcut semn cu mâna. I-am răspuns la salut. Era aproape întuneric când am pornit-o spre casă. În Les Marauds, o tobă se alăturase saxofonului şi bubuiturile ei se auzeau plat pe deasupra apei. Am trecut de Café de la République fără să mă uit înăuntru.

De abia ajunsesem pe culmea dealului când am simţit o prezenţă în apropiere. M-am întors şi am văzut-o pe Joséphine Muscat, fără haină, dar cu o eşarfă legată pe cap şi care-i acoperea faţa pe jumătate. În întunericul care se lăsa, părea palidă, stinsă.

— Fugi acasă, Anouk. Aşteaptă-mă acolo.

Anouk m-a privit curioasă, apoi s-a întors şi a fugit ascultătoare în susul dealului, paltonul fluturându-i sălbatic.

— Am auzit ce ai făcut. Vocea lui Joséphine era răguşită şi blândă. Ai plecat din cauza acelei încurcături cu oamenii râului.

Am încuviinţat.

— Desigur.

— Paul-Marie era furios. Nota severă din vocea ei semăna cu admiraţia. Ar fi trebuit să auzi ce tot spunea.

Am râs.

— Din fericire, eu nu trebuie să ascult ce are de spus Paul-Marie, i-am spus eu, sec.

— De fapt eu nu mai am voie să vorbesc cu tine, a continuat ea. El crede că ai o influenţă rea asupra mea. O pauză, pe când mă privea cu o nervozitate curioasă. Nu vrea ca eu să am prietene, a mai adăugat.

— Am impresia că aud prea multe despre dorinţele lui Paul-Marie, am spus eu, blând. Nu mă

interesează chiar aşa de mult. Dar pe tine – i-am atins uşor braţul – te găsesc destul de interesantă.

A roşit şi a întors privirea, de parcă s-ar fi aşteptat ca cineva să stea lângă ea.

— Nu înţelegi, a şoptit.

— Ba cred că da. Cu vârfurile degetelor i-am atins eşarfa care-i ascundea faţa. De ce porţi asta? am întrebat-o brusc. Vrei să-mi spui?

M-a privit plină de speranţă şi panică.

— Eşti drăguţă, i-am spus când eşarfa s-a desfăcut. Ai putea fi frumoasă.

Avea o vânătaie proaspătă chiar sub buza de jos, albăstruie în lumina înserării. A deschis gura să spună automat o minciună. Am întrerupt-o.

— Nu este adevărat, i-am spus.

— Cum de ai ştiut? Vocea ei era ascuţită. N-am *spus* nici măcar…

— Nu era nevoie.

Tăcere. Dincolo de malul râului, un flaut împrăştia note sclipitoare printre bătăile tobelor. Când a vorbit în cele din urmă, vocea îi era plină de resentimente.

— Este o prostie, nu-i aşa? Ochii ei erau ca nişte semilune. Nu dau vina pe el. Nu cu adevărat. Uneori chiar uit ce s-a întâmplat în realitate. A respirat adânc, ca un scafandru care se pregăteşte de o scufundare. Mă lovesc de uşi. Cad pe scări. Calc pe greblă. Părea aproape gata să râdă. Simţeam isteria fierbând în spatele cuvintelor. Sunt înclinată spre accidente, aşa spune el. Accidente.

— Acum ce s-a mai întâmplat? am întrebat-o blând. A fost din cauza oamenilor de pe râu?

A încuviinţat.

— Nu voiau să facă rău. Voiam să-i servesc. Vocea i s-a ridicat, ascuţită, pentru o secundă. Nu înţeleg de ce trebuie să fac tot timpul ce vrea căţeaua aia de Clairmont! Vai, *trebuie* să fim uniţi – a mimat ea. De dragul comunităţii. Pentru copiii *noştri. Madame Muscat* – a continuat, revenind la vocea ei obişnuită cu o respiraţie adâncă – când în

mod normal ea nici nu mă salută pe *stradă* – nu mi-ar dar nici praful de pe tobă! A respirat iar adânc, controlându-şi ieşirea cu un efort.

— Întotdeauna Caro aşa, Caro pe dincolo, am văzut cum se uită la ea în biserică. „De ce nu poţi să fii cum e Caro Clairmont?” Acum era soţul ei, cu vocea plină de mânie. Reuşea să-i imite chiar şi manierismele, bărbia împinsă în afară, atitudinea îngâmfată, agresivă. „Pe lângă ea eşti ca o vacă neîndemânatică. Ea are *stil. Clasă.* Are un fiu bun şi care învaţă bine. Şi tu ce ai, hm?”

— Joséphine.

S-a întors înspre mine cu o expresie necăjită.

— Îmi pare rău. Pentru o clipă aproape am uitat unde…

— Ştiu. Simţeam cum mi se strângeau pumnii de mânie.

— Crezi că sunt o proastă că am rămas cu el atâta vreme. Vocea ei era monotonă, ochii întunecaţi şi plini de obidă.

— Nu, nu-i aşa.

Nu a luat în seamă răspunsul meu.

— Ei bine, aşa sunt, a declarat ea. Proastă şi slabă. Nu-l iubesc – nici nu-mi mai amintesc dacă l-am iubit *vreodată* – dar când mă gândesc să-l părăsesc în realitate… S-a întrerupt, confuză. Să-l *părăsesc* în realitate, a repetat ea încet, cu o voce uimită. Nu, nu are niciun rost. M-a privit şi acum era hotărâtă. De aceea nu mai pot să-ţi mai vorbesc, mi-a spus cu o disperare calmă. N-aş putea să te las crezând – meriţi mai mult de atât. Dar aşa trebuie să fie.

— Nu, i-am spus eu. Nu trebuie.

— Ba da. Se apără cu amărăciune, cu disperare, de posibilitatea de a fi alinată. Nu-ţi dai seama? Nu sunt bună de nimic. Fur. Te-am minţit mai înainte. Fur. Tot timpul!

Blândă:

— Da, ştiu.

Descoperirea pluteşte între noi ca un balon.

— Lucrurile pot merge mai bine, i-am spus în cele din urmă. Paul-Marie nu conduce lumea.

— Tot aia ar fi, a replicat Joséphine încăpăţânată.

Am zâmbit. Dacă această încăpăţânare a ei ar fi putut fi întoarsă în afară, în loc de înăuntru, ce n-ar fi putut realiza? Şi eu îmi puteam da seama. Îi puteam simţi gândurile, atât de apropiate, invitându-mă înăuntru. Ar fi un fel atât de simplu de a prelua controlul… Am renunţat nerăbdătoare la idee. N-o puteam obliga să ia o decizie.

— Înainte nu aveai unde să te duci, i-am spus. Acum ai.

— Am? în gura ei, era aproape o recunoaştere a înfrângerii.

Nu i-am răspuns. Să răspundă la asta singură.

M-a privit o vreme în tăcere. Ochii ei erau plini de luminile râului. Mi-am dat seama din nou cât de uşor ar fi putut să fie frumoasă.

— Noapte-bună, Joséphine. Nu m-am întors s-o privesc, dar ştiu că ea mă mai urmărea şi când am ajuns în vârful dealului şi ştiu că a rămas uitându-se după mine mult după ce am dat colţul şi am dispărut din vedere.

15.
Marti, 25 februarie

Plouă întruna. Ploaia cade ca dintr-un capac deschis în cer pentru a turna mizerie în viaţa din acvariul de jos. Copiii, cu raţe lucioase din plastic, chiţăie şi se bălăcesc prin scuar, ţipetele lor izbindu-se de norii joşi. Eu muncesc în bucătărie cu o jumătate de ochi către copiii de afară. În această dimineaţă am scos aranjamentul din vitrină, casa din turtă dulce şi toate animalele din ciocolată care stăteau în jur urmărind-mă cu ochii lor lucioşi şi atenţi, iar Anouk şi prietenii ei şi-au împărţit bucăţile între drumurile făcute spre mocirlele din Les Marauds. Jeannot Drou mă urmărea prin bucătărie, cu o bucată de *pain d'épices* în fiecare mână, cu ochii strălucitori. Anouk stătea în spatele lui, ceilalţi în spatele ei, un zid de ochi şi şoapte.

— Ce mai urmează? Era vocea unui băiat mai mare, cu un aer de bravadă şi mânjit cu ciocolată pe bărbie. Ce mai puneţi acum în vitrină?

Am dat din umeri.

— Secret, i-am spus, amestecând *crème de cacao* într-un vas emailat pentru glazură.

— Nu zău, insistă el. Ar trebui să faceţi ceva pentru Paşte. Ştiţi dumneavoastră. Ouă şi din astea. Puişori din ciocolată, iepuri, cam aşa ceva. Ca la magazinele din Agen.

Mi le amintesc din copilăria mea; acele *chocolateries* din Paris în care erau coşuleţe pline cu ouă învelite în staniol, rafturi pline cu iepuraşi şi pui, clopoţei, fructe din marţipan şi *marrons glace*[10], *amourettes* şi cuiburi filigranate umplute cu *petit fours*[11] şi caramele şi o mie şi una de epifanii ale călătoriei pe un covor fermecat ţesut din zahăr mai potrivite într-un harem arăbesc decât cu solemnităţile Patimilor.

— Mi-o amintesc pe mama povestindu-mi despre ciocolata de Paşte. Nu erau niciodată bani

suficienţi ca să cumpărăm acele bunătăţi, dar întotdeauna aveam cornetul meu cu surprize, un con din hârtie în care se aflau cadourile de Paşte: monede, flori din hârtie, ouă fierte pictate în culori vii, o cutie din carton colorat – pictată cu pui, iepuraşi, copii râzând printre flori, aceleaşi în fiecare an şi păstrate cu sfinţenie până la următoarea sărbătoare – în care se afla un pacheţel cu stafide în ciocolată învelit în celofan, fiecare bună de savurat, îndelung şi cu poftă, în orele pierdute în acele stranii nopţi dintre oraşe, cu strălucirea de neon a firmelor de pe hoteluri clipind printre obloane şi respiraţia mamei mele, lentă şi oarecum eternă, în tăcerea umbrită.

— Obişnuia să spună că, în ajunul Vinerii Mari, clopotele îşi părăsesc locaşurile din clopotniţe şi din turlele bisericilor în toiul nopţii şi zboară pe aripi magice la Roma. El încuviinţează, cu acea privire care crede pe jumătate, cinică, tipică tinerilor în creştere.

— Se aliniază în faţa Papei, îmbrăcat în alb şi auriu, cu mitra şi toiagul lui poleit, clopotele mari şi cele mici, *clochettes* şi *bourdons* cele grele, *carillons* şi clinchete şi *do-si-do-mi-sol,* toate aşteptând cu răbdare să fie binecuvântate.

Mama mea era cuprinsă de acest solemn ritual al copiilor, cu ochii aprinşi de încântare în faţa unei astfel de absurdităţi. Toate poveştile o încântau – Isus şi Eostre[12] şi Ali Baba împletind iar şi iar ţesătura folclorului în strălucitoarea urzeală a credinţei. Vindecarea cu ajutorul cristalelor şi călătoriile astrale, răpirile de către extratereştrii şi combustii spontane, mama le credea pe toate, sau pretindea că le crede.

— Iar Papa le binecuvântează pe toate, pe rând, toată noaptea, miile de clopotniţe din Franţa aşteptându-le goale întoarcerea, tăcute până în dimineaţa de Paşte.

Iar eu, fiica ei, ascultând, cu ochii mari, apocrifele ei încântătoare, cu poveşti despre

Mithra[13], şi Baldur[14] cel Frumos, şi Osiris[15], şi Quetzalcoatl[16] întreţesute cu poveşti despre ciocolate zburătoare şi covoare magice şi Zeiţa Triplă[17] şi peştera fermecată a lui Aladdin şi cripta din care Isus s-a ridicat după trei zile, amin, abracadabra, amin.

— Iar binecuvântările se transformă în ciocolate de toate formele şi de toate felurile, iar clopotele se întorc cu susul în jos ca să le transporte acasă. Şi zboară toată noaptea şi când ajung la clopotniţele lor şi la turlele lor în duminica de Paşte se răsucesc la loc şi încep să se legene de bucurie.

Clopotele din Paris, Roma, Praga. Clopote de dimineaţă, clopote de doliu, bătând ritmul anilor noştri de exil. Clopote de Paşte atât de puternice în memoria mea încât mă doare să le aud.

— Iar ciocolatele zboară peste câmpuri şi oraşe. Cad prin aer pe când răsună clopotele. Unele lovesc pământul şi se sparg. Dar copiii fac cuiburi şi le pun sus în copaci ca să prindă ouăle căzătoare, şi pralinele, şi puii din ciocolată, şi iepurii, şi *guimoves,* şi migdalele…

Jeannot se întoarce către mine cu un rânjet larg.

— *Cool!*

— Şi acesta este motivul pentru care primiţi ciocolată de Paşte.

Vocea lui este nerăbdătoare, ascuţită de dorinţă.

— Faceţi-o, vă rog! Faceţi-o!

Mă întorc să rostogolesc o pralină prin pudra de cacao.

— Ce să fac?

— *Asta!* Povestea de Paşte. O să fie aşa de grozav – clopotele şi Papa şi restul – şi aţi putea organiza un festival al ciocolatei – o săptămână întreagă – şi vom face cuiburi – şi vânătoare de ouă de Paşte – şi… Se întrerupe, agitat, şi mă trage de mânecă. Doamnă Rocher, *vă rog.*

În spatele lui, Anouk mă urmăreşte atentă. O duzină de feţe mânjite din fundal mă privesc cu o lăcomie timidă.

— Un *Grand Festival du Chocolat.* Mă gândesc. Într-o lună vor înflori liliecii. Întotdeauna fac un cuib pentru Anouk, cu un ou şi cu numele ei scris cu glazură argintie. Ar putea fi festivalul nostru, o celebrare a acceptării noastre aici. Ideea nu este nouă pentru mine, dar faptul c-o aud rostită de un copil o aduce mai aproape de realitate.

— Vom avea nevoie de postere – mă fac eu că ezit.

— Le facem noi! Anouk este prima care o spune, cu faţa aprinsă de încântare.

— Şi steguleţe – decoraţii…

— Panglici…

— Şi un Isus din ciocolată pe cruce cu…

— Papa din ciocolată albă…

— Miei din ciocolată…

— Întreceri de rostogolit ouă, vânătoarea comorii…

— Îi vom invita pe toţi, va fi…

— Grozav!

— Atât de grozav…

Le fac râzând semn cu mâna să tacă. Un arabesc din pudră de ciocolată îmi înconjoară fiecare gest.

— Voi veţi face posterele, le spun. Lăsaţi restul în seama mea.

Anouk sare la mine, cu braţele desfăcute. Miroase a sare şi a ploaie, mirosul de bronz al solului şi al vegetaţiei putrezite. Părul ei ciufulit este plin de picături de ploaie.

— Veniţi în camera mea! îmi strigă în ureche. Pot să vină, nu-i aşa, *maman,* spune că pot să vină! Putem începe chiar acum, am hârtie, creioane…

— Pot, îi spun eu.

O oră mai târziu, vitrina era ornată cu un poster mare, proiectul lui Anouk executat de Jeannot. Textul, în litere mari tremurate, era:

GRAND FESTIVAL DU CHOCOLAT
LA CÉLESTE PRALINE
ÎNCEPE ÎN DUMINICA PAŞTELUI

TOATĂ LUMEA ESTE BINE-VENITĂ!!! CUMPĂRAŢI ACUM, CÂT MAI AVEM ÎN STOC!!!

În jurul textului erau desenate diverse creaturi imaginare. Mi-am închipuit că figura cu robă şi o coroană înaltă era Papa. La picioarele lui erau lipite clopote decupate din hârtie. Toate clopotele zâmbeau.

Mi-am petrecut aproape toată după-amiaza lucrând la noul lot de glazură şi la ornamentarea vitrinei. Hârtie verde, groasă, pentru iarbă. Flori din hârtie – narcise şi margarete, contribuţia lui Anouk – prinse în marginea vitrinei. Cutii verzi, în care fusese pudră de cacao, lipite una de alta, în formă de munţi. Ambalaje din celofan formau gheaţa. Trecând de munţi, până în vale, un râu din panglică albastră din mătase, pe care stăteau liniştite vase. Dedesubt, o procesiune de figurine din ciocolată, pisici, câini, iepuri, cu ochii din stafide, urechi roz din marţipan, codiţe din beţişoare de lemn-dulce şi cu flori din zahăr între dinţi… Şi şoricei. Pe fiecare suprafaţă disponibilă, şoricei. Alergând pe coastele dealului, cuibăriţi în colţuri, chiar şi în bărci. Şoricei alb şi roz din zahăr şi cocos, şoricei din ciocolată de toate culorile, şoricei marmoraţi din trufe şi cremă de maraschino, şoricei delicat pictaţi, şoricei din zahăr candel. Şi, deasupra lor, Pied Piper, viu colorat în roşu şi galben, cu un fluier din zahăr într-o mână şi cu pălăria în cealaltă. Am sute de mulaje în bucătărie, unele subţiri din plastic pentru ouă şi figurine, altele din ceramică pentru camee şi ciocolate cu lichior. Cu ele pot să creez orice expresie facială şi să o suprapun peste o cochilie goală, adăugând părul şi detaliile cu o pipetă îngustă, să construiesc torsul şi membrele din bucăţi separate şi să le fixez la locul lor cu sârme şi ciocolată topită. Un mic camuflaj – o mantie roşie

din marţipan. O tunică, o pălărie din acelaşi material, o pană lungă care mătură pământul la picioarele lui. Pied Piper al meu seamănă puţin cu Roux, cu părul lui roşu şi hainele bălţate.

Nu pot să mă abţin; vitrina este suficient de atrăgătoare, dar nu pot rezista tentaţiei de a o polei puţin şi, închizând ochii, să luminez totul cu o aură de bun-venit. Un semn imaginar care străluceşte ca un far – VENIŢI LA MINE. Vreau să dăruiesc, să fac oamenii fericiţi; desigur că nu poate fi niciun rău în asta. Îmi dau seama că acest bun-venit poate fi răspunsul la ostilitatea lui Caroline faţă de nomazi, dar, în bucuria momentului, nu văd niciun rău în asta. *Vreau* să vină. De când am vorbit ultima oară i-am mai zărit din când în când, dar par bănuitori şi precauţi, ca vulpile în oraş, gata să înhaţe ceea ce pot, dar nu să se apropie de cineva. Mai mult îl văd pe Roux, ambasadorul lor – cărând cutii sau pungi de plastic cu produse de băcănie – uneori pe Zézette, fata slabă cu un inel în sprânceană. Noaptea trecută doi copii au încercat să vândă levănţică lângă biserică, dar Reynaud i-a gonit. Am încercat să-i chem înapoi, dar erau prea speriaţi, urmărindu-mă cu ostilitate, înainte de a se pierde în josul dealului înspre Les Marauds.

Eram atât de absorbită de planurile mele şi de vitrină încât am pierdut noţiunea timpului. Anouk le-a făcut prietenilor ei sendvişuri în bucătărie, apoi au dispărut iar în direcţia râului. Am dat drumul la radio şi am cântat singură în timp ce munceam, aranjând cu grijă ciocolatele în piramide. Muntele magic se deschide pentru a dezvălui uimitoare bogăţii: grămezi multicolore din zahăr candel, fructe glasate şi dulciuri care sclipesc ca nişte pietre preţioase. În spate, ascunse de lumină de rafturi, se află produsele de vânzare. Va trebui să încep munca pentru dulciurile de Paşte chiar acum, anticipând o vânzare mai mare. E bine că în subsolul răcoros al casei am mult spaţiu. Trebuie să comand cutii de cadou, panglici, celofan

şi ornamente. Eram atât de preocupată încât de abia am auzit-o pe Armande când a intrat pe uşa întredeschisă.

— Ei, salut, a spus, brusc ca de obicei. Am venit pentru una dintre specialităţile tale din ciocolată, dar văd că eşti ocupată.

Am ieşit cu grijă din vitrină.

— Nu, sigur că nu, i-am spus. Te aşteptam. Şi oricum aproape terminasem şi mă doare spatele de mor.

— Dacă nu e deranjul prea mare. Manierele ei erau diferite astăzi. Era o încordare în vocea ei, o normalitate studiată care ascundea o mare tensiune. Purta o pălărie neagră, de pai, împodobită cu o fundă şi un palton – tot negru – care părea nou.

— Eşti foarte şic astăzi, am observat eu.

A râs.

— Aşa ceva nu mi-a mai zis nimeni de mult, zău, a spus ea, arătând cu degetul unul dintre taburete. Crezi că aş putea să mă caţăr acolo fără să-mi rup un picior?

— Îţi aduc un scaun din bucătărie, i-am sugerat eu, dar bătrâna doamnă m-a oprit cu un gest imperios.

— Prostii! A privit taburetul. În tinereţe mă căţăram destul de bine. Şi-a ridicat fusta lungă, arătându-şi ghetele solide şi ciorapii gri, groşi. În copaci, de obicei. Mă urcam până sus şi aruncam rămurele în capul trecătorilor. Ha! Un mormăit de satisfacţie pe când se urca pe taburet, ţinându-se de galantar ca să se sprijine. Am observat o lucire purpurie bruscă, alarmantă, sub fusta ei neagră.

Armande s-a instalat pe taburet, părând absurd de mulţumită de ea însăşi. Şi-a aranjat cu grijă fusta înapoi peste juponul purpuriu.

— Mătase roşie, a rânjit ea, observându-mi privirea. Poate crezi că sunt o bătrână nebună, dar mie îmi place. Am fost în doliu atâţia ani – se pare că de fiecare dată când pot purta culori decente cineva moare – că am renunţat să mai port altceva

în afară de negru. Mi-a aruncat o privire încărcată de râs. Dar pe dedesubt – e ceva diferit. Şi-a coborât vocea, conspirativ. Comandate de la Paris, mi-a spus. M-au costat o avere. S-a legănat de un râs tăcut. Şi acum ce e cu ciocolata aia?

I-am făcut-o tare şi neagră şi, gândindu-mă că este diabetică, i-am adăugat atât de puţin zahăr cât am îndrăznit.

Armande mi-a observat ezitarea şi a întins un deget acuzator înspre ceaşcă.

— Fără raţionalizare, mi-a ordonat. Dă-mi tot ce trebuie. Paiete din ciocolată, o chestie din aia din zahăr de amestecat, totul. Să nu începi să te porţi ca ceilalţi şi să mă tratezi de parcă n-aş fi în stare să-mi port singură de grijă. Ţi se pare că sunt senilă?

Am recunoscut că nu părea.

— Ei bine, atunci. A sorbit din amestecul tare, îndulcit, cu o satisfacţie vizibilă. Bună. Hm. Foarte bună. Se spune că îţi dă energie, nu-i aşa? Este un, cum le spune, stimulant?

Am încuviinţat.

— Şi este şi afrodisiac, am auzit, a adăugat Armande şmechereşte, privindu-mă pe deasupra ceştii. Bătrânii ăia de la cafenea mai bine s-ar păzi. Niciodată nu eşti prea bătrân ca să te distrezi! A râs. Părea agitată, mâinile ei ca nişte gheare erau nesigure. De mai multe ori şi-a dus mâna la pălărie, ca pentru a o aranja.

M-am uitat la ceas, ascunsă de galantar, dar ea a observat.

— Nu o să apară, a spus ea, scurt. Nepotul ăla al meu. Oricum, nu mă aştept să vină. Fiecare gest al ei îi contrazicea cuvintele. Tendoanele de la gât i se profilau ca cele ale unui dansatoare bătrâne.

Am vorbit o vreme despre nimicuri: ideea copiilor despre un festival al ciocolatei – Armande s-a prăpădit de râs când i-am povestit despre Isus şi Papa din ciocolată albă – şi ţiganii de pe râu. Se părea că Armande le comandase alimente pe

numele ei, spre indignarea lui Reynaud. Roux s-a oferit să-i plătească peşin, dar ea preferă să-i repare acoperişul. Asta îl va înfuria pe Georges Clairmont, a spus ea cu un rânjet poznaş.

— Îi place să creadă că este singurul care mă poate ajuta, a spus ea cu satisfacţie. Răi şi unul şi celălalt, cotcodăcind despre întreţinere şi umezeală. Vor să plec din casa aia, acesta-i adevărul. Afară din casa mea frumoasă într-un azil mizerabil unde trebuie să ceri voie să te duci la baie! Era indignată, ochii ei negri sclipeau.

— Ei bine, le arăt eu lor, a declarat ea. Roux a fost constructor înainte de a pleca pe râu. El şi prietenii lui vor face treabă bună. Şi mai bine îi plătesc să muncească decât să-mi lucreze acel *imbécile* pe gratis.

Şi-a aranjat borul pălăriei cu mâini nesigure.

— Să ştii că nu-l aştept.

Ştiam că nu este vorba de aceeaşi persoană la care abia se referise. Mi-am privit ceasul. Patru douăzeci. Se lăsa deja noaptea. Totuşi fusesem atât de *sigură*... Asta se întâmplă când te amesteci, mi-am spus eu, supărată. Este aşa de uşor să-i îndurerezi pe ceilalţi sau pe tine însăţi.

— Nici nu mi-am imaginat că s-ar putea să vină, a continuat Armande cu vocea ei aspră, hotărâtă. A avut ea grijă de asta. L-a învăţat bine. A început să se lupte să coboare de pe taburet. Ţi-am răpit deja prea mult timp, a spus ea scurt. Trebuie să…

— *M-mémée.*

Se întoarce atât de repede încât sunt sigură că va cădea. Băiatul stă liniştit lângă uşă. Poartă jeanşi şi un tricou marinăresc. Are o şapcă udă de baseball pe cap. În mână are o carte mică, cartonată. Vocea lui este domoală şi sigură.

— A t-trebuit să aştept p-până ce m-mama a plecat. E la c-coafor. Nu se întoarce p-până la şase.

Armande îl priveşte. Nu se ating, dar simt cum trece ceva de la unul la altul, ca o sarcină electrică.

Prea complexă ca s-o pot analiza, dar e căldură şi mânie, stânjeneală, vinovăţie – şi, dincolo de acestea, promisiunea uşurării.

— Eşti ud, să-ţi prepar ceva de băut, îi sugerez eu, plecând spre bucătărie. Pe când plec din cameră, aud iar vocea băiatului, înceată şi ezitantă.

— M-mulţumesc pentru c-carte, zice el. O am aici, cu mine. O întinde ca pe un steag alb. Nu mai este nouă, dar este uzată ca o carte care a fost citită şi răscitită, des şi cu dragoste. Armande înregistrează acest fapt şi privirea fixă îi dispare.

— Citeşte-mi poemul tău preferat, spune ea.

Din bucătărie, pe când torn ciocolată în două pahare înalte şi amestec frişca şi kahlua şi fac destul zgomot cu oalele şi sticlele ca să le dau impresia de intimitate, îi aud vocea ridicată, plată la început, apoi câştigând ritm şi încredere. Nu înţeleg cuvintele, dar, de la distanţă, sună ca o rugăciune sau o promisiune. Observ că, atunci când citeşte, băiatul nu se bâlbâie.

Am aranjat două pahare cu grijă pe o tavă. Când am intrat, băiatul s-a oprit la jumătatea frazei şi m-a privit cu o politeţe bănuitoare, părul căzându-i în ochi ca o coamă a unui ponei sfios. Îmi mulţumeşte politicos, îşi soarbe băutura cu mai multă neîncredere decât plăcere.

— N-nu ar t-trebui să beau asta, spune el, îndoielnic. M-mama zice că ciocolata m-mă face n-nervos.

— Iar pe mine ar putea să mă facă să cad moartă pe loc, a spus Armande. A râs văzându-i expresia. Hai, băiete, chiar ai încredere în tot ce spune mama ta? Sau ţi-a spălat creierii de puţinul bun-simţ pe care s-ar fi putut să-l moşteneşti de la mine?

Luc o priveşte uimit.

— Aşa s-spune ea, repetă el, jalnic.

Armande dă din cap.

— Ei, dacă vreau să aud ce are Caro de spus, o să-mi fac o programare. Ce ai *tu* de spus? Eşti băiat

deştept, sau cel puţin, aşa erai. Ce crezi?

Luc a mai băut puţin.

— Cred că a exagerat, a spus el, zâmbind. T-tu arăţi bine.

— Fără linguşeli, a comentat Armande.

El a început să râdă. Îmi plăcea mai mult aşa, cu ochii verzi strălucind, cu zâmbetul lui poznaş atât de asemănător cu al bunicii sale. Rămânea precaut, dar, în spatele rezervei lui, am întrezărit o inteligenţă reală şi un ascuţit simţ al umorului.

Şi-a terminat ciocolata, dar a refuzat o felie de tort, deşi Armande a mâncat două. În următoarea jumătate de oră au vorbit, în timp ce eu mă prefăceam că mă ocup de treburile mele. O dată sau de două ori l-am surprins privindu-mă curios, contactul vizual dintre noi întrerupându-se imediat. I-am lăsat în pace.

La cinci şi jumătate amândoi şi-au luat la revedere. N-au discutat despre altă întâlnire, dar felul în care s-au despărţit sugera că amândoi se gândeau la acelaşi lucru. M-a surprins puţin să văd cât de asemănători erau, dându-şi ocol unul altuia cu precauţia prietenilor reuniţi după ani lungi de despărţire. Aveau aceleaşi manierisme, acelaşi fel direct de a privi, pomeţii ridicaţi, bărbia ascuţită. Când trăsăturile lui sunt liniştite, această similaritate este parţial ascunsă, dar animaţia îl face să semene mai mult cu ea, ştergând de pe faţa lui acea politeţe aparentă care ei nu-i place. Ochii lui Armande strălucesc sub borul pălăriei. Luc pare aproape relaxat, bâlbâială lui redusă la o uşoară ezitare, greu de observat. Îl văd oprindu-se în uşă, întrebându-se poate dacă n-ar trebui s-o sărute. Dar antipatia lui adolescentină pentru contacte fizice este încă prea puternică. Ridică o mână într-un salut timid, apoi dispare.

Armande se întoarce înspre mine, îmbujorată din cauza triumfului. Pentru o clipă, pe faţa ei se disting clar dragostea, speranţa, mândria. Apoi

rezerva pe care a moştenit-o şi nepotul ei revine, o privire de o normalitate forţată şi o notă aspră în vocea ei pe când spune:

— Mi-a plăcut, Vianne. Poate mai vin pe aici. Apoi m-a privit direct, atingându-mă pe braţ. Tu eşti cea care l-a adus aici, a spus ea. Eu n-aş fi ştiut cum să procedez.

Am dat din umeri.

— Luc nu mai este copil. Trebuie să înveţe să se descurce singur.

Armande a dat din cap.

— Nu, tu eşti, mi-a spus ea încăpăţânată. Era suficient de aproape de mine ca să-i simt mirosul parfumului de lăcrimioare. Vântul s-a schimbat de când ai venit aici. Eu pot să-l simt. Toată lumea îl simte. Toate au început să se mişte. *Ura!* A croncănit amuzată.

— Dar eu nu fac nimic special, am protestat, râzând odată cu ea. Doar îmi văd de treburile mele. Mă ocup de magazin. Sunt ca de obicei. În ciuda râsului, nu mă simţeam în largul meu.

— Nu contează, a ripostat Armande. Tot tu le faci. Uite câte schimbări; eu, Luc, Caro, oamenii de la râu – a arătat înspre Les Marauds – chiar şi el, în turnul lui de fildeş din scuar. Toţi ne schimbăm. Intrăm în viteză. Ca un ceas vechi care a fost întors după ce ani întregi a arătat aceeaşi oră.

Era prea aproape de propriile mele gânduri. Am dat din cap hotărâtă.

— Nu este din cauza mea, am protestat. Este el. Reynaud. Nu eu.

O imagine bruscă apare în mintea mea, ca o carte întoarsă pe faţă. Omul Negru în turnul ceasului, întorcând maşinăria mai repede şi mai repede, sunând schimbările, dând alarma, gonindu-ne din oraş… Şi, odată cu această imagine neliniştitoare, imaginea unui bătrân într-un pat, cu tuburi în nas şi în braţe şi Omul Negru aplecat deasupra lui plin de supărare sau de triumf în timp ce, în spatele lui, arde focul.

— Este tatăl lui? Am spus primele cuvinte care mi-au trecut prin cap. Vreau să spun – bătrânul pe care-l vizitează. La spital. Cine este?

Armande mă priveşte surprinsă.

— Cum de ştii asta?

— Uneori am – presimţiri – despre oameni. Dintr-un motiv sau altul n-am vrut să admit că ghiceam în ciocolată, nedorind să folosesc terminologia pe care o învăţasem de la mama atât de bine.

— Presimţiri. Armande părea curioasă, dar n-a mai întrebat nimic.

— Deci *există* un bătrân, nu? Nu puteam să renunţ la gândul că dădusem peste ceva important. O armă poate în războiul secret împotriva lui Reynaud. Cine este? am insistat.

Armande a dat din umeri.

— Un alt preot, a spus ea, dispreţuitoare, şi n-a mai vrut să spună nimic.

16.
Miercuri, 26 februarie

Când am deschis azi-dimineaţă, Roux mă aştepta la uşă. Purta o salopetă din catifea reiată şi părul îi era legat la spate cu sârmă. Părea să fi aşteptat o vreme, pentru că părul şi umerii lui erau plini de picături de apă de la ceaţa matinală. Mi-a oferit un zâmbet care nu era tocmai un zâmbet, apoi a privit în spatele meu, în magazin, unde se juca Anouk.

— Salut, străine, i-a spus. De data aceasta zâmbetul lui era adevărat şi i-a luminat scurt timp faţa.

— Intră, te rog, l-am invitat eu. Ar fi trebuit să baţi la uşă. Nu te-am văzut afară.

Roux a mormăit ceva cu accentul lui marsiliez, greoi, şi a trecut hotărât pragul. Se mişcă cu o ciudată combinaţie de graţie şi stângăcie, de parcă nu s-ar simţi în largul lui în case.

I-am turnat ciocolată neagră şi kahlua într-o sondă.

— Ar fi trebuit să-ţi aduci şi prietenii, i-am spus.

A dat din umeri în loc de răspuns. L-am văzut privind de jur-împrejur cu un interes real, dar încărcat de suspiciune.

— De ce nu stai jos? l-am întrebat eu, arătând înspre taburetele de la bar.

Roux a dat din cap.

— Mulţumesc. A luat o gură de ciocolată. De fapt mă întrebam dacă n-ai putea să mă ajuţi. Să ne ajuţi. Părea stânjenit şi mânios în acelaşi timp. Nu este vorba despre bani, a adăugat el repede, de parcă ar fi vrut să mă împiedice să spun ceva. Vom plăti, desigur. Doar cu – *organizarea* – avem probleme.

Mi-a aruncat o privire plină de resentimente.

— Armande – doamna Voizin – a zis că ne vei ajuta, a spus el.

Mi-a explicat situaţia, iar eu l-am ascultat liniştită, încurajându-l când ezita. Am început să înţeleg că ceea ce luasem drept lipsă de coerenţă era doar neplăcerea de a fi nevoit să ceară ajutor. În ciuda accentului greoi, Roux vorbea ca un om inteligent. Îi promisese lui Armande că-i va repara acoperişul, a explicat el. Era o treabă destul de simplă şi care dura doar câteva zile. Din nefericire, singurul furnizor local de cherestea, vopsele şi alte materiale necesare pentru reparaţii era Georges Clairmont care refuzase de-a dreptul să le vândă ceva lui Armande sau lui Roux. Dacă mama vrea reparaţii la acoperiş, îi spusese el calm, n-avea decât să-i ceară lui, nu unei cete de vagabonzi nomazi. Doar îi ceruse – o implorase – să-l lase pe el să-i facă reparaţiile pe gratis de ani întregi. Lasă-i pe ţigani în casă şi numai Domnul ştie ce se poate întâmpla. Bunuri de preţ şterpelite, bani lipsă… Doar mai fuseseră bătrâne bătute sau omorâte pentru nimica toată. Nu. Era o idee absurdă şi, în cunoştinţă de cauză, el n-ar fi putut…

— Ticălos fanatic, a spus Roux cu răutate. Nu ştie nimic despre noi – nimic! După cum vorbeşte, ai zice că toţi suntem hoţi şi ucigaşi. Eu întotdeauna am plătit. N-am cerşit nimic de la nimeni. Întotdeauna am muncit…

— Mai ia nişte ciocolată, am sugerat eu cu blândeţe, mai turnându-i un pahar. Nu toată lumea gândeşte ca Georges şi Caroline Clairmont.

— Ştiu asta. Adoptase o poziţie defensivă, cu braţele încrucişate pe piept.

— Clairmont a mai lucrat pentru mine, am continuat eu. Îi voi spune că mai am nevoie de nişte reparaţii în casă. Dacă-mi dai o listă cu ce îţi trebuie, le voi obţine.

— Plătesc pentru tot, a spus Roux iar, de parcă această problemă a banilor era ceva ce nu putea sublinia îndeajuns. Nu banii sunt problema.

— Desigur.

S-a relaxat puţin şi a mai băut ciocolată. Pentru prima oară a părut să-şi dea seama cât de bună era pentru că mi-a zâmbit foarte dulce.

— Armande a fost foarte bună cu noi, a spus el. Ne-a comandat alimente şi doctorii pentru copilul lui Zézette. Ne-a ţinut partea când mironosiţa aia de preot al vostru a apărut iar.

— Nu este preotul meu, l-am întrerupt repede. În mintea lui sunt o intrusă în Lansquenet la fel ca şi voi. Roux m-a privit surprins. Nu, e adevărat, am continuat. Cred că mă consideră o influenţă corupătoare. Orgii cu ciocolată în fiecare noapte. Excese trupeşti când oamenii decenţi ar trebui să fie singuri în pat.

Ochii lui au culoarea ceţoasă a cerului în oraş pe ploaie. Când râde, sclipesc maliţios. Anouk, care stătuse neobişnuit de tăcută în timp ce el vorbise, a râs şi ea.

— Nu vrei micul-dejun? a ciripit Anouk. Avem *pain au chocolat.* Avem şi cornuri, dar *pain au chocolat* este mai bună.

A dat din cap.

— Nu cred, a spus el. Mulţumesc.

Am pus o plăcintă pe o farfurie şi am aşezat-o lângă el.

— Din partea casei, i-am zis. Încearcă una. Le fac singură.

Cumva, a fost un lucru nepotrivit. I-am văzut faţa închizându-se la loc, sclipirea de umor înlocuită de aspectul obişnuit nepăsător.

— Pot să plătesc, a zis el, oarecum sfidător. Am bani. S-a chinuit să scoată o mână de monede din buzunarul salopetei. Monedele s-au rostogolit pe masă.

— Ia-i de aici, i-am spus.

— Ţi-am spus, pot să plătesc. Încăpăţânat, aproape mânios. Nu am nevoie…

Mi-am pus mâna pe a lui. O clipă am simţit cum se împotriveşte, apoi ochii lui i-au întâlnit pe ai mei.

— Nimeni nu are *nevoie* de nimic, i-am spus cu blândeţe. Îmi dădusem seama că îi rănisem mândria cu încercarea mea prietenoasă. Te-am invitat. Privirea ostilă era neschimbată. Procedez la fel cu toată lumea, am insistat. Caro Clairmont. Guillaume Duplessis. Chiar şi Paul-Marie Muscat, cel care te-a dat afară din cafenea. O a doua pauză în care a înregistrat toate acestea. Ce te face să fii aşa de special încât să mă refuzi când nimeni dintre ei nu a făcut-o?

Acum părea ruşinat, murmurând ceva în dialectul lui greoi. Apoi ochii lui i-au întâlnit pe ai mei şi a zâmbit.

— Îmi pare rău, a zis el. Nu înţelesesem. S-a oprit stângaci câteva clipe înainte de a lua plăcinta. Dar data viitoare *voi* veţi fi invitatele mele acasă *la mine,* a spus el hotărât. Mă voi simţi foarte ofensat dacă veţi refuza.

După aceea s-a calmat, pierzându-şi mult din ostilitate. Am discutat despre fleacuri o vreme, dar am trecut curând la subiecte mai importante. Am aflat că Roux era pe râu de şase ani, singur la început, apoi cu un grup de prieteni. Fusese constructor pe vremuri şi încă mai câştiga făcând reparaţii şi muncind la recolte vara şi toamna. Am înţeles că avusese unele probleme care-l obligaseră să ducă viaţa aceasta de nomad, dar mi-am dat seama că nu era cazul să-i cer amănunte.

A plecat de îndată ce primii dintre clienţii mei obişnuiţi au început să sosească. Guillaume l-a salutat politicos, Narcisse i-a oferit salutul lui obişnuit, dar n-am reuşit să-l conving pe Roux să rămână să discute cu ei. Şi-a îndesat în gură ce-i mai rămăsese din *pain au chocolat* şi a ieşit din magazin cu privirea insolentă şi distantă pe care o adoptă în faţa străinilor.

Când a ajuns la uşă s-a întors brusc.

— Nu uita invitaţia, mi-a spus, de parcă atunci şi-ar fi adus aminte. Sâmbătă seara, ora şapte. Ad-o

pe micuţă.

Apoi a dispărut, înainte să pot să-i mulţumesc.

Guillaume a zăbovit mai mult decât de obicei la ciocolată. Narcisse i-a cedat locul lui Georges, apoi a apărut Arnauld ca să cumpere trei trufe cu şampanie – întotdeauna la fel, trei trufe cu ciocolată şi o privire de anticipare vinovată – şi Guillaume stătea tot la locul lui obişnuit cu o privire tulburată pe faţa lui cu trăsături fine. De mai multe ori am încercat să-l atrag într-o conversaţie, dar mi-a răspuns doar cu monosilabe politicoase, cu gândurile în altă parte. Sub scaunul lui, Charly stătea inert.

— Am discutat ieri cu părintele Reynaud, a spus el în cele din urmă, atât de brusc încât am tresărit. L-am întrebat ce să fac cu Charly.

L-am privit întrebător.

— E atât de greu să-i explic, a continuat Guillaume cu vocea lui domoală, limpede. Crede că sunt încăpăţânat şi refuz să ascult ceea ce zice veterinarul. Şi mai rău, crede că sunt cam prost. Nu e ca şi cum Charly ar fi un om, la urma urmei. O pauză în care am putut simţi efortul pe care-l făcea ca să-şi recapete controlul.

— E chiar atât de rău?

Ştiam deja răspunsul.

Guillaume m-a privit cu ochii lui trişti.

— Cred că da.

— Înţeleg.

S-a aplecat automat ca să-l scarpine pe Charly după urechi. Câinele a dat de câteva ori slab din coadă şi a schelălăit încet.

— E un câine bun. Guillaume mi-a oferit zâmbetul lui slab, uimit. *Curé* Reynaud nu este un om rău. Nu vrea să pară crud. Dar să spui că – aşa…

— Ce a spus?

Guillaume a dat din umeri.

— Mi-a spus că mă prostesc cu animalul ăsta de prea multă vreme. Lui îi era indiferent ce făceam, dar era ridicol să am grijă de câinele ăsta de parcă ar fi o ființă omenească, sau să-mi risipesc banii pe tratamente inutile pentru el.

Am simțit o împunsătură de mânie.

— A spus un lucru groaznic.

Guillaume a dat din cap.

— El nu înțelege, a spus iar. Nu-i pasă de animale. Dar Charly și cu mine suntem împreună de atâta vreme… Avea lacrimi în ochi și și-a întors repede capul ca să le ascundă.

— Acum mă duc la veterinar, de îndată ce termin de băut. Paharul lui zăcea gol de vreo douăzeci de minute. S-ar putea să nu se întâmple chiar azi, nu? Era aproape disperare în glasul lui. Este încă vesel. În ultima vreme a mâncat mai bine, știu că așa a făcut. Nimeni nu mă poate *obliga* să o fac. Acum părea un copil cu toane. Voi ști când va fi timpul. Voi ști.

Nimic din ce aș fi putut spune nu l-ar fi făcut să se simtă mai bine. Am încercat totuși. M-am aplecat să-l mângâi pe Charly, simțind cum îi ieșeau oasele prin piele sub degetele mele. Unele lucruri pot fi vindecate. Am făcut ca degetele mele să fie calde, palpând ușor, încercând să văd. Umflătura era deja mai mare. Știam că nu mai are nicio speranță.

— Este câinele tău, Guillaume. Tu știi cel mai bine.

— Așa este. A părut să se liniștească un moment. Medicamentele îi îndepărtează durerea. Nu mai plânge noaptea.

Mi-am amintit-o pe mama în ultimele ei luni. Paloarea ei, felul în care carnea i se topea pe oase, lăsând în urmă frumusețea delicată o oaselor goale, a pieii transparente. Ochii ei strălucitori și febrili – *Florida, iubito, New York, Chicago, Grand Canyon, atâtea de văzut!* – și plânsetele ei ascunse în noapte.

— După o vreme trebuie să te opreşti, am spus. Nu are niciun rost. Să te ascunzi în spatele scuzelor, să-ţi stabileşti obiective pe termen scurt doar ca să mai apuci sfârşitul săptămânii. După o vreme lipsa de demnitate răneşte mai mult decât orice altceva. Ai nevoie de odihnă.

Incinerată în New York; cenuşa împrăştiată peste port. Ciudat cum îţi închipui întotdeauna că vei muri în pat, înconjurat de restul lumii. Şi în loc de aceasta, mult prea des, o scurtă întâlnire, brusca înţelegere şi fuga plină de panică, atunci când soarele te urmăreşte din spate, ca un pendul care se balansează, oricât ai încerca să-l depăşeşti.

— Dacă aş avea de ales, asta aş alege. Acul care îndepărtează durerea. Mâna prietenoasă. Mai bine aşa, decât singur în noapte, sau sub roţile unui taxi într-o stradă pe care nimeni nu se opreşte. Mi-am dat seama că, fără să vreau, gândisem cu voce tare. Îmi pare rău, Guillaume, am spus, văzându-i privirea îndurerată. Mă gândeam la altceva.

— Nu-i nimic, a spus el liniştit, punând monedele pe masă în faţa lui. Asta urma să fac, oricum.

Şi, luându-şi pălăria cu o mână şi pe Charly în cealaltă, a ieşit, mai aplecat ca de obicei, o figură tristă, cărând ceea ce ar fi putut să fie o pungă cu legume, sau un pardesiu vechi, sau orice altceva.

17.
Sâmbătă, 1 martie

Am început să-i urmăresc magazinul. Îmi dau seama că aşa am făcut întruna de la început, plecările şi venirile, întâlnirile furtive. Îl urmăresc la fel cum urmăream cuiburile viespilor în tinereţe, cu ură şi fascinaţie. Au început timid, în orele secrete ale crepusculului şi dimineaţa devreme. Erau deghizaţi în clienţi adevăraţi. O ceaşcă de cafea, un pachet de stafide în ciocolată pentru copii. Dar acum au renunţat la ascunzişuri. Ţiganii vin acum pe faţă, aruncând priviri sfidătoare către fereastra mea oblonită; roşcatul cu privire insolentă, fata slabă şi arabul ras în cap. Ea le spune pe nume: Roux, şi Zezette, şi Blanche, şi Ahmed. Ieri la zece, camionul lui Clairmont a adus o încărcătură de lucruri pentru construcţii; cherestea şi vopsele şi olane pentru acoperiş. Băiatul care conducea a aşezat lucrurile în uşa ei fără o vorbă. Ea i-a scris un cec. Apoi am văzut cum prietenii ei zâmbăreţi ridicau cutiile şi containerele şi borcanele pe umeri şi le cărau, râzând, către Les Marauds. O şmecherie, asta a fost. O minciună sfruntată. Din anumite motive, ea vrea să-i ajute. Desigur, pentru a-mi face mie în ciudă, se poartă ea aşa. Nu pot face altceva decât să păstrez o tăcere demnă şi să mă rog pentru căderea ei. Dar îmi îngreunează atâta sarcina! Deja am avut de-a face cu Armande Voizin, care le pune mâncarea pe nota ei de plată. Am aranjat asta, dar prea târziu. Ţiganii de pe râu au deja destule provizii să le ajungă două săptămâni. Îşi aduc proviziile zilnice – pâine, lapte – de la Agen, din amonte. Gândul că s-ar putea să stea mai mult mă umple de mânie. Dar ce pot face când asemenea oameni le ţin partea? Dumneavoastră ar trebui să ştiţi ce să faceţi, *mon père,* doar dacă aţi putea să-mi spuneţi. Şi ştiu că Domnia Voastră nu aţi ezita

să vă faceţi datoria, oricât ar fi de neplăcută. Dacă mi-aţi putea spune ce am de făcut. O mică apăsare a degetelor ar fi de ajuns. O clipire a unei sprâncene. Orice. Orice ca să-mi arătaţi că sunt iertat. Nu? Nu vă mişcaţi. Doar zgomotul copleşitor – *hâşşş-zzum!* – al maşinii care respiră pentru dumneavoastră, trimi-ţându-vă aer în plămânii atrofiaţi. Ştiu că într-o zi, în curând, vă veţi trezi, sănătos şi purificat, şi că numele meu va fi cel pe care-l veţi rosti primul. Vedeţi, eu cred cu adevărat în miracole. Eu, care am trecut prin foc. Eu cred cu adevărat.

Azi m-am hotărât să vorbesc cu ea. Raţional, fără certuri, ca un părinte cu fiica lui. Desigur că va înţelege. Am început pe picior greşit, noi doi. Poate am putea să o luăm de la capăt. Vedeţi, *mon père,* eram gata să fiu generos. Gata să înţeleg. Dar când m-am apropiat de confiserie am văzut prin vitrină că bărbatul Roux era acolo cu ea, ochii lui duri, deschişi la culoare, fixaţi asupra mea cu acea privire de dispreţ amuzat adoptat de cei din neamul lui. În mână avea o băutură oarecare. Părea periculos, violent, în salopeta lui jegoasă şi cu părul lung, lăsat liber şi, pentru o secundă, m-am temut pentru femeie. Oare nu-şi dă seama ce pericole înfruntă doar fiind alături de aceşti oameni? Nu-i pasă de ea însăşi, de copilul ei? Eram gata să mă întorc când un poster din vitrină mi-a atras atenţia. M-am prefăcut că-l studiez un minut în timp ce, în secret o urmăream pe ea – îi urmăream pe ei -de afară. Ea purta o rochie dintr-un material de culoarea vinului şi avea părul desfăcut, l-am auzit râsul.

Privirea mea s-a oprit iar pe acel poster. Scrisul era copilăresc, neformat.

GRAND FESTIVAL DU CHOCOLAT
LA CÉLESTE PRALINE
ÎNCEPE ÎN DUMINICA PAŞTELUI
TOATĂ LUMEA ESTE BINE-VENITĂ!!!

CUMPĂRAŢI ACUM, CÂT MAI AVEM ÎN STOC!!!

L-am citit încă o dată, indignat. Puteam auzi clar din interiorul magazinului vocea ei pe fundalul clinchetelor paharelor. Prea absorbită de conversaţie, ea încă nu mă observase, ci stătea cu spatele la uşă, un picior ridicat ca al unei dansatoare. Purta pantofi fără tocuri cu nişte fundiţe mici şi nu avea ciorapi.

ÎNCEPE ÎN DUMINICA PAŞTELUI

Acum înţeleg. Răutatea ei, blestemata ei răutate. Cred că a plănuit totul de la bun început, acest festival al ciocolatei, care coincide cu cea mai sfântă ceremonie a Bisericii. De la sosirea ei, în ziua Carnavalului, s-a gândit la asta, s-a gândit să-mi submineze autoritatea, să ia în râs învăţăturile mele. Ea şi prietenii ei de pe râu.

Prea mânios acum ca să mă pot retrage, am împins uşa şi am intrat în magazin. Un sunet vesel de clopoţei mi-a anunţat intrarea, iar ea s-a întors către mine, zâmbind. Dacă nu aş fi avut acea dovadă a dorinţei ei de răzbunare, aş fi putut jura că zâmbetul ei era sincer.

— *Monsieur* Reynaud.

Aerul este încărcat cu parfum de ciocolată. Spre deosebire de ciocolata uşoară, făinoasă, pe care o ştiam de mic copil, aceasta are acea bogăţie a boabelor parfumate de cafea de la piaţă, o savoare de amaretto şi tiramisu, o aromă de fum, de prăjit, care mă face să-mi lase gura apă. Pe masă este un vas din argint plin cu ciocolată din care se ridică aburi. Îmi amintesc că nu am mâncat azi-dimineaţă.

— *Mademoiselle.* Aş fi dorit ca vocea mea să sune mai poruncitor. Mânia mă strângea de gât şi, în locul strigătului plin de indignare la care mă aşteptam, am reuşit să scot doar un orăcăit supărat,

ca o broască politicoasă. *Mademoiselle* Rocher. Mă priveşte nedumerită. Am văzut posterul dumneavoastră!

— Mulţumesc, spune ea. Doriţi să beţi ceva?

— Nu! Ispititoare:

— *Chococcino* pe care o fac eu este minunată pentru gâturile sensibile.

— Nu am un gât sensibil!

— Nu? Vocea ei este plină de o falsă solicitudine. Mi s-a părut că sunteţi puţin răguşit. Atunci o ***grand creme?*** Sau o mocha?

Îmi revin cu greu.

— Nu vreau să vă deranjez, mulţumesc.

Lângă ea, roşcatul râde încet şi spune ceva în jargonul lui de mahala. Observ că mâinile lui sunt murdare de vopsea, o tentă palidă care-i umple crăpăturile din palme şi articulaţiile. A muncit oare? mă întreb eu, îngrijorat. Şi dacă da, pentru cine? Dacă am fi în Marsilia, poliţia l-ar aresta pentru că munceşte la negru. O percheziţie pe vas ar putea scoate la iveală destule dovezi – droguri, bunuri furate, pornografie, arme – ca să-l bage la închisoare. Dar suntem în Lansquenet. Doar violenţele serioase ar aduce poliţia aici.

— V-am văzut posterul, încep eu din nou cu toată demnitatea pe care o pot strânge. Ea mă urmăreşte cu o nedumerire politicoasă, în timp ce ochii îi joacă în cap. Trebuie să spun – acum îmi dreg gâtul care s-a umplut iar de amărăciune – trebuie să spun că găsesc alegerea datei – a datei – *evenimentului* – dumneavoastră – deplorabilă.

— Alegerea mea? Pare nevinovată. Vă referiţi la Festivalul de Paşte? Îmi aruncă un mic zâmbet maliţios. Eu credeam că oamenii dumneavoastră sunt mai curând responsabili pentru asta. Ar trebui să discutaţi cu Papa.

O privesc rece.

— Cred că ştiţi exact la ce mă refer.

Din nou acea privire de neînţelegere politicoasă.

— Festivalul ciocolatei. Toţi sunt bine-veniţi. Mânia mea se umflă ca laptele în clocot, de necontrolat. Pentru o clipă mă simt plin de putere, înviorat de căldura mâniei. Întind înspre ea un deget acuzator.

— Credeţi că nu am ghicit despre ce este vorba în realitate?

— Lăsaţi-mă să ghicesc. Vocea ei este blândă, interesată. Este un atac personal împotriva dumneavoastră. O încercare deliberată de a submina Biserica Catolică. Scoate un râs care se trădează prin sunetul lui ascuţit. Doamne fereşte ca o cofetărie să vândă ouă de Paşte în ziua de Paşte. Vocea ei este nesigură, aproape înspăimântată, deşi nu-mi dau seama din ce cauză. Omul cu părul roşu mă priveşte furios. Ea îşi revine cu un efort şi licărirea de teamă pe care mi s-a părut că am observat-o la ea este înghiţită de calm.

— Sunt sigură că este loc aici pentru amândoi, spune ea, cu o voce neutră. Sunteţi sigur că nu doriţi să beţi ciocolată? V-aş putea explica pentru ce…

Scutur furios din cap, ca un câine necăjit de viespi. Chiar calmul ei mă enervează şi aud un bâzâit în urechi, o nelinişte care face ca încăperea să se învârtă în jurul meu. Mirosul cremos al ciocolatei este înnebunitor. Pentru o clipă simţurile devin nenatural de ascuţite; îi pot mirosi parfumul, o adiere de levănţică, mirosul cald, înmiresmat, al trupului ei. Dincolo de ea, o briză dinspre mlaştini, un miros aspru de benzină şi sudoare şi vopsea de la prietenul ei roşcat.

— Eu – nu – eu… Ca într-un coşmar, am uitat ce trebuia să spun. Ceva despre respect, cred, despre comunitate. Despre cum să ne unim toţi, îndreptându-ne în aceeaşi direcţie, despre corectitudine, decenţă, despre moralitate. Dar mă sufoc, iar capul mi se învârte. Eu – eu… Nu pot să nu mă gândesc că *ea* face asta, trage de simţurile mele, cotrobăie în mintea mea. Se apleacă în faţă,

cu o prefăcută îngrijorare şi parfumul ei mă asaltează iar.

— Vă simţiţi bine? îi aud vocea de la mare distanţă. *Monsieur* Reynaud, vă simţiţi bine?

O împing cu mâini tremurătoare.

— N-am nimic. În cele din urmă îmi recapăt glasul. O indispoziţie. La revedere…

Orbeşte, mă îndrept către uşă. Un săculeţ roşu agăţat de canat îmi atinge faţa – altă superstiţie a ei -şi nu pot îndepărta impresia absurdă că acel lucru ridicol este responsabil pentru felul în care mă simt; ierburi şi oase cusute împreună şi agăţate acolo ca să-mi tulbure mintea. Mă împleticesc afară, în stradă, chinuindu-mă să respir. Capul mi se limpezeşte de îndată ce este atins de ploaie, dar continui să merg. Să merg.

Nu m-am oprit până ce n-am ajuns la Domnia Voastră, *mon père.* Inima îmi bătea iute, faţa îmi era transpirată, dar cel puţin mă simţeam în afara influenţei ei. Asta aţi simţit şi dumneavoastră, *mon père,* în acea zi în vechiul tribunal? Oare ispita purta această faţă?

Narcisele răsar, cu frunzele lor amare împingând pământul negru, rădăcinile lor albe împinse în adânc, muşcând tare solul. În curând vor înflori. Mă voi întoarce acasă pe râu, *mon père,* ca să urmăresc micul oraş plutitor care creşte şi acum, se întinde peste umflatul Tannes. Au sosit mai multe bărci de când am discutat ultima oară, aşa că apa este plină de ele. Cineva ar putea să traverseze râul pe ele.

TOATĂ LUMEA ESTE BINE-VENITĂ

Oare asta intenţionează? O adunare a acestor oameni, o celebrare a exceselor? Cum ne-am mai luptat să scăpăm de aceste tradiţii păgâne, *père,* cât ne-am mai rugat şi am implorat. Oul, iepurele, simboluri încă vii ale rădăcinilor tenace ale păgânismului, expuse drept ceea ce sunt. Pentru o

vreme am fost puri. Dar, odată cu ea, purificarea trebuie să reînceapă. Este un pericol mai puternic şi ne înfruntă iarăşi. Şi turma mea, stupida, încrezătoarea mea turmă, se întoarce înspre *ea,* o *ascultă* pe ea… Armande Voizin, Julien Narcisse, Guillaume Duplessis, Joséphine Muscat, Georges Clairmont. Îşi vor auzi mâine numele rostite în predica de dimineaţă împreună cu numele tuturor celor care o ascultă pe ea. Festivalul ciocolatei este doar o parte a întregului păcat, le voi spune. Împrietenirea cu ţiganii de pe râu. Nerespectarea deliberată a tuturor obiceiurilor şi practicilor noastre. Influenţa proastă pe care o are asupra copiilor noştri. Toate sunt semne, le voi spune, semne ale efectelor dăunătoare ale prezenţei ei aici.

Festivalul acesta al ei va da greş. Este ridicol să-ţi imaginezi că va reuşi cu o opoziţie atât de puternică. Voi predica împotriva ei în fiecare duminică. Voi citi cu voce tare numele colaboratorilor ei şi mă voi ruga pentru salvarea lor. Deja ţiganii au adus nelinişte. Muscat se plânge că prezenţa lor îi îndepărtează clienţii. Zgomotele din tabăra lor, muzica, focurile, au transformat Les Marauds într-un ghetou plutitor, râul plin cu benzină scursă şi gunoaie care plutesc în aval. Iar soţia lui i-ar fi primit în cafenea, din câte am auzit. Din fericire Muscat nu se lasă intimidat de oamenii aceştia. Clairmont mi-a spus că i-a gonit repede când au încercat să-i intre în cafenea săptămâna trecută. Vedeţi, *mon père,* în ciuda bravadei lor, sunt nişte laşi. Muscat a blocat cărarea dinspre Les Marauds ca să-i împiedice să mai vină pe acolo. Posibilitatea izbucnirii unor violenţe îmi displace, *père*, dar, într-un fel le voi considera bine-venite. Ar putea să-mi ofere pretextul necesar pentru a chema poliţia din Agen. Ar trebui să vorbesc iar cu Muscat. El va şti ce are de făcut.

18.
Sâmbătă, 1 martie

Barca lui Roux este cea mai aproape de mal, ancorată la o oarecare distanţă de celelalte, vizavi de casa lui Armande. Azi-noapte, la babord şi la tribord, erau înşirate felinare de hârtie ca nişte fructe strălucitoare şi, pe când mergeam prin Les Marauds, am simţit mirosul iute al focurilor de pe malul râului. Ferestrele lui Armande fuseseră deschise larg şi lumina din casă crea modele ciudate pe apă. Am fost uimită de absenţa gunoiului, de grija cu care fiecare rest fusese pus în butoaiele în care se făcea focul. Dinspre una dintre bărci, aflată mai departe, în aval, se auzea sunetul unei chitare. Roux stătea pe un mic debarcader, privind apa. Un mic grup de oameni i se alăturase deja şi am recunoscut-o pe Zézette, pe o altă fată, pe nume Blanche, şi pe nord-africanul Mahmed. Lângă ei se gătea ceva pe un grătar portabil cu cărbuni.

Anouk a fugit de îndată înspre foc. Am auzit-o pe Zézette avertizând-o încet:

— Ai grijă, scumpo, e fierbinte.

Blanche mi-a întins o cană cu vin cald cu mirodenii pe care am luat-o, zâmbind.

— Vezi ce părere ai despre ăsta.

Băutura era dulce şi aromată cu lămâie şi scorţişoară, alcoolul atât de tare încât îţi lua gâtul foc. Pentru prima oară după mai multe săptămâni, noaptea era frumoasă şi respiraţiile noastre creau palizi dragoni în aer. O ceaţă subţire plutea deasupra râului, luminată ici şi colo de luminile bărcilor.

— Vrea şi Pantoufle, a spus Anouk, arătând înspre vasul cu vin.

Roux a rânjit.

— Pantoufle?

— Iepurele lui Anouk, i-am spus repede. Prietenul ei – imaginar.

— Nu sunt sigur că lui Pantoufle îi va plăcea aşa ceva, i-a spus Roux. Poate ar prefera puţin cidru?

— O să-l întreb, a zis Anouk.

Roux pare diferit aici, mai relaxat, subliniat de foc pe când urmăreşte prepararea mâncării. Îmi amintesc racii prăjiţi pe cenuşă, sardelele, porumbul dulce timpuriu, cartofii dulci, merele caramelizate date prin zahăr şi înecate în unt, prăjiturile, mierea. Am mâncat cu degetele din cutii de conserve şi am băut cidru şi vin cu mirodenii. Câţiva copii i s-au alăturat lui Anouk într-un joc pe malul râului. Armande a venit şi ea, întinzându-şi mâinile să şi le încălzească la foc.

— Dacă aş fi mai tânără, a oftat ea. Nu m-ar deranja să vin aici în fiecare noapte. A luat un cartof de pe cărbuni şi a suflat pe el ca să-l răcească. Asta-i viaţa la care visam pe când eram copil. O casă pe râu, mulţi prieteni, petreceri în fiecare noapte… L-a privit maliţios pe Roux. Cred că o să fug cu tine, a declarat, întotdeauna am avut o slăbiciune pentru roşcaţi. Poate sunt bătrână, dar pariez că te-aş putea învăţa un lucru sau două.

Roux a rânjit. Nu mai era plin de el în această noapte. Era binedispus, umplând şi reumplând cănile cu vin şi cidru, înduioşător de mulţumit că el era gazda. A flirtat cu Armande, făcându-i complimente extravagante, făcând-o să se înece de râs. A învăţat-o pe Anouk să arunce pietre plate în apă. În cele din urmă ne-a arătat barca lui, întreţinută cu grijă şi curată, micuţa bucătărie, cala cu rezervorul de apă şi proviziile de alimente, locul de dormit cu acoperişul din plexiglas.

— Nu era decât o epavă când am cumpărat-o, ne-a spus el. Am aranjat-o şi acum este la fel de bună ca orice casă de pe uscat. Zâmbetul lui era puţin timid, ca al oricărui bărbat care-şi mărturiseşte o plăcere copilărească. Toate merg

bine, aşa că pot sta noaptea în pat să ascult apa şi să urmăresc stelele.

Anouk l-a aprobat cu exuberanţă.

— Îmi place, a declarat ea. Îmi place mult! Şi asta nu e o grămadă de băle-bile… cum spune mama lui Jeannot.

— Bălegar, a sugerat Roux blând. L-am privit repede, dar el râdea. Nu, nu suntem atât de răi pe cât cred unii oameni că suntem.

— Noi nu credem deloc că sunteţi răi! Anouk era indignată.

Roux a dat din umeri.

Mai târziu a fost muzică, un flaut şi o vioară şi nişte tobe improvizate din canistre şi pubele. Anouk li s-a alăturat cu trompeta ei de jucărie şi copiii au dansat atât de sălbatic şi atât de aproape de malul râului încât am fost obligaţi să-i trimitem mai departe. Era trecut de unsprezece când am plecat în cele din urmă, Anouk moartă de oboseală, dar protestând furioasă.

— Nu-i nimic, i-a spus Roux. Puteţi veni oricând doriţi.

I-am mulţumit şi am luat-o pe Anouk în braţe.

— Sunteţi bine-veniţi. O clipă zâmbetul lui s-a stins pe când se uita pe deasupra mea înspre vârful dealului. S-a încruntat uşor.

— Ce s-a întâmplat?

— Nu sunt sigur. Probabil nimic.

În Les Marauds sunt puţine lumini pe stradă. Singura lumină provine de la un felinar galben aflat lângă Café de la République, strălucind gros pe aleea îngustă. Dincolo, este Avenue des Franes Bourgeois, lărgindu-se într-un bulevard bine iluminat şi mărginit de copaci. El a mai privit o clipă, cu ochii mijiţi.

— Mi s-a părut că văd pe cineva coborând dealul, asta-i tot. Cred că a fost o închipuire, din cauza luminii slabe. Nu mai este nimeni acolo acum.

Am dus-o pe Anouk în susul dealului. În spatele nostru, muzica blândă a carnavalului plutitor. Pe ponton, Zézette dansa, profilată pe focul muribund, umbra ei nebunatică sărind sub ea. Pe când am trecut de Café de la République, am observat că uşa era întredeschisă, deşi toate luminile erau stinse. Din clădire am auzit o uşă închizându-se uşor, de parcă cineva ne urmărise, dar s-ar fi putut să fie şi vântul.

19.
Duminică, 2 martie

Martie a adus sfârşitul ploilor. Cerul este curat acum, de un albastru deschis între norii care se plimbă repede, şi un vânt puternic a apărut în timpul nopţii, suflând în colţuri, scuturând ferestrele. Clopotele bisericii sună sălbatic de parcă ar fi simţit şi ele această schimbare. Morişca de vânt se roteşte sub cerul învolburat, vocea ei ruginită ridicându-se ascuţit. Anouk îşi cântă singură în timp ce se joacă în camera ei:

V'la l'bon vent, v'la l'joli vent
V'la l'bon vent, ma vie m'appelle
V'la l'bon vent, v'la l'joli vent
V'la l'bon vent, ma mie m'attend.[18]

Vântul de martie este un vânt rău, spunea mama. Dar, în ciuda acestora, miroase frumos, a răşină şi ozon şi a sarea îndepărtatei mări. O lună bună, martie, cu februarie suflând la uşa din spate şi primăvara aşteptând în faţă. O lună prielnică schimbării.

Am stat cinci minute singură în scuar cu braţele întinse, simţind suflarea vântului în păr. Am uitat să-mi iau haina şi fusta mea roşie se umflă în jurul meu. Sunt un zmeu, simţind vântul, ridicându-mă într-o clipă deasupra turlei bisericii, ridicându-mă deasupra mea însămi. Pentru o clipă mă simt dezorientată, văzând figura în roşu, jos în scuar, în acelaşi timp şi *aici* şi *acolo* – căzând înapoi în mine, cu respiraţia tăiată şi-l văd pe Reynaud urmărindu-mă de la o fereastră de sus, cu ochii întunecaţi de supărare. Pare palid, strălucitoarea lumină a soarelui abia atingându-i pielea. Mâinile îi sunt încleştate pe prichiciul ferestrei şi încheieturile sunt la fel de albe ca faţa lui.

Vântul mi s-a urcat la cap. Îi trimit o bezea veselă pe când mă întorc în magazin. O va considera ca o sfidare, ştiu, dar în această dimineaţă nu-mi pasă. Vântul mi-a îndepărtat temerile. Fac cu mâna Omului Negru aflat în turnul lui, iar vântul se joacă vesel cu fusta mea. Mă simt febrilă, nerăbdătoare.

Puţin din curajul acesta pare să fi cuprins şi locuitorii din Lansquenet. Îi urmăresc pe când se duc la biserică – copiii fug în vânt cu braţele întinse ca nişte zmeie, câinii latră sălbatic fără niciun motiv, chiar şi adulţii au feţele strălucitoare, cu ochii plini de lacrimi din cauza frigului. Caroline Clairmont cu un pardesiu nou de primăvară şi o pălărie, fiul ei ţinând-o de mână. O clipă Luc mă priveşte, îmi oferă un zâmbet ascuns sub mână. Joséphine şi Paul-Marie Muscat, ţinându-se de braţ ca doi îndrăgostiţi, deşi faţa ei este strâmbă şi sfidătoare sub bereta cafenie. Soţul ei mă priveşte prin vitrină şi grăbeşte pasul, dând din gură. Îl văd pe Guillaume, fără Charly, deşi încă mai duce lesa lucioasă din plastic atârnată de încheietura mâinii, o figură ciudat de pierdută fără câinele lui. Arnauld se uită înspre mine şi dă din cap. Narcisse se opreşte să cerceteze un ghiveci cu muşcate de lângă uşă, freacă o frunză între degetele lui groase, miroase seva verde. Este dornic de dulciuri în ciuda ursuzeniei lui şi ştiu că va veni mai târziu pentru mocha şi trufe de ciocolată.

Clopotul încetineşte la un zumzet insistent – *dum! dum!* – pe când oamenii intră pe uşile deschise. Îl văd din nou pe Reynaud – cu odăjdiile albe acum, braţele încrucişate, plin de solicitudine – pe când îi invită înăuntru. Cred că se uită iar la mine, o subtilă îmbăţoşare a spinării pe sub robă – dar nu pot să fiu sigură.

Mă aşez la masă, cu o ceaşcă de ciocolată în mână, să aştept sfârşitul liturghiei.

Slujba a durat mai mult decât de obicei. Presupun că, odată cu apropierea Paştelui, pretenţiile lui Reynaud sporesc. A durat mai mult de nouăzeci de minute până ce primii oameni au ieşit furişându-se, ţinând capetele aplecate, vântul trăgând nerespectuos de eşarfele şi hainele de duminică, ridicând indecent fustele, grăbind turma prin scuar. Arnauld mi-a zâmbit timid pe când trecea pe lângă cofetărie; fără trufe cu şampanie în dimineaţa asta. Narcisse a venit ca de obicei, dar era şi mai puţin comunicativ, scoţând o hârtie din haina lui de tweed şi citind-o în tăcere pe când bea. După un sfert de oră jumătate din membrii congregaţiei erau încă înăuntru şi am presupus că aşteptau să se confeseze. Mi-am mai turnat nişte ciocolată şi am băut. Duminica este o zi domoală. Mai bine să am răbdare.

Deodată văd o figură familiară într-o haină ecosez strecurându-se prin uşa întredeschisă a bisericii. Joséphine s-a uitat prin scuar şi, văzând că este pustiu, a fugit înspre cofetărie. L-a observat pe Narcisse şi a ezitat o clipă înainte de a se hotărî să intre. Pumnii ei erau încleştaţi protector deasupra stomacului.

— Nu pot să stau – a spus ea imediat. Paul este la confesiune. Am două minute. Vocea ei era ascuţită şi nerăbdătoare, cuvintele grăbite căzând unele peste altele ca piesele de domino.

— Trebuie să te fereşti de oamenii ăştia, a izbucnit ea. De nomazi. Trebuie să le spui să plece. *Să-i avertizezi.* Faţa i se contorsiona din cauza efortului de a vorbi. Îşi desfăcea şi îşi strângea pumnii.

Am privit-o.

— Te rog, Joséphine. Ia loc. Bea ceva.

— Nu pot! Şi-a scuturat capul. Părul ei zburlit de vânt i se învolbura în jurul feţei. Ţi-am spus că nu am timp. Fă cum ţi-am spus. Te rog. Părea tensionată şi obosită, uitându-se către uşa bisericii de parcă i-ar fi fost frică să fie văzută cu mine.

— A predicat împotriva lor, mi-a spus ea pe un ton coborât, rapid. Şi împotriva ta. A vorbit despre tine. A spus lucruri…

Am dat din umeri, indiferentă.

— Ei şi? Ce-mi pasă mie?

Joséphine şi-a dus pumnii la tâmple într-un gest de frustrare.

— Trebuie să-i avertizezi, a repetat. Să le spui să plece. Avertizeaz-o şi pe Armande. Spune-i că i-a citit numele în dimineaţa asta. Şi pe al tău. Îl va citi şi pe al meu dacă mă vede aici şi Paul…

— Nu înţeleg, Joséphine. Ce poate să facă? Şi ce-mi pasă mie, oricum?

— Tu doar spune-le, bine? Ochii i s-au îndreptat speriaţi înspre biserica din care se strecurau afară câţiva oameni. Nu mai pot rămâne, a zis ea. Trebuie să plec. S-a întors înspre uşă.

— Aşteaptă, Joséphine…

Faţa ei, când s-a întors, era o imagine a nefericirii. Îmi dădeam seama că era pe punctul de a izbucni în plâns.

— Aşa se întâmplă întotdeauna, a spus ea cu o voce aspră, nefericită. De câte ori îmi găsesc o prietenă, *el* reuşeşte să ne despartă. O să se întâmple la fel ca întotdeauna. Tu vei fi plecată până atunci, dar *eu*...

Am înaintat un pas, vrând s-o susţin. Joséphine s-a retras cu un gest neîndemânatic de avertizare.

— Nu! Nu pot! Ştiu că-mi vrei doar binele, dar eu – eu *nu pot!* Şi-a revenit cu un efort. Trebuie să înţelegi. Eu *trebuie* să trăiesc aici. Tu eşti liberă, poţi pleca oricând doreşti, tu…

— La fel poţi şi tu, i-am răspuns eu, blând.

M-a privit şi mi-a atins umărul încet cu vârful degetelor.

— Nu înţelegi, a spus, fără resentimente. Tu eşti altfel. O vreme mi-am închipuit că şi eu pot să fiu altfel.

S-a întors, agitaţia părăsind-o, fiind înlocuită cu o privire distantă, abstractă, dar blândă. Şi-a băgat

iar mâinile în buzunare.

— Îmi pare rău, Vianne, a spus ea. Chiar am încercat. Ştiu că nu este vina ta. O clipă am zărit o scurtă revenire a vioiciunii pe figura ei. Spune-le oamenilor de pe râu, m-a îndemnat. Spune-le că trebuie să plece. Nu este nici vina lor – doar că nu vreau ca cineva să fie rănit – a terminat Joséphine încet. Bine?

Am dat din umeri.

— Nimeni nu va fi rănit, i-am spus.

— Bine. Mi-a oferit un zâmbet dureros în transparenţa lui. Şi nu te îngrijora pentru mine. Sunt bine. Chiar sunt. Din nou zâmbetul forţat, dureros. Pe când trecea pe lângă mine am zărit ceva strălucitor în mâna ei şi am observat că buzunarele paltonului ei erau umplute cu gablonzuri. Rujuri, pudre, coliere şi inele i se revărsau printre degete.

— Poftim. Asta este pentru tine, a zis ea, împingând o parte din obiectele furate către mine. Este în regulă. Mai am multe altele. Apoi, cu un zâmbet dulce şi aiurit a plecat, lăsându-mă cu lănţişoarele şi cu cerceii şi cu bucăţile dintr-o cutie de plastic poleită curgându-mi printre degete înspre podea.

Mai târziu în acea după-amiază am luat-o pe Anouk la o plimbare în Les Marauds. Tabăra nomazilor părea veselă în lumina soarelui, cu rufele întinse la uscat fluturând pe sforile întinse între bărci şi toată vopseaua şi geamurile strălucitoare. Armande stătea pe un balansoar în grădina din faţă, uitându-se înspre râu. Roux şi Mahmed erau căţăraţi pe acoperiş, aranjând olanele. Am observat că burlanele ruginite de la capetele frontonului fuseseră înlocuite şi vopsite într-un galben aprins. Le-am făcut semn cu mâna celor doi şi m-am aşezat pe zidul grădinii, lângă Armande, în timp ce Anouk fugea înspre malul râului ca să-şi regăsească prietenii din noaptea trecută.

Bătrâna doamnă părea obosită şi buhăită la faţă pe sub borul pălăriei largi de pai. Bucata de tapiserie din mâna ei părea neatinsă. A dat din cap înspre mine, dar n-a zis nimic. Scaunul ei se balansa pe cărare aproape imperceptibil, *tic-tic-tic-tic.* Pisica dormea încovrigată dedesubt.

— Caro a venit pe aici azi-dimineaţă – a spus ea în cele din urmă. Cred că ar trebui să mă simt onorată. Un gest nervos.

Balans: *tic-tic-tic-tic.*

— Cine crede că e? s-a răstit brusc Armande. Marie – Afurisita – Antoinette? S-a încruntat furioasă o clipă, balansul accentuându-se. Încearcă să-mi spună mie ce pot şi ce nu pot să fac. Îşi aduce aici *doctorul*... S-a întrerupt şi m-a fixat cu privirea ei ageră ca a unei păsări. Se amestecă în toate. Aşa a fost întotdeauna. Întotdeauna îi spunea poveşti tatălui ei. A râs scurt. Nu are aerele astea de la mine în orice caz. Să ştii că nu. Nu am avut niciodată nevoie ca un doctor – sau preot – să-mi spună ce să gândesc. Armande şi-a împins sfidător bărbia înainte şi s-a legănat şi mai tare.

— A fost şi Luc aici? am întrebat-o.

— Nu. A dat din cap. E plecat la Agen pentru concursul de şah. Privirea ei fixă s-a îmblânzit. Ea nu ştie că a venit ieri, mi-a declarat cu satisfacţie. Şi nici nu va afla. A zâmbit. Nepotul meu este un băiat bun. Ştie să-şi ţină gura.

— Am auzit că s-a vorbit despre noi două azi la biserică, i-am spus. Împrietenindu-ne cu indezirabili, aşa mi s-a spus.

Armande a fornăit.

— Ceea ce fac în casa mea este treaba mea, a spus ea scurt. I-am spus lui Reynaud şi lui *père* Antoine înaintea lui. Dar ei nu învaţă niciodată. Întotdeauna toacă aceleaşi nimicuri. Spiritul comunităţii. Valori tradiţionale. Acelaşi vechi joc al moralităţii.

— Deci s-a mai întâmplat? Eram curioasă.

— O, da. A dat din cap. Cu ani în urmă. Cred că Reynaud avea vârsta lui Luc pe atunci. Desigur, au mai fost nomazi de atunci, dar n-au rămas. Nu până acum. S-a uitat în sus înspre casa ei pe jumătate vopsită. Va arăta bine, nu? a spus ea cu satisfacţie. Roux spune că o termină până noaptea. S-a încruntat brusc. Pot să-i cer să lucreze pentru mine dacă aşa vreau, a declarat ea, iritată. Este un om cinstit şi un muncitor destoinic. Georges n-are niciun drept să spună altceva… Niciun drept.

Şi-a luat tapiseria neterminată, dar a lăsat-o iar jos fără să facă o împunsătură.

— Nu pot să mă concentrez, a spus ea, supărată. Este destul de rău că mă trezesc în zori toate clopotele alea fără să mai trebuie s-o văd şi pe Caro smiorcăindu-se la prima oră. „Ne rugăm pentru tine în fiecare zi, mamă”, a imitat-o ea. „Vrem să înţelegi că ne îngrijorăm atât de mult din cauza ta.” Se îngrijorează mai curând despre ceea ce spun vecinii. Este destul de supărător să ai o mamă ca mine care să-ţi amintească tot timpul de felul în care ai început.

A surâs satisfăcută.

— Cât timp trăiesc vor şti că este cineva care-şi aminteşte totul, a declarat ea. Necazul cu acel băiat. Şi cine a plătit pentru asta, hm? Iar el – Reynaud, domnul Mai-Alb-Decât-Albul. Ochii ei erau strălucitori şi maliţioşi. Pariez că sunt singura în viaţă care-şi aduce aminte de povestea *aceea* veche. N-au ştiut mulţi, oricum. Ar fi putut să fie cel mai mare scandal din comitat dacă n-aş fi ştiut să-mi ţin gura. Mi-a aruncat o privire răutăcioasă. Şi nu te uita aşa la mine, fetiţo. Încă mai ştiu să ţin un secret. De ce crezi că mă lasă în pace? Ar putea face multe, dacă ar vrea. Caro ştie. A încercat deja. Armande a chicotit încântată – *he-he-he.*

— Am înţeles că Reynaud nu e de pe aici, i-am spus eu curioasă.

Armande a dat din cap.

— Nu multă lume ţine minte, a zis ea. A plecat din Lansquenet când era copil. A fost mai uşor pentru toţi aşa. Pentru o clipă s-a oprit, pradă amintirilor. Dar ar fi mai bine să nu încerce nimic de data aceasta. Nu împotriva lui Roux sau a prietenilor lui. Umorul îi dispăruse de pe faţă şi părea mai bătrână, mai certăreaţă, mai bolnavă. Îmi *place* că stau aici. Mă face să mă simt tânără. Mâinile mici, ca nişte gheare, au împuns tapiseria din poale. Pisica, simţind mişcarea, s-a ridicat, a ieşit de sub balansoar şi a sărit pe genunchii ei, torcând. Armande a scărpinat-o pe cap, iar ea a mieunat şi a împuns-o cu bărbia într-un gest jucăuş.

— Lariflete, a spus Armande. După o clipă mi-am dat seama că este numele pisicii. O am de nouăsprezece ani. O face să fie aproape de vârsta mea, în ani pisiceşti. A cloncănit înspre pisică, iar aceasta a început să toarcă şi mai tare. Ei spun că sunt alergică, a zis Armande. Astm sau cam aşa ceva. Le-am spus că mai bine mă sufoc decât să scap de pisicile mele. Deşi sunt unii oameni la care aş renunţa fără să mă gândesc de două ori. Lariflete a dat leneşă din mustăţi. Am privit peste apă şi am văzut-o pe Anouk jucându-se sub ponton cu doi copii bruneţi ai râului. Din câte îmi puteam da seama, Anouk, cea mai tânără din cei trei, părea să conducă operaţiile.

— Rămâi la o cafea, m-a invitat Armande. Tocmai voiam să fac atunci când ai apărut şi, oricum, am şi nişte limonadă pentru Anouk.

Am făcut cafeaua în bucătăria mică, ciudată, a lui Armande, cu soba ei din fier şi tavanul jos. Totul este curat aici, dar singura ferestruică deschisă înspre râu, dă luminii un aspect verzui, subacvatic. Atârnate de grinzile întunecate, din lemn, sunt mănunchiuri de ierburi în săculeţe din muselină. De pereţii tencuiţi atârnă tigăi din aramă prinse în cârlige. Uşa – ca toate uşile casei – are o gaură tăiată în partea de jos ca să permită libera

trecere pisicilor ei. O altă pisică mă urmărea curioasă de pe o poliţă înaltă pe când făceam cafeaua într-un ibric emailat. Limonada, am observat, era fără zahăr, şi în cutie era un înlocuitor de zahăr. În ciuda bravadei afişate, am observat că-şi lua totuşi nişte precauţii.

— Scârboasă chestie, a comentat ea calmă, bând dintr-una din cănile pictate de mână. Se spune că nu poţi simţi diferenţa. Dar se poate. S-a strâmbat. O aduce Caro când vine pe aici. Cred că are intenţii bune. E o prostuţă.

I-am spus că ar trebui să aibă mai multă grijă.

Armande a fornăit.

— Când ajungi la vârsta mea, mi-a spus, toate încep să se strice. Dacă nu e una, e alta. Aşa e viaţa. A mai băut puţină cafea amară. Când avea şaisprezece ani, Rimbaud a spus că doreşte să experimenteze cât mai multe lucruri şi cât mai intens. Ei bine, eu am aproape optzeci acum şi încep să cred că avea dreptate. A râs şi am fost din nou izbită de tinereţea figurii ei, o calitate care are mai puţină legătură cu structura oaselor sau coloritul, cât mai curând cu strălucirea interioară şi vioiciunea, privirea cuiva care abia a început să descopere ce are viaţa de oferit.

— Cred că eşti puţin prea bătrână ca să te înrolezi în Legiunea Străină, i-am spus, zâmbind. Şi Rimbaud nu s-a cam dedat exceselor din când în când?

Armande mi-a aruncat o privire vicleană.

— Aşa este, a replicat. Mi-ar prinde bine câteva excese. De acum înainte voi fi lipsită de moderaţie – şi volatilă – mă voi bucura de muzica tare şi de poezia scandaloasă. Voi fi *rampant*[19], a declarat ea cu satisfacţie.

Am râs.

— Eşti absurdă, i-am spus cu o severitate falsă. Nu-i de mirare că ţi-ai adus familia la disperare.

Însă, cu toate că a râs odată cu mine, balansându-se veselă în scaun, ceea ce-mi amintesc

acum nu este râsul ei, ci ceea ce am perceput *în spatele* râsului; acea privire pierdută, de o veselie disperată.

Doar mai târziu, noaptea, când m-am trezit transpirată dintr-un coşmar întunecat, pe care nu mi-l mai aminteam prea bine, mi-am dat seama unde mai văzusem privirea aceea înainte.

Şi ce zici de Florida, scumpo? Everglades? Keys? Dar Disneyland, chérie, *sau New York, Chicago, Grand Canyon, Chinatown, New Mexico, Rocky Mountains?*

Dar în cazul lui Armande nu exista niciuna dintre temerile mamei mele, niciuna dintre delicatele ei tatonări şi lupte cu moartea, niciunul dintre zborurile fantastice şi nebuneşti în necunoscut ale imaginaţiei ei. În cazul lui Armande era doar foamea, dorinţa, teribila conştiinţă a timpului.

Mă întreb ce i-a zis doctorul în această dimineaţă şi cât de mult înţelege ea cu adevărat. Stau trează de ceva vreme şi mă întreb şi, când adorm în cele din urmă, mă visez pe mine şi pe Armande plimbându-ne prin Disneyland cu Reynaud şi Caro braţ la braţ ca Regina de Cupă şi Iepurele Alb din *Alice în Ţara minunilor,* cu mănuşi mari, albe, din carton, în mâini. Caro avea o coroană roşie pe capul ei gigantic, iar Armande avea vată de zahăr în fiecare mână.

Undeva în depărtare pot auzi sunetele traficului din New York, ţipetele claxoanelor din ce în ce mai apropiate.

— O, nu, o, nu mânca asta, este otravă, a chiţăit Reynaud ascuţit, dar Armande a continuat să mănânce cu poftă vata de zahăr, faţa ei lucioasă şi hotărâtă. Am încercat s-o avertizez că vine un taxi, dar ea m-a privit şi mi-a răspuns cu vocea mamei mele: „Viaţa este un carnaval, *chérie,* mai mulţi oameni mor în fiecare zi traversând strada, este o observaţie statistică.” – şi a continuat să mănânce în felul acela teribil, lacom, iar Reynaud s-a întors

către mine şi a chiţăit cu o voce ameninţătoare din cauza lipsei rezonanţei: „Totul este vina ta, tu şi festivalul tău de ciocolată, totul era bine până ai venit tu şi acum toţi mor MOR MOR MOR…”

Am ridicat mâinile într-un gest de apărare: „Nu este din cauza mea”, am şoptit eu. „Tu eşti, trebuie să fii tu, tu eşti Omul Negru, tu eşti…” Apoi cădeam prin oglindă şi cărţile se răspândeau peste tot în jurul meu – nouă de pică, MOARTEA, trei de pică, MOARTEA. Turnul, MOARTEA. Carul, MOARTEA.

M-am trezit ţipând cu Anouk aplecată deasupra mea, faţa ei întunecată năucită de somn şi de spaimă.

— *Maman,* ce s-a întâmplat?

Braţele ei sunt calde în jurul gâtului meu. Miroase a ciocolată şi vanilie şi somn paşnic, netulburat.

— Nimic. Un vis. Nimic.

Murmură cu vocea ei dulce şi am impresia enervantă că lumea s-a întors pe dos, că eu mă topesc în ea ca un melc în cochilie, în spirală, simt mâna ei rece pe frunte, gura ei lipită de părul meu.

— *Afară-afară-afară* – murmură ea automat. *Spirite rele, plecaţi de aici.* E în regulă acum, *maman.* Au plecat. Nu ştiu de unde culege toate astea. Mama spunea aşa, dar nu-mi amintesc s-o fi învăţat şi pe Anouk. Totuşi o foloseşte ca pe o veche reţetă de familie. Mă agăţ de ea o clipă, paralizată de dragoste.

— Totul va fi bine, nu-i aşa, Anouk?

— Desigur. Vocea ei este limpede şi matură şi sigură. Sigur că da. Îşi pune capul pe umărul meu şi se tolăneşte, somnoroasă, în braţele mele. Şi eu te iubesc, *maman.*

Afară, zorile se întrezăresc la orizontul cenuşiu. Îmi ţin fiica strâns în braţe pe când ea adoarme din nou, buclele ei gâdilându-mi faţa. Oare de asta se temea mama? Mă întreb pe când ascult păsările – un singur *cip-cirip* la început, apoi întreaga

congregaţie – de asta fugea ea oare? Nu de moartea ei, ci de miile de mici intersecţii ale vieţii ei cu ceilalţi, de legăturile rupte, de legăturile nedorite, de *responsabilităţi?* Oare am petrecut toţi acei ani fugind de dragostea noastră, de prietenii noştri, de cuvintele spuse în treacăt care pot schimba cursul unei vieţi?

Încerc să-mi amintesc visul meu, faţa lui Reynaud – expresia lui pierdută de teamă, *am întârziat, am întârziat* – şi el fugind de sau înspre o soartă inimaginabilă din care fac, fără să vreau, parte. Dar visul era fragmentat, bucăţile lui împrăştiate ca nişte cărţi în vânt. Greu să-mi amintesc dacă Omul Negru urmăreşte sau este urmărit. Greu să-mi dau seama acum dacă el *este* Omul Negru. În loc de asta, revine faţa Iepurelui Alb, asemănătoare cu cea a unui copil speriat pe roata de la carnaval, disperat să coboare.

— Cine aduce schimbările?

În confuzia mea, mi se pare că este vocea altcuiva; după o clipă îmi dau seama că am vorbit cu voce tare. Dar, pe când mă cufund iar în somn, sunt aproape sigură că aud altă voce care îmi răspunde, o voce care seamănă cu cea a lui Armande, cu cea a mamei mele.

Tu, Vianne, îmi spune încet. *Tu eşti aceea.*

20.
Marţi, 4 martie

Primul verde al grâului de primăvară dă pământului un aspect mai blând decât suntem obişnuiţi Domnia Voastră şi eu. De la distanţă pare luxuriant – câţiva bondari timpurii ţes aerul pe deasupra, dând câmpurilor un aspect somnolent. Dar noi ştim că peste două luni totul va fi ars de soare, pământul gol, şi crăpat, şi roşu, pe care până şi ciulinii refuză să crească. Un vânt fierbinte şterge ce mai rămâne, aducând cu el seceta şi, în urma lui, o linişte urât mirositoare care împrăştie bolile. Îmi amintesc vara lui 75, *mon père,* căldura moartă şi cerul alb, fierbinte. Am avut nenorociri după nenorociri în acea vară. Mai întâi ţiganii de pe râu, mânjind ce mai rămăsese din apă cu cocioabele lor plutitoare împuţite, eşuaţi în Les Marauds, în mâlul de pe maluri. Apoi boala care a lovit mai întâi animalele lor, apoi pe ale noastre; un fel de nebunie cu rostogolirea ochilor, zvâcnetul slab al picioarelor, umflarea trupurilor în timp ce animalele refuzau să se adape, apoi sudoarea, tremuratul şi moartea într-un roi purpuriu-negru de muşte; oh, Doamne, aerul era plin de ele, copt şi dulce ca sucul unui fruct stricat. Vă amintiţi? Atât de fierbinte încât animalele sălbatice veneau prin *marais*[20] uscate la apă. Vulpi, dihori, câini. Multe dintre ele turbate, gonite din habitatul lor de foame şi de secetă. Le-am împuşcat pe când se împleticeau pe malurile râului, le-am împuşcat, sau le-am omorât cu pietre. Şi copiii aruncau cu pietre în ţigani, dar ei erau la fel de încolţiţi şi de disperaţi ca animalele lor şi se tot întorceau. Aerul era albastru de muşte şi de fum pe când încercau să ţină boala în frâu. Mai întâi au murit caii, apoi vacile, bivolii, caprele, câinii, l-am ţinut la distanţă, refuzând să le vindem produse sau apă, refuzându-le medicamentele. Încolţiţi pe malul aproape

secatului Tannes, beau bere din sticle şi apă din râu. Îmi amintesc cum îi urmăream în Les Marauds, figuri tăcute, aplecate noaptea peste focurile lor, auzind plânsetul cuiva – o femeie sau un copil, cred – deasupra apei negre.

Unii oameni, slabi de înger, printre care şi Narcisse – au început să vorbească despre caritate. Despre milă. Dar dumneavoastră aţi rămas neînduplecat. Ştiaţi ce aveaţi de făcut.

La liturghie aţi citit numele celor care au refuzat să coopereze. Muscat – bătrânul Muscat, tatăl lui Paul – le-a tot interzis să mai intre în cafenea până ce s-au conformat. Noaptea au început lupte între ţigani şi localnici. Biserica a fost pângărită. Dar Domnia Voastră aţi rămas pe poziţie.

Într-o zi i-am văzut încercând să-şi tragă bărcile peste câmpie către largul râului. Noroiul era încă moale şi ei se înfundau până la genunchi pe alocuri, chinuindu-se să se agaţe de pietrele alunecoase. Unii trăgeau, înhămaţi cu funii de bărcile lor, alţii împingeau din spate. Văzând că îi priveam, unii ne-au înjurat cu vocile lor aspre, răguşite. Dar a mai durat două săptămâni până ce au plecat, lăsându-şi bărcile prăpădite în urmă. Un foc, aţi spus, *mon père,* un foc lăsat nesupravegheat de un beţiv şi de ceata lui care aveau acea barcă, flăcările răspândindu-se în aerul uscat şi electrizat până ce şi râul va dansa în flăcări. Un accident.

Unii au vorbit; aşa se întâmplă întotdeauna. Au zis că l-aţi adus cu predicile Domniei Voastre; au încuviinţat cu înţelepciune către bătrânul Muscat şi fiul lui care erau atât de bine plasaţi ca să vadă şi să audă totul, dar care, în acea noapte, nu văzuseră şi nu auziseră nimic. Predomina mai curând uşurarea. Şi când au venit ploile de iarnă şi Tannes s-a umflat iar, chiar şi carcasele bărcilor au fost acoperite.

Am fost pe acolo iar azi-dimineaţă, *père.* Locul mă bântuie. Puţin diferit faţă de cum era acum

douăzeci de ani, mai există în acel loc o linişte vicleană, un aer de aşteptare. Perdelele flutură la ferestrele murdare pe când trec pe acolo. Mi se pare că aud un râs încet, continuu, urmărindu-mă din spaţiile pustii. Voi fi suficient de puternic, père? În ciuda tuturor bunelor mele intenţii, voi eşua oare?

Trei săptămâni. Deja am petrecut trei săptămâni în sălbăticie. Ar fi trebuit să fiu purificat de nesiguranţă şi de slăbiciuni. Dar frica rămâne. Am visat-o azi-noapte. Oh, nu era un vis erotic, ci unul neînţeles de ameninţător. Ea aduce dezordinea, *père,* care mă enervează atât de tare. Sălbăticia.

Joline Drou îmi spune că fiica ei este la fel de rea. Fuge ca o sălbatică prin Les Marauds, vorbeşte despre ritualuri şi superstiţii. Joline îmi spune că fetiţa n-a fost niciodată la biserică, n-a învăţat să se roage, îi vorbeşte despre Paşte şi Reînviere; copilul îi răspunde cu o amestecătură de nonsensuri păgâne. Şi acest festival; există câte un poster al ei acum în fiecare vitrină. Copiii sunt înnebuniţi de excitare.

— Lasă-i în pace, *père,* eşti tânăr doar o dată, spune Georges Clairmont indulgent. Soţia lui se uită încruntată la mine pe sub sprâncenele ei pensate.

— Ei bine, chiar nu văd ce *rău* ar putea să facă, spune şi ea, miorlăindu-se. Adevărul este, bănuiesc eu, că fiul lor este interesat de acest festival. Şi orice lucru care subliniază mesajul Paştelui…

Nu încerc să-i fac să înţeleagă. Să te împotriveşti sărbătorii unui copil înseamnă să frizezi ridicolul. Deja Narcisse a fost auzit vorbind despre *brigade anti-chocolat* a mea, în timp ce chicotea, lipsit complet de lealitate. Dar mă doare. Că ea foloseşte o celebrare a Bisericii ca să submineze Biserica – ca să mă submineze *pe mine.* Deja mi-am periclitat demnitatea. Nu îndrăznesc să merg mai departe. Şi, cu fiecare zi, influenţa ei creşte. O parte se datorează magazinului. Pe jumătate *café,* pe

jumătate *confisserie,* împrăştie un aer de tihnă propice confidenţelor. Copiii adoră figurinele de ciocolată la preţuri de nimic. Adulţii apreciază atmosfera de răutate subtilă, de secrete şoptite, de mâhniri împărtăşite. Mai multe familii au început să comande câte un tort de ciocolată în fiecare duminică; îi urmăresc după liturghie pe când iau cutiile legate cu funde. Locuitorii din Lansquenet-sous-Tannes n-au mâncat niciodată aşa de multă ciocolată. Ieri, Denise Arnauld mânca – mânca! – în confesional. Îi puteam simţi dulceaţa respiraţiei, dar trebuia să mă prefac că păstrez anonimatul.

— *Binecuvântează-mă, mon père, căci* am *păcătuit.* O puteam auzi mestecând, auzeam micile sunete pe care le scotea pe când îşi sugea dinţii. Am ascultat cu o mânie crescândă pe când îmi mărturisea nişte păcate neimportante pe care de abia le-am auzit, mirosul ciocolatei devenind, cu fiecare secundă, din ce în ce mai puternic în aerul închis. Vocea ei era îngroşată şi am simţit cum şi mie îmi lasă gura apă. În cele din urmă n-am mai putut suporta.

— Mâncaţi ceva? m-am răstit eu.

— Nu, *père.* Vocea ei era indignată. Să mănânc? De ce aş…

— Sunt sigur că v-am auzit mâncând. Nu m-am deranjat să-mi cobor vocea, ci am rămas pe jumătate ridicat în întunericul confesionalului, cu mâinile strânse pe Biblie. Drept ce mă luaţi, drept un idiot? Din nou am auzit sunetul de sugere al salivei pe limbă şi m-am mâniat şi mai tare. Vă pot auzi, *madame,* i-am spus aspru. Sau vă imaginaţi că sunteţi inaudibilă aşa cum sunteţi invizibilă?

— *Mon père,* vă asigur…

— Tăceţi, *madame* Arnauld, înainte de a vă înjosi şi mai rău! am ţipat eu şi deodată n-a mai existat niciun miros de ciocolată, niciun plescăit, doar un oftat de ultraj temător şi un foşnet rapid pe când ea fugea din confesional cu tocurile ei înalte alunecând pe parchet.

Singur în confesional am încercat să prind din nou mirosul, sunetul, siguranţa pe care o simţisem, indignarea – dreptatea – mâniei mele. Dar pe când întunericul se închidea în jurul meu, aromat cu tămâie şi fum de lumânare şi fără nicio urmă de ciocolată, am început să mă îndoiesc. Apoi absurditatea întâmplării m-a izbit şi am izbucnit într-un râs paroxistic atât de neaşteptat încât era alarmant. Am rămas tremurând şi ud de transpiraţie, cu stomacul zbuciumat. Gândul neaşteptat că *ea* ar fi singura persoană care ar aprecia cu adevărat umorul situaţiei a fost suficient să-mi provoace o altă convulsie şi am fost nevoit să opresc confesiunile, plângându-mă de o uşoară indispoziţie. Mersul meu era nesigur pe când m-am întors în biserică şi am observat cum mai mulţi oameni mă priveau ciudat. Trebuie să fiu mai atent. Bârfele deja abundă în Lansquenet.

De atunci, lucrurile sunt liniştite. Bănuiesc că izbucnirea mea din confesional s-a datorat unei febre uşoare care a trecut în timpul nopţii. Incidentul nu s-a mai repetat. Din precauţie, am redus masa de seară încă şi mai mult, pentru a preveni tulburările digestive care ar fi putut fi responsabile pentru acea criză. Totuşi simt o nesiguranţă – aproape o aşteptare – în jurul meu. Vântul a făcut copiii să se agite, ţopăind prin scuar cu braţele întinse, strigându-se unul pe altul cu voci ca de păsări. Şi adulţii par aerieni, trecând nesiguri pe ei dintr-o extremă în alta. Femeile vorbesc prea tare, tăcând precaute atunci când trec pe lângă ele; unele sunt gata să plângă; altele, agresive. Am vorbit cu Joséphine Muscat în această dimineaţă pe când stătea în uşa de la Café de la République şi femeia aceea plicticoasă, monosilabică, s-a răstit la mine, cu ochii scânteietori şi vocea tremurând de furie.

— Să nu vorbiţi cu mine, a şuierat ea. Nu aţi făcut deja destul rău?

Mi-am păstrat demnitatea şi nu am catadicsit să-i răspund de teamă să nu fiu implicat într-o ceartă. Dar ea s-a schimbat; este oarecum mai dură, posomoreala de pe figura ei a dispărut fiind înlocuită de o *concentrare* plină de ură. Un alt membru convertit de tabăra inamică.

De ce nu văd, *mon père?* De ce nu văd ce ne face femeia aceasta? Distruge spiritul comunităţii, simţul nostru de împlinire. Comandă ceea ce este mai slab şi mai rău în secretul inimii noastre. Îşi câştigă pentru ea un fel de afecţiune, de lealitate pe care – Dumnezeu să mă ajute! – sunt suficient de slab ca s-o invidiez. Predicând o prefăcătorie de bunăvoinţă, de toleranţă, de milă pentru sărmanii exilaţi de pe râu în timp ce coruperea creşte din ce în ce mai mult. Diavolul nu acţionează prin rău, ci prin slăbiciune, *père.* Domnia Voastră, dintre toţi oamenii, ar trebui s-o ştiţi. Fără tăria şi puritatea convingerilor noastre, unde ne aflăm? Cât de în siguranţă suntem? Cât va dura până ce boala se va răspândi până în sânul Bisericii? Am văzut cât de repede s-a împrăştiat putreziciunea, în curând vor milita pentru *slujbe nedenominale* care să includă *sistemele de credinţe alternative,* abolind confesionalul ca fiind un sistem *punitiv inutil,* celebrând *sinele* şi, înainte de a-şi da seama, toate aceste atitudini aşa-zis progresiste, nevinovate, liberale, o vor porni sigur şi irevocabil pe drumul pavat cu bune intenţii către iad.

Ironic, nu-i aşa? Cu o săptămână în urmă încă mă mai îndoiam de propria mea credinţă. Eram prea absorbit de mine însumi ca să văd semnele. Prea slab ca să-mi joc rolul. Totuşi Biblia ne spune foarte limpede ce trebuie să facem. Buruienile şi grâul nu pot creşte în pace alături. Orice grădinar v-ar putea spune acelaşi lucru.

21.
Miercuri, 5 martie

Luc a venit iar astăzi ca să discute cu Armande. Pare mai sigur de el acum, deşi încă se mai bâlbâie destul de rău, dar se relaxează suficient ca să spună câte o glumă în timpul căreia zâmbeşte cu o surprindere uşoară, de parcă rolul de umorist îi este nefamiliar. Armande era într-o formă excelentă, şi îşi schimbase pălăria ei neagră de pai cu o eşarfă de mătase albă cu ape. Obrajii ei sunt roşii ca mărul -deşi bănuiesc că aceasta, ca şi neobişnuita strălucire a buzelor ei se datora mai mult cosmeticelor decât veseliei. Într-un timp atât de scurt ea şi nepotul ei au descoperit că au mai multe în comun decât îşi imaginaseră vreodată; liberi de prezenţa inhibatoare a lui Caro, amândoi par remarcabil de în largul lor. Este greu să-ţi aminteşti că până săptămâna trecută de abia se salutau. Acum există un fel de intensitate în ei, un ton scăzut, o sugestie de intimitate. Politică, muzică, şah, religie, rugby, poezie – trec de la un subiect la altul ca nişte *gourmets* la un bufet din care nu pot suporta să lase vreun fel de mâncare negustat. Armande îşi îndreaptă întreaga intensitate de laser a farmecului ei spre el – şi vulgară, şi erudită, fermecătoare, copilăroasă, solemnă, înţeleaptă.

Nu am nicio îndoială; este vorba despre seducţie.

De data aceasta Armande a observat ora.

— Se face târziu, băiete, a spus ea brusc. Este timpul să te întorci acasă.

Luc s-a oprit la jumătatea propoziţiei, părând absurd de supărat.

— Eu – nu mi-am dat s-seama că s-se face aşa de t-târziu. S-a oprit, de parcă n-ar fi vrut să plece. Cred că t-trebuie – a spus el, fără entuziasm. Dacă întârzii, m-mama o să se enerveze. S-au aşa c-ceva. Ştii c-cum este ea.

Cu înţelepciune, Armande s-a abţinut să pună la încercare lealitatea băiatului faţă de Caro, păstrând orice comentarii neplăcute la minimum. La critica lui implicită, a zâmbit maliţios.

— Chiar că ştiu, a spus ea. Spune-mi, Luc, nu simţi uneori nevoia să te răzvrăteşti – doar puţin? Ochii ei râdeau. La vârsta ta ar trebui să te răzvrăteşti – să-ţi laşi părul lung şi să asculţi muzică rock, să cucereşti fete, sau cam aşa ceva. Altfel vei avea al naibii de multe de recuperat când vei avea optzeci de ani.

Luc a dat din cap.

— P-prea riscant, a spus el scurt. P-prefer să t-trăiesc.

Armande a râs încântată.

— Atunci rămâne pe săptămâna viitoare? De data aceasta el a sărutat-o uşor pe obraz. În aceeaşi zi?

— Cred că voi reuşi. A zâmbit.

— Dau o petrecere mâine seară, a spus ea deodată. Ca să le mulţumesc tuturor pentru munca depusă la acoperişul meu. Poţi veni şi tu dacă vrei.

Pentru o clipă Luc a părut descumpănit.

— Desigur, dacă mama ta va obiecta… A lăsat propoziţia în suspans, ironică, fixându-l cu privirea ei luminoasă, provocatoare.

— S-sunt s-sigur că voi p-putea găsi o s-scuză, a spus Luc, revenindu-şi. Ar p-putea s-să fie nostim.

— Sigur că da, a spus Armande repede. Toţi vor fi acolo. Cu excepţia lui Reynaud, bineînţeles, şi a fanilor Bibliei. I-a aruncat un zâmbet viclean. Ceea ce, după mine, este oricum un câştig.

Pe faţa lui trece o privire de amuzament vinovat şi zâmbeşte.

— F-fanii B-bibliei, repetă el. *Mémée,* asta-i grozav.

— Eu sunt întotdeauna grozavă, răspunde Armande cu demnitate.

— Voi vedea c-ce p-pot f-face.

Armande îşi termina băutura şi eu eram gata să închid magazinul când a intrat Guillaume. Nu prea îl văzusem în această săptămână şi acum părea oarecum ponosit, lipsit de culoare şi cu ochii obosiţi pe sub borul pălăriei sale de fetru. Politicos ca întotdeauna, ne-a salutat în fel lui curtenitor obişnuit, dar îmi puteam da seama că era supărat. Hainele păreau să-i atârne vertical pe umerii căzuţi, de parcă sub ele nu s-ar fi aflat nimic. Trăsăturile lui fine erau tulburate şi ochii îi erau dilataţi ca ai unui capuţin[21]. Charly nu-l acompania, deşi am observat că tot mai purta lesa câinelui prinsă de încheietură. Anouk l-a privit curioasă din bucătărie.

— Ştiu că închideţi. Vocea lui era întretăiată şi precisă ca a unei mirese din timpul războiului dintr-unul din filmele lui preferate, englezeşti. Nu vă ţin mult. I-am turnat o jumătate de ceaşcă din cea mai neagră *choc, espresso* şi am adăugat două dintre florentinele lui preferate. Anouk s-a cocoţat pe un taburet şi le-a privit cu poftă.

— Nu mă grăbesc, i-am spus.

— Nici eu, a declarat Armande în stilul ei brusc, dar pot să plec dacă preferi.

Guillaume a dat din cap.

— Nu, sigur că nu. A zâmbit slab. Nu e mare lucru.

L-am aşteptat să explice, deşi îmi dădeam seama ce se întâmplase. Guillaume a luat o florentină şi a muşcat din ea automat, ţinând o mână dedesubt ca să nu împrăştie firimituri.

— Tocmai l-am îngropat pe bătrânul Charly, a spus el cu o voce spartă. Sub o tufă de trandafiri din grădina mea. I-ar fi plăcut.

Am încuviinţat.

— Sunt sigură.

Acum îi puteam simţi mirosul tristeţii, un gust acru ca de pământ şi rouă. Cum îşi ţinea florentina am observat că avea pământ sub unghii.

Anouk îl privea solemnă.

— Bietul Charly, a spus ea.

Guillaume a părut să n-o audă.

— A trebuit să-l duc la veterinar în cele din urmă, a continuat el. Nu mai putea merge şi scheuna când îl luam în braţe. Noaptea trecută nu se mai oprea din scheunat. Am stat cu el toată noaptea, dar ştiam. Guillaume ne-a privit de parcă şi-ar fi cerut scuze, cuprins de o mâhnire prea mare pentru a putea fi rostită. Ştiu că este o prostie, a mai spus. Doar un câine, după cum a spus *curé.* O prostie să te agiţi atât din cauza lui.

— Nu este chiar aşa, l-a întrerupt Armande pe neaşteptate. Un prieten este un prieten. Iar Charly a fost un prieten bun. Nu te aştepta ca Reynaud să înţeleagă lucrurile acestea.

Guillaume a privit-o cu recunoştinţă.

— Este amabil din partea dumneavoastră să-mi spuneţi aşa ceva. S-a întors înspre mine. Şi dumneavoastră la fel, *madame* Rocher. Aţi încercat să mă avertizaţi săptămâna trecută, dar eu nu eram pregătit să ascult. Cred că mi-am imaginat că ignorând toate semnele, aş fi putut să-l fac pe Charly să trăiască la nesfârşit.

Armande l-a privit cu o expresie ciudată în ochii ei întunecaţi.

— Uneori supravieţuirea este cea mai rea alternativă posibilă, a comentat ea, blând.

Guillaume a aprobat.

— Ar fi trebuit să-l duc mai devreme, a zis el. Să-i ofer puţină demnitate. Zâmbetul lui era dureros prin goliciunea lui. Cel puţin ne-ar fi scutit pe amândoi de suferinţa din noaptea trecută.

Nu ştiam prea bine ce să-i spun. Într-un fel cred că nu se aştepta să-i spun ceva. Voia doar să vorbească. Am evitat clişeele obişnuite şi n-am mai zis nimic. Guillaume şi-a terminat florentina şi ne-a oferit iar unul dintre zâmbetele lui teribil de goale.

— Este groaznic, a spus el, dar am *aşa* o poftă de mâncare. Mă simt de parcă n-aş fi mâncat de o săptămână. Abia ce mi-am îngropat câinele şi aş

putea mânca o… S-a oprit, confuz. Ca şi când aş mânca carne în Vinerea Mare.

Armande a chicotit şi a pus o mână pe umărul lui Guillaume. Pe lângă el părea foarte solidă, foarte capabilă.

— Vino cu mine, i-a ordonat. Am pâine şi *rillettes* şi o Camembert tocmai bună. Oh, Vianne – întorcându-se către mine cu un gest imperativ – vreau şi o cutie mare cu chestii din alea din ciocolată, cum le spune? Florentine? O cutie mare şi drăguţă.

Asta cel puţin am putut să-i ofer. O mângâiere slabă pentru cineva care-şi pierduse cel mai bun prieten. În secret, cu vârful degetului, am trasat pe capacul cutiei un semn pentru noroc şi protecţie.

Guillaume a început să protesteze, dar Armande i-a tăiat-o scurt:

— Prostii! Nu i se putea răspunde, energia ei pătrunzându-l pe omuleţ în ciuda lui.

— Ce ai altceva mai bun de făcut? Să stai în casă şi să plângi? A dat din cap. Nu. A trecut mult de când am avut un bărbat în vizită. Îmi va face plăcere. Şi, oricum, a adăugat ea gânditoare, aş vrea să-ţi spun ceva.

Armande obţine întotdeauna ce vrea. Este ca o maximă. I-am urmărit pe când împachetam cutia de florentine şi o legam cu panglici mari, argintii. Guillaume reacţiona deja la căldura ei, confuz, dar recunoscător.

— *Madame* Voizin…

Hotărâtă:

— Armande. *Madame* mă face să mă simt aşa de bătrână.

— Armande.

Este o mică victorie.

— Şi poţi lăsa şi asta. I-a desfăcut uşor lesa câinelui mort de pe încheietură. Simpatia ei este robustă, dar nu obositoare. Nu are niciun rost să cari un balast inutil. Nu va schimba nimic.

Am urmărit-o pe când îl conducea pe Guillaume afară. La jumătatea drumului s-a oprit şi a clipit complice către mine. M-a covârşit un val de simpatie bruscă pentru amândoi. Apoi au dispărut în noapte.

Stând în pat, mai târziu şi, urmărind rostogolirea lentă a cerului peste fereastra mansardei noastre, Anouk şi cu mine suntem încă treze. Anouk a fost foarte solemnă de la vizita lui Guillaume, lipsită de exuberanţa obişnuită. A lăsat uşa dintre dormitoarele noastre deschisă şi eu aştept inevitabila întrebare cu un simţământ de teamă; am pus-o şi eu în acele nopţi de după moartea mamei mele şi încă n-am aflat răspunsul. Dar întrebarea nu vine. În loc de asta, mult după ce am fost sigură că adormise, s-a strecurat în patul meu şi am simţit o mână rece în mâna mea.

— *Maman?* Ştie că sunt trează. *Tu* nu vei muri, nu-i aşa?

Râd încet în întuneric.

— Nimeni nu poate să promită un asemenea lucru, îi spun eu cu blândeţe.

— Dar va mai trece mult timp oricum, insistă ea. Ani şi *ani.*

— Aşa sper.

— Oh. Digerează informaţia o clipă, tolănindu-se confortabil lângă mine. Noi trăim mai mult decât câinii, nu?

Îi spun că aşa este. Altă tăcere.

— Unde crezi că este Charly acum, *maman?*

Există minciuni pe care i le-aş putea spune; minciuni liniştitoare. Dar descopăr că nu sunt în stare.

— Nu ştiu, Nanou. Aş vrea să cred că începem o altă viaţă. Într-un corp nou care nu este bătrân sau bolnav. Sau într-o pasăre, sau într-un arbore. Dar nimeni nu ştie cu adevărat.

— Oh. Vocea micuţă este plină de îndoială. Chiar şi câinii?

— Nu văd de ce nu.

Este o fantezie frumoasă. Uneori mă prind singură în ea, ca un copil în propria imaginaţie; mă trezesc văzând faţa mamei mele în cea a micuţei mele străine.

Cu strălucire:

— Ar trebui să-i găsim câinele lui Guillaume, atunci. Am putea s-o facem mâine. Nu l-ar face să se simtă mai bine?

Încerc să-i explic că nu este aşa de uşor, dar ea este hotărâtă.

— Am putea merge pe la toate fermele şi să aflăm care căţea are pui. Crezi că-l vom putea recunoaşte pe Charly?

Oftez. Ar fi trebuit să mă obişnuiesc cu acest drum întortocheat până acum. Convingerile ei îmi amintesc atât de mult de mama încât sunt aproape gata să plâng.

— Nu ştiu.

Cu încăpăţânare:

— Pantoufle îl va recunoaşte.

— Culcă-te, Anouk. Mâine ai şcoală.

— Îl va recunoaşte. *Ştiu* că îl va recunoaşte. Pantoufle vede *totul.*

În sfârşit îi aud respiraţia lentă. Faţa ei adormită este întoarsă înspre geam şi pot vedea lumina stelelor pe genele ei umede. Dacă aş putea fi *sigură,* de dragul ei. Dar nu există siguranţă în această problemă. Magia în care credea implicit mama nu a salvat-o în cele din urmă; lucrurile pe care le-am făcut împreună ar fi putut să fie explicate prin simple coincidenţe. Nimic nu este atât de uşor, îmi spun eu; cărţile, lumânările, tămâia, incantaţiile sunt doar nişte trucuri de copii menite să ţină departe întunericul. Totuşi mă doare să mă gândesc la dezamăgirea lui Anouk. În somn, faţa ei este liniştită, încrezătoare. Mă imaginez mâine umblând aiurea, inspectând căţeluşi, şi inima mea tresare. Nu ar fi trebuit să-i spun ceea ce nu pot *dovedi…*

Cu grijă, ca să n-o trezesc, cobor din pat. Podeaua este netedă şi rece sub picioarele mele goale. Uşa scârţâie puţin când o deschid, dar, deşi fetiţa murmură ceva în somn, nu se trezeşte. Am o responsabilitate, îmi spun eu. Fără să vreau, făcusem o promisiune.

Lucrurile mamei mele sunt încă în cutia ei, împachetate cu santal şi levănţică. Cărţile, ierburile, uleiurile, cerneala aromată pe care o folosea la ghicit, runele, farmecele, cristalurile, lumânările de mai multe culori. Deschid de obicei cutia doar ca să iau lumânări. Miroase prea puternic a speranţe deşarte. Dar, de dragul lui Anouk – Anouk care îmi aminteşte atât de mult de ea – cred că trebuie să încerc. Mă simt puţin ridicolă. Ar trebui să dorm, să-mi câştig puterile pentru ziua grea de mâine. Dar figura lui Guillaume mă urmăreşte. Cuvintele lui Anouk fac somnul imposibil. Există un pericol în toate astea, îmi spun eu disperată; folosind aceste puteri aproape uitate îmi întăresc alienarea şi fac ca şederea noastră aici să fie şi mai dificilă.

Obiceiurile ritualului, abandonate de atâta vreme, îmi revin cu o uşurinţă neaşteptată. Trasarea cercului – apă într-o sticlă, o farfurie cu sare şi o candelă aprinsă pe jos – este aproape o liniştire a sufletului, o întoarcere la zilele când toate erau uşor de explicat. Mă aşez cu picioarele încrucişate pe podea, închid ochii şi încep să respir lent.

Mama era încântată de ritualuri şi de incantaţii. Eu eram mai puţin dornică. Eram inhibată, îmi spunea ea chicotind. Mă simt foarte aproape de ea acum, cu ochii închişi şi cu mirosul ei în praful de pe degetele mele. Poate de aceea în această noapte mi se pare că este uşor. Oamenii care nu ştiu nimic despre magia adevărată îşi închipuie că este un proces dramatic. Cred că de aceea mama, care îndrăgea spectacolul, făcea un asemenea circ. Totuşi, adevărata magie nu este teatrală; o simplă focalizare a minţii către obiectivul dorit. Nu există

miracole, nici apariţii bruşte. Pot vedea în minte câinele lui Guillaume foarte clar, înconjurat de o aură de bun-venit, dar în cerc nu apare niciun câine. Poate mâine, sau după încă o zi, o apariţie oarecare, precum scaunul portocaliu sau taburetele de bar pe care ni le-am imaginat în prima zi. Poate nu va apărea nimic.

Privind la ceasul pe care l-am lăsat pe jos văd că este aproape trei şi jumătate. Probabil că am stat aici mai mult decât crezusem pentru că lumânarea este aproape terminată şi membrele mele sunt reci şi înţepenite. Totuşi neliniştea mea a dispărut, lăsându-mă ciudat de odihnită, mulţumită pentru niciun motiv aparent pe care să-l pot înţelege.

Mă întorc în pat – Anouk şi-a extins imperiul, întinzându-şi braţele peste perne – şi mă strecor la căldură. Micuţa mea străină pretenţioasă va fi liniştită. Pe când alunec uşor în somn, pentru o clipă mi se pare că aud vocea mamei mele, foarte aproape, şoptindu-mi.

22.
Vineri, 7 martie

Ţiganii pleacă. M-am plimbat prin Les Marauds azi-dimineaţă şi ei deja se pregăteau, strângându-şi vasele de pescuit şi interminabilele frânghii cu rufe. Unii au plecat noaptea, pe întuneric – am auzit fluierăturile şi sirenele vaselor ca pe o sfidare finală – dar cei mai superstiţioşi au aşteptat zorile. Era aproape şapte când am trecut pe acolo. În verdele-gri palid al zorilor păreau nişte refugiaţi de război, cu feţele albe, legând îmbufnaţi în grămezi rămăşiţele circului lor plutitor. Ceea ce era straniu şi încărcat de magie în noaptea trecută este acum doar o mizerie lipsită de farmec. Un miros de ars şi benzină pluteşte în ceaţă. Zgomotele velelor care se umflă în vânt, zumzetul motoarelor matinale. Puţini catadicsesc să mă privească şi îşi văd de treburile lor cu buzele strânse şi ochii mijiţi. Nimeni nu vorbeşte. Nu-l văd pe Roux printre ei. Poate a plecat cu ceilalţi. Au mai rămas cam treizeci de bărci pe râu care au carenele scufundate mult în apă din cauza încărcăturii. Tânăra Zézette munceşte pe lângă barca avariată, transportând piese de nerecunoscut, înnegrite, în barca ei. Un coteţ cu găini se reazemă instabil peste o saltea arsă şi o cutie cu reviste. Fata îmi aruncă o privire încărcată de ură, dar nu spune nimic.

Să nu credeţi că nu simt nimic pentru oamenii aceştia. Nu este vorba de o pică personală, *mon père,* dar eu trebuie să mă gândesc la propria mea congregaţie. Nu-mi pot pierde timpul predicând, fără să mi se ceară, unor străini, doar ca să fiu batjocorit şi insultat. Totuşi nu sunt de neabordat. Oricare dintre ei ar fi bine-venit în biserica mea, dacă s-ar căi sincer. Dacă vor avea nevoie vreodată de îndrumare spirituală ştiu că pot veni la mine.

Am dormit prost noaptea trecută. De la începutul Postului Mare am avut numai nopţi agitate. Îmi

părăsesc adesea patul târziu în noapte, sperând să-mi găsesc somnul în paginile unei cărţi sau pe străzile pustii şi liniştite din Lansquenet, sau pe malurile râului. În noaptea trecută am fost mai neliniştit ca de obicei şi, dându-mi seama că nu voi reuşi să adorm, am plecat pe la unsprezece de acasă pentru o oră de plimbare în lungul râului. Am trecut prin Les Marauds şi pe lângă tabăra ţiganilor şi mi-am făcut drum peste câmpii în susul râului, deşi sunetele activităţii lor se auzeau clar în spatele meu. Privind în jos, în aval, puteam vedea focurile de pe maluri, figuri dansând profilate în lumina portocalie. M-am uitat la ceas şi mi-am dat seama că mersesem aproape o oră, aşa că m-am întors din drum. Nu intenţionasem să trec prin Les Marauds, dar, dacă aş mai fi trecut încă o dată pe câmp, aş fi adăugat încă o jumătate de oră drumului meu spre casă şi mă simţeam deja plictisit şi ameţit de oboseală. Şi mai rău, combinaţia aerului rece cu lipsa de somn îmi stârnise o foame teribilă pe care ştiam că nu voi reuşi s-o potolesc cu gustarea mea obişnuită de dimineaţă compusă din pâine şi cafea. De aceea m-am întors prin Les Marauds, *mon père,* ghetele mele groase afundându-se adânc în lutul de pe malul râului şi respiraţia strălucindu-mi în lumina focurilor lor. Am ajuns în curând destul de aproape ca să-mi dau seama ce se întâmplase. Se desfăşura un soi de petrecere. Am văzut felinare, lumânări lipite de marginile bărcilor, dând scenei de carnaval un aspect ciudat de religios. Un miros de fum şi de ceva înnebunitor care ar fi putut să fie sardele fripte; dincolo de acestea aroma iute, amăruie, a ciocolatei lui Vianne Rocher plutea pe deasupra râului. Ar fi trebuit să-mi dau seama că va fi aici. Dacă nu ar fi fost ea, ţiganii ar fi plecat de mult. O puteam vedea pe pontonul de lângă casa lui Armande Voizin, cu paltonul ei lung, roşu şi părul lăsat liber care-i dădeau un aspect straniu, păgân, printre flăcări. O clipă s-a întors înspre mine şi am văzut o sclipire de foc albăstrui

ridicându-se din mâinile ei întinse, ceva arzând între degetele ei, iluminând purpuriu feţele celor din jur…

Pentru o clipă am îngheţat de groază. Gânduri iraţionale – sacrificii păgâne, adorarea diavolului, ofrande aduse pe rug unui sălbatic zeu antic – au răsărit în mintea mea, iar eu aproape am luat-o la fugă, împiedicându-mă în noroiul gros, cu mâinile întinse înainte ca să nu cad în tufişurile de scaieţi care mă ascundeau. Apoi uşurare. Uşurare, înţelegere şi o stânjeneală supărătoare faţă de propria mea absurditate pe când ea s-a întors cu spatele la mine, flăcările stingându-se chiar în timp ce priveam.

— Sfântă Fecioară! Picioarele aproape îmi cedaseră din cauza intensităţii reacţiei mele. Clătite. Clătite flambate. Asta era totul.

Aproape râdeam acum, cu respiraţia poticnită din cauza crizei isterice. Stomacul mă durea şi mi-am înfipt pumnii în burtă ca să mă opresc din râs. Pe când o urmăream, ea a aprins un alt munte de clătite şi le-a împărţit cu îndemânare din tigaie, arzând ca focul Sfântului Elmo.

Clătite. Asta au făcut din mine, *mon père.* Aud lucruri – văd lucruri – care nu există. Asta mi-a făcut ea mie, ea şi prietenii ei de pe râu. Totuşi pare atât de inocentă. Faţa ei este deschisă, încântată. Sunetul vocii ei peste apă – râsul ei amestecat cu al celorlalţi – este atrăgător, vibrând de umor şi afecţiune. Mă întreb oare cum ar suna vocea mea printre ale celorlalţi, propriul meu râs amestecat cu al ei şi noaptea este deodată foarte singuratică, foarte rece, foarte pustie.

Doar dacă aş putea, m-am gândit. Să ies din ascunzişul meu şi să mă alătur lor. Să mănânc, să beau – deodată gândul la mâncare devine un imperativ delirant, gura salivându-mi de poftă. Să mă îndop cu clătite, să mă încălzesc la foc şi la lumina pieii ei de aur.

Oare aceasta este ispita, *mon père?* Îmi spun că i-am rezistat, că puterea mea lăuntrică a învins-o, că rugăciunea mea – te implor, oh te implor – era una de eliberare, nu de dorinţă.

Aţi simţit şi dumneavoastră aşa ceva? V-aţi rugat? Şi când aţi cedat în acea zi în consistoriu, era plăcerea strălucitoare şi caldă ca focul ţiganilor, sau era pigmentată cu un oftat amarnic de epuizare, un strigăt final mut proferat în întuneric?

Nu ar fi trebuit să vă blamez. Un om oarecare – chiar şi un preot – nu poate ţine piept fluxului pe vecie. Iar eu eram prea tânăr ca să cunosc singurătatea care duce la ispită, gustul amar al dorinţei. Eram foarte tânăr, *père.* V-am privit de sus. Nu era atât vorba de natura actului în sine – sau chiar de persoana cu care l-aţi îndeplinit – cât de simplul fapt că şi dumneavoastră eraţi *în stare* să păcătuiţi. Chiar şi dumneavoastră, *mon père.* Şi, ştiind acest fapt, mi-am dat seama că nimeni nu era ferit de ispită. Nimeni. Nici chiar eu.

Nu mai ştiu cât timp i-am urmărit, *père.* Prea mult, pentru că atunci când m-am mişcat în cele din urmă, mâinile şi picioarele îmi erau înţepenite. L-am văzut pe Roux în mijlocul adunării şi prietenii lui, Blanche şi Zézette, Armande Voizin, Luc Clairmont, Narcisse, arabul, Guillaume Duplessis, fata tatuată, femeia cea grasă cu o eşarfă verde. Chiar şi copiii -mai mult copii de pe râu, dar şi Jeannot Drou şi, bineînţeles, Anouk Rocher – erau acolo, unii dintre ei aproape adormiţi, alţii dansând pe malul râului sau mâncând cârnaţi înveliţi în clătite groase din orz, sau bând limonada fierbinte aromată cu ghimbir. Mirosul meu părea anormal de dezvoltat astfel încât aproape că aş fi putut gusta din fiecare mâncare – peştele prăjit pe cenuşa arzătorului, brânza de capră prăjită, clătitele întunecate şi prăjitura uşoară, fierbinte, de ciocolată, *confit de canard* şi *merguez* aromate. Auzeam vocea lui Armande peste celelalte; râsul ei era ca al unui copil obosit. Pe deasupra apei

pluteau lumânări şi candele care păreau luminiţe de Crăciun.

La început am luat ţipătul de alarmă drept unul de amuzament. Un strigăt vesel, poate râs sau isterie. O clipă m-am gândit că unul dintre copii căzuse în apă. Apoi am văzut focul.

Era pe una dintre bărcile ancorate cel mai aproape de mal, la distanţă de petrecăreţi. Un felinar căzut, o ţigară lăsată unde nu trebuia, o lumânare din care a curs ceară fierbinte pe o prelată uscată. Oricare ar fi fost cauza, s-a împrăştiat repede. O secundă era pe acoperişul unei bărci, în următoarea se răspândise pe punte. Flăcările aveau la început acelaşi albastru vaporos ca al clătitelor flambate, dar s-au înfierbântat pe măsură ce se împrăştiau, căpătând portocaliul viu al unei căpiţe în flăcări într-o noapte fierbinte de august. Bărbatul cu părul roşu, Roux, a fost primul care a reacţionat. Am presupus că era vorba de barca lui. Flăcările de abia îşi schimbaseră culoarea şi el era deja în picioare, sărind dintr-o barcă în alta ca să ajungă la foc. Una dintre femei l-a strigat disperată, dar el nu i-a dat atenţie. Este surprinzător de agil. A traversat două bărci în treizeci de secunde, trăgând de parâmele care le legau una de alta ca să le elibereze, împingând o barcă neamarată departe de cea de alături şi şi-a continuat fuga. Am văzut-o pe Vianne Rocher urmărindu-l cu braţele întinse; ceilalţi stăteau într-un cerc tăcut pe ponton. Bărcile eliberate de amare au început să alunece uşor în aval şi chiar şi apa era agitată de ruliul lor. Barca lui Roux nu mai putea fi salvată, bucăţi negre de *debris* purtate de vânt ridicându-se într-o coloană de fum deasupra apei. În ciuda acesteia, l-am văzut prinzând o bucată de prelată pe jumătate arsă şi încercând să stingă flăcările, dar căldura era prea mare. O scânteie a sărit pe blugii lui, alta pe cămaşă; lăsând prelata, le-a stins cu mâinile goale. O altă încercare de a ajunge în cabină, cu un braţ acoperindu-i faţa; l-am

auzit înjurând în dialectul lui greoi. Armande îl chema, cu vocea ascuţită de îngrijorare. Am înţeles că spunea ceva despre benzină şi canistre.

Frică şi exaltare, scurmând atât de dulce, de nostalgic, în măruntaiele mele. Era la fel ca data trecută, mirosul de cauciuc încins, răgetul focului, reflexiile… Aş fi putut crede că eram din nou copil, că dumneavoastră eraţi *curé,* amândoi absolviţi printr-un miracol de orice responsabilitate.

După zece secunde, Roux a sărit din barca fumegândă în apă. L-am văzut înotând înapoi, deşi canistra cu benzină nu a explodat decât după câteva minute şi atunci s-a auzit doar un bubuit înfundat şi nu strălucitoarele artificii la care mă aşteptasem. Câteva minute nu l-am mai văzut, fiind ascuns de cortina de flăcări care aluneca fără niciun efort pe apă. M-am ridicat, nemaifiindu-mi frică că o să fiu văzut, întinzându-mi gâtul ca să-l zăresc. Cred că mă rugam.

Vedeţi, *mon père,* nu sunt lipsit de compasiune. Mă *temeam* pentru el.

Vianne Rocher era deja în apă, afundată până la coapse în Tannes, cu mantia ei roşie udată până la subraţ, cu o mână peste ochi, privind râul. Lângă ea Armande, părând neliniştită şi bătrână. Şi când l-au tras ud-leoarcă pe ponton, am simţit o uşurare atât de mare încât genunchii mi s-au încovoiat şi am căzut în noroi pe malul râului, rugându-mă. Dar exaltarea care mă cuprinsese văzându-le tabăra arzând – era ceva sublim, o amintire din copilărie, bucuria urmăririi secrete, a cunoaşterii… În întunecimea mea am simţit puterea, *mon père,* am simţit că, într-un fel, eu fusesem cauza evenimentului – focul, confuzia, salvarea bărbatului – că, într-un fel, fiind aproape de acel loc, adusesem o reluare a acelei veri îndepărtate. Nu un miracol. Nimic atât de stângaci. Ci un semn. Cu siguranţă, un semn.

M-am strecurat spre casă în tăcere, rămânând ascuns în umbră. În mulţimea de privitori, de copii care plângeau, de adulţi mânioşi, de străini tăcuţi care se ţineau de mână în faţa râului în flăcări ca nişte copii speriaţi într-o înspăimântătoare poveste, oricine poate să treacă uşor neobservat. Un bărbat – sau doi.

L-am văzut pe când am ajuns în vârful dealului. Transpirând şi rânjind, era roşu la faţă de extenuare, cu ochelarii mânjiţi. Mânecile cămăşii lui ecosez erau suflecate până deasupra coatelor şi în ademenitoarea lumină a focului părea dur şi roşu ca lemnul de cedru lustruit. Nu a arătat niciun semn de surpriză văzându-mă, ci a rânjit doar. Un rânjet prostesc, viclean, ca al unui copil prins de un părinte indulgent. Am observat că mirosea tare a benzină.

— Bună seara, *mon père.*

N-am îndrăznit să-l salut, de parcă procedând aşa aş fi fost obligat să accept o responsabilitate de care tăcerea m-ar fi putut absolvi. Am aplecat doar capul, un conspirator reluctant, şi m-am grăbit mai departe. În spatele meu l-am simţit pe Muscat urmărindu-mă, cu faţa lucioasă de sudoare şi reflexii, dar când m-am uitat în cele din urmă în spate, dispăruse.

O lumânare din care curge ceara. O ţigară aruncată pe deasupra apei, nimerind într-o grămadă de lemne de foc. Unul dintre felinarele lor, cu hârtia lucioasă aprinsă, împrăştiind scântei în întuneric. Orice ar fi putut declanşa focul.

Orice.

23.
Sâmbătă, 8 martie

Am vizitat-o iar pe Armande azi-dimineaţă. Stătea în balansoar, în sufrageria ei cu tavanul jos, cu una dintre pisici tolănită pe genunchi. De când cu incendiul din Les Marauds pare fragilă, dar hotărâtă, cu faţa ei rotundă ca mărul scofâlcindu-se încet, ochii şi gura înghiţite de riduri. Purta un capot gri şi ciorapi negri, lăsaţi pe vine, iar părul îi era pleoştit şi lăsat liber.

— Au plecat, cred că ai observat. Vocea ei era plată, aproape indiferentă. N-a mai rămas nicio barcă pe râu.

— Ştiu.

Coborând dealul în Les Marauds resimţisem lipsa lor ca un şoc, precum urâta cărare de iarbă îngălbenită pe care se aflase pe vremuri cortul unui circ ambulant. Doar epava bărcii lui Roux a mai rămas, o carcasă plină de apă, la câteva picioare sub suprafaţa apei, vizibilă ca o pată întunecată în mâlul râului.

— Blanche şi Zézette s-au mutat puţin mai jos pe râu. Au spus că vor reveni astăzi să vadă cum mai merg lucrurile.

A început să-şi împletească părul ei lung, grizonat, în coada obişnuită. Degetele îi erau ţepene şi neîndemânatice ca nişte beţe.

— Şi Roux? Ce mai face?

— Este furios.

Şi are şi dreptul să fie aşa. Ştie că focul nu a fost un accident, ştie că nu are nicio dovadă, ştie că, chiar dacă ar avea, nu l-ar ajuta cu nimic. Blanche şi Zézette i-au oferit un loc în barca lor aglomerată, dar le-a refuzat. Munca la casa lui Armande este încă neterminată, a spus el sec. Trebuie să termine treaba mai întâi. Eu nu mai vorbisem cu el din noaptea incendiului. Îl mai văzusem o dată, pe malul râului, arzând gunoaiele lăsate de nomazi.

Părea posomorât şi inabordabil, cu ochii înroşiţi de fum, şi a refuzat să-mi răspundă când i-am vorbit. O parte din păr îi fusese ars şi-şi ciopârţise restul foarte scurt aşa încât acum arată ca un băţ de chibrit proaspăt aprins.

— Ce va face acum?

Armande a dat din umeri.

— Nu sunt sigură. Cred că a dormit într-una dintre casele ruinate din josul drumului. Noaptea trecută i-am lăsat nişte mâncare pe prag, iar azi-dimineaţă dispăruse. I-am mai oferit şi bani, dar i-a refuzat. S-a tras nervoasă de coada pe care şi-o împletise. Tânăr nebun şi încăpăţânat. La ce-mi mai trebuie bani la vârsta mea? Mai bine îi dau lui decât clanului Clairmont. Ştiindu-i cum sunt, vor ajunge probabil în cutia milei din biserica lui Reynaud.

A scos un sunet dezaprobator.

— Încăpăţânare, asta este. Bărbaţii roşcaţi, să ne ferească Dumnezeu. Şi-a scuturat capul, ţâfnoasă. Ieri a plecat nervos şi nu l-am mai văzut de atunci.

Am zâmbit fără să vreau.

— Vă potriviţi, i-am spus. Unul mai încăpăţânat decât celălalt.

Armande m-a privit indignată.

— *Eu?* a exclamat ea. Mă compari pe mine cu Morcoveaţă ăla scandalagiu…

Râzând, am retras ceea ce spusesem.

— O să văd dacă-l pot găsi, i-am mai zis.

Nu l-am găsit, deşi am petrecut o oră pe malurile râului căutându-l. Chiar şi metodele mamei mele nu au reuşit să dezvăluie locul în care se afla. Am descoperit totuşi unde dormea. O casă nu departe de casa lui Armande, una dintre cele mai puţin părăginite ruine. Pereţii sunt plini de igrasie, dar podeaua pare în bună stare şi există sticlă la majoritatea ferestrelor. Trecând pe acolo, am descoperit că uşa fusese forţată şi că în căminul din sufragerie fusese aprins un foc de curând. Mai erau

şi alte semne că cineva locuia acolo; un rulou de prelată cam arsă, salvată din incendiu, o stivă de lemne, câteva piese de mobilier, probabil lăsate în casă pentru că n-aveau nicio valoare. L-am strigat pe Roux, dar nu a răspuns nimeni.

Pe la opt şi jumătate trebuia să deschid *La Praline* aşa că am abandonat căutarea. Roux va apărea atunci când va dori. Guillaume aştepta în afara magazinului când am sosit, deşi uşa era deschisă.

— Ar fi trebuit să intri şi să mă aştepţi acolo, i-am spus.

— Oh, nu. Faţa lui era de o solemnitate ironică. Ar fi însemnat să-mi iau prea multe libertăţi.

— Trăieşte periculos, l-am sfătuit râzând. Intră şi încearcă una dintre noile mele *religieuses*.

Pare încă diminuat de la moartea lui Charly, micşorat mai mult ca de obicei, faţa lui tânăr-bătrână vicleană şi ridată de supărare. Dar şi-a păstrat umorul, un umor plin de alean, ironic, dar care-l salvează de la auto-compătimire. În această dimineaţă era cu gândul doar la ceea ce se întâmplase cu ţiganii de pe râu.

— Nicio vorbă de la *curé* Reynaud la liturghie în această dimineaţă, a declarat el pe când îşi turna ciocolată din vasul de argint. Nici ieri, nici azi. Nici un singur cuvânt. Am recunoscut că, dat fiind interesul lui Reynaud pentru comunitatea nomadă, această tăcere era neobişnuită.

— Poate ştie ceva ce nu poate spune, a sugerat Guillaume. Ştiţi dumneavoastră. Secretul confesionalului.

Îl văzuse pe Roux, mi-a spus, vorbind cu Narcisse lângă seră. Poate reuşeşte să-i dea lui Roux o slujbă. Aşa sper.

— Ştii că mai primeşte muncitori sezonieri, a spus Guillaume. Este văduv. Nu a avut niciodată copii. Nu are pe nimeni care să îngrijească ferma decât un nepot din Marsilia. Şi nu-i pasă pe cine ia

vara când are mult de lucru. Atâta timp cât sunt de încredere, nu contează dacă se duc sau nu la biserică. Guillaume a zâmbit uşor, aşa cum face de obicei când spune ceva care i se pare îndrăzneţ. Mă întreb uneori, a spus el gânditor, dacă Narcisse nu este un creştin mai bun, în adevăratul sens al cuvântului, decât mine sau Georges Clairmont – sau chiar decât *curé* Reynaud. A sorbit o gură de ciocolată. Vreau să spun că Narcisse *ajută,* a continuat el serios. Dă de lucru celor care au nevoie de bani. Îi lasă pe ţigani să-şi facă tabăra pe terenul lui. Toată lumea ştie că s-a culcat cu menajera lui în toţi aceşti ani şi niciodată nu-şi bate capul cu biserica decât ca un mijloc de a-şi întâlni clienţii, dar, cel puţin, el ajută.

Am descoperit platoul cu *religieuses* şi am pus una pe farfuria lui.

— Nu cred că există creştini buni sau răi, i-am spus. Există doar oameni buni sau răi.

A încuviinţat şi a luat o prăjiturică rotundă între arătător şi degetul mare.

— Posibil.

O pauză lungă. Mi-am turnat şi eu un pahar cu lichior de *noisette* cu alune sfărâmate. Mirosul era cald şi intoxicant, ca cel al unei stive de lemne în soarele târziu de toamnă. Guillaume şi-a mâncat prăjitura cu o încântare grijulie, culegând firimiturile de pe farfurie cu arătătorul.

— În acest caz, lucrurile în care am crezut toată viaţa – despre păcat şi ispăşire şi despre mortificarea trupului – dumneavoastră spuneţi că toate acestea nu înseamnă nimic, nu-i aşa?

Am zâmbit de seriozitatea cu care vorbea.

— Aş spune că aţi vorbit cu Armande, i-am răspuns blând. Şi aş mai spune că dumneavoastră şi ea aveţi dreptul la convingerile voastre. Atâta vreme cât vă fac fericiţi.

— Oh. M-a urmărit îngrijorat, de parcă aş fi fost pe punctul de a-mi creşte coarne. Şi în ce – dacă nu

este o întrebare impertinentă – în ce credeţi *dumneavoastră?*

Călătorii pe covoare zburătoare, magia runelor, Ali Baba şi viziuni ale Sfintei Fecioare, călătorii astrale şi citirea viitorului în resturile dintr-un pahar cu vin roşu…

Florida? Disneyland? The Everglades? Ce spui, chérie? *Ce-ai spune despre astea,* hm?

Buddha. Călătoria lui Frodo[22] în Mordor. Transsubstanţierea[23] împărtăşaniei. Dorothy[24] şi Toto. Iepuraşul de Paşte. Extratereştrii. Creatura din dulap, Învierea şi Viaţa la întoarcerea unei cărţi… Crezusem în toate acestea la un moment sau altul. Sau pretinsesem. Sau pretinsesem că nu cred.

Orice vrei, mamă. Orice te-ar face fericită.

— Şi acum? În ce cred acum?

— Cred că a fi fericit este lucrul cel mai important, i-am spus în cele din urmă.

Fericirea. Simplă ca un pahar cu ciocolată sau întortocheată precum inima. Amară. Dulce. Vie.

Joséphine a apărut după-amiază. Anouk se întorsese de la şcoală şi a fugit aproape imediat să se joace în Les Marauds, înfofolită în hanoracul ei roşu şi cu instrucţiuni stricte să se întoarcă imediat dacă va începe ploaia. Vântul are un miros iute ca al lemnului proaspăt tăiat, cutreierând jos, viclean, în jurul colţurilor caselor. Joséphine purta paltonul încheiat până la gât, bereta ei roşie şi o eşarfă nouă roşie care-i flutura sălbatic în faţă. A intrat în magazin cu o privire sfidătoare şi, pentru o clipă, a părut fermecătoare, cu obrajii îmbujoraţi şi ochii strălucind din cauza vântului. Apoi iluzia a dispărut şi a redevenit ea însăşi, cu mâinile înfipte în buzunare şi capul aplecat de parcă ar fi înfruntat un agresor invizibil. Şi-a scos bereta dezvăluind părul sălbatic de încâlcit şi o rană proaspătă pe frunte. Părea în acelaşi timp înspăimântată şi euforică.

— Am făcut-o, a declarat ea. Vianne, am făcut-o.

Pentru o clipă groaznică am fost sigură că va mărturisi că şi-a asasinat soţul. Avea acea privire – acel aspect sălbatic şi fermecător de abandon – cu buzele dezvelindu-i dinţii de parcă ar fi muşcat dintr-un fruct amar. Frica radia dinspre ea în valuri alternativ fierbinţi şi reci.

— L-am părăsit pe Paul, a spus ea. Am făcut-o, în cele din urmă.

Ochii îi erau ca două cuţite. Pentru prima oară de când am întâlnit-o, am văzut-o pe Joséphine aşa cum fusese înainte cu zece ani, până ce Paul-Marie Muscat o transformase într-o creatură istovită şi neatrăgătoare. Pe jumătate nebună de groază, dar sub toată nebunia, de o sănătate care îţi îngheţa inima.

— El ştie? am întrebat-o, luându-i haina. Buzunarele erau grele, dar nu credeam că din cauza bijuteriilor.

Joséphine a dat din cap.

— El crede că sunt la băcănie, a spus ea, cu respiraţia întretăiată. Rămăsesem fără pizza. M-a trimis să cumpăr. A zâmbit ca un copil care face o năzbâtie. Şi am luat o parte din banii din casă, mi-a spus. Îi ţine într-o cutie de biscuiţi sub bar. Nouă sute de franci. Sub palton, era îmbrăcată cu un pulover roşu şi o fustă neagră. Era prima oară când o vedeam purtând altceva decât blugi. S-a uitat la ceas.

— Aş vrea o *chocolat espresso,* te rog, a spus ea. Şi o pungă mare de alune. A pus banii pe masă. Am timp suficient până pleacă autobuzul.

— Autobuzul? Eram nedumerită. Încotro?

— La Agen. Privirea ei era încăpăţânată, defensivă. După aceea, nu ştiu. Poate la Marsilia. Cât de departe de *el* pot ajunge. Mi-a aruncat o privire suspicioasă. Să nu-mi spui că n-ar fi trebuit s-o fac, Vianne. Tu ai fost cea care m-a încurajat. Nu m-aş fi gândit la asta, dacă nu mi-ai fi dat tu ideea.

— Ştiu, dar…

Cuvintele ei sunau ca o acuzare.

— Mi-ai spus că sunt liberă.

Adevărat. Liberă să alerge, liberă să zboare îndemnată de cuvântul unei străine, să se elibereze ca un balon şi să plutească pe vânturile schimbătoare. Frica s-a transformat brusc în inima mea într-o siguranţă îngheţată. Oare acesta era preţul rămânerii noastre aici? S-o trimit pe ea departe, în locul meu? Şi o lăsasem oare să aleagă?

— Dar erai în siguranţă. Am rostit cuvintele cu greutate, văzând faţa mamei mele în a ei. Să renunţe la siguranţă pentru puţină cunoaştere, o licărire a oceanului… şi apoi ce mai urma? Vântul ne aduce întotdeauna înapoi la marginea aceluiaşi zid. Un taxi din New York. O alee întunecată. Un ger cumplit.

— Nu poţi fugi departe de toate astea, i-am spus. Eu ştiu. Am încercat.

— Ei bine, nu pot să rămân în Lansquenet, s-a răstit ea şi am observat că era gata să plângă. Nu cu el. Nu acum.

— Îmi amintesc când trăiam şi noi aşa. Întotdeauna în mişcare. Întotdeauna pe fugă.

Şi ea are propriul ei Om Negru. Îl pot zări în ochii ei. El are vocea sigură a autorităţii, o anume logică care te ţine îngheţată, ascultătoare, înfricoşată. Să te eliberezi de această frică, să fugi plină de speranţă şi disperare, să fugi şi să descoperi că în tot acest timp l-ai purtat în tine ca pe un copil malign. În cele din urmă, mama şi-a dat seama. Îl vedea la fiecare colţ de stradă, în zaţul din fiecare cană. Zâmbindu-i de pe o reclamă, urmărind-o în spatele volanului unei maşini rapide. Apropiindu-se cu fiecare bătaie a inimii.

— Dacă începi să fugi, vei fugi tot restul vieţii, i-am spus supărată. Rămâi la mine. Rămâi şi luptă cu mine.

Joséphine m-a privit.

— Cu tine? Uimirea ei era aproape comică.

— De ce nu? Am o cameră liberă, un pat pliant… Ea dădea deja din cap şi mi-am suprimat dorinţa de a mă agăţa de ea, de a o *obliga* să rămână. Ştiam c-o pot face. Doar pentru o vreme, până vei găsi altceva, până îţi vei găsi o slujbă…

A râs cu o voce plină de isterie.

— O slujbă? Dar ce ştiu să fac? Doar să fac curăţenie – să gătesc – să şterg scrumiere şi – să trag băutura din butoi şi să sap grădina şi să m-mă c-culc cu s-soţul m-meu în fiecare vineri noaptea… Râdea tare acum, ţinându-se de stomac.

Am încercat s-o iau de braţ.

— Joséphine. Vorbesc serios. Vei găsi ceva. Nu trebuie să…

— Ar trebui să-l vezi uneori. Încă mai râdea, fiecare cuvânt aruncat ca un glonţ amar, cu vocea metalică din cauza dispreţului faţă de sine. Porcul în călduri. Porcul gras, păros. Apoi a început să plângă scoţând aceleaşi sunete ascuţite ca atunci când râsese, cu ochii închişi şi mâinile apăsate pe obraji de parcă ar fi vrut să oprească o explozie interioară. Am aşteptat.

— Şi, când termină, se întoarce cu spatele şi-l aud sforăind. Iar dimineaţa încerc – faţa i s-a contorsionat, gura strâmbându-se pentru a putea rosti cuvintele – încerc *– să scutur – putoarea lui –* de pe cearşafuri şi tot timpul mă gândesc: *ce s-a întâmplat cu mine?* Cu Joséphine Bonnet, care era atât de b-bună la ş-şcoală şi care visa să ajungă balerină…

S-a întors brusc înspre mine, cu faţa înfierbântată, dar calmă.

— Pare o prostie, dar mă gândeam că trebuie să se fi strecurat vreo greşeală pe undeva, că într-o zi cineva o să vină sa-mi spună că nu este adevărat, că totul este visul unei alte femei şi că nimic din toate astea nu mi s-a întâmplat mie…

I-am luat mâna. Era rece şi tremura. Una dintre unghii era ruptă din carne şi era mânjită cu sânge în palmă.

— Este nostim că încerc să-mi amintesc cum era când îl iubeam, dar nu găsesc nimic. Este totul gol. Nimic. Îmi amintesc tot restul – prima oară când m-a lovit, oh, îmi amintesc de *asta* – dar ţi-ai putea imagina chiar şi în cazul lui Paul-Marie că ar fi *ceva* demn de amintit. Ceva care să scuze totul. Tot acest timp pierdut.

S-a oprit brusc şi s-a uitat la ceas.

— Am vorbit prea mult, a spus ea surprinsă. N-o să mai am timp de o ciocolată dacă vreau să prind autobuzul.

M-am uitat la ea.

— Mai bine ia o ciocolată *în loc* să iei autobuzul, i-am spus. Din partea casei. Aş fi vrut doar să fie şampanie.

— Trebuie să plec, a spus ea supărată. Pumnii ei săpau repetat stomacul. Capul i se aplecase ca al unui taur pregătit de atac.

— Nu – am privit-o. Trebuie să rămâi aici. Trebuie să-l înfrunţi faţă în faţă. Altfel, mai bine nu l-ai fi părăsit.

Mi-a întors o clipă privirea, sfidătoare.

— Nu pot. Era o notă disperată în vocea ei. Nu voi fi în stare. El va spune lucruri, va răstălmăci totul…

— Ai prieteni aici, i-am răspuns blând. Şi, chiar dacă nu-ţi dai încă seama, eşti puternică.

Atunci Joséphine s-a aşezat hotărâtă pe unul dintre taburete, şi-a lăsat faţa pe bar şi a început să plângă tăcut.

Am lăsat-o. Nu i-am spus că totul va fi bine. N-am încercat s-o consolez. Uneori este mai bine să laşi lucrurile aşa cum sunt, să laşi mâhnirea să-şi urmeze cursul. M-am dus în bucătărie şi am pregătit foarte încet *chocolat espresso*. Până ce am turnat-o, am adăugat coniac şi paiete de ciocolată, am pus cănile pe o tavă galbenă cu bucăţele de zahăr pe fiecare farfurioară, era din nou calmă. Este o magie minusculă, ştiu, dar uneori merge.

— De ce te-ai răzgândit? Am întrebat-o când ceaşca era pe jumătate terminată. Ultima oară când am discutat păreai foarte sigură că nu-l vei părăsi niciodată pe Paul. A dat din umeri, evitând deliberat să-mi întâlnească privirea. E din cauză că te-a lovit din nou?

De data aceasta a părut surprinsă. Şi-a dus mâna la frunte unde rana părea mânioasă, în flăcări.

— Nu.

— Atunci de ce?

Şi-a întors din nou privirea. Cu vârfurile degetelor a atins ceaşca de *espresso,* de parcă ar fi vrut să-i testeze realitatea.

— Aşa. Nu ştiu de ce. Aşa.

Este o minciună, una evidentă. Automat, m-am întins înspre gândurile ei, atât de deschise cu o clipă în urmă. Aveam nevoie să ştiu dacă plecase din cauza *mea,* dacă, în ciuda bunelor mele intenţii, o obligasem eu în vreun fel. Dar acum gândurile ei sunt fără formă, ceţoase. Nu văd nimic acolo decât întuneric.

Ar fi fost inutil s-o forţez. În Joséphine există un filon de încăpăţânare care nu-i permite să se lase grăbită. Îmi va spune odată. Dacă va dori.

Se făcuse deja seara când a venit Muscat s-o caute. Îi făcusem patul în camera lui Anouk – deocamdată Anouk va dormi pe un pat pliant lângă mine. A acceptat sosirea lui Joséphine aşa cum acceptă atâtea lucruri. Simt o oarecare durere pentru fiica mea, pentru că aceasta este prima cameră doar a ei pe care a avut-o vreodată, dar i-am promis că nu va dura mult.

— Am o idee, i-am spus. Poate putem transforma spaţiul din pod într-o cameră doar pentru tine, cu o scară pe care să te urci, şi o trapă deasupra, şi ferestre mici, rotunde, decupate în acoperiş. Ţi-ar plăcea?

Este o noţiune periculoasă, atrăgătoare. Sugerează că vom rămâne aici multă vreme.

— Voi putea vedea stelele de acolo? – întreabă Anouk, încântată.

— Desigur.

— Foarte bine! – spune Anouk şi ţopăie în sus pe scări să-i spună lui Pantoufle.

Ne-am aşezat la masă în bucătăria înghesuită. Masa provenea de pe vremea brutăriei, o piesă masivă din lemn de pin cioplit manual, căreia cicatricele lăsate de cuţite în care se află bucăţele de chifle, întărite ca cimentul, îi oferă un finisaj ca de marmură. Farfuriile nu sunt asortate: una verde, una albă, cea a lui Anouk, cu flori. Paharele sunt şi ele diferite: unul înalt, unul mic, unul care are încă eticheta *Moutarde Amora.* Totuşi aceasta este prima oară când *posedăm* cu adevărat astfel de lucruri. Eram obişnuite cu vesela de hotel, cuţite şi furculiţe din plastic. Chiar şi la Nisa, unde am stat mai mult de un an, vesela şi mobila erau împrumutate, închiriate odată cu magazinul. Noutatea posesiei ne este încă străină, un lucru preţios, intoxicant. Invidiez cicatricele mesei, urmele de arsură lăsate de tăvile scoase de la cuptor, îi invidiez simţul calm al timpului şi aş dori să pot spune: am făcut-o acum cinci ani. Eu am lăsat această urmă, acest inel lăsat de o ceaşcă umedă de cafea, această arsură de ţigară, aceste tăieturi în fibra groasă a lemnului. Aici Anouk şi-a gravat iniţialele când avea şase ani, în acest loc secret în spatele piciorului mesei. Am făcut-o pe asta într-o zi caldă, de acum şapte veri, cu un cuţit. Îţi aminteşti? Îţi aminteşti vara în care a secat râul? Îţi aminteşti?

Invidiez masa pentru simţul ei calm al locului. Este aici de multă vreme. Aparţine acestui loc.

* * *

Joséphine m-a ajutat să prepar cina: o salată de fasole verde şi roşii în sos tomat, măsline roşii şi

verzi de la piaţa de joi, pâine cu seminţe, mărar proaspăt de la Narcisse, brânză de capră, vin roşu de Bordeaux. Am discutat la masă, dar nu despre Paul-Marie Muscat. I-am povestit despre mine şi despre Anouk, despre locurile pe care le văzusem, despre *chocolaterie* din Nisa, despre timpul petrecut la New York chiar după naşterea lui Anouk şi despre călătoriile anterioare la Paris, la Neapole, de toate escalele pe care mama şi cu mine le făcusem în cămine temporare în lunga noastră călătorie prin lume. În această seară vreau să-mi amintesc doar lucrurile frumoase, nostime, bune. Există deja prea multe gânduri triste în aer. Am pus o lumânare albă pe masă ca să îndepărteze influenţele nefaste, iar parfumul ei este nostalgic, reconfortant. Mi-am amintit pentru Joséphine micul canal din Ourcq, Panteonul, Place des Artistes, frumosul bulevard Unter den Linden, feribotul din Jersey, pateurile vieneze mâncate pe stradă, faleza de la Juan-les-Pins, dansul pe străzile din San Pedro. Am observat cum faţa ei îşi pierde puţin din expresia îmbufnată. Mi-am amintit cum mama a vândut un măgar unui fermier într-un sat lângă Rivoli şi cum animalul se tot întorcea la noi, iar şi iar, până aproape de Milano. Apoi povestea florăreselor din Lisabona şi cum am părăsit oraşul în camionul frigorific al florăriei care ne-a lăsat, pe jumătate îngheţate, după patru ore, lângă docurile fierbinţi şi albe din Porto. A început să zâmbească, apoi să râdă. Erau vremuri când aveam bani, mama şi cu mine, şi Europa era însorită şi plină de promisiuni. Mi le-am amintit în această seară; domnul arab în limuzina albă care i-a cântat mamei o serenadă în acea zi în San Remo, cum am mai râs şi cât de fericită era ea şi cât de mult am trăit după aceea din banii pe care ni-i dăduse el.

— Ai văzut atât de multe. Vocea ei era plină de invidie şi puţin înfricoşată. Şi eşti încă atât de tânără.

— Am aproape aceeaşi vârstă ca tine.

A dat din cap.

— Eu am o mie de ani. A zâmbit dulce şi melancolic. Mi-ar plăcea să fiu o aventurieră, a spus ea. Să urmez soarele cu nimic altceva decât o valiză şi să nu-mi pese unde voi fi mâine.

— Crede-mă, i-am spus eu blând, ai obosi. Şi după o vreme, toate locurile încep să semene.

A părut să se îndoiască.

— Crede-mă, i-am zis. Aşa este.

Nu este chiar adevărat. Fiecare loc are caracterul lui şi, întorcându-te într-un oraş în care ai mai stat e ca şi cum ai veni în vizită la un vechi prieten. Dar *oamenii* încep să arate la fel; aceleaşi feţe apar în oraşe aflate la o mie de mile depărtare, aceleaşi expresii. Privirea ostilă, plată, a oficialităţilor, privirea curioasă a ţăranului. Privirile plictisite, pe care nimic nu le mai poate surprinde, ale turiştilor. Aceiaşi îndrăgostiţi, aceleaşi mame, aceiaşi cerşetori, ologi, vânzători, sportivi, copii, poliţişti, şoferi de taxi, peşti. După o vreme începi să te simţi puţin paranoic, de parcă aceiaşi oameni te-ar urmări în secret dintr-un oraş în altul, schimbându-şi hainele şi figurile, dar rămânând în esenţă neschimbaţi, văzându-şi de treburile lor monotone cu o jumătate de ochi aruncat viclean înspre noi, intrusele. La început simţi o oarecare superioritate. Noi suntem o rasă aparte, noi suntem călători. Am văzut, am experimentat mult mai multe decât ei. Mulţumiţi să-şi vadă de vieţile lor triste într-un cerc infinit de somn-muncă-somn, să-şi îngrijească micile lor grădini curate, căsuţele lor identice de la periferie, micile lor vise; noi îi dispreţuim puţin. Apoi, după o vreme, începem să-i invidiem. Prima oară este aproape nostim; o înţepătură subită care dispare aproape imediat. O femeie într-un parc, aplecată deasupra unui copil într-un căruţ, ambele figuri luminate, dar nu de soare. Apoi vine a doua oară, a treia oară; doi tineri pe faleză, îmbrăţişaţi; un grup de funcţionare în pauza de prânz, chicotind în timp ce beau cafea şi mănâncă croasanţi… nu

după mult devine o durere continuă. Nu, locurile nu-şi pierd identitatea, oricât de departe ar călători cineva. Inima este cea care începe să se erodeze după o vreme. Faţa din oglinda hotelului pare înceţoşată în unele dimineţi, de parcă ar fi fost privită neatent de prea multe ori. La zece, cearşafurile vor fi duse la spălat, covorul dat cu aspiratorul. Numele din registrele hotelurilor se schimbă pe când trecem dintr-un loc în altul. Nu lăsăm nicio urmă când plecăm mai departe. Ca nişte fantome, nu avem umbre.

Am fost trezită din gândurile mele de un ciocănit puternic la uşa din faţă. Joséphine aproape se ridicase de pe scaun, cu frică în ochi, ambii pumni încleştaţi pe coaste. Acest lucru îl aşteptasem; masa, conversaţia, fuseseră doar o pretenţie de normalitate. M-am ridicat.

— E în regulă, i-am spus. Nu-l voi lăsa înăuntru.

Ochii ei sunt sticloşi de frică.

— Nu vorbesc cu el, a spus ea încet. Nu pot.

— S-ar putea să fii obligată, i-am răspuns. Dar nu-i nimic. Nu poate trece prin ziduri.

A zâmbit slab.

— Nici nu vreau să-i aud vocea, a spus ea. Tu nu ştii cum este el. Va spune…

M-am îndreptat către zona întunecată a confiseriei.

— Ştiu exact cum este, i-am spus hotărâtă. Şi orice ai crede, nu este unic. Avantajele drumeţiei sunt că, după o vreme, începi să-ţi dai seama că, oriunde te-ai afla, oamenii nu sunt chiar aşa de diferiţi.

— Urăsc *scenele,* a murmurat Joséphine pe când aprindeam luminile în magazin. Şi urăsc ţipetele.

— Se va termina repede, i-am spus eu pe când bubuiturile în uşă începuseră iar. Anouk, ai putea să faci nişte ciocolată.

Uşa are un lanţ de siguranţă. L-am pus când am sosit, obişnuită cum eram cu măsurile de siguranţă din oraşele mari, deşi nu avusesem nevoie de el până acum. În lumina care ieşea prin uşa magazinului, faţa lui Muscat era congestionată de mânie.

— Nevasta mea e aici? Vocea lui este groasă, de alcoolic, respiraţia îi miroase urât.

— Da. Nu am de ce să recurg la subterfugii. Mai bine să termin acum şi să-i arăt cum stă. Mi-e teamă că v-a părăsit, *monsieur* Muscat. Am invitat-o să doarmă aci câteva nopţi, până se aranjează lucrurile. Părea cel mai bun lucru posibil. Am încercat să vorbesc neutru, politicos. Cunosc oamenii de tipul lui. L-am întâlnit de o mie de ori, mama şi cu mine, într-o mie de locuri. Se holbează stupefiat la mine. Apoi inteligenţa meschină din ochii lui preia controlul, privirea i se îngustează, desface mâinile ca să-mi arate că nu este periculos, ci uimit, gata să se amuze. Pentru o clipă pare aproape fermecător. Apoi se apropie cu un pas de uşă. Simt mirosul rânced al respiraţiei lui, miros de bere, şi fum, şi mânie.

— *Madame* Rocher. Vocea lui este blândă, aproape rugătoare. Vreau să-i spuneţi vacii ăleia grase să-şi mişte fundul de aici imediat, sau intru eu după ea. Şi dacă *tu* îmi stai în drum, căţea bl-afurisită… Zguduie uşa. Scoate lanţul. Zâmbeşte strâmb, mânia radiind dinspre el un miros vag, chimic. Am zis să scoţi afurisitul ăla de lanţ! Vocea lui devine aproape feminină din cauza furiei. Schelălăitul pe care-l scoate seamănă cu cel al unui porc supărat.

Încerc să-i explic calm situaţia. El înjură şi ţipă, frustrat. Loveşte de mai multe ori în uşă, făcând balamalele să scârţâie.

— Dacă intri forţat în casa mea, *monsieur* Muscat, îi spun eu liniştită, voi presupune că sunteţi un intrus primejdios. Am o canistră de *Contre-Attaq,* în sertarul din bucătărie, de pe când

trăiam la Paris. L-am încercat o dată sau de două ori. Este foarte eficient.

Ameninţarea îl calmează. Bănuiesc că-şi închipuie că doar el are dreptul să ameninţe.

— Nu înţelegeţi, se plânge el. Este soţia mea. Ţin la ea. Nu ştiu ce v-a spus, dar…

— Nu contează ce mi-a spus, *monsieur.* Decizia îi aparţine. Dacă aş fi în locul dumneavoastră nu m-aş mai da în spectacol, ci m-aş duce acasă.

— La dracu'! Gura lui este prea aproape de uşă şi, când vorbeşte, mă împroaşcă cu şrapnele fierbinţi, puturoase. E din vina ta, căţea. Tu i-ai băgat în cap toate rahaturile astea cu emanciparea. O imită pe Joséphine într-un falsetto sălbatic. Oh, tot timpul *Vianne spune asta* şi *Vianne crede aia.* Lăsaţi-mă să vorbesc cu ea doar un minut şi vom vedea ce mai spune acum.

— Nu cred că este…

— E în regulă. Joséphine apăruse în spatele meu, încet, cu o ceaşcă de ciocolată ţinută cu amândouă mâinile de parcă ar fi vrut să le încălzească. Trebuie să vorbesc cu el, altfel nu mai pleacă de aici.

O privesc. Este mai calmă, ochii ei sunt mai limpezi. Încuviinţez.

— Bine.

Mă dau la o parte şi Joséphine se duce la uşă. Muscat începe să vorbească, dar ea îl întrerupe repede, cu vocea surprinzător de sigură şi calmă.

— Paul, ascultă-mă.

Vocea ei îi întrerupe izbucnirea, aducându-l la tăcere la jumătatea frazei.

— Pleacă. Nu mai avem nimic de discutat. Bine?

Ea tremură, dar vocea îi este calmă şi egală. Simt o izbucnire bruscă de mândrie pentru ea şi o strâng încurajator de braţ. Muscat tace o clipă. Apoi tonul plângăreţ revine în vocea lui, deşi încă mai aud mânia ascunsă, ca pe o interferenţă într-un semnal radio îndepărtat.

— José, zice el încet, este o prostie. Hai afară să discutăm ca lumea. Eşti nevasta *mea,* José. Nu mai merit măcar o încercare?

Ea dă din cap.

— Prea târziu, Paul, îi spune cu o voce hotărâtă, îmi pare rău.

Apoi închide uşa foarte încet, foarte sigur, şi, cu toate că el mai bate câteva minute, înjurând şi implorând şi ameninţând, chiar plângând când devine sentimental şi începe să creadă în poveştile lui, noi nu-i mai răspundem.

La miezul nopţii îl aud strigând afară şi un bulgăr de pământ loveşte vitrina cu un sunet înfundat, lăsând o pată de noroi pe geamul curat. Mă ridic să văd ce se întâmplă şi-l zăresc pe Muscat, asemănător cu un goblin[25] solid, răutăcios, în scuar, cu mâinile înfundate în buzunare, aşa că-i pot zări stomacul lăsat peste cureaua pantalonilor. Pare beat.

— Nu puteţi sta acolo o veşnicie! Văd o lumină aprinzându-se la una dintre ferestrele din spatele lui. Vă trebui să ieşiţi până la urmă! Şi atunci, căţelelor! Şi *atunci!* Automat fac cu mâna semnul de întoarcere a ghinionului înapoi spre el cu o mişcare iute a degetelor.

Îndepărtează-te. Spirit malefic, pleacă acum de aici.

Încă unul dintre reflexele căpătate de la mama. Totuşi este ciudat cât de sigură mă simt acum. Rămân calmă şi trează mult timp după asta, ascultând respiraţia dulce a fiicei mele şi urmărind formele aleatoare ale luminii lunii printre frunze. Cred că am încercat să ghicesc iar, căutând în tiparele mişcătoare un semn, un cuvânt de alinare… Noaptea este mai uşor să crezi în astfel de lucruri, cu Omul Negru stând de pază afară şi morişca de vânt scârţâind ascuţit, *cri-criii,* din vârful turnului bisericii. Dar nu văd nimic, nu simt nimic şi, în cele din urmă adorm iar, şi-l visez pe

Reynaud stând la căpătâiul unui bătrân aflat pe un pat de spital cu o cruce într-o mână şi o cutie de chibrituri în cealaltă.

24.
Duminică, 9 martie

Armande a venit devreme în această dimineaţă pentru o bârfă şi o ciocolată. Purtând o pălărie nouă de pai galbenă, decorată cu o fundă roşie, pare mai proaspătă şi mai vioaie decât ieri. Bastonul cu care a început să meargă este o afectare; legat cu o fundă roşie, strălucitoare, arată ca un steguleţ sfidător. A comandat *chocolat viennois* şi o felie din checul meu marmorat şi s-a aşezat confortabil pe un taburet. Joséphine, care mă ajută la cofetărie câteva zile până se va hotărî ce să facă în continuare, a privit puţin speriată din bucătărie.

— Am auzit că a fost un scandal aici noaptea trecută, zice Armande în felul ei brusc. Blândeţea din ochii ei negri îi compensează bruscheţea. Am auzit că derbedeul de Muscat a fost pe aici şi a ţipat.

I-am explicat cât de liniştită am putut. Armande a ascultat cu încântare.

— Mă întreb doar de ce nu l-a părăsit de mai multă vreme, a spus ea după ce am terminat. Tatăl lui era la fel de rău. Prea liberi în exprimarea părerilor, amândoi. Şi, de obicei, cu ajutorul pumnilor. A salutat-o pe Joséphine care stătea în uşă cu o cană cu lapte într-o mână. Întotdeauna am ştiut că-ţi va veni mintea la cap până la urmă, fata mea, a continuat. Să nu laşi pe cineva să te facă să te răzgândeşti acum.

Joséphine a zâmbit.

— N-ai nicio grijă. Nu voi lăsa pe nimeni.

Am avut mai mulţi clienţi în această dimineaţă în *La Praline* decât am avut în orice duminică de când Anouk şi cu mine ne-am mutat. Obişnuiţii noştri – Guillaume, Narcisse, Arnauld şi câţiva alţii – n-au prea spus nimic, au salutat-o amabil pe Joséphine şi s-au comportat cât se poate de normal.

Guillaume a apărut la prânz, odată cu Anouk. În agitaţia ultimelor zile vorbisem cu el doar de două ori, dar când a intrat am fost izbită de brusca schimbare pe care o suferise. Îi dispăruse privirea stinsă, abătută. Acum mergea ţanţoş şi purta o eşarfă roşie, strălucitoare, în jurul gâtului, care-i dădea un aer aproape îndrăzneţ. Cu coada ochiului am zărit o pată înceţoşată la picioarele lui. Pantoufle. Anouk a fugit pe lângă Guillaume, cu rucsacul agitându-i-se aiurea, aplecându-se în spatele mesei să mă sărute.

— *Maman?* mi-a şoptit ea la ureche. Guillaume a găsit un *câine!*

M-am întors să privesc, îmbrăţişând-o încă pe Anouk. Guillaume stătea în pragul uşii, îmbujorat. La picioarele lui, o corcitură mică, maro cu alb, un pui, se clătina încântat.

— Şşt, Anouk. Nu este câinele meu. Expresia lui Guillaume era un amestec de plăcere şi stânjeneală. L-am găsit în Les Marauds. Cred că cineva a vrut să scape de el.

Anouk îi dădea bucăţele de zahăr căţelului.

— Roux l-a găsit, a ciripit ea. L-a auzit scheunând pe lângă râu. Aşa mi-a spus.

— Zău? L-ai văzut pe Roux?

Anouk a încuviinţat absentă şi a gâdilat câinele care s-a rostogolit fericit pe-o parte.

— E aşa de dulce, a zis ea. Îl păstrezi?

Guillaume a zâmbit, puţin trist.

— Nu cred, scumpo. Ştii, după Charly…

— Dar s-a *pierdut,* nu are unde să…

— Sunt sigur că există mulţi oameni care ar dori să-i ofere acestui căţeluş drăguţ un cămin bun. Guillaume s-a aplecat şi a tras uşor de urechile căţelului. Este prietenos, plin de viaţă.

Cu insistenţă:

— Cum o să-i spui?

Guillaume a dat din cap.

— Nu cred că-l voi ţine suficient de mult pentru asta, *ma mie.*

Anouk mi-a oferit una dintre mutriţele ei nostime, dar eu am clătinat capul înspre ea, ca un avertisment tăcut.

— M-am gândit că poate aţi putea să puneţi un anunţ în vitrina confiseriei, a spus Guillaume, aşezându-se la masă. Ca să vedem dacă-l caută cineva, ştiţi dumneavoastră.

I-am turnat o ceaşcă de mocha şi am pus-o în faţa lui, cu două florentine alături.

— Desigur, am zâmbit eu.

Când m-am uitat, o clipă mai târziu, câinele stătea pe genunchiul lui Guillaume, mâncând florentinele. Anouk m-a privit şi mi-a făcut cu ochiul.

Narcisse mi-a adus un coş cu andive din sera lui şi, văzând-o pe Joséphine, i-a înmânat un buchet de anemone purpurii pe care le-a scos din buzunarul hainei, mormăind că vor înveseli locul.

Joséphine s-a îmbujorat, dar a părut încântată şi a încercat să-i mulţumească. Narcisse s-a îndepărtat, stânjenit, protestând morocănos.

După cei amabili au venit cei curioşi. Se aflase în timpul slujbei că Joséphine Muscat se mutase în *La Praline* şi toată dimineaţa au curs vizitatorii. Joline Drou şi Caro Clairmont au sosit în taioarele lor de primăvară cu eşarfe din mătase şi cu o invitaţie pentru o serată de strângere a fondurilor pentru Duminica Floriilor.

Armande a chicotit încântată văzându-le.

— Măi să fie, este duminica paradei de modă! a exclamat ea.

Caro a părut supărată.

— N-ar trebui să fii aici, *maman,* a spus ea, cu reproş. Doar ştii ce-a spus doctorul, nu?

— Chiar că ştiu! a replicat Armande. Ce s-a întâmplat, nu mor suficient de repede pentru tine? De aceea mi-ai trimis craniul acela pe un băţ ca să-mi strici dimineaţa?

Obrajii pudraţi ai lui Caro s-au îmbujorat.

— Zău, *maman,* n-ar trebui să spui astfel de…

— O să am grijă ce spun atunci când o să-ţi vezi de treburile tale! s-a răstit Armande indignată, iar Caro aproape a spart gresia cu tocurile în graba în care a plecat.

Apoi a venit Denise Arnauld să vadă dacă avem nevoie de mai multă pâine.

— Aşa, să fie, a spus ea cu ochii strălucindu-i de curiozitate. Acum că ai un musafir, şi toate celelalte. Am asigurat-o că, dacă vom mai avea nevoie de pâine, vom şti unde să venim.

Apoi Charlotte Edouard, Lydie Perrin, Georges Dumoulin: una voia un cadou pentru o onomastică; alta detalii despre festivalul ciocolatei – aşa o idee originală, *madame;* altul îşi scăpase portmoneul lângă St Jerome şi se întreba dacă nu l-am văzut. Am ţinut-o pe Joséphine în spatele galantarului cu unul dintre şorţurile mele galbene ca să-şi protejeze hainele şi ea s-a descurcat surprinzător de bine. Se chinuise mult ca să arate bine astăzi. Puloverul roşu şi fusta neagră sunt curate şi au un aspect profesional, părul negru şi l-a strâns cu o panglică. Zâmbetul ei este profesional, îşi ţine capul sus şi, cu toate că ochii i se îndreaptă înspre uşă într-o aşteptare plină de anxietate, ţinuta ei nu dă de bănuit că ar fi o femeie care se teme pentru ea însăşi şi pentru reputaţia ei.

— Necuviincioasă, asta este, a şuierat Joline Drou către Caro Clairmont pe când ieşeau repede pe uşă. De-a dreptul necuviincioasă. Şi când mă gândesc ce a trebuit să suporte bietul om…

Joséphine era cu spatele întors, dar am văzut-o încordându-se. O pauză în conversaţie făcuse ca vorbele lui Joline să se audă foarte bine şi, cu toate că Guillaume s-a prefăcut că tuşeşte ca să le acopere, ştiam că le-a auzit.

A urmat o tăcere stânjenitoare.

Apoi a vorbit Armande.

— Ei bine, fato, ştii că ai făcut ceea ce trebuie dacă astea două nu sunt de acord, a spus ea scurt.

Bine ai venit în cealaltă tabără!

Joséphine a privit-o cu suspiciune, apoi, parcă asigurându-se că gluma nu era îndreptată împotriva ei, a râs. Sunetul era deschis, lipsit de grijă; surprinsă, şi-a dus mâna la gură de parcă ar fi vrut să verifice dacă ea râsese. Asta a făcut-o să râdă şi mai tare şi ceilalţi au râs împreună cu ea. Mai râdeam încă atunci când a sunat clopoţelul de la uşă şi Francis Reynaud a intrat liniştit în cofetărie.

— *Monsieur le Curé* – am văzut cum se schimbă la faţă chiar înainte să-l văd pe el, cum a redevenit ostilă şi proastă, cu mâinile întorcându-i-se în poziţia lor obişnuită pe stomac.

Reynaud a dat grav din cap.

— *Madame* Muscat. A subliniat în mod special primul cuvânt. Mi-a părut rău că nu te-am văzut la biserică azi-dimineaţa.

Joséphine a bombănit ceva nepoliticos şi de neauzit. Reynaud s-a îndreptat înspre masă, iar ea s-a întors pe jumătate de parcă era gata să fugă în bucătărie, apoi s-a răzgândit şi s-a întors cu faţa înspre el.

— Bravo, fetiţo, a spus Armande, aprobatoare. Nu-l lăsa să te impresioneze. L-a privit pe Reynaud şi a gesticulat sever cu o bucată de chec. Lasă fata în pace, Francis. Mai bine i-ai da binecuvântarea ta.

Reynaud a ignorat-o.

— Ascultă-mă, *ma fille,* a spus el solemn. Trebuie să discutăm. Ochii i s-au îndreptat cu dezgust către săculeţul-amuletă roşu de la uşă. Dar nu aici.

Joséphine a scuturat capul.

— Îmi pare rău. Trebuie să muncesc. Şi nu vreau să ascult ce aveţi să-mi spuneţi.

Gura lui Reynaud s-a strâns cu încăpăţânare.

— Niciodată n-ai avut mai multă nevoie de Biserică ca acum. O privire rapidă, rece, în direcţia mea. Ai slăbit. Le-ai permis altora să te conducă pe

cărări greşite. Sanctitatea jurământului de căsătorie…

Armande l-a întrerupt iar cu un croncănit.

— Sanctitatea jurământului de căsătorie? Pe asta de unde ai scos-o? Aş fi crezut că tu, dintre toţi oamenii…

— Vă rog, *madame* Voizin. În sfârşit o urmă de sentiment în vocea lui seacă. Aş aprecia foarte mult dacă…

— Vorbeşte aşa cum ai fost învăţat din naştere, s-a răstit Armande. Mama aia a ta nu te-a învăţat niciodată să vorbeşti cu prune în gură, nu? A chicotit. Să pretinzi că eşti mai bun decât ceilalţi, hm? Ai uitat totul despre noi la şcoala aia grozavă?

Reynaud s-a încordat. Puteam simţi tensiunea radiind dinspre el. Pierduse mult din greutate în ultimele săptămâni, pielea îi era întinsă ca o membrană peste găurile săpate în tâmple, articulaţiile maxilarului clar vizibile sub carnea slabă. O şuviţă de păr lins peste frunte îi dă un aer viclean; restul este sută la sută eficienţă.

— Joséphine. Vocea lui era blândă, atrăgătoare, excluzându-ne pe restul de parcă ar fi fost singuri. Ştiu că vrei să te ajut. Am vorbit cu Paul-Marie. Mi-a spus că ai fost foarte stresată. Spune…

Joséphine a dat din cap.

— *Mon père.* Expresia pustie îi părăsise faţa şi acum era liniştită. Ştiu că aveţi intenţii bune. Dar nu mă voi răzgândi.

— Dar sanctitatea căsătoriei… părea agitat acum, aplecându-se peste masă cu faţa schimonosită de dezamăgire. Mâinile i se încleştaseră pe marginea mesei ca pentru a se susţine. O altă privire furişă către săculeţul de la uşă. Ştiu că ai fost tulburată. Ai fost influenţată de alţii. Cu subînţeles: Dacă am putea vorbi între *patru ochi…*

— Nu. Vocea ei era hotărâtă. Rămân aici la Vianne.

— Cât timp? În vocea lui se simţea dezaprobarea şi încerca să pară neîncrezător. *Madame* Rocher poate să fie prietena ta, Joséphine, dar este o femeie de afaceri, are un magazin de condus, un copil de care trebuie să aibă grijă. Cât timp crezi că va tolera o străină în casa ei? Această încercare a avut mai mult succes. Am observat că Joséphine ezita, privirea nesigură revenindu-i în ochi. O zărisem de prea multe ori pe faţa mamei mele ca să mă înşel; o privire de neîncredere, de frică.

Nu avem nevoie de nimeni, doar una de alta. O şoaptă fierbinte în întunericul fierbinte al unei anonime camere de hotel. *De ce naiba am avea nevoie şi de altcineva?* Cuvinte curajoase şi, dacă erau însoţite de lacrimi, acestea erau ascunse de întuneric. Dar o simţeam tremurând, aproape imperceptibil, pe când mă îmbrăţişa pe sub cuvertură, ca o femeie care avea un acces de febră. Poate de aceea fugea de ei, de acei bărbaţi amabili, de acele femei blânde, care voiau să se împrietenească, s-o iubească, s-o înţeleagă. Eram bolnave, bolnave de lipsă de încredere, de mândria pe care o duceam cu noi, ultimul refugiu al celor nedoriţi.

— I-am oferit lui Joséphine o slujbă aici, la mine. Vocea mea era blândă şi sigură. Voi avea nevoie de mult ajutor dacă vreau să reuşesc să pregătesc festivalul ciocolatei pentru Paşte.

Privirea lui, pe care şi-o ridicase în sfârşit, era încărcată de ură.

— O învăţ lucruri de bază în prepararea ciocolatei, am continuat eu. Poate să stea în locul meu în magazin în timp ce eu sunt în spate. Joséphine mă privea cu o expresie de uimire vagă. I-am făcut cu ochiul.

— Îmi va face un serviciu şi sunt sigură că banii îi vor prinde bine şi ei, am spus eu, domol. În ceea ce priveşte locuitul – mă adresam direct ei, fixând-

o cu privirea – Joséphine, eşti bine-venită să stai aici oricât vei dori. Este o plăcere să ne fii oaspete.

Armande a chicotit.

— Aşa că vezi, *mon père,* a spus ea ironică. Nu mai e nevoie să pierzi timpul. Totul merge foarte bine fără matale. A sorbit din ciocolată cu un aer de maliţiozitate. O băutură din asta ţi-ar face foarte bine, a sugerat ea. Pari mahmur, Francis. Te-ai împiedicat iar de vinul de comuniune, hm?

El i-a oferit un zâmbet care semăna cu un pumn.

— Foarte amuzant, *madame.* Este bine că nu v-aţi pierdut simţul umorului.

Apoi s-a întors brusc şi, cu o aplecare a capului şi un scurt: *„Messieurs-Dames”* către clienţi a dispărut, ca un nazist politicos dintr-un film de război de mâna a şaptea.

25.
Luni, 10 martie

Râsetele lor m-au urmărit până afară din magazin şi în stradă ca un stol de păsări. Aroma ciocolatei, ca cea a mâniei mele, mă ameţea, şi eram aproape euforic din cauza furiei. Aveam dreptate, *mon père.* Acest lucru justifică pe deplin acţiunile noastre. Lovind în cele trei zone apropiate nouă – comunitatea, ceremoniile religioase şi acum într-una dintre cele mai sfinte taine ale Bisericii – s-a dat în sfârşit de gol. Influenţa ei se insinuează şi creşte rapid, încolţind deja într-o duzină, două duzini de minţi. Am văzut prima narcisă a primăverii în cimitir, ascunsă după o piatră de mormânt. A crescut deja mult mai departe decât pot eu ajunge, groasă cât un deget, căutând întunericul de sub piatră. Într-o săptămână, planta va fi ca înainte, sau chiar mai puternică.

L-am văzut pe Muscat la împărtăşanie azi-dimineaţă, cu toate că nu a fost prezent la confesiune. Pare slăbit şi mânios, nelalocul lui în hainele lui de duminică. Se simte foarte rău din cauza fugii soţiei sale.

Când am plecat din *chocolaterie,* mă aştepta, fumând, rezemat de mica arcadă de lângă intrarea principală.

— Ei bine, *père?*

— Am vorbit cu soţia ta.

— Când vine acasă?

Am dat din cap.

— Nu aş vrea să-ţi dau speranţe false, i-am spus eu blând.

— Este o vacă încăpăţânată, a spus el, aruncând ţigara şi strivind-o sub picior. Scuzaţi-mi limbajul, *mon père,* dar asta este. Şi când mă gândesc la toate lucrurile la care am renunţat pentru căţeaua asta nebună – *banii* care m-a costat…

— Şi ea a avut multe de suportat, i-am spus eu cu subînţeles, gândindu-mă la multele noastre discuţii din confesional.

Muscat a dat din umeri.

— Oh, nu sunt un înger, a spus el. Îmi cunosc slăbiciunile. Dar spuneţi-mi, *père* – şi-a întins braţele rugător – nu aveam şi eu motivele mele? Să mă trezesc văzându-i faţa tâmpită în fiecare dimineaţă? S-o prind iar şi iar cu buzunarele pline de marfă furată de la piaţă, rujuri, şi sticle de parfum, şi bijuterii? Ştiind că toată lumea mă priveşte în biserică şi râde de mine? *He?* M-a privit triumfător.

— *He, père?* Nu am avut şi eu crucea mea de purtat?

Am mai auzit toate acestea şi mai înainte. Urâţenia ei, prostia ei, hoţiile, lenea ei. Nu trebuie să am o părere despre astfel de lucruri. Rolul meu este să ofer sfaturi şi pace sufletească. Totuşi el mă dezgustă cu scuzele lui şi convingerea că, dacă n-ar fi fost ea, ar fi realizat lucruri măreţe, vitejeşti.

— Nu ne aflăm aici ca să stabilim a cui este vina, l-am mustrat eu. Ar trebui să încercăm să găsim o modalitate de a-ţi salva căsătoria.

S-a liniştit imediat.

— Îmi pare rău, *père.* Eu – eu nu ar fi trebuit să spun toate astea. Acum încerca sinceritatea, arătându-şi dinţii de culoarea fildeşului vechi. Să nu credeţi că nu ţin la ea, *père.* Adică, vreau s-o iau înapoi, nu?

Oh, da. Ca să-i gătească. Să-i calce hainele. Să aibă grijă de cafenea. Şi să le dovedească prietenilor lui că nimeni nu-şi bate joc de Paul-Marie Muscat, nimeni. Dispreţuiesc această ipocrizie. Trebuie s-o aducă înapoi, într-adevăr. Cu asta sunt de acord. Dar nu pentru aceste motive.

— Dacă o vrei înapoi, Muscat, îi spun sever, să ştii că te-ai comportat remarcabil de stupid până acum.

S-a supărat.

— Nu cred că este necesar…

— Nu fii prost.

Doamne, *père,* cum de-aţi avut atâta răbdare cu oamenii aceştia?

— Ameninţări, blasfemii, ruşinoasa beţie de ieri noaptea? Cum de ai crezut că toate *acestea* te vor ajuta?

Îmbufnat:

— Nu puteam s-o las să scape cu ce a făcut, *père.* Toată lumea spune că nevastă-mea m-a părăsit. Şi căţeaua aia de Rocher care se amestecă în toate… Ochii lui meschini se îngustează în spatele ochelarilor. Ce bine ar fi dacă magazinul ăla al ei modern ar păţi ceva, a spus el, calm. Am scăpa de-a binelea de căţea.

L-am privit cu atenţie.

— Oh?

Era aşa de aproape de ceea ce mă gândisem eu însumi, *mon père.* Dumnezeu să mă ajute, când am văzut barca aceea arzând… Este o încântare primitivă, nedemnă de chemarea mea, un sentiment păgân pe care n-ar trebui de fapt să-l încerc. M-am luptat cu mine însumi, *père,* în orele mici ale dimineţilor. L-am învins în sinea mea, dar, la fel ca narcisele, creşte iar, trimiţându-şi rădăcinuţele insidioase peste tot. Poate din această cauză – pentru că *am înţeles* – vocea mea a fost mai aspră decât aş fi vrut când i-am răspuns.

— Şi la ce anume te-ai gândit, Muscat?

A mormăit ceva abia audibil.

— Un foc, poate? Un foc convenabil? Puteam simţi presiunea mâniei crescându-mi în suflet. Gustul ei, care este atât metalic, cât şi de un dulce rânced, mi-a umplut gura.

— Ca focul care ne-a scăpat de ţigani?

El a rânjit.

— Poate. Casele astea vechi prezintă un mare risc de foc.

— Ascultă-mă. Mi-am dat seama brusc că el ar fi putut să considere din greşeală tăcerea mea din

acea noapte drept complicitate.

— Dacă m-aş fi gândit – chiar dacă aş fi bănuit – în afara confesionalului că ai fost implicat într-un astfel de lucru – dacă se întâmplă ceva cu magazinul… Îl apucasem de umeri acum, înfigându-mi degetele în carnea lui.

Muscat a părut necăjit.

— Dar, *père*, chiar dumneavoastră aţi spus că…

— *Nu am spus nimic!* Mi-am auzit vocea ricoşând plat peste scuar – *tat-tat-tat* – şi m-am grăbit să vorbesc mai încet. Niciodată n-am spus ca tu… Mi-am dres vocea, care devenise brusc răguşită din cauza furiei. Nu trăim în Evul Mediu, Muscat, i-am spus aspru. Noi nu – *interpretăm* – legile acestei ţări, am adăugat în grabă, privindu-l în ochi. Cornéele ochilor lui erau acum la fel de galbene ca şi dinţii. Ne-am înţeles?

Cu ranchiună:

— Da, *mon père.*

— Pentru că, dacă se întâmplă ceva, Muscat, *orice,* o fereastră spartă, un mic foc, orice… Îl depăşesc în înălţime cu un cap. Sunt mai tânăr, mai în formă decât el. El reacţionează instinctiv la ameninţarea fizică. Îi dau un mic ghiont care-l aruncă cu spatele în zidul de piatră. De abia îmi mai pot ţine mânia în frâu. Că el ar îndrăzni – că ar *îndrăzni!* —să-mi ia rolul, *père.* El, acest prost mizerabil şi plin de ifose. Că ar putea să mă pună într-o astfel de situaţie; să fiu obligat *să protejez* oficial femeia care este inamica mea. Mă stăpânesc cu un efort.

— Ţine-te departe de confiserie, Muscat. Dacă va fi ceva de făcut, eu o voi face. Ai înţeles?

Umil acum, cu mânia evaporându-se:

— Da, *père.*

— Lasă totul în seama mea.

Mai sunt trei săptămâni până la marele ei festival. Atât mi-a mai rămas. Trei săptămâni în care să găsesc o modalitate de a-i restrânge

influenţa. Am predicat împotriva ei în biserică fără niciun alt efect decât că m-am făcut de râs. Ciocolata, mi s-a spus, nu este o problemă morală. Chiar şi familia Clairmont consideră convingerile mele puţin în neregulă, ea mieunând cu o îngrijorare afectată că par extenuat, el rânjind de-a dreptul. Vianne Rocher nici nu se sinchiseşte. În loc să încerce să se încadreze în mediul nostru, îşi afişează statutul ei de străină, salutându-mă impertinent peste scuar, încurajând comicăriile lui Armande şi ale altora ca ea, înconjurată veşnic de copii a căror sălbăticie din ce în ce mai mare este atrasă de sălbăticia ei. Chiar şi în mijlocul mulţimii poate fi recunoscută imediat. Acolo unde ceilalţi merg pe stradă, ea aleargă. Părul ei, hainele ei; tot timpul ciufulită de vânt, în culori ţipătoare, oranj şi galben şi cu buline, şi cu modele florale. În sălbăticie, un peruş aflat în mijlocul vrăbiilor, este repede rupt în bucăţi din cauza penajului sclipitor. Aici, ea este acceptată cu afecţiune, chiar cu amuzament. Ceea ce în altă parte i-ar face pe oameni să ridice sprâncenele, aici este tolerat pentru că este vorba de Vianne. Nici măcar Clairmont nu este imun la farmecul ei şi antipatia soţiei lui nu are nicio legătură cu superioritatea morală, ci cu invidia care îi este caracteristică lui Caro. Cel puţin, Vianne Rocher nu este ipocrită, folosindu-se de vorbele Domnului ca să-şi ridice statutul social. Totuşi gândul – sugestia unei oarecare simpatii, chiar a dragostei, pe care un bărbat în poziţia mea nu şi-o poate permite – este un alt pericol. Eu nu pot avea simpatii. Mânia şi dragostea sunt la fel de nepotrivite. Eu trebuie să fiu imparţial, de dragul comunităţii şi al Bisericii, într-acolo se îndreaptă lealitatea mea.

26.
Miercuri, 12 martie

N-am mai vorbit cu Muscat de câteva zile. Joséphine, care o vreme nu voise să iasă din *La Praline,* poate fi convinsă acum să coboare strada până la brutărie, sau să traverseze scuarul la florărie, fără s-o însoţesc şi eu. Cum refuză să se întoarcă în Café de la République, i-am împrumutat câteva dintre hainele mele. Astăzi poartă un pulover albastru şi un sarong înflorat şi arată proaspătă şi drăguţă. În doar câteva zile s-a schimbat; privirea ostilă i-a dispărut, la fel ca manierismele defensive. Pare mai înaltă, mai subţire, abandonându-şi veşnica poziţie cocoşată şi multele straturi de haine care-i dădeau un aspect aşa de îngălat. Are grijă de cofetărie cât timp eu muncesc în bucătărie şi am învăţat-o deja cum să amestece tipurile de ciocolată şi să facă pralinele mai simple. Are mâini iuţi şi îndemânatice. Îi amintesc în râs de viteza ei de pistolar din acea primă zi şi ea se înroşeşte.

— N-aş lua nimic de la tine! Indignarea ei este mişcătoare, sinceră. Vianne, doar nu crezi că aş…

— Sigur că nu.

— Ştii că aş…

— Sigur că da.

Ea şi Armande, care de abia se cunoşteau pe vremuri, au devenit bune prietene. Bătrâna doamnă vine acum în fiecare zi, uneori ca să vorbească, alteori pentru un *cornet* cu trufele ei preferate din caise. Adesea vine împreună cu Guillaume, care a devenit un client regulat. Astăzi a fost şi Luc şi cei trei au stat împreună în colţ cu un ibric cu ciocolată şi câteva *éclairs.* Auzeam ocazionale râsete şi exclamaţii scoase de micul grup.

Chiar înainte de închidere a venit şi Roux, părând precaut şi neîncrezător. Era prima oară când îl vedeam din apropiere de la incendiu şi am fost

izbită de schimbările pe care le suferise. Pare mai slab, părul îi este dat pe spate, dezvăluind o faţă rece, îmbufnată. Pe o mână are un bandaj murdar. Pe o parte a feţei încă se mai văd urme aprinse care seamănă cu o insolaţie.

A părut surprins văzând-o pe Joséphine.

— Îmi pare rău, credeam că Vianne era… S-a întors brusc, parcă dorind să plece.

— Nu. Te rog. Este în spate. Atitudinea ei a devenit mai relaxată de când a început să lucreze în cofetărie, dar acum părea stângace, intimidată poate de aspectul lui.

Roux a ezitat.

— Eşti de la cafenea, a spus el în cele din urmă. Eşti…

— Joséphine Bonnet, l-a întrerupt ea. Acum stau aici.

— Oh.

Am ieşit din bucătărie şi l-am văzut privind-o atent cu ochii lui de culoare deschisă. Dar el n-a mai continuat discuţia şi Joséphine s-a retras mulţumită în bucătărie.

— Mă bucur să te văd din nou, Roux, i-am spus eu, sinceră. Voiam să-ţi cer un serviciu.

— Da?

El poate face ca o singură silabă să sune plină de înţeles. Acum se simţea neîncrederea politicoasă, suspiciunea. Arăta ca o pisică nervoasă gata să zgârie.

— Trebuie făcute unele lucruri prin casă şi mă întrebam dacă n-ai putea… Este dificil să formulezi această cerere corect. Ştiam că el nu ar accepta ceea ce i s-ar părea a fi pomană.

— Nu are nicio legătură cu prietena noastră Armande, nu? Tonul lui era calm, dar dur. S-a întors înspre locul în care stăteau Armande şi ceilalţi. Să fac iar bine pe furiş, asta e? a întrebat el ironic.

Întorcându-se iar înspre mine, cu figura atentă şi lipsită de expresie.

— Nu am venit să cer de lucru. Voiam să te întreb dacă ai văzut pe cineva dând târcoale bărcii mele în acea noapte.

Am dat din cap.

— Îmi pare rău, Roux. N-am văzut pe nimeni.

— Bine. S-a întors să plece. Mulţam.

— Stai, aşteaptă, l-am strigat. Nu poţi cel puţin să rămâi să bei ceva?

— Altă dată. Vocea lui era răstită, aproape grosolană. Îi puteam simţi mânia căutând ceva să lovească.

— Noi mai suntem încă prietenii tăi, i-am spus pe când ajunsese la uşă. Armande, şi Luc, şi eu. Nu fi aşa de defensiv. Încercăm să te ajutăm.

Roux s-a întors brusc. Figura lui era palidă. Ochii îi erau ca nişte semilune.

— Vă rog să înţelegeţi asta, toţi. Vorbea cu o voce înceată, plină de ură, cu un accent atât de puternic încât de abia înţelegeam ce spune. Nu am nevoie de ajutor. Nu ar fi trebuit să mă amestec cu voi de la început. Am rămas aici atât de mult doar pentru că speram că voi afla cine mi-a incendiat barca.

Apoi a plecat, împiedicându-se stângaci de pragul uşii într-un sunet vesel de clopoţei.

După ce a dispărut ne-am privit unii pe alţii.

— Bărbaţii roşcaţi, a spus Armande cu subînţeles, încăpăţânaţi ca nişte catâri.

Joséphine părea tulburată.

— Ce om oribil, a spus ea până la urmă. Doar nu *tu* i-ai dat foc la barcă. Ce drept are să se ia de tine?

Am dat din umeri.

— Se simte lipsit de apărare şi mânios şi nu ştie pe cine să dea vina, i-am spus eu cu blândeţe. Este o reacţie naturală. Şi crede că-i oferim ajutor pentru că ne este milă de el.

— Urăsc scenele, a declarat Joséphine şi mi-am dat seama că se referea la soţul ei. Mă bucur că s-a dus. Credeţi că va pleca din Lansquenet acum?

Am negat.
— Nu cred, i-am spus. La urma urmei, unde să meargă?

27.
Joi, 13 martie

Ieri după-amiază m-am dus în Les Marauds să vorbesc cu Roux, fără mai mult succes decât ultima oară. Casa ruinată era încuiată din interior şi obloanele erau trase. Mi-l pot imagina prins în întuneric, împreună cu mânia sa, ca un animal speriat. L-am strigat şi ştiu că m-a auzit, dar nu mi-a răspuns. M-am gândit să-i las un mesaj la uşă, dar m-am răzgândit. Dacă vrea să vină, trebuie s-o facă în condiţiile impuse de el. Anouk era cu mine, cu o barcă din hârtie pe care i-o făcusem din coperta unei reviste. Pe când stăteam în faţa uşii lui Roux, a coborât pe mal ca s-o lanseze, împiedicând-o să se îndepărteze prea mult cu o ramură flexibilă. Când am văzut că Roux nu-şi face apariţia, m-am întors la confiserie, unde Joséphine începuse să prepare deja glazura pentru săptămâna în curs şi am lăsat-o pe Anouk la joacă.

— Fii atentă la crocodili, i-am spus eu, serioasă.

Anouk a zâmbit de sub bereta ei galbenă. Cu o trompetă de jucărie într-o mână şi băţul în cealaltă, a]nceput să sune o alarmă tare şi neritmată, ţopăind de pe un picior pe celălalt, într-o agitaţie crescândă.

— Crocodili! Crocodilii atacă! A chiţăit ea. Manevraţi tunurile!

— Fii atentă, am avertizat-o. Să nu cazi în apă.

Anouk mi-a aruncat un sărut extravagant şi s-a întors la joaca ei. Când am ajuns în vârful dealului, ea tocmai bombarda crocodilii cu bucăţele de turbă şi puteam încă auzi sunetul ascuţit al trompetei – *ţiu-pum-ţiu!* – amestecat cu efecte sonore – *prşş! bum!* – pe când bătălia continua.

Este uimitor că încă mă mai poate surprinde această tandreţe bruscă. Dacă privesc atent în lumina soarelui, aproape pot vedea crocodilii, lungile forme maronii care dau din fălci în apă,

luminile tunurilor. Pe când ea se plimbă printre case, roşul şi galbenul hainei şi beretei ei aruncă scântei luminoase din umbră şi aproape reuşesc să văd menajeria pe jumătate vizibilă care o înconjoară. Pe când o urmăresc, ea se întoarce şi îmi face semn cu mâna, ţipă: *Te iubesc!* şi se întoarce la afacerea mai serioasă a jocului.

Azi după-masă am închis magazinul, iar Joséphine şi cu mine am muncit din greu să facem destule praline şi trufe ca să ne ajungă pentru tot restul săptămânii. Am început deja să prepar ciocolatele pentru Paşte, iar Joséphine a devenit foarte îndemânatică la ornarea figurinelor de animale şi ambalarea lor în cutii legate cu panglici multicolore. Pivniţa este locul ideal în care să le stocăm: rece, deşi nu atât de rece încât ciocolata să capete luciul albicios care este de obicei produs de refrigerare; întunecată şi uscată, astfel încât putem pune întregul nostru stoc acolo, ambalat în cutii de carton, şi încă să mai avem loc pentru proviziile necesare gospodăriei. Podeaua este făcută din pietre vechi, lustruite cafeniu ca lemnul de stejar, rece şi netedă sub tălpi. Un singur bec deasupra. Uşa pivniţei este din lemn de pin, cu o uşiţă tăiată la bază pentru o pisică de mult dispărută. Chiar şi lui Anouk îi place pivniţa care miroase a piatră şi a vin vechi şi a desenat figuri din cretă colorată pe jos şi pe zidurile văruite; animale, şi palate, şi păsări, şi stele. În magazin, Armande şi Luc au rămas o vreme să discute apoi au plecat împreună. Se întâlnesc mai des acum, deşi nu întotdeauna aici; Luc mi-a spus că a fost acasă la ea de două ori săptămâna trecută şi a muncit de fiecare dată câte o oră în grădină.

— Are n-nevoie de ceva m-muncă la s-straturile de f-flori, acum că s-a t-terminat m-munca la c-casă, îmi spune el. Ea nu mai poate să sape aşa cum o făcea, dar spune că ar vrea nişte f-flori anul acesta în loc de b-buruieni.

Ieri a adus o tăviţă cu plante de la sera lui Narcisse şi le-a plantat în pământul proaspăt săpat la marginea zidului casei.

— Am adus l-levănţică şi ghiocei şi lalele şi n-narcise, mi-a explicat el. Îi plac cel mai mult florile strălucitoare, parfumate. Nu mai vede aşa de bine, aşa că i-am adus liliac şi hortensii şi iederă şi alte plante pe care le poate observa. Zâmbeşte timid. Vreau să le aranjez înainte de ziua ei de naştere, mi-a spus.

L-am întrebat când era ziua de naştere a lui Armande.

— Pe douăzeci şi opt martie, mi-a spus. Va împlini optzeci şi unu de ani. M-am g-gândit deja la un c-cadou.

— Da?

A încuviinţat.

— M-am g-gândit să-i c-cumpăr c-chiloţi de m-mătase. Tonul lui era puţin defensiv. Îi place lenjeria.

Suprimându-mi un zâmbet, i-am spus că mi se pare o idee foarte bună.

— Mă voi duce la Agen, a spus el serios. Şi v-va trebui să-l ascund de m-mama, altfel o v-vor apuca d-dracii. A rânjit subit. Poate am p-putea da o p-petrecere pentru ea. Ştiţi dumneavoastră, să-i urăm bun-venit în noua d-decadă.

— Putem s-o întrebăm ce părere are, i-am sugerat.

* * *

La ora patru Anouk a venit acasă obosită şi veselă şi plină de noroi până la gât, iar Joséphine i-a făcut un ceai cu lămâie în timp ce eu îi pregăteam baia. Strângându-i rufele murdare, am aruncat-o pe Anouk în apa fierbinte cu parfum de miere, apoi ne-am aşezat să mâncăm *pains au chocolat* şi *brioches* cu gem de afine şi caise dolofane şi dulci

de la sera lui Narcisse. Joséphine părea preocupată, răsucindu-şi caisa, iar şi iar, în palmă.

— Mă tot gândesc la omul acela, a zis ea până la urmă. Ştii tu, cel care a fost aici dimineaţa.

— Roux.

A încuviinţat.

— Barca lui a luat foc… A spus ea cu precauţie. Nu crezi că a fost un accident, nu-i aşa?

— El nu crede. A spus că a simţit miros de petrol.

— Ce crezi că ar face dacă ar afla – cu un efort – cine a făcut-o?

Am dat din umeri.

— Chiar că nu ştiu. Dar, Joséphine, ai cumva idee cine a fost?

Repede:

— Nu. Dar dacă cineva ar şti – şi nu ar spune… A lăsat fraza să eşueze lamentabil. Ar – vreau să zic – ce ar…

Am privit-o. A refuzat să-mi întâlnească privirea, rostogolind absentă caisa, iar şi iar, în palmă. Am prins un subit miros de fum în gândurile ei.

— Ştii cine a fost, nu-i aşa?

— Nu.

— Ascultă, Joséphine, dacă ştii ceva…

— Nu ştiu nimic. Vocea ei era neutră. Aş vrea să ştiu.

— Nu-i nimic. Nimeni nu dă vina pe tine. Vocea mea era blândă, invitând la confidenţe.

— Nu ştiu nimic! a ţipat ea. Chiar că nu ştiu. Şi oricum el pleacă, aşa a spus, el nu este de pe aici şi n-ar fi trebuit să vină aici şi… A întrerupt fraza cu un clinchet audibil al dinţilor.

— L-am văzut în dimineaţa asta, a spus Anouk, cu gura plină de *brioche.* I-am văzut casa.

M-am întors oarecum curioasă înspre ea.

— Ţi-a vorbit?

A încuviinţat, mândră.

— Sigur că mi-a vorbit. A spus că-mi va face el o barcă data viitoare, una adevărată din lemn care nu se va scufunda. Adică dacă ticăloşii n-o vor incendia şi pe aia. Reuşeşte să-i imite accentul foarte bine. În gura ei, fantomele vorbelor lui mârâie şi atacă. M-am întors ca să-mi ascund un zâmbet.

— Casa lui e grozavă, a continuat Anouk. În mijlocul covorului a făcut un foc. A spus că pot veni pe acolo de câte ori vreau. Oh. Şi-a dus o mână vinovată la gură. A spus că atât timp cât nu-ţi spun ţie. A oftat teatral. Şi am făcut-o, *maman.* Nu-i aşa? Am îmbrăţişat-o, râzând.

— Ai făcut-o.

O puteam vedea pe Joséphine care părea agitată.

— Nu cred că ar trebui să intri în casa aceea, i-a spus, speriată. Nu-l cunoşti cu adevărat pe omul acela, Anouk. Ar putea să fie violent.

— Cred că este un om bun. I-am făcut cu ochiul lui Anouk. Atâta vreme cât *ea îmi spune.* Anouk mi-a făcut şi ea cu ochiul.

Astăzi a fost o înmormântare – una dintre bătrânele de la Les Mimosas din aval – şi treaba a mers încet, din teamă şi respect. Decedata era o femeie de nouăzeci şi patru de ani, spune Clothilde la florărie, o rudă a mamei decedate a lui Narcisse. L-am văzut pe Narcisse, singura concesie acordată ocaziei fiind o cravată neagră la vechea lui haină din tweed, iar Reynaud stătea ţeapăn în pragul uşii, în alb şi negru, cu o cruce de argint într-o mână şi cu cealaltă întinsă binevoitor ca să-i întâmpine pe cei în doliu. Erau puţini. Poate o duzină de femei bătrâne pe care nu le-am recunoscut, una dintre ele aflată într-un scaun pe rotile împins de o asistentă blondă, unele rotunjoare şi vioaie ca Armande, altele având slăbiciunea translucentă a celor foarte bătrâni, toate în negru, ciorapi negri şi bonete şi eşarfe, unele cu mănuşi, altele cu mâinile lor palide şi strâmbe de reumatism strânse pe pieptul lor plat

ca fecioarele lui Grunewald[26]. Le-am văzut mai ales capetele pe când se îndreptau spre St Jerome într-un grup strâns şi cloncănitor; printre capetele aplecate, ocazionala privire scurtă a unei feţe de culoarea cenuşii, ochi negri şi strălucitori clipind suspicios înspre mine din siguranţa acelei enclave în timp ce asistenta, competentă şi de o veselie profesională, le împingea din spate. Nu păreau să fie mâhnite. Cea aflată în cărucior ţinea o cărticică mică, neagră, de rugăciuni, într-o mână şi cânta cu o voce înaltă şi tremurătoare pe când au intrat în biserică. Celelalte au rămas tăcute în cea mai mare parte a timpului, înclinându-şi capetele înspre Reynaud când au păşit în întuneric, una dându-i o hârtie cu un chenar negru pentru a fi citită în timpul slujbei. Singurul dric din oraş a venit târziu. În interior se afia un coşciug drapat în negru şi cu o singură tulpină de floare. Un clopot a sunat dogit. Pe când aşteptam în magazinul gol am auzit orga cântând câteva note oarecare, plângăreţe, nepăsătoare, ca nişte pietricele aruncate într-o fântână.

Joséphine, care era în bucătărie scoţând o tavă de merenguri de ciocolată, a intrat în linişte şi s-a cutremurat.

— Este sinistru, a spus ea.

Îmi amintesc crematoriul municipal, muzica de orgă – o toccată de Bach – coşciugul ieftin, lucitor, mirosul de vopsea şi de flori. Oficiantul a pronunţat greşit numele mamei mele – *Jean Roacher.* S-a sfârşit în zece minute.

Moartea ar trebui să fie o sărbătoare, îmi spunea ea. *Ca o zi de naştere. Aş vrea să dispar ca o rachetă când îmi va sosi timpul şi să cad într-o ploaie de stele şi să-i aud pe toţi exclamând: Ahhh!*

Am împrăştiat cenuşa ei deasupra portului în noaptea de Patru Iulie. Erau artificii şi vată de zahăr şi tiribombe care cădeau pe ponton şi mirosul iute al corditei în aer şi miros de cârnaţi şi ceapă prăjită şi o urmă de miros de gunoi dinspre apă.

Era America aşa cum o visase mama, un gigantic parc de distracţii, cu sclipiri reci de neon, muzică, tot bâlciul sclipitor, sentimental şi lipsit de gust pe care-l îndrăgise ea. Am aşteptat partea cea mai spectaculoasă a serbării, când cerul a devenit o tremurătoare erupţie de lumină şi culoare şi le-am lăsat aşa să plutească uşor în curent, devenind albastre-alb-roşii în cădere. Ar fi trebuit să spun ceva, dar nu părea să mai fi rămas ceva de spus.

— Sinistru, a repetat Joséphine. Urăsc funeraliile. Nu mă duc niciodată la ele. N-am răspuns, ci am urmărit în continuare piaţa tăcută şi am ascultat orga. Cel puţin nu era aceeaşi toccată. Ajutoarele de la pompe funebre duceau sicriul în biserică. Părea foarte uşor, iar paşii lor erau agili şi nu prea sunau plini de reverenţă pe pietrele caldarâmului.

— Aş vrea să nu fim aşa de aproape de biserică, a spus Joséphine neliniştită. Nici nu mă pot gândi cu toate astea chiar alături.

— În China, oamenii se îmbracă în alb la funeralii, i-am spus. Oferă daruri învelite în pacheţele de un roşu strălucitor, pentru noroc. Aprind artificii. Vorbesc şi râd şi dansează şi plâng. La sfârşit, toată lumea sare peste cenuşa rugului, unul câte unul, ca să binecuvânteze fumul care se ridică.

M-a privit curioasă.

— Ai fost şi acolo?

Am dat din cap.

— Nu. Dar cunoşteam mulţi chinezi în New York. Pentru ei moartea era o celebrare a întregii vieţi a persoanei răposate.

Joséphine nu părea convinsă.

— Nu înţeleg cum cineva ar putea *să celebreze* moartea, a spus ea în cele din urmă.

— Voi nu, i-am răspuns. *Voi* celebraţi *viaţa.* Întreaga viaţă. Chiar şi sfârşitul ei. Am luat vasul cu ciocolată de pe aragaz şi am turnat în două pahare.

După o vreme m-am dus în bucătărie să iau două merenguri care erau încă moi şi calde în interiorul glazurii lor din ciocolată şi le-am servit cu *crème Chantilly* şi alune pisate.

— Nu pare corect să faci aşa ceva acum, a spus Joséphine, dar am observat că le-a mâncat, totuşi.

Era aproape de prânz când au plecat bătrânele, ameţite şi clipind în lumina strălucitoare a soarelui. Ciocolata şi merengurile se terminaseră, întunericul ţinut încă scurtă vreme la distanţă. L-am văzut iar pe Reynaud în pragul uşii, apoi bătrânele s-au urcat în minibusul lor – pe care scria Les Mimosas cu galben strălucitor – iar scuarul a revenit la normal. Narcisse a intrat după ce condusese bătrânele, transpirând rău din cauza gulerului strâns. Când i-am prezentat condoleanţele mele, a dat din umeri.

— Nu am cunoscut-o cu adevărat niciodată, a spus el, indiferent. Străbunica soţiei mele. A plecat în Le Mortoir[27] acum douăzeci de ani. Era senilă.

Le Mortoir. Am văzut-o pe Joséphine făcând o grimasă când a auzit numele. În spatele parfumului dulce de mimoză, chiar asta era cu adevărat. Un loc în care să mori. Narcisse urmase doar convenţiile. Femeia murise de fapt cu mult timp în urmă.

Am turnat ciocolată neagră şi dulce-amară.

— Vreţi şi o prăjitură? – l-am întrebat.

S-a gândit o clipă.

— Mai bine nu când sunt în doliu, a declarat el, nehotărât. Din care este?

— *Bavaroise,* cu glazură din caramel.

— Poate o bucăţică.

Joséphine se uita pe geam în scuarul pustiu.

— Iar se învârte bărbatul acela pe aici, a observat ea. Cel din Les Marauds. Intră în biserică.

M-am uitat prin uşa deschisă. Roux stătea chiar lângă uşa de la St Jerome. Părea agitat, deplasându-se nerăbdător de pe un picior pe altul,

cu braţele strânse în jurul corpului de parcă i-ar fi fost frig.

Ceva nu era în regulă. Am simţit-o cu o siguranţă bruscă, plină de panică. Pe când mă uitam, Roux s-a întors înspre *La Praline.* A venit aproape în fugă lângă uşă şi a rămas acolo, cu capul aplecat, rigid din cauza vinovăţiei şi a supărării.

— Este vorba de Armande, a spus el. Cred că am omorât-o.

O clipă l-am privit fix amândouă. El a făcut un gest stângaci cu mâinile, parcă ar fi vrut să îndepărteze gândurile negre.

— Mă duceam să aduc preotul. Ea nu are telefon şi m-am gândit că poate el… S-a întrerupt. Amărăciunea îi făcuse vorbirea şi mai greoaie astfel încât cuvintele lui păreau exotice şi de neînţeles, un limbaj format din sunete guturale stranii şi ţipete care semănau a arabă, spaniolă, sau *verlan,* sau un amestec straniu al celor trei.

— Mi-am dat seama că ea – mi-a spus să mă duc la frigider şi – erau doctorii acolo… S-a întrerupt iar, din ce în ce mai agitat. Nu am atins-o. N-am atins-o niciodată. Eu *nu*... A scuipat vorbele cu un efort, ca pe nişte dinţi rupţi. Vor spune că am atacat-o. Că voiam să-i iau banii. Nu este adevărat. I-am dat doar nişte coniac şi ea a…

S-a oprit. Îmi dădeam seama că se lupta să-şi recapete controlul.

— Nu-i nimic, i-am spus eu, calmă. Poţi să-mi povesteşti pe drum. Joséphine va rămâne în cofetărie. Narcisse poate telefona la doctor de la florărie.

Cu încăpăţânare:

— Nu mă mai întorc acolo. Am făcut tot ce am putut. Nu vreau…

L-am înşfăcat de braţ şi l-am tras după mine.

— Nu avem timp de asta. Trebuie să vii cu mine.

— Vor spune că este vina mea. Poliţia…

— *Armande are* nevoie de tine. *Hai odată!*

Pe drumul înspre Les Marauds am auzit restul poveştii incoerente. Roux, simţindu-se ruşinat de ieşirea lui din *La Praline* de ieri şi văzând uşa de la Armande deschisă, s-a hotărât să intre la ea şi a găsit-o zăcând pe jumătate inconştientă în fotoliu. A reuşit s-o trezească suficient cât s-o facă să scoată câteva vorbe. *Doctorii… frigider…* Pe frigider era o sticlă cu coniac. El a turnat un pahar şi i-a strecurat puţin lichid printre buze.

— Şi atunci, s-a prăbuşit. N-am putut s-o fac să-şi mai vină în fire. Disperarea radia dinspre el. Apoi mi-am amintit că este diabetică. Probabil că am ucis-o încercând s-o ajut.

— N-ai omorât-o tu. Îmi pierdusem respiraţia din cauza goanei şi un cârcel mi se pusese în partea stângă. Va fi bine. Ai chemat ajutor la timp.

— Dar dacă moare? Cine crezi că mă va crede? Vocea lui era aspră.

— Economiseşte-ţi răsuflarea. Doctorul va ajunge în curând.

Uşa lui Armande este tot deschisă; o pisică încolăcită în fereastră. În afară de asta, casa este liniştită. O bucată de ţeava spartă picură apă de pe acoperiş. Văd cum ochii lui Roux se îndreaptă înspre ea cu expresia lui profesională: *Va trebui s-o aranjez.* Se opreşte la uşă de parcă ar aştepta să fie invitat înăuntru.

Armande zace pe covor, cu faţa cenuşie, cu buzele învineţite. Cel puţin el a pus-o într-o poziţie corectă, cu un braţ ridicat peste cap ca să elibereze căile respiratorii. Ea nu se mişcă, dar un tremur al buzelor îmi spune că încă respiră. Tapiseria la care lucra zace alături, o ceaşcă de cafea vărsată formează o pată în formă de virgulă pe covor. Scena este straniu de neutră, ca o secvenţă dintr-un film mut. Pielea ei este rece şi umedă sub degetele mele, irisurile întunecate clar vizibile pe sub pleoapele subţiri ca mătasea umedă. Fusta ei neagră s-a ridicat puţin mai sus de genunchi,

arătând un jupon roşu. Simt o mâhnire bruscă pentru bătrânii ei genunchi artritici în ciorapii negri şi lenjeria de mătase de sub capotul jerpelit.

— Ei? îngrijorarea îl face pe Roux să mârâie.

— Cred că va fi bine.

Ochii lui sunt întunecaţi de neîncredere şi suspiciune.

— Trebuie să aibă nişte insulină în frigider – îi spun eu. Cred că asta voia să spună. Adu-o repede.

O ţine împreună cu ouăle. O cutie Tupperware conţine şase fiole de insulină şi câteva ace de unică folosinţă. De cealaltă parte, o cutie cu trufe pe al cărei capac scrie *La Céleste Praline.* În afară de acestea nu prea mai este altceva de mâncat prin casă; o cutie deschisă cu sardele, o bucată de hârtie în care se află câteva *rillettes,* câteva roşii. Îi fac o injecţie în venă. Este o tehnică pe care o cunosc bine. În ultima fază a bolii pentru care mama încercase atâtea terapii alternative – acupunctura, homeopatie, vizualizare creativă – am revenit în cele din urmă la bătrâna morfină, morfină de pe piaţa neagră când nu puteam obţine reţetă şi, cu toate că mama ura drogurile, era fericită s-o capete, cu trupul încordat şi turnurile din New York înotând în faţa ochilor ei ca un miraj. Armande e uşoară ca un fulg în braţele mele, capul i se rostogoleşte liber. O urmă de ruj pe un obraz îi dă un aspect disperat, de clovn. Îi ţin mâinile reci, rigide între ale mele, eliberând încheieturile, masându-i degetele.

— Armande. Trezeşte-te. *Armande.*

Roux ne priveşte nesigur, expresia lui un amestec de nedumerire şi speranţă. Degetele ei se simt ca un mănunchi de chei în mâinile mele.

— Armande. Vocea mea devine puternică, comandă. Nu poţi dormi acum. Trebuie să te trezeşti.

Asta a fost. Un tremur imperceptibil, ca o frunză care se atinge de alta.

— *Vianne.*

Într-o clipă, Roux a ajuns în genunchi lângă noi. Are culoarea cenuşii, dar ochii îi strălucesc.

— Oh, mai spune o dată, bătrână încăpăţânată! Uşurarea lui este atât de intensă încât doare. Ştiu că eşti acolo, Armande, ştiu că mă auzi! Se uită la mine, plin de speranţă, aproape râzând. A vorbit, nu-i aşa? Nu mi-am închipuit?

Dau din cap.

— Este puternică, îi spun eu. Iar tu ai găsit-o la timp, înainte de a intra în comă. Lasă-i injecţiei timp să-şi facă efectul. Vorbeşte cu ea.

— Bine. A început să vorbească, sălbatic, pierzându-şi răsuflarea, privind-o în faţă pentru a vedea dacă-l recunoaşte. Eu am continuat să-i frec mâinile, simţind căldura revenind încetul cu încetul.

— Nu păcăleşti pe nimeni, Armande, vrăjitoare bătrână. Eşti puternică precum un cal. Ai putea trăi veşnic. Şi, în afară de asta, tocmai ţi-am reparat acoperişul. Doar nu crezi că am muncit atât doar ca fiică-ta să moştenească totul, nu? Ştiu că mă auzi, Armande. Ce mai aştepţi? Vrei să-mi cer iertare? Bine, îmi cer iertare. Lacrimile îi curgeau pe faţă. Ai auzit? Mi-am cerut iertare. Sunt un ticălos nerecunoscător şi îmi pare rău. Acum trezeşte-te şi…

— *... ticălos tare…*

S-a oprit la jumătatea frazei. Armande a chicotit încet. Buzele i se mişcau fără să scoată un sunet. Ochii îi străluceau şi era conştientă. Roux i-a luat delicat faţa în mâini.

— *V-am speriat, nu?* Vocea îi era subţire ca o dantelă.

— Nu.

— Ba da. Cu o urmă poznaşă de satisfacţie.

Roux şi-a şters ochii cu dosul mâinii.

— Tot îmi mai datorezi bani pentru munca mea, a spus el cu o voce tremurătoare. M-am speriat doar că nu o să-ţi revii ca să mă plăteşti.

Armande a chicotit iar. Acum îşi recăpăta puterile şi amândoi împreună am reuşit s-o ridicăm şi s-o aşezăm în fotoliul ei. Era încă foarte palidă, cu faţa pe jumătate prăbuşită în ea însăşi ca un măr stricat, dar ochii îi erau limpezi şi lucizi. Roux s-a întors înspre mine, cu privirea lipsită de grijă pentru prima oară după incendiu. Mâinile noastre s-au atins. Pentru o secundă am surprins o licărire a feţei sale în lumina lunii, curba rotunjită a unui umăr gol în iarbă, un miros fantomatic de liliac… Am simţit cum ochii mi se măresc din cauza surprizei. Şi Roux simţise ceva pentru că s-a dat înapoi, stânjenit. În spate, am auzit chicotitul blând al lui Armande.

— I-am spus lui Narcisse să-l sune pe doctor, i-am spus, prefăcându-mă nepăsătoare. Va fi aici imediat.

Armande m-a privit. Cunoaşterea a trecut între noi şi, nu pentru prima oară, m-am întrebat cât de clar vedea *ea* lucrurile.

— Nu vreau să-l primesc pe capul ăla de mort în casa mea, a spus ea. Să-l trimiţi înapoi de unde a venit. Nu am nevoie să-mi spună el ce să fac.

— Dar eşti bolnavă, am protestat eu. Dacă Roux n-ar fi venit pe aici, ai fi putut muri.

Mi-a aruncat una dintre privirile ei batjocoritoare.

— Vianne, mi-a spus ea, răbdătoare. Aşa fac oamenii bătrâni. Mor. Se întâmplă. Se întâmplă tot timpul.

— Da, dar…

— Şi nu am de gând să ajung la Le Mortoir, a continuat ea. Să le spui asta din partea mea. Nu mă pot obliga să merg. Am trăit în casa asta şaizeci de ani şi când voi muri, se va întâmpla tot aici.

— Nimeni nu te va obliga să mergi nicăieri, a spus Roux hotărât. N-ai fost atentă cu doctoriile, asta-i tot. Data viitoare nu vei mai face aceeaşi greşeală.

Armande a zâmbit.

— Nu este chiar aşa de simplu, a spus ea.

Cu încăpăţânare:

— De ce nu?

Ea a dat din umeri.

— Guillaume ştie, i-a spus ea. Am vorbit mult cu el. El înţelege. Părea aproape normală acum, deşi era încă slăbită. *Nu vreau* să iau doctorii în fiecare zi, a spus ea calmă. Nu vreau să ţin diete interminabile. Nu vreau să fiu păzită de surori amabile care să-mi vorbească de parcă aş fi la grădiniţă. Am optzeci de ani, pot s-o spun cu voce tare, şi dacă nu pot fi crezută că ştiu ceea ce vreau la vârsta mea… S-a întrerupt brusc. Ce este asta?

Aude foarte bine. Auzisem şi eu sunetul slab al unei maşini care mergea pe cărarea denivelată de afară. Doctorul.

— Dacă este farsorul acela plin de ifose, spune-i că-şi pierde timpul, s-a răstit Armande. Spune-i că mă simt bine. Spune-i să caute pe altcineva căruia să-i pună diagnosticul. Nu-l vreau aici.

M-am uitat afară.

— Cred că a adus jumătate din Lansquenet cu el, am comentat eu, blând. Maşina, un Citroën albastru, era plină de oameni. În afară de doctor, un bărbat palid într-un costum cenuşiu, îi puteam vedea pe Caroline Clairmont, prietena ei, Joline, şi Reynaud înghesuiţi pe bancheta din spate. În faţă stătea Georges Clairmont, părând nedumerit şi nelalocul lui, supărat. Am, auzit portiera maşinii trântindu-se şi vocea ascuţită a lui Caroline ridicată într-o jeluire subita.

— *I-am spus! Nu i-am spus, Georges? Nimeni nu mă poate acuza că mi-am neglijat datoria de fiică, am făcut totul pentru femeia asta şi uitaţi-vă cum…*

Un scârţâit uşor de paşi peste pietriş, apoi vocile au izbucnit într-o cacofonie pe când vizitatorii nedoriţi au deschis uşa din faţă.

— *Maman? Maman?* Rezistă iubito, sunt eu! Am venit! Pe aici, *monsieur* Cussonnet, pe aici în –

ah, da, cunoaşteţi drumul, nu? Oh, Doamne, de câte ori i-am spus – *ştiam* aproape sigur că ceva de genul acesta se va întâmpla…

Georges protestând slab:

— Chiar crezi că ar trebui să ne amestecăm, Caro, iubito? Adică lasă-l pe doctor să-şi vadă de treabă, da?

Joline pe tonul ei rece, condescendent:

— Lumea se poate întreba ce căuta *el* în casa ei.

Reynaud, foarte încet:

— Ar fi trebuit să vină la mine…

L-am simţit pe Roux încordându-se chiar înainte ca ei să intre în cameră, căutând disperat o ieşire. Dar era prea târziu. Mai întâi Caroline şi Joline, coafate imaculat, cu taioare identice şi eşarfe Hermes, urmate îndeaproape de Clairmont – costum închis la culoare şi cravată, neobişnuită pentru o zi de muncă pe şantier, sau îl convinsese ea să-şi schimbe hainele pentru această ocazie? – doctorul, preotul, ca o scenă dintr-o melodramă, îngheţaţi în pragul uşii, cu figurile şocate, palide, vinovate, mânioase, furioşi. Roux îi privea cu acea privire insolentă, o mână bandajată, părul umed în ochi, eu în uşă, fusta portocalie împroşcată cu noroi din cauza drumului până în Les Marauds şi Armande, albă la faţă, dar liniştită, balansându-se veselă în fotoliul ei vechi cu ochii negri sclipind răutăcios şi cu un deget îndoit, ca o vrăjitoare.

— Deci au venit hoitarii. Părea afabilă, periculoasă. Nu v-a trebuit mult ca să ajungeţi, nu? O privire atentă către Reynaud, care stătea în spatele grupului. Credeai că ai în sfârşit noroc, aşa-i? a spus ea ironică. Credeai că vei putea strecura o binecuvântare sau două în timp ce eu nu eram *compos mentis?* A chicotit vulgar. Păcat, Francis. Nu sunt gata încă pentru ultima împărtăşanie.

Reynaud părea supărat.

— Aşa se pare, a zis el. S-au uitat scurt înspre mine. Aţi avut noroc că *mademoiselle* Rocher este

atât de – competentă – la folosirea acelor. În spatele cuvintelor se ascunde o batjocură implicită.

Caroline era rigidă, cu faţa o mască zâmbitoare de supărare.

— *Maman, chérie,* ai văzut ce păţeşti când eşti lăsată singură. Să ne sperii pe toţi aşa.

Armande părea plictisită.

— Atâta vreme, să pui oamenii pe drumuri… Lariflete i-a sărit pe genunchi în timp ce Caro vorbea şi bătrâna a început să mângâie absentă pisica. Acum înţelegi de ce îţi spunem…

— Că m-aş simţi mai bine la Le Mortoir? – a terminat Armande, sec. Zău, Caro. Nu renunţi, nu-i aşa? Semeni leit cu taică-tu, să ştii. Prost, dar încăpăţânat. Era una dintre cele mai simpatice trăsături ale lui.

Caro era agitată.

— Nu-i zice Le Mortoir, ci Les Mimosas şi dacă ai vrea doar să te uiţi pe *acolo…*

— Mâncare prin tub, cineva să te ducă la toaletă ca să nu cazi…

— Nu fi absurdă.

Armande a râs.

— Draga mea, la vârsta mea pot fi cum doresc. Pot fi şi absurdă dacă am chef. Sunt destul de bătrână ca să pot să fac *orice.*

— Acum te comporţi ca un copil. Caro era îmbufnată. Les Mimosas este un cămin foarte elegant, foarte *exclusivist,* vei avea oameni de vârsta ta cu care să discuţi, să ieşi la plimbare, să ai totul aranjat…

— Sună minunat. Armande continua să se legene agale în fotoliu. Caro s-a întors înspre doctor, care stătea stângaci lângă ea. Un bărbat subţire, nervos, ce părea stânjenit să se afle acolo, ca un om timid în mijlocul unei orgii. Simon, *spune-i!*

— Ei bine, nu cred că este necesar să…

— Simon este de acord cu mine, l-a întrerupt Caro, cu încăpăţânare. În starea şi la vârsta ta, nu

poţi continua să stai aici singură. Oricând ai putea…

— Da, *madame* Voizin. Vocea lui Joline era caldă şi rezonabilă. Poate ar trebui să ţineţi seama de ceea ce Caro – vreau să spun, desigur nu vreţi să vă pierdeţi independenţa, dar pentru *binele dumneavoastră…*

Ochii lui Armande sunt iuţi şi strălucitori şi tăioşi. A privit-o pe Joline în tăcere câteva clipe. Joline s-a încruntat, apoi s-a uitat în altă parte, înroşindu-se.

— Vreau să plecaţi de aici, a spus Armande cu blândeţe. *Toţi.*

— Dar, *maman…*

— Toţi, a repetat Armande, sec. Îi voi da vraciului vostru două minute în particular – mi se pare că ar trebui să-ţi amintesc jurământul lui Hippocrat, domnule Cussonnet – şi până termin cu el mă aştept ca voi, restul hoitarilor, să dispăreţi de aici. A încercat să se ridice, împingându-se cu greu din fotoliu. I-am luat braţul ca s-o susţin şi ea mi-a oferit un surâs obosit, răutăcios.

— Mulţumesc, Vianne, a spus ea amabilă. Şi ţie – către Roux, care încă stătea în colţul cel mai îndepărtat al camerei părând obosit şi indiferent. Vreau să discut cu tine după ce termin cu doctorul. Nu pleca.

— Cu mine? Roux era stânjenit.

Caro l-a privit cu un dispreţ neascuns.

— Cred că în timpuri ca acestea, *maman,* familia ar trebui…

— Dacă am nevoie de tine, ştiu unde să te găsesc, a întrerupt-o Armande, acră. Acum am nişte aranjamente de făcut.

Caro l-a privit pe Roux.

— Oh? Exclamaţia era plină de neplăcere. Aranjamente? S-a uitat la el în sus şi în jos şi el s-a strâns uşor. Era acelaşi reflex pe care-l observasem la Joséphine; o strângere ţeapănă a umerilor, cotrobăitul cu mâinile prin buzunare, de parcă ar fi

dorit să ofere inamicului o ţintă mai redusă. Sub acea privire scrutătoare se vede orice defect. Pentru o clipă, el se vede aşa cum îl vede ea: murdar, expus.

Cu perversitate, îşi joacă rolul pe care i l-a oferit ea, mârâind:

— La ce dracu' crezi că te uiţi?

Ea îl priveşte speriată şi se dă înapoi.

Armande rânjeşte.

— Ne vedem mai târziu, îmi spune. Şi îţi mulţumesc.

Caro mă urmăreşte cu o supărare vizibilă. Prinsă între curiozitate şi reluctanţa ei de a vorbi cu mine, devine politicoasă şi condescendentă. I-am prezentat faptele aşa cum s-au desfăşurat. Reynaud asculta şi el, lipsit de expresie, ca una dintre statuile din biserică. Georges a încercat să fie diplomat, zâmbind prosteşte şi oferindu-ne platitudini. Nimeni nu s-a oferit să mă conducă acasă.

28.
Sâmbătă, 15 martie

M-am dus iar azi-dimineaţă să vorbesc cu Armande Voizin. Din nou a refuzat să mă vadă. Câinele ei de pază cu păr roşu mi-a deschis uşa şi a mormăit la mine în dialectul lui ciudat, rezemându-şi umerii de uşă ca să mă împiedice să intru. Armande se simte destul de bine, îmi spune. Puţină odihnă o va face să-şi revină complet. Nepotul ei este cu ea şi prietenii o vizitează în fiecare zi – asta cu un sarcasm care mă face să-mi muşc limba. Nu trebuie să fie deranjată. Nu-mi place că trebuie să mă rog de acest individ, *père,* dar îmi cunosc datoria. În orice companie de proastă calitate s-ar complăcea, oricum ar vrea să mă tachineze, datoria mea rămâne clară. Să liniştesc – chiar acolo unde liniştea este imposibilă – şi să îndrum. Dar este imposibil să discut cu acest om despre suflet – ochii lui sunt negri şi indiferenţi ca ai unui animal. Încerc să-i explic. Armande este bătrână, îi spun. Bătrână şi încăpăţânată. Ne-a mai rămas prea puţin timp amândurora. Nu-şi dă şi el seama? Îi va permite să se omoare din neglijenţă şi aroganţă?

Dă din umeri.

— Se simte bine, îmi spune, cu faţa strâmbă din cauza dezgustului. Nimeni n-o neglijează. Acum va fi bine.

— Nu este adevărat. Vocea mea este aspră în mod deliberat. Joacă la ruleta rusească cu medicamentele. Refuză să-l asculte pe doctor. Mănâncă *chocolats,* pentru numele Domnului! Te-ai gândit ce ar putea să-i facă în starea în care este?

Faţa lui se închide, devine ostilă şi rece. Sec:

— Nu vrea să te vadă.

— Dar nu-ţi pasă? Nu-ţi pasă că se omoară singură din lăcomie?

Dă din umeri. Îi pot simţi mânia prin masca subţire de indiferenţă. Este imposibil să apelez la

sufletul lui – el pur şi simplu stă de gardă, aşa cum a fost instruit. Muscat mi-a spus că Armande i-a dat bani. Poate preferă s-o vadă murind. Îi cunosc perversitatea. Să-şi dezmoştenească familia de dragul acestui străin, ar fi un amuzament pentru ea.

— Voi aştepta, îi spun. Toată ziua, dacă este nevoie.

Am aşteptat două ore afară, în grădină. După aceea, a început să plouă. Nu aveam umbrelă şi sutana mea era grea de umezeală. Am început să mă simt ameţit şi rece. După o vreme, s-a deschis o fereastră şi am simţit mirosul înnebunitor de cafea şi pâine caldă din bucătărie. L-am văzut pe câinele de pază privindu-mă cu acea figură de dispreţ acru şi mi-am dat seama că s-ar putea să leşin fără ca el să facă o mişcare ca să-mi vină în ajutor. I-am simţit ochii în spate pe când am pornit încet în susul dealului către St Jerome. Undeva, dincolo de râu, mi s-a părut că am auzit râsete.

Am eşuat şi cu Joséphine Muscat. Deşi refuză să vină la biserică, am vorbit cu ea de mai multe ori, dar fără niciun folos. Acum în sufletul ei există o vână adâncă de încăpăţânare, un fel de sfidare, deşi rămâne politicoasă şi vorbeşte încet. Nu se îndepărtează de *La Céleste Praline* şi azi am văzut-o chiar lângă magazin. Mătura trotuarul lângă uşă, cu părul legat cu o eşarfă galbenă. Când m-am îndreptat către ea, am auzit-o cântându-şi singură.

— Bună dimineaţa, *madame* Muscat. Am salutat-o politicos. Ştiu că, dacă va fi s-o recâştig, va fi doar prin blândeţe şi raţiune. Poate fi făcută să se căiască mai târziu, după ce o voi îmblânzi.

Mi-a zâmbit subţire. Arată mai încrezătoare acum, cu spatele drept, capul sus, manierisme pe care le-a învăţat de la Vianne Rocher.

— Acum mă cheamă Joséphine Bonnet, *père.*

— Nu conform legii, *madame.*

— *Paf,* legea. A dat din umeri.

— Legea lui Dumnezeu, îi spun eu serios, privind-o cu reproş. M-am rugat pentru tine, *ma*

fille. M-am rugat pentru eliberarea ta.

A râs, dar fără răutate.

— Atunci s-a răspuns rugăciunilor dumneavoastră, *père.* Nu am fost niciodată mai fericită.

Pare de nepătruns. Este supusă doar de o săptămână influenţei femeii aceleia şi deja pot auzi altă voce vorbind prin gura ei. Râsul lor este de nesuportat. Bătaia lor de joc, ca şi a lui Armande, devine o ţepuşă care mă face prost şi mânios. Deja simt cum ceva din mine răspunde, *père,* ceva slab la care credeam că sunt imun. Privesc peste scuar la *chocolaterie,* la fereastra ei strălucitoare, la cutiile cu muşcate roz, şi roşii, şi portocalii, din balcoane şi de lângă uşă. Simt cum îndoiala mi se strecoară insidios în minte şi gura îmi salivează din cauza memoriei mirosului său, de frişcă şi de bezele şi de zahăr ars şi de amestecul de coniac şi cacao proaspăt prăjită. Este parfumul părului femeii, chiar acolo unde ceafa atinge capul, aroma caiselor coapte la soare, a brioşelor calde şi a rulourilor cu scorţişoară, a ceaiului cu lămâie şi a lăcrămioarelor. Este o esenţă împrăştiată de vânt care se desfăşoară lent ca drapelul unor răsculaţi, acest pinten al diavolului care nu are miros de pucioasă aşa cum am învăţat când eram copil, ci acest parfum uşor, aducător de amintiri, o esenţă combinată a o mie de mirodenii, care face capul să-mi vâjâie şi spiritul să se coboare. Stau în faţa bisericii, ţinându-mi capul ridicat în vânt, chinuindu-mă să prind o urmă a acestui parfum. Îmi îneacă visele şi mă trezesc transpirat şi flămând. În visele mele mă îndop cu ciocolată, mă rostogolesc în ciocolate, şi textura lor nu este aspră, ci moale precum carnea, ca o mie de guri pe trupul meu, devorându-mă cu muşcături delicate. Să mor sub tandra lor lăcomie mi se pare a fi culmea tuturor tentaţiilor pe care le-am avut vreodată şi, în astfel de momente, aproape o înţeleg

pe Armande Voizin, care-şi riscă viaţa cu fiecare înghiţitură delicioasă.

Am spus *aproape.*

Îmi cunosc datoria. Dorm foarte puţin acum, pentru că mi-am extins penitenţa astfel încât să cuprindă şi aceste momente rătăcite de abandon. Mă dor încheieturile, dar mă bucură distragerea pe care mi-o oferă aceste dureri. Plăcerea fizică este crăpătura în care diavolul îşi îngroapă rădăcinile. Evit mirosurile dulci. Mănânc o singură dată pe zi şi atunci doar cele mai simple şi mai lipsite de gust mâncăruri. Când nu îmi îndeplinesc datoriile parohiale, muncesc în curtea bisericii, săpând straturile de flori şi scoţând buruienile din preajma mormintelor. În ultimii doi ani a fost neglijată şi sunt conştient de simţământul de nelinişte care mă încearcă atunci când văd jalea în care s-a transformat această grădină pe vremuri ordonată. Levănţică, măgheran, gălbenele şi salvie purpurie au ieşit într-un abandon încântător printre ierburi şi mărăcini. Atâtea parfumuri mă tulbură. Aş vrea doar şiruri ordonate de tufişuri şi flori, poate un gard viu de jur-împrejur. Această sălbăticie pare oarecum greşită, ireverenţioasă, o izbucnire sălbatică a vieţii, o plantă înăbuşind-o pe alta într-o vană încercare de a domina. Ni s-a dat stăpânire asupra acestor lucruri, ne spune Biblia. Totuşi eu nu simt nicio stăpânire. Ceea ce simt este un fel de neajutorare, pentru că în timp ce sap şi curăţ şi tai, armatele verzi umplu spaţiul pe la spatele meu, întinzându-şi limbi lungi şi verzi, râzând de eforturile mele. Narcisse mă priveşte cu un dispreţ amuzat.

— Mai bine aţi planta ceva, *père,* îmi spune el. Umpleţi spaţiile astea cu ceva rezistent. Altfel, buruienile vor câştiga întotdeauna.

Are dreptate, desigur. Am comandat o sută de puieţi de la sera lui, plante docile pe care le voi sădi în şiruri. Îmi plac begoniile albe şi irisul pitic şi daliile galbene şi liliacul de Paşte, lipsite de

miros, dar atât de frumoase în splendoarea lor încărcată de frunze. Drăguţe, dar nu cotropitoare, îmi promite Narcisse. Natura domesticită de om.

Vianne Rocher apare să mă privească muncind. O ignor. Poartă un pulover turcoaz şi jeanşi cu cizmuliţe de piele întoarsă purpurii. Părul ei este ca un steag de pirat în vânt.

— Aveţi o grădină frumoasă, comentează ea. Îşi plimbă o mână pe o creangă; îşi strânge pumnul şi-l duce, încărcat de miros, la nas.

— Atâtea ierburi, spune ea. Lămâiţă şi mentă şi salvie…

— Nu le cunosc numele. Vocea îmi sună sec. Nu sunt grădinar. Oricum, sunt doar buruieni.

— Îmi plac buruienile.

Mă aşteptam la asta. Simt cum inima mi se umple de mânie – sau este din cauza parfumului? Stăteam înfundat până la coapse în ierburile unduitoare şi-mi simţeam vertebrele trosnind din cauza presiunii.

— Spuneţi-mi ceva, *mademoiselle.*

M-a privit zâmbind.

— Spuneţi-mi ce credeţi că obţineţi încurajându-mi membrii parohiei să-şi dea vieţile peste cap, să renunţe la siguranţa lor…

M-a privit indiferentă.

— Să-şi dea vieţile peste cap? S-a uitat nesigură la grămada de buruieni de pe cărare.

— Mă refeream la Joséphine Muscat, m-am răstit eu.

— Oh. Suceşte o tulpină de levănţică. Era nefericită. Pare să creadă că asta explică totul.

— Şi acum, după ce şi-a rupt legămintele de la căsătorie, a lăsat tot ce avea, credeţi că va fi mai fericită?

— Desigur.

— O filosofie bună, mormăi eu, *dacă* eşti genul de persoană care nu crede în păcat.

Râde.

— Eu nu cred, spune ea. Nu cred deloc.

— Atunci mi-e milă de bietul copil, îi spun supărat. Crescut fără Dumnezeu şi moralitate.

Îmi aruncă o privire lipsită de amuzament.

— Anouk ştie diferenţa dintre bine şi rău, a spus ea şi îmi dau seama că de data aceasta am reuşit s-o ating. Un mic punct câştigat. În ceea ce-L priveşte pe Dumnezeu – se întrerupe. Nu cred că gulerul alb vă dă acces nelimitat la Divin – sfârşeşte ea mai amabilă. Cred că poate fi loc undeva pentru noi amândoi, nu?

Nu binevoiesc să-i răspund. Pot vedea prin pretinsa ei toleranţă.

— Dacă vreţi cu adevărat să faceţi bine, îi spun eu cu demnitate, atunci convingeţi-o pe *madame* Muscat să-şi reconsidere decizia pripită. Şi faceţi-o pe Armande Voizin să-şi vină în fire.

— În fire? Se preface că este ignorantă, dar ştie la ce mă refeream.

I-am repetat cele ce-i spusesem câinelui ei de pază. Armande este bătrână, îi spun eu. Încăpăţânată şi voluntară. Dar generaţia ei nu înţelege problemele medicale. Importanţa dietei şi a medicaţiei – refuzul încăpăţânat de a asculta sfaturile bune.

— Dar Armande este fericită acolo unde este. Vocea ei sună rezonabil. Nu vrea să-şi părăsească casa pentru un azil. Vrea să moară acolo unde este.

— Nu are niciun drept! Îmi aud vocea răsunând ca un bici prin tot scuarul. Nu este decizia ei. Ar putea trăi multă vreme, încă zece ani, poate…

— Ar putea şi aşa. Vocea ei este încărcată de reproş. Este încă mobilă, lucidă, independentă…

— *Independentă!* De abia mai puteam să-mi ascund supărarea. Când va orbi peste şase luni? Ce va face atunci?

Este prima oară când pare nedumerită.

— Nu înţeleg, spune ea până la urmă. Armande nu are nimic la ochi, nu? Adică nici măcar nu poartă ochelari.

O privesc cu atenţie. Nu ştia.

— Nu aţi vorbit cu doctorul, nu?
— De ce aş fi făcut-o? Armande…
I-am tăiat-o scurt.
— Armande are o problemă, îi spun eu. Una pe care o neagă sistematic. Aţi văzut cât de încăpăţânată este. Refuză să admită, chiar şi pentru ea, chiar pentru familia ei…
— Spuneţi-mi. Vă rog. Ochii ei sunt duri precum agatele.
I-am spus.

29.
Duminică, 16 martie

La început Armande a pretins că nu ştia despre ce era vorba. Apoi, trecând la un ton ridicat, a cerut să ştie cine bârfise în timp ce declara că prea mă amestec în toate şi că nu avea habar despre ce vorbeam.

— Armande, i-am spus de îndată ce s-a oprit ca să răsufle. Vorbeşte-mi. Spune-mi ce înseamnă. Retinopatie diabetică…

A dat din umeri.

— Atunci ar fi mai bine să-ţi spun, dacă afurisitul ăla de doctor are de gând să împrăştie veştile prin tot oraşul. Părea exuberantă. Se poartă de parcă n-aş mai fi în stare să iau deciziile de una singură. M-a privit severă. Şi nici tu nu eşti mai bună, *madame,* a zis ea. Dădăcindu-mă, agitându-te – nu sunt un copil, Vianne.

— Ştiu că nu eşti.

— Ei, bine. S-a întins după ceaşca de ceai de lângă ea. Am văzut grija cu care a prins-o între degete, verificându-i poziţia înainte s-o ridice. Nu ea era oarbă, ci eu. Bastonul de promenadă legat cu o fundă roşie, gesturile nehotărâte, tapiseria neterminată, ochii ascunşi sub pălărie…

— Nu este ca şi cum ai putea să mă ajuţi cumva, a continuat Armande pe un ton mai blând. Din câte am înţeles, este incurabilă, aşa că nu este treaba nimănui, doar a mea. A luat o înghiţitură de ceai şi s-a strâmbat. Muşeţel, a spus ea, lipsită de entuziasm. Ar trebui să elimine toxinele. Are gust de pipi de pisică. A lăsat ceaşca jos cu aceleaşi mişcări atente. Îmi lipseşte cititul, a spus ea. Îmi este greu să văd literele tipărite acum, dar Luc îmi citeşte uneori. Îţi aminteşti cum l-am făcut să-mi citească din Rimbaud la prima noastră întâlnire?

Am încuviinţat.

— O spui de parcă s-ar fi întâmplat cu mulţi ani în urmă, i-am zis.

— Aşa a fost. Vocea ei era calmă, aproape lipsită de inflexiuni. Am avut ceea ce nu-mi închipuiam că voi avea vreodată, Vianne. Nepotul meu mă vizitează în fiecare zi. Este un băiat bun, suficient de cumsecade ca să plângă puţin pentru mine…

— Te iubeşte, Armande, am întrerupt-o eu. Toţi te iubim.

A chicotit.

— Poate nu chiar toţi, a spus ea, dar nu contează. Am tot ceea ce mi-am dorit vreodată aici şi acum. Casa mea, prietenii mei, Luc… Mi-a aruncat privirea ei încăpăţânată. Nu vreau ca toate acestea să-mi fie luate, a declarat ea, cu revoltă în glas.

— Nu înţeleg. Nimeni nu te poate obliga să…

— Nu vorbesc despre o persoană anume, m-a întrerupt ea. Cussonnet poate vorbi cât are chef despre implanturi de retină şi tomografii şi terapii cu laser şi ce mai vrea – dispreţul ei faţă de asemenea lucruri era evident – dar asta nu schimbă nimic. Adevărul este că orbesc şi nimeni nu poate face nimic ca să oprească asta. Şi-a împreunat braţele cu un gest de finalitate.

— Ar fi trebuit să mă duc la el mai devreme, a continuat ea fără amărăciune. Acum procesul este ireversibil şi este din ce în ce mai rău. Şase luni de vedere parţială este tot ce-mi poate promite, apoi Le Mortoir, vreau sau nu, până voi muri. S-a oprit. Aş mai putea trăi încă zece ani, a spus ea, gânditoare, ecou al cuvintelor mele către Reynaud.

Am deschis gura să protestez, să-i spun că poate nu va fi aşa de rău, dar am închis-o la loc.

— Nu mă privi aşa, fetiţo. Armande m-a împins uşor. După un banchet cu cinci feluri de mâncare ai mai vrea şi cafea şi lichior, nu? Nu te-ai hotărî să sfârşeşti totul cu o înghiţitură de papă moale, nu? Doar aşa, ca să mai mănânci?

— Armande…

— Nu mă întrerupe. Ochii îi străluceau. Vreau să spun că trebuie să ştii când trebuie să te opreşti, Vianne. Trebuie să ştii când să dai farfuria deoparte şi să ceri lichiorul. Voi împlini optzeci şi unu de ani peste două săptămâni…

— Nu eşti chiar atât de bătrână, am oftat eu fără să vreau. Nu pot crede că vrei să renunţi aşa de uşor!

M-a privit.

— Şi totuşi tu ai fost cea care i-ai spus lui Guillaume să-l lase pe Charly să-şi păstreze puţină demnitate.

— Dar tu nu eşti un câine! am replicat eu, mânioasă.

— Nu – a replicat Armande încet – aşa că eu pot să aleg.

Un loc amar, New Yorkul, cu toate misterele lui ţipătoare; rece iarna şi sclipind de căldură vara. După trei luni chiar şi zgomotul devine familiar, neobservabil, sunetele maşinilor – vocilor – taxiurilor topindu-se într-o singură pânză sonoră care acoperă locul precum ploaia. Traversând drumul de la magazinul de delicatese cu prânzul nostru într-o pungă maro strânsă în braţe, eu întâlnind-o la jumătatea drumului, prinzându-i privirea peste strada aglomerată, un panou cu reclame la ţigări Marlboro în spate; un bărbat profilat pe un şir de munţi roşii. L-am văzut cum vine. Am deschis gura să ţip, s-o avertizez… Am îngheţat. O secundă, asta a fost totul, o singură secundă. Oare frica îmi lipise limba de cerul gurii? Fusese doar încetineala trupului când este înfruntat cu iminenţa pericolului, durând o eternitate de la gândul care ajunge la creier până la reacţia plicticoasă a trupului? Sau era *speranţa,* tipul de speranţă care vine atunci când toate visele au dispărut şi ceea ce a mai rămas nu este decât o lungă şi înceată agonie a închipuirii?

Desigur, maman, *desigur, vom ajunge în Florida. Sigur că vom ajunge.*

Faţa ei, pe care s-a întipărit un zâmbet rigid, ochii mult prea strălucitori, strălucitori ca artificiile de Patru Iulie.

Şi ce-o să mă fac, ce o să fac fără tine?

E în regulă, maman. *Ne vom descurca. Îţi promit. Ai încredere în mine.*

Omul Negru stă pe loc cu un zâmbet pâlpâitor pe faţă şi pentru o clipă interminabilă ştiu că există lucruri mai rele, *mult* mai rele, decât moartea. Apoi paralizia dispare şi eu ţip, dar strigătul de avertizare vine prea târziu. Ea îşi întoarce faţa către mine, un zâmbet pe buzele ei palide – *Ce e, ce s-a întâmplat, dragă?* – şi strigătul care ar fi trebuit să fie numele ei se pierde în scrâşnetul frânelor.

— *Florida!* Sună ca un nume de femeie, străpungător, tânăra care fuge în mijlocul traficului scăpându-şi pungile de cumpărături pe când fuge – un braţ de legume, o cutie de carton cu lapte – cu faţa contorsionată. Sună ca un nume, de parcă femeia mai bătrână care moare pe stradă se numeşte cu adevărat *Florida* şi moare până să ajung la ea, în linişte şi lipsită de dramatism, aşa încât mă simt stânjenită că am făcut atâta scandal şi o femeie grasă într-un costum sport roz îşi pune braţele dolofane în jurul meu, dar eu simt de fapt *uşurare,* ca atunci când se sparge un furuncul, o uşurare amară şi arzătoare că am ajuns în sfârşit acolo. Că am ajuns până acolo intactă, sau aproape intactă.

— Nu ar trebui să plângi, spune Armande blând. Nu eşti tu cea care spune că doar fericirea contează?

Sunt surprinsă ca faţa mea este umedă.

— Şi, oricum, am nevoie de ajutorul tău. Pragmatică ca întotdeauna, mi-a dat o batistă din buzunarul ei. Mirosea a levănţică. Dau o petrecere de ziua mea, declară ea. Ideea lui Luc. Nu contează cheltuielile. Vreau să te ocupi tu de catering.

— Cum? Eram confuză, trecând de la moarte la petreceri şi înapoi.

— Ultima mea sărbătoare, mi-a explicat Armande. Îmi voi lua doctoriile până atunci, ca o fetiţă bună. O să beau chiar şi ceaiul ăsta scârbos. Vreau să-mi văd cea de-a optzeci şi una aniversare, Vianne, cu toţi prietenii în jurul meu. Dumnezeu ştie, aş putea chiar s-o invit şi pe proasta de fiică-mea. Vom lansa cu pompă festivalul tău de ciocolată. Şi apoi… Un gest indiferent. Nu toţi sunt aşa de norocoşi, a comentat ea. Să ai norocul să planifici totul, să cureţi peste tot. Şi încă ceva – mi-a aruncat o privire cu intensitatea unui laser – niciun cuvânt, nimănui – a spus ea. *Nimănui.* Nu vreau să se amestece nimeni. Este alegerea mea, Vianne. Petrecerea mea. Nu vreau să plângă sau să fie îngrijorat nimeni la petrecerea mea. Ai înţeles?

Am încuviinţat.

— Promiţi? Parcă aş fi vorbit cu un copil foarte voluntar.

— Promit.

Faţa ei a adoptat privirea mulţumită pe care o adoptă întotdeauna când vorbeşte de o mâncare bună. Şi-a frecat mâinile.

— Şi acum să discutăm despre meniu.

30.
Marţi, 18 martie

Joséphine a observat că eram tăcută atunci când ne-am apucat împreună de treabă. Făcusem deja trei sute de cutii pentru Paşte rânduite frumos în pivniţă, legate cu funde, dar voiam de două ori mai multe. Dacă aş fi putut să le vând pe toate aş fi obţinut un profit frumos, poate suficient să mă stabilesc de-a binelea aici. Dacă nu – nu mă gândesc la această posibilitate, deşi morişca de vânt râde tare de mine din turla ei. Roux a şi început să muncească la camera lui Anouk din pod. Festivalul este un risc, dar vieţile noastre au fost întotdeauna conduse de astfel de lucruri. Şi am făcut tot ce se putea ca să facem din festival un succes. Trimisesem postere în Agen şi în celelalte localităţi învecinate. Radioul local îi va face reclamă în fiecare zi a săptămânii. Va fi muzică – câţiva dintre prietenii lui Narcisse făcuseră o orchestră – flori, jocuri. Am discutat cu unii dintre comercianţii de la târgul de joi şi în scuar vor fi tarabe care vor vinde suveniruri. O vânătoare de ouă de Paşte pentru copii, condusă de Anouk şi de prietenii ei, *cornets-surprise* pentru fiecare participant. Şi în *La Céleste Praline,* o uriaşă statuie din ciocolată a lui Eostre cu un corn într-o mână şi un coş cu ouă în cealaltă, pentru a fi împărţite între participanţi. Mai puţin de două săptămâni. Am făcut delicatele ciocolate cu lichior, petalele de trandafir din ciocolată, monedele învelite în foiţe aurii, violetele din zahăr, vişinele în ciocolată şi rulourile cu migdale în loturi de câte cincizeci odată, lăsându-le în tăvi unse cu grăsime să se răcească. Ouă goale în interior şi figurine de animale sunt deschise cu grijă şi umplute cu aceste bunătăţi. Cuiburi din caramel cu ouă din zahăr ars, fiecare având în vârf o găină dolofană din ciocolată; iepuri pestriţi plini de migdale zaharisite

stau în şiruri, gata să fie împachetaţi şi băgaţi în cutii; creaturi din marţipan mărşăluiesc pe rafturi. Mirosul de esenţă de vanilie, şi coniac, şi mere coapte, şi ciocolată amăruie umple casa.

Şi acum mai am şi petrecerea lui Armande de pregătit. Am o listă cu ceea ce vrea să comande din Agen – pateu de ficat, şampanie, trufe şi *chanterelles*[28] proaspete de Bordeaux, *plateaux de fruits de mer* de la *traiteur*-ul din Agen. Eu voi aduce torturile şi ciocolatele.

— Pare amuzant, strigă Joséphine veselă din bucătărie când îi spun de petrecere. Să nu uit promisiunea pe care i-am făcut-o lui Armande.

— Eşti invitată şi tu, îi spun. Mi-a zis ea.

Joséphine se îmbujorează de plăcere la gândul petrecerii.

— Ce frumos din partea ei, spune ea. Toată lumea a fost atât de amabilă.

Este remarcabil de calmă, îmi spun eu, gata să vadă ce este mai bun în fiecare. Nici măcar Paul-Marie nu i-a distrus optimismul. Purtarea lui, îmi spune ea, i se datorează şi ei. El este de felul lui un om slab; ar fi trebuit să-l înfrunte mai demult. Pe Caro Clairmont şi gaşca ei le alungă din minte cu un zâmbet.

— Sunt doar nişte proaste, îmi spune ea cu înţelepciune.

Ce suflet simplu. Este calmă acum, în pace cu lumea. Eu sunt din ce în ce mai puţin calmă însă, dintr-un spirit pervers de contradicţie. Totuşi, o invidiez. A trebuit atât de puţin s-o aduc în această stare. Puţină căldură, câteva haine împrumutate şi siguranţa unei camere de oaspeţi… Se îndreaptă ca o floare înspre lumină, fără să se gândească sau să examineze procesul care o face să se poarte astfel. Aş vrea să pot face şi eu la fel.

Mă gândesc iar la conversaţia de duminică cu Reynaud. Ceea ce-l motivează este, ca întotdeauna, un mister pentru mine. Are o privire disperată acum când munceşte în curtea bisericii, săpând şi

plivind furios – uneori îndepărtând tufişuri şi flori împreună cu buruienile – transpiraţia curgându-i pe spate, făcând un triunghi întunecat pe spatele sutanei. Nu-i place munca fizică. Îi văd figura pe când munceşte, trăsăturile strâmbate din cauza efortului. Pare să urască solul pe care-l sapă, plantele cu care se luptă. Arată ca un sărăntoc forţat să arunce bancnote într-un furnal: foame, dezgust şi o fascinaţie reluctantă. Dar nu renunţă. Când îl urmăresc, simt un junghi familiar de teamă, dar nu ştiu din ce cauză. Este ca o maşină, bărbatul acesta, inamicul meu. Privindu-l, mă simt straniu de expusă atenţiei sale. Trebuie să-mi adun tot curajul ca să-i întâlnesc ochii, să-i zâmbesc, să mă prefac nepăsătoare… În interiorul meu ceva ţipă şi se luptă frenetic să evadeze. Nu doar festivalul ciocolatei îl enervează. O ştiu la fel de sigur de parcă i-aş fi captat gândurile anoste. Chiar existenţa mea îl supără. Pentru el sunt o nenorocire vie. Mă urmăreşte acum, ascuns în grădina lui neterminată, cu ochii alunecându-i ageri către fereastra mea, apoi înapoi la muncă, cu o satisfacţie ascunsă. N-am mai vorbit de duminică şi el crede că a marcat un punct în defavoarea mea. Armande nu s-a întors la *Praline* şi-i pot vedea în ochi credinţa că este meritul lui. Lasă-l să se gândească aşa, dacă asta îl face fericit.

Anouk mi-a spus că ieri a fost la şcoală. Le-a vorbit despre semnificaţia sărbătorii de Paşte – lucruri nedăunătoare, deşi mă înfioară oarecum gândul că fiica mea este în grija lui – le-a citit o poveste şi le-a promis că va reveni. Am întrebat-o pe Anouk dacă a vorbit cu ea.

— Oh, da, a spus ea veselă. Este drăguţ. Mi-a spus că aş putea veni să-i văd biserica dacă vreau. Să-l văd pe Sfântul Francisc şi toate animăluţele.

— Şi vrei să te duci?

Anouk a dat din umeri.

— Poate, mi-a spus.

Îmi spun mie însămi – în orele mici ale dimineţii când totul pare posibil şi nervii mei scârţâie ca balamalele neunse ale moriştii de vânt – că teama mea este iraţională. Ce ne-ar putea face el? Cum ar putea să ne rănească, chiar dacă ar vrea? Nu ştie nimic. Nu poate să ştie nimic despre noi. Nu are nicio putere.

Ba sigur că are, îmi spune vocea mamei mele. *El este Omul Negru.*

Anouk se răsuceşte neliniştită în somn. Sensibilă la starea mea de spirit, ştie că sunt trează şi se luptă să se trezească şi ea din marasmele visului. Respir adânc până ce ea se linişteşte.

Omul Negru este o ficţiune, îmi spun eu hotărâtă. O întrupare a temerilor, ascunsă sub o mască de carnaval. O poveste de spus în nopţile întunecate. Umbre într-o încăpere străină.

În loc de răspuns văd din nou acea imagine strălucitoare ca celofanul: Reynaud la capul patului unui bătrân, aşteptând, cu buzele mişcându-se de parcă s-ar ruga şi flăcări în spatele lui ca lumina soarelui printr-un geam pătat. Nu este o imagine liniştitoare. Există ceva dintr-un prădător în postura preotului, o asemănare între cele două figuri înroşite, lucirea flăcărilor dintre ei întunecat de ameninţătoare. Încerc să-mi amintesc cursurile de psihologie. Imaginea Omului Negru este Moartea, un arhetip care reflectă teama mea de necunoscut. Acea parte din mine care încă îi aparţine mamei mele îmi vorbeşte mult prea elocvent.

Tu eşti fiica mea, Vianne, îmi spune ea inexorabil. *Ştii ce înseamnă asta.*

Înseamnă să pleci când se schimbă vântul, văzând viitorul într-o carte de joc, vieţile noastre, o fugă permanentă.

— Nu sunt cu nimic specială. De abia îmi dau seama că am vorbit cu voce tare.

— *Maman?* Vocea lui Anouk, neclară de somn.

— Şşt, îi spun eu. Nu este încă dimineaţă. Mai dormi.

— Cântă-mi ceva, *maman,* murmură ea, întinzându-şi prin întuneric mâna înspre mine. Cântă-mi despre vânt.

Şi atunci cânt, ascultându-mi propria voce pe fundalul micilor gemete scoase de morişca de vânt:

V'la l'bon vent, v'la l'joli vent
V'la l'bon vent, ma mie m'apelle
V'la l'bon vent, v'la l'joli vent
V'la l'bon vent, ma mie m'attend.

După o vreme aud cum respiraţia lui Anouk se linişteşte şi ştiu că a adormit. Mâna ei încă se odihneşte într-a mea, moale de somn. Când Roux va termina munca, ea va avea din nou o cameră a ei şi amândouă vom dormi mai liniştite. Noaptea aceasta seamănă prea mult cu nopţile petrecute în camerele de hotel pe care le împărţeam, mama şi cu mine, scăldate în umezeala respiraţiilor noastre, cu condensul alunecând pe geamuri şi interminabilele sunete ale traficului de afară.

V'la l'bon vent, v'la l'joli vent…

Dar nu şi de data aceasta, îmi promit eu pe tăcute. De data aceasta vom rămâne. Orice s-ar întâmpla. Dar, chiar pe când alunec înapoi în somn, mă gândesc la aceasta nu numai cu alean, ci şi cu neîncredere.

31.
Miercuri, 19 martie

Pare să fie mai puţină agitaţie la cucoana Rocher în zilele acestea. Armande Voizin nu mai vine în vizită, deşi am văzut-o de câteva ori de când şi-a revenit, mergând cu un pas hotărât şi ajutându-se doar puţin de baston. Guillaume Duplessis este adesea cu ea, târând şi căţeluşul lui costeliv, iar Luc Clairmont merge acum în Les Marauds în fiecare zi. Aflând că fiul ei se vede în secret cu Armande, Caroline Clairmont s-a strâmbat supărată.

— Nu mai pot face nimic cu el, *père,* se plânge ea. Un băiat atât de *bun, de ascultător* şi pe urmă… Îşi ridică unghiile date cu ojă la piept într-un gest teatral.

— Şi doar i-am spus – în *cel mai blând* fel posibil, că poate ar fi trebuit să-mi spună şi mie că se duce în vizită la bunica lui. A oftat. De parcă s-ar fi gândit că eu *n-aş fi fost de acord,* prostuţul. Desigur că n-am nimic împotrivă, i-am spus. Este *minunat* că te înţelegi cu ea atât de bine – la urma urmei, vei moşteni totul într-o bună zi – şi deodată a început să ţipe la mine şi să-mi spună că *nu-i pasă* de bani, că motivul pentru care nu voia ca eu să ştiu era că ştia el bine că eu voi strica totul, că sunt o fanatică religioasă care-mi bag nasul în toate – cuvintele ei, *père,* aş paria pe asta. S-a frecat la ochi cu dosul mâinii, având grijă să nu-şi strice machiajul.

— Dar ce-am făcut, *père?* se văicăreşte ea. Am făcut *totul* pentru băiatul ăsta, i-am dat totul. Şi să-l văd cum este întors împotriva mea, cum îmi aruncă toate prostiile în faţă din cauza *acelei femei…* Vocea ei era aspră în spatele lacrimilor. Mai otrăvitoare decât dinţii unui şarpe, se plânge ea. Nu vă puteţi închipui ce înseamnă asta pentru o mamă, *père.*

— Oh, nu sunteţi singura persoană care aţi avut de suferit din cauza amestecului bine-intenţionat al doamnei Rocher, i-am spus eu. Priviţi în jur la toate schimbările pe care le-a făcut în doar câteva săptămâni.

Caroline a fornăit.

— Bine-intenţionată! Sunteţi prea amabil, *père,* a mârâit ea. Este răutăcioasă, asta este. Aproape a omorât-o pe mama, l-a întors pe fiul meu împotriva mea…

Am dat din cap aprobator.

— Fără să mai spunem şi ce a făcut din familia Muscat, a continuat Caroline. Mă uimeşte că aveţi atâta răbdare, *père.* Chiar mă uimeşte. Ochii îi lucesc de mânie. Mă mir că nu v-aţi folosit influenţa, *père* – a adăugat ea.

Am dat din umeri.

— Ei, eu sunt doar un preot de ţară, i-am spus. Nu am nicio influenţă ca atare. Pot dezaproba, dar…

— Puteţi face mai mult decât să dezaprobaţi, s-a răstit Caroline, enervată. Ar fi trebuit să vă ascultăm de la bun început, *père.* N-ar fi trebuit s-o tolerăm aici.

Am dat din umeri.

— Oricine poate spune asta acum, i-am reamintit eu. Chiar dumneavoastră i-aţi patronat confiseria, din câte îmi amintesc.

S-a înroşit.

— Ei bine, am putea să vă ajutăm acum, a spus ea. Paul Muscat, Georges, familia Arnauld, familia Drou, Prudhomme… Ne-am putea strânge laolaltă. Să împrăştiem cuvântul. Am putea întoarce vântul împotriva ei, chiar şi acum.

— Şi pentru ce motiv? Femeia n-a călcat nicio lege. Ar spune că este vorba de bârfe şi nu veţi câştiga nimic.

Caroline a zâmbit strâmb.

— I-am putea distruge preţiosul ei festival, asta-i sigur, a spus ea.

— Zău?

— Desigur. Intensitatea sentimentelor o fac să fie urâtă. Georges vede o mulţime de oameni. Este un om înstărit. Şi Muscat este influent. Cunoaşte multă lume. Poate fi convingător; Comitetul Rezidenţilor…

Sigur că da. Mi-l amintesc pe tatăl lui, în vara aceea, a ţiganilor de pe râu.

— Dacă pierde cu festivalul – şi am auzit că a cheltuit destul de mult pentru pregătiri deja – atunci ar putea fi forţată…

— Ar putea, am repetat eu, blând. Desigur că eu n-aş putea participa la aşa ceva. Ar putea să pară – lipsă de caritate.

Mi-am dat seama din expresia ei că a înţeles perfect.

— Desigur, *mon père.* Vocea ei este nerăbdătoare şi plină de ură. Pentru o clipă simt un profund dispreţ pentru ea, aşa cum gâfâie şi se agită ca o căţea în călduri, dar cu astfel de unelte demne de dispreţ, *père,* se înfăptuieşte adesea lucrarea noastră.

La urma urmei, *père,* Domnia Voastră ar trebui să ştiti mai bine.

32.
Vineri, 21 martie

Podul este aproape gata, tencuiala încă umedă pe alocuri, dar noua fereastră, rotundă şi cu o giurgiuvea din alamă ca un hublou de pe vapor este terminată. Mâine, Roux va pune podelele şi, după ce le va lustrui şi le va vopsi, o vom muta pe Anouk în noua ei cameră. Nu există nicio uşă. Singura intrare este o trapă cu o duzină de trepte. Deja Anouk este foarte agitată. Îşi petrece multă vreme strecurându-şi capul prin trapă, păzind şi dând instrucţiuni precise referitoare la ceea ce trebuie făcut. În restul timpului stă cu mine în bucătărie, urmărind pregătirile pentru Paşte. Jeannot este adesea cu ea. Stau amândoi în uşa bucătăriei, vorbind deodată. Am fost obligată să-i mituiesc ca să plece. Roux pare să-şi fi revenit după boala lui Armande, fluierând pe când finisează pereţii camerei lui Anouk. A făcut o treabă excelentă, deşi regretă pierderea uneltelor sale. Cele pe care le foloseşte le-a închiriat de pe şantierul lui Clairmont şi spune că sunt inferioare. De îndată ce va putea, îşi va cumpăra el altele.

— E un loc în Agen unde se vând ambarcaţiuni vechi pentru râu, mi-a spus el ieri la o ciocolată şi ecleruri. Aş putea să cumpăr o barcă veche şi să o aranjez la iarnă. Aş putea s-o fac bună şi confortabilă.

— De câţi bani ai avea nevoie?

Dă din umeri.

— Poate cinci mii de franci pentru început, poate patru. Depinde.

— Ţi i-ar putea împrumuta Armande.

— Nu. Este de neclintit. A făcut deja destul. Trasează un cerc pe marginea cănii cu degetul arătător. Oricum, Narcisse mi-a oferit de lucru, mi-a spus. La seră, apoi să-l ajut cu *vendanges*[29] în sezonul strugurilor, apoi sunt cartofii, mazărea,

castraveţii, vinetele… Destulă muncă să mă ţină ocupat până în noiembrie.

— Asta e bine. Mă cuprinde un val de căldură pentru entuziasmul lui, pentru revenirea lui. Deja şi arată mai bine, mai relaxat şi fără acea privire groaznică de ostilitate şi suspiciune care-l făceau să semene cu o casă bântuită. Şi-a petrecut ultimele nopţi acasă la Armande, la cererea ei.

— În caz că mai am un alt atac, spune ea serioasă, privindu-mă comic prin spatele lui. Înşelat sau nu, mă bucur că este acolo.

Dar nu şi Caro Clairmont: a venit la *Praline* miercuri dimineaţa cu Joline Drou, evident ca să discute despre Anouk. Roux stătea la masă, bând mocha. Joséphine, căreia încă pare să-i fie frică de Roux, era în bucătărie, ambalând ciocolată. Anouk îşi termina micul dejun, vasul ei galben cu *chocolat au lait* şi o jumătate de croasant pe masă, în faţa ei. Cele două femei i-au zâmbit dulce lui Anouk, apoi l-au privit dispreţuitoare pe Roux. Roux le-a privit insolent.

— Sper că nu am venit într-un moment nepotrivit? Joline are o voce dulce, educată, plină de îngrijorare şi simpatie. Dedesubt însă, doar indiferenţă.

— Deloc. Tocmai luam micul dejun. Pot să vă ofer ceva de băut?

— Nu, nu. Eu nu mănânc niciodată dimineaţa.

O privire furişă înspre Anouk care, având capul scufundat în castron, nu o observă.

— Mă întrebam dacă aş putea să discut cu dumneavoastră, a zis Joline dulce. În *particular.*

— Da, sigur, i-am spus. Dar cred că nu este nevoie. Nu puteţi spune ce aveţi de spus aici? Sunt sigură că Roux n-o să se supere.

Roux a rânjit şi Joline s-a uitat acru.

— Ei bine, este puţin *delicat,* a zis ea.

— Atunci sunteţi sigură că vorbiţi cu cine trebuie? Aş spune că *monsieur* Reynaud ar fi mult mai potrivit…

— Nu, sigur trebuie să vorbesc cu dumneavoastră, a zis Joline, printre buzele strânse.

— Oh. Politicoasă. Despre ce?

— Este vorba de fiica dumneavoastră. Mi-a aruncat un zâmbet rece. După cum ştiţi, eu am clasa ei la şcoală.

— Ştiu. Am mai turnat o mocha pentru Roux. Ce s-a întâmplat? A rămas în urmă? Are probleme?

Ştiu perfect de bine că Anouk nu are probleme. Citeşte cu lăcomie de la patru ani jumătate. Vorbeşte englezeşte aproape la fel de bine ca franţuzeşte, o moştenire din zilele noastre la New York.

— Nu, nu, mă linişteşte Joline. Este o fetiţă sclipitoare. O scurtă privire înspre Anouk, dar fiica mea este prea absorbită de croasantul ei. Cu viclenie, crezând că n-o văd, şterpeleşte un şoricel de ciocolată din galantar şi îl strecoară în mijlocul pâinii pentru a-şi face *pain au chocolat.*

— Atunci purtarea ei? întreb eu cu o îngrijorare exagerată. Nu este cuminte? E neascultătoare? Nepoliticoasă?

— Nu, nu. *Sigur* că nu. Nimic de genul acesta.

— Atunci ce?

Caro mă priveşte cu figura ei oţetită.

— *Curé* Reynaud a vizitat şcoala de mai multe ori în săptămâna aceasta, mă informează ea. Ca să le vorbească celor mici despre Paşte şi despre semnificaţia sărbătorii Bisericii şi aşa mai departe.

Am dat aprobator din cap. Joline mi-a oferit iar unul dintre zâmbetele ei pline de milă.

— Ei bine, Anouk pare să fie – o privire vicleană în direcţia lui Anouk – ei, nu chiar *nepoliticoasă,* dar i-a pus nişte întrebări foarte ciudate. Zâmbetul i s-a îngustat în două paranteze dezaprobatoare.

— Nişte întrebări foarte ciudate, a repetat ea.

— Ah, bine, am spus eu calmă. Întotdeauna a fost curioasă. Sunt sigură că n-aţi vrea să descurajaţi spiritul cercetător al elevilor dumneavoastră. Şi oricum, am adăugat eu

răutăcioasă, să nu-mi spuneţi că există vreun subiect la care *monsieur* Reynaud nu este pregătit să răspundă.

Joline a protestat imediat.

— Îi tulbură pe ceilalţi copii, *madame,* a spus ea înverşunată.

— Da?

— Se pare că Anouk le-a spus că Paştele nu este o sărbătoare creştină şi că învierea Domnului este un fel de *referire* la o zeiţă a recoltei sau cam aşa ceva. O zeitate a fertilităţii din timpurile păgâne. A râs forţat, dar vocea i-a rămas de gheaţă.

— Da. Am mângâiat uşor buclele lui Anouk. A citit mult micuţa asta, nu-i aşa, Nanou?

— Întrebam doar despre Eostre, a spus repede Anouk. *Curé* Reynaud spune că nimeni nu-i mai ţine sărbătoarea, şi eu i-am spus că noi o facem.

Mi-am ascuns zâmbetul în spatele mâinii.

— Nu cred că înţelege, scumpo, i-am spus eu. Poate n-ar trebui să-i pui atâtea întrebări dacă-l tulbură.

— Îi tulbură pe copii, *madame,* a spus Joline.

— Nu-i adevărat, a replicat Anouk. Jeannot spune că ar trebui să facem un foc de tabără când vine sărbătoarea ei şi să avem lumânări roşii şi albe şi restul. Jeannot spune…

Caroline a întrerupt-o.

— Se pare că Jeannot spune foarte multe, a comentat ea.

— Probabil că seamănă cu maică-sa, am zis eu.

Joline a părut ofensată.

— Nu cred că luaţi toate astea în serios, a spus ea, zâmbetul pălindu-i puţin.

Am dat din umeri.

— Nu văd care este problema, i-am răspuns calmă. Fiica mea participă la discuţiile din clasă. Nu asta vreţi să spuneţi?

— Unele subiecte *n-ar trebui* să fie discutate, s-a răstit Caro şi, pentru o clipă, în spatele dulceţii ei suave, am zărit-o pe mama ei în ea, poruncitoare şi

hotărâtă. Îmi plăcea mai mult aşa. Unele subiecte ar trebui să fie acceptate pe baza *credinţei* şi atunci când copilul are o *educaţie* morală corectă… S-a întrerupt, confuză. Departe de mine gândul să vă spun cum să vă creşteţi copilul, a terminat ea, rece.

— Foarte bine, i-am zâmbit eu. N-aş fi vrut să mă cert cu dumneavoastră. Ambele femei m-au privit cu aceeaşi expresie de antipatie nedumerită.

— Sunteţi sigure că nu vreţi să beţi ciocolată?

Ochii lui Caro s-au îndreptat înspre vitrină, spre praline, trufe, amandine şi nugale, ecleruri, florentine, vişine cu lichior, migdale zaharisite.

— Mă mir că fetiţa nu are dinţii stricaţi, a zis ea acru.

Anouk a rânjit, afişându-şi dinţii. Albeaţa lor a părut să sporească supărarea lui Caro.

— Ne pierdem vremea aici, i-a spus rece lui Joline. Nu am spus nimic, iar Roux a chicotit. Din bucătărie auzeam cântând micuţul radio al lui Joséphine. Câteva secunde nu s-a mai auzit decât zumzetul stins al difuzorului.

— Hai, i-a spus Caro prietenei ei. Joline părea nesigură.

— Am spus *că mergem!* Cu un gest iritat a ieşit furtunos din magazin cu Joline pe urmele ei. Să nu credeţi că nu ştiu de-a ce vă jucaţi, a scuipat ea în loc de la revedere, tocurile lor înalte făcând zgomot pe pavaj pe când traversau scuarul, îndreptându-se către St Jerome.

În următoarea zi am găsit primul dintre pamflete. Strâns ghem şi aruncat în stradă, Joséphine l-a adunat pe când mătura trotuarul şi l-a adus în confiserie. O singură pagină tipărită, fotocopiată pe hârtie roz şi îndoită. Nu era semnată, dar ceva din stilul ei dădea de bănuit cine ar fi autorul.

Titlul: „Pastele şi întoarcerea la Credinţă”. Am parcurs pamfletul repede. Mare parte a textului era

previzibilă. Bucuria şi auto-purificarea, păcatul şi bucuriile binecuvântării şi ale rugăciunii. Dar, pe la jumătatea paginii, în caractere mai îngroşate, era un paragraf care mi-a atras privirea.

Noii păgâni. Coruperea spiritului sărbătorii de Paşte.

Va exista întotdeauna o minoritate de oameni care va
încerca să se folosească de sfintele noastre tradiţii
pentru a dobândi câştiguri personale.
Industria de felicitări. Lanţurile de supermarketuri. Dar
şi mai siniştri sunt cei care pretind că reînvie vechile
tradiţii, implicându-ne copiii în practicile păgâne ca
amuzament. Prea mulţi dintre noi consideră aceste
lucruri nedăunătoare şi le privesc cu toleranţă. De ce
altfel ar fi permis comunitatea noastră să aibă loc un
aşa-numit Festival al Ciocolatei lângă biserică, chiar în
Duminica de Paşte? Acest lucru face de batjocură tot
ceea ce simbolizează Paştele. Vă îndemnăm să
boicotaţi acest aşa-numit Festival precum şi toate
evenimentele similare de dragul copiilor voştri inocenţi.
BISERICA, nu CIOCOLATA, este ADEVĂRATUL
MESAJ al PAŞTELUI!

— Biserică, nu ciocolată, am râs eu. De fapt este o lozincă destul de bună. Nu credeţi?

Joséphine părea neliniştită.

— Nu te înţeleg, a zis ea. Nu pari să fii deloc îngrijorată.

— De ce să mă îngrijorez? Am dat din umeri. E doar o fiţuică. Şi sunt sigură că ştiu cine a compus-o.

Ea a încuviinţat.

— Caro. Tonul ei era emfatic. Caro şi Joline. Este exact stilul lor. Toate poveştile alea despre inocenţa copiilor. A fornăit batjocoritoare. Dar oamenii le ascultă, Vianne. S-ar putea ca unii să se gândească de două ori înainte de a veni. Joline este învăţătoare. Iar Caro este membră în Comitetul Rezidenţilor.

— Zău? Nici nu ştiam că există un Comitet al Rezidenţilor. Bigoţi plini de ei, cu gust pentru bârfe. Şi ce ar putea să facă? Să aresteze toată lumea?

Joséphine a dat din cap.

— Şi Paul este în comitetul acela, a şoptit ea.

— Ei şi?

— Şi ştii ce e în stare să facă, a spus Joséphine disperată. Am observat că atunci când este stresată revine la vechile ei manierisme, săpând cu pumnii în stern. Este nebun, ştii că aşa este. Este doar…

S-a întrerupt nefericită, cu pumnii încleştaţi. Am avut din nou impresia că vrea să-mi spună ceva, că *ştia* ceva. I-am atins mâna, încercând uşor să-i percep gândurile, dar n-am văzut nimic altceva decât înainte: fum, cenuşiu şi unsuros, pe fundalul unui cer purpuriu.

Fum! Mâna mi s-a încleştat pe a ei. Fum! Acum că înţelegeam viziunea, puteam să disting şi detaliile: faţa lui palidă în întuneric, zâmbetul lui tăios, triumfător. Ea mă privea în tăcere, cu ochii încărcaţi de cunoaştere.

— De ce nu-mi povesteşti? am spus în cele din urmă.

— Nu vei putea dovedi nimic, a spus Joséphine. Nu ţi-am spus nimic.

— Nu era nevoie. De aceea ţi-e atât de frică de Roux? Pentru ceea ce a făcut Paul?

Şi-a ridicat încăpăţânată bărbia.

— Nu mi-e *frică* de el.

— Dar nu vrei să vorbeşti cu el. Nici măcar să stai în aceeaşi încăpere cu el. Nici nu-l poţi privi în ochi.

Joséphine şi-a încrucişat braţele cu privirea uneia care nu mai are nimic de spus.

— Joséphine? Am întors-o înspre mine, am obligat-o să mă privească. *Joséphine?*

— Bine. Vocea ei era aspră şi îmbufnată. Ştiam, bine? Ştiam ce va face Paul. I-am spus că voi spune dacă va încerca ceva, l-am avertizat. Atunci m-a lovit. M-a privit cu ură, cu gura plină de lacrimile nerevărsate. Aşa că sunt o laşă, a spus cu glas tare. Acum ştii cum sunt; nu sunt curajoasă ca tine, sunt o mincinoasă şi o laşă. L-am lăsat s-o facă, cineva ar fi putut fi omorât, Roux ar fi putut fi omorât, sau Zézette, sau copilul ei şi totul ar fi fost din *vina mea!* Respira greu. Să nu-i spui, a mai zis ea. N-aş putea suporta.

— Eu nu-i voi spune nimic lui Roux, i-am zis cu blândeţe. Tu o vei face.

A dat cu violenţă din cap.

— Nu. Nu. N-aş putea.

— Este în regulă, Joséphine, am îndemnat-o. Nu a fost vina ta. Şi *n-a murit* nimeni, nu?

Cu încăpăţânare:

— N-aş putea. Nu pot.

— Roux nu este ca Paul, i-am zis eu. Seamănă mai mult cu tine decât ţi-ai putea imagina.

— Nu ştiu ce-aş putea spune. Îşi sucea mâinile. Aş vrea să plece, a spus ea mânioasă. Aş vrea să-şi ia banii şi să plece în altă parte.

— Nu, nu vrei, i-am spus. Şi, oricum, nu are de gând să plece. I-am povestit ce-mi spusese despre munca lui la Narcisse şi despre barca din Agen. Merită să ştie cel puţin cine este responsabil, am insistat. Aşa va înţelege că vina pentru cele

întâmplate îi aparţine doar lui Muscat şi că nimeni altcineva de aici nu-l urăşte. Tu ar trebui să-l înţelegi, Joséphine. Ştii cum este când te simţi aşa cum se simte el. Joséphine a oftat.

— Nu astăzi, a zis ea. Îi voi spune, dar altă dată. Bine?

— Nu va fi mai uşor în altă zi decât este astăzi, am avertizat-o. Vrei să vin cu tine la el?

M-a privit fix.

— Ei, trebuie să facă în curând o pauză, i-am explicat. I-ai putea duce o cană cu ciocolată.

O pauză. Faţa ei era lipsită de emoţii şi palidă. Mâinile îi tremurau. Am luat o *rocher noir* dintr-o grămadă de lângă mine şi i-am strecurat-o în gura întredeschisă înainte să aibă timp să spună ceva.

— Îţi va da curaj, i-am spus, întorcându-mă să amestec ciocolata într-un vas mare. Hai, mestecă. Am auzit-o scoţând un sunet încet, pe jumătate râs. I-am dat cana.

— Eşti gata?

— Cred că da. Gura îi era plină de ciocolată. Voi încerca.

I-am lăsat singuri. Am recitit pamfletul pe care-l găsise Joséphine în stradă. *Biserică, nu ciocolată.* De fapt, este chiar nostim. Omul Negru şi-a descoperit în sfârşit simţul umorului.

Afară era cald în ciuda vântului. Les Marauds sclipea în lumina soarelui. Am mers încet pe jos către Tannes, bucurându-mă de căldura soarelui în spate. Primăvara venise fără avertisment, ca atunci când ocoleşti un colţ stâncos şi intri într-o vale şi grădinile şi marginile au înflorit brusc, bogate în narcise, irişi, lalele. Chiar şi casele părăginite din Les Marauds sunt atinse de culorile primăverii, dar aici grădinile ordonate devin de o excentricitate grotescă: un soc în floare crescând pe balconul unei case deasupra apei; un acoperiş plin cu păpădii; violete răsărind printre crăpăturile unei faţade gata să se prăbuşească. Plante, pe vremuri

domesticite, întoarse la starea lor de sălbăticie, micuţe muşcate răsărind printre cucute, maci sălbatici împrăştiaţi la întâmplare şi aduşi de sălbăticire de la roşul lor original la o gamă de culori de la portocaliu la movul cel mai palid. Câteva zile de soare sunt suficiente să le trezească din somn; după o ploaie se desfac şi-şi întind capetele către lumină. Dacă smulgi o mână din aceste presupuse buruieni descoperi salvie şi irişi, şi garofiţe şi levănţică sub docuri şi gunoaie. Am rătăcit pe malul râului suficient de mult ca Joséphine şi Roux să aibă timp să-şi rezolve problemele, apoi m-am întors încet înspre casă prin străzile lăturalnice, până la Rue des Frères de la Révolution şi Rue des Poètes cu zidurile lor apropiate, întunecate, aproape lipsite de ferestre, întrerupte doar de frânghiile cu rufe atârnate de la un balcon la altul sau de la o singură fereastră din care atârnă festoane verzi de iederă.

I-am găsit împreună în confiserie cu un o cană de ciocolată pe jumătate goală între ei. Joséphine avea ochii roşii, dar părea uşurată, aproape fericită. Roux râdea de vreun comentariu oarecare al ei, un sunet straniu, neobişnuit, exotic prin raritatea lui. O clipă am simţit un fel de invidie, gândindu-mă: *Se simt bine împreună.*

Am vorbit mai târziu cu Roux, după ce ea plecase la cumpărături. El este atent să nu se trădeze cu nimic atunci când vorbeşte despre ea, dar în ochi îi apare întotdeauna o privire luminoasă ca răsăritul unui zâmbet. Se pare că-l bănuia deja pe Muscat.

— A făcut bine că l-a părăsit pe ticălosul ăla, spune el, veninos. Lucrurile pe care le-a făcut… Pentru o clipă pare stânjenit, se întoarce, mişcă o cană pe masă fără niciun motiv, o pune înapoi. Un astfel de bărbat nu merită să aibă o soţie, mormăie el.

— Şi tu ce vei face? îl întreb.

Dă din umeri.

— N-am ce să fac, îmi spune el pragmatic. Va nega totul. Poliţia nu este interesată. Şi, oricum, prefer să nu se amestece.

Nu mai continuă ideea. Bănuiesc că există lucruri în trecutul lui care nu trebuie cercetate prea adânc.

De atunci însă, Joséphine şi Roux au vorbit de multe ori. Ea îi duce ciocolată şi biscuiţi când el este în pauză şi îi aud adesea râzând. Ea şi-a pierdut privirea absentă şi speriată. Am observat că a început să se îmbrace mai atent. În această dimineaţă a anunţat chiar că voia să se întoarcă la cafenea să-şi ia nişte lucruri.

— Merg cu tine, i-am propus eu.

Joséphine a dat din cap.

— Mă voi descurca şi singură. Pare fericită, aproape exuberantă, acum că a luat această decizie. Oricum, nu mă voi lupta cu Paul… Se întrerupe, părând vag tulburată. M-am gândit să mă duc pe acolo, asta-i tot, a spus ea. Faţa îi era îmbujorată, plină de încăpăţânare. Am cărţi, haine… Vreau să le iau până ce Paul nu se hotărăşte să le arunce.

Am încuviinţat.

— Când vrei să te duci?

Fără nicio ezitare:

— Duminică. Va fi la biserică atunci. Cu puţin noroc voi putea să intru şi să ies din cafenea fără să-l întâlnesc. Nu va dura mult.

Am privit-o.

— Eşti sigură că nu vrei companie?

A dat din cap.

— Cumva, nu mi se pare corect.

Comentariul ei politicos mă face să zâmbesc, dar ştiu de fapt ce voia să spună. Era teritoriul lui – teritoriul *lor* – marcat inefabil de urmele vieţii lor în comun. Nu aveam ce să caut acolo.

— Nu voi păţi nimic. Zâmbeşte. Ştiu cum să mă port cu el, Vianne. Am mai făcut-o şi înainte.

— Sper că nu se va ajunge la asta.

— Nu se va ajunge. În mod absurd, se întinde şi mă prinde de mână ca şi cum ar fi vrut să mă încurajeze. Îţi promit că nu.

33.
Duminică, 23 martie
Duminica Floriilor

Dangătul clopotului loveşte plat de morişca de vânt şi zidurile caselor şi ale magazinelor. Chiar şi pietrele din pavaj răsună din cauza zgomotului; îi pot simţi zumzetul monoton plin tălpile pantofilor. Narcisse a oferit *rameaux*[30], crucile din frunze de palmier pe care le împart la sfârşitul slujbei şi care vor fi ţinute la reverele hainelor, pe cămine, la capătul patului, pentru tot restul Săptămânii Mari. Vă voi aduce şi dumneavoastră una, *père,* şi o candelă care să rămână aprinsă la căpătâiul patului; nu văd niciun motiv pentru care ar trebui să fiţi lipsit de ele. Asistentele mă privesc cu un amuzament abia ascuns. Doar frica şi respectul pentru haina mea le împiedică să râdă cu voce tare. Feţele lor rozalii de dădace lucesc cu un râs ascuns. Pe coridor, vocile lor de fetiţă se ridică şi cad în fraze ininteligibile din cauza distanţei şi a acusticii proaste a spitalului:

Crede că poate să-l audă – oh da – crede că se va mai trezi – Nu, zău? – Nu! – Vorbeşte cu el, dragă – l-am auzit o dată – se roagă – Apoi un râs de şcolăriţă – *hihihihi!* – ca nişte mărgele împrăştiate pe faianţă.

Desigur că nu îndrăznesc să-mi râdă în faţă. Poate sunt călugăriţe în uniformele lor albe şi curate, cu părul strâns sub bonetele apretate, cu ochii coborâţi. Copii de mănăstire, murmurând formulele de respect – *oui, mon père, non, mon père* – cu inima plină de o veselie secretă. Şi congregaţia mea are acelaşi spirit de chiul – o privire obraznică în timpul predicii, o grabă nelalocul ei către *chocolaterie* după – dar astăzi, sunt cuminţi. Mă salută cu respect, aproape cu teamă. Narcisse se scuză că *rameaux* nu sunt din

palmieri adevăraţi, ci din cedru răsucit şi împletit ca să aproximeze frunzele tradiţionale.

— Nu este un copac de pe aici, *père,* explică el cu vocea lui aspră. Nu creşte bine aici. Frigul îl scorojeşte.

Îl bat pe umăr cu un gest părintesc.

— Nu te îngrijora, *mon fils.* Întoarcerea lor pe calea dreaptă mi-a îndulcit dispoziţia aşa că sunt părintesc, indulgent. Nu te îngrijora.

Caroline Clairmont îmi ia mâna între degetele ei înmănuşate.

— O predică minunată. Vocea ei este caldă. O predică *atât* de minunată. Georges îi ţine isonul. Luc stă lângă ea, părând îmbufnat. În spatele lor, familia Drou, cu fiul lor, caraghios cu gulerul lui marinăresc. Nu-l văd pe Muscat printre cei care pleacă, dar presupun că trebuie să fie acolo.

Caroline Clairmont zâmbeşte cu subînţeles.

— Se pare că am făcut-o, spune ea cu satisfacţie. Avem o petiţie cu mai mult de o sută de semnături pe ea…

— Festivalul ciocolatei. O întrerup în şoaptă, nemulţumit. Este un loc prea public ca să discutăm despre aşa ceva. Ea nu înţelege aluzia.

— Desigur! Vorbeşte tare, aţâţată. Am distribuit două sute de fluturaşi. Am strâns semnături de la jumătate din oamenii din Lansquenet. Am vizitat toate casele – se întrerupe, corectându-se – ei, *aproape* toate casele. Rânjeşte. Cu câteva excepţii evidente.

— Înţeleg. Îi vorbesc rece. Ei, poate reuşim să discutăm altă dată.

În sfârşit înţelege. Se înroşeşte.

— Desigur, *père.*

Are dreptate, desigur. Efectele au fost previzibile. Magazinul de ciocolată a fost aproape pustiu în ultimele câteva zile. La urma urmei dezaprobarea Comitetului Rezidenţilor nu este o nimica toată într-o astfel de comunitate restrânsă, la fel ca şi dezaprobarea tacită a Bisericii. Să

cumperi, să pofteşti, să te *îndopi* chiar sub aceste priviri dezaprobatoare… Acest lucru cere un mare curaj, un spirit de revoltă mai puternic decât crede femeia Rocher că posedă cetăţenii noştri. La urma urmei, de câtă vreme este aici? Oile rătăcite se întorc la turmă, *père.* Din instinct. Ea este. Doar o mică diversiune pentru ei, asta-i tot. Dar, până la urmă, se întorc pe calea cea dreaptă. Nu mă înşel singur crezând că o fac dintr-un sentiment puternic de pocăinţă sau dintr-o adâncă cugetare – oile nu sunt gânditori de seamă – dar instinctele lor, semănate în ei din leagăn, sunt sănătoase. Paşii lor îi aduc acasă, chiar dacă minţile le-au mai rătăcit. Astăzi simt o izbucnire puternică de afecţiune pentru ei, pentru turma mea, pentru oamenii mei. Vreau să le simt mâinile în mâinile mele, să le ating carnea caldă, proastă, să mă scald în teama şi în încrederea lor.

Pentru asta m-am rugat oare, *père?* Este oare aceasta lecţia pe care trebuia s-o învăţ? Mă uit iar prin mulţime căutându-l pe Muscat. El întotdeauna vine duminica la biserică, iar astăzi, în această duminică deosebită, n-ar fi putut să lipsească… Totuşi, pe când biserica se goleşte, tot nu-l văd. Nici nu-mi amintesc să se fi împărtăşit. Şi, în mod sigur, n-ar fi plecat fără să schimbe câteva cuvinte cu mine. Poate aşteaptă încă în St Jerome, îmi spun eu. Problemele cu nevasta lui l-au tulburat puternic. Poate are nevoie de îndrumări speciale.

Mormanul de frunze de palmier de lângă mine scade. Fiecare este muiată în aghiasmă, o binecuvântare murmurată, o atingere a mâinii. Luc Clairmont se retrage cu o şoaptă mânioasă. Mama lui îl ceartă încet, zâmbindu-mi slab pe deasupra capetelor aplecate. Tot nu-l zăresc pe Muscat. Verific interiorul bisericii: cu excepţia câtorva oameni în vârstă încă aplecaţi în rugăciune lângă altar, biserica este goală. Sfântul Francisc stă la uşă, absurd de vesel pentru un sfânt, înconjurat de porumbei din plastic, faţa lui rânjită mai

asemănătoare cu a unui nebun sau beţiv decât cu a unui sfânt. Simt o zvâcnire de supărare faţă de cel care a plasat statuia acolo, atât de aproape de intrare. Tizul meu, simt eu, ar trebui să aibă mai multă forţă, mai multă demnitate. Şi, în loc de acestea, acest nebun dolofan, zâmbitor, pare să-şi bată joc de mine, cu o mână ţinută într-un gest vag de binecuvântare, cu cealaltă ţinând o pasăre din plastic lângă pântecul lui rotund, de parcă ar visa la o plăcintă de porumbel. Încerc să-mi amintesc dacă sfântul era în aceeaşi poziţie când am plecat din Lansquenet, *père.* Vă amintiţi cumva, sau a fost mutat de atunci, poate de oameni invidioşi care vor să-şi bată joc de mine? Sfântul Jerome, patronul bisericii acesteia, este mai ascuns: în alcovul lui întunecat cu picturile în ulei înnegrite în spate, este o umbră abia vizibilă, vechea marmură din care a fost sculptat pătată în galben de fumul miilor de lumânări. Sfântul Francisc, pe de altă parte, rămâne de un alb de ciupercă, în ciuda umezelii ghipsului, sfărâmându-se în nepăsarea fericită a dezaprobării tacite a colegilor lui. Îmi amintesc că ar trebui să-l mut într-un loc mai potrivit de îndată ce voi putea.

Muscat nu este în biserică. Verific grădina, crezând încă pe jumătate că s-ar putea să mă aştepte acolo, dar niciun semn de el. Poate este bolnav, îmi spun eu. Doar o boală gravă ar împiedica un om atât de pios să lipsească de la slujbă în Duminica Floriilor. Îmi schimb odăjdiile curate cu sutana de zi cu zi, lăsând veşmintele ceremoniale în vestiar. Închid caliciul şi tava sacramentală. Pe vremurile dumneavoastră, *père,* nu ar fi fost nevoie să procedez aşa, dar în timpurile acestea nesigure, nimeni nu mai poate fi considerat demn de încredere. Cerşetori şi ţigani – ca să nu mai vorbim despre unii dintre cetăţenii noştri – ar putea considera că banii peşin sunt mai de încredere decât damnarea eternă.

Îmi croiesc repede drum către Les Marauds. Muscat a fost tăcut de săptămâna trecută; l-am

văzut doar în trecere şi mi s-a părut slăbit şi bolnav, încovoiat ca un penitent mâhnit, cu ochii pe jumătate ascunşi de pleoapele căzute. Puţini oameni mai vizitează acum cafeneaua, înfricoşaţi poate de privirile rătăcite ale lui Muscat şi de temperamentul lui iute. Am fost chiar eu acolo vineri; barul era aproape pustiu. Podeaua n-a mai fost măturată de la plecarea lui Joséphine. Mucuri de ţigări şi ambalaje de bomboane alunecă sub picioare. Pahare goale răspândite peste tot. Câteva sendvişuri şi o chestie roşie, încreţită, care ar fi putut să fie o felie de pizza, stau rătăcite în galantar. Lângă ele, un vraf din pamfletele lui Caroline, ţinute sub un pahar de bere murdar. Se simţea o putoare de vomă şi mucegai sub mirosul ţigărilor Gauloises. Muscat era beat.

— Tu erai. Tonul lui era morocănos, puţin supărat. Ai venit să-mi spui să întorc şi celălalt obraz, nu? A tras zdravăn din ţigara ţinută bine între dinţi. Ar trebui să fii mulţumit. Nu m-am mai apropiat de căţea de câteva zile.

Am dat din cap.

— Nu ar trebui să fii aşa de amar, i-am spus.

— Pot să fiu cum vreau în barul meu, a zis Muscat în felul lui confuz, agresiv. *Este* barul meu, nu-i aşa, *père?* Vreau să zic, doar nu vrei să i-l oferi şi pe *ăsta* pe o farfurie, nu?

I-am spus că înţeleg cum se simte. El a mai tras din ţigară şi a tuşit un miros de bere râncedă în faţa mea.

— Asta-i bine, *père.* Răsuflarea lui era urât mirositoare şi fierbinte, ca a unui animal. Este foarte bine. *Desigur* că tu înţelegi. Sigur că da. Biserica ţi-a şparlit boaşele când ai depus jurământul. Este de înţeles că nu vrei ca *eu* să le păstrez pe *ale mele.*

— Eşti beat, Muscat, m-am răstit eu.

— Corectă observaţie, *père, a* rânjit el. Nu-ţi scapă mai nimic, nu? A făcut un gest ca de măturare cu mâna în care ţinea ţigara. Tot ceea ce

trebuie este ca ea să vadă locul ăsta arătând aşa, a spus el, aspru. Este tot ceea ce-i mai trebuie ca s-o facă fericită acum. Ştiind că m-a ruinat – acum era aproape gata să plângă, cu ochii plini de autocompătimirea beţivilor – ştiind că ea a aruncat căsătoria noastră pentru oameni care râd de… A scos un sunet oribil, pe jumătate hohot de plâns, pe jumătate râgâială. Ştiind că mi-a distrus afurisita de *inimă!* Şi-a şters nasul cu dosul mâinii.

— Să nu crezi că nu ştiu ce se întâmplă aici, a continuat el, pe un ton mai scăzut. Căţeaua şi prietenii ei ciudaţi. Ştiu ceea ce fac. Din nou ridica vocea; m-am uitat în jur şi i-am văzut pe cei trei sau patru clienţi rămaşi holbându-se curioşi la el. I-am apăsat mâna în semn de avertizare.

— Nu-ţi pierde speranţa, Muscat, l-am îndemnat eu, luptându-mă cu dezgustul de a fi atât de aproape de el. Nu aşa o vei recâştiga. Aminteşte-ţi că multe cupluri au avut momentele lor de cumpănă, dar…

A rânjit.

— Cumpănă, hm? A rânjit iar. Să-ţi spun ceva, *père.* Lasă-mă singur cinci minute cu ea şi voi rezolva problema aceea de tot. *O voi câştiga* în mă-sa înapoi, nicio îndoială în privinţa asta.

Vorbea vicios şi stupid, cu vorbele abia formate în jurul rânjetului lui de rechin. L-am luat de umeri şi i-am spus clar, sperând că va înţelege măcar ceva.

— Nu vei face nimic de genul acesta, i-am spus în faţă, ignorând beţivanii care se zgâiau de la bar. Te vei comporta *decent,* Muscat, vei urma *procedura* corectă dacă vrei să faci ceva şi te vei feri de amândoi! Ai înţeles?

Îl ţineam cu mâinile strâns de umeri. Muscat a protestat, ţipând obscenităţi.

— Te avertizez, Muscat, i-am mai zis. Am tolerat multe din partea ta, dar acest mod de comportare – *tiranică* – nu-l voi tolera, înţelegi?

A bombănit ceva, scuze sau ameninţări, n-aş putea spune. Atunci credeam că a zis *Îmi pare rău,* dar gândindu-mă mai târziu, mi-am dat seama că ar fi putut tot la fel de bine să însemne *O să-ţi pară rău,* cu ochii lucind meschin în spatele lacrimilor de beţiv.

Îmi pare rău. Dar cui ar trebui să-i pară rău? Şi pentru ce?

Grăbind-mă în jos pe deal înspre Les Marauds, m-am întrebat iar dacă nu cumva înţelesesem greşit semnele. Ar putea fi el oare capabil de violenţă îndreptată împotriva lui însuşi? Aş fi putut eu, în dorinţa mea de a preveni alte tulburări, să nu dau atenţie faptului că individul era, de fapt, pe culmile disperării? Când am ajuns la Café de la République, aceasta era închisă, dar un cerc de oameni stăteau afară, privind la una dintre ferestrele de la etajul întâi. Le-am recunoscut pe Caro Clairmont şi pe Joline Drou printre ei. Duplessis era şi el acolo, o figură mică şi demnă cu pălăria lui de fetru şi căţelul ghemuit la picioarele lui. Pe deasupra sunetului vocilor am auzit un sunet mai înalt, mai penetrant, care se ridica şi cobora, transformându-se uneori în cuvinte, fraze, un ţipăt…

— *Père.* Caro era cu respiraţia tăiată, îmbujorată la faţă. Expresia ei semăna cu cele ale eternelor frumuseţi cu ochi mari şi gura deschisă din anumite magazine de lux şi m-am înroşit când m-am gândit la asta.

— Ce s-a întâmplat? Vocea mea era tăioasă. Muscat?

— Este Joséphine, a spus Caro, agitată. A dus-o în camera de sus, *père,* şi ea *ţipă.*

Chiar în timp ce vorbea, o altă cascadă de sunete – ţipete, gemete de durere şi sunetul unor obiecte sparte – a ieşit pe fereastră şi un morman de spărturi s-a împrăştiat pe asfalt. Vocea unei femei, suficient de ridicată ca să spargă geamurile, a urlat

– deşi nu, m-am gândit eu, de groază, ci cu o mânie sălbatică şi primitivă – urmată aproape imediat de altă explozie de şrapnele casnice. Cărţi, cârpe, discuri, bibelouri… artileria mondenă a luptelor domestice.

Am strigat în sus.

— Muscat? Mă auzi? *Muscat?*

O colivie goală a zburat prin aer.

— *Muscat!*

Din casă nu s-a auzit niciun răspuns. Cei doi adversari păreau inumani – un trol şi o harpie – şi pentru o clipă m-am simţit nelalocul meu, de parcă lumea ar fi alunecat puţin mai departe pe tărâmul umbrelor, lărgind semiluna de întuneric care ne desparte de lumină. Dacă voi deschide uşa, ce voi vedea?

Într-o clipă groaznică vechea amintire îmi revine şi am iar şaisprezece ani, deschizând uşa acelei vechi anexe a bisericii care mai este numită de unii cancelarie, trecând din penumbra mâloasă a bisericii într-un întuneric mai adânc, picioarele mele păşind neauzite pe parchetul lustruit, cu ciudatele gemete şi mormăieli ale monstrului nevăzut răsunându-mi în urechi. Deschid uşa, cu inima în gât, cu pumnii încleştaţi, cu ochii mari… şi văd pe podea în faţa mea palida bestie arcuită, cu proporţii oarecum familiare, dar bizar dublate, două feţe ridicate înspre mine cu o expresie îngheţată de mânie-oroare-dezgust.

Maman! Père!

Ciudat, ştiu. Nu poate fi nicio legătură. Totuşi, privind figura înlăcrimată şi febrilă a lui Caro Clairmont mă întreb dacă nu aude şi ea ţipătul violent erotic, momentul puterii atunci când chibritul se aprinde, lovitura cade, benzina se aprinde…

Nu a fost o simplă trădare ce aţi făcut dumneavoastră, *père,* mi-a făcut sângele să-mi îngheţe şi pielea de pe tâmple să se întindă ca pe tobă. Ştiu despre păcat – despre păcatele cărnii –

doar ca despre un fel de abstracţie dezgustătoare, ca şi cum ai coborî la nivelul animalelor. Că ar putea exista o *plăcere* în asemenea lucruri mi se pare aproape de neînţeles. Şi totuşi Domnia Voastră şi mama mea – înfierbântaţi, roşii la faţă, lucrând mecanic, transpiraţi şi lipiţi unul de celălalt ca nişte pistoane, nu chiar goi, nu, dar şi mai lascivi din cauza resturilor de îmbrăcăminte – o bluză, o fustă şifonată, sutana trasă în sus… Nu, nu carnea m-a dezgustat, pentru că priveam scena cu un dezinteres distant, dezgustat. Era din cauză că mă *compromisesem* în faţa dumneavoastră, *père,* cu doar două săptămâni înainte – sticla de benzină netedă în palma mea, ţipătul de putere al celui îndreptăţit, oftatul de încântare pe când sticla zboară prin aer şi se aprinde, împroşcând puntea acelei bărci nenorocite cu un val de flăcări *flic-flic* flămânde pe prelata uscată, *hrşşt* pe lemnul uscat, lingându-l cu o veselie lascivă. Au bănuit că este vorba de o incendiere intenţionată, *père,* dar niciodată bunul şi liniştitul băiat Reynaud, nu Francis, care cânta în corul bisericii şi stătea atât de palid şi de cuminte în timpul predicilor. Nu tânărul Francis care nici măcar nu spărsese vreo fereastră până atunci. Muscat, posibil. Bătrânul Muscat şi derbedeul lui de băiat ar fi putut s-o facă. O vreme au fost întâmpinaţi cu răceală, cu speculaţii duşmănoase. Dar, de data aceasta, lucrurile merseseră prea departe, însă ei au negat cu înverşunare şi, de fapt, nu exista nicio dovadă. Victimele nu făceau parte dintre ai noştri. Nimeni n-a făcut legătura dintre incendiu şi schimbările din soarta familiei Reynaud, divorţul părinţilor, plecarea băiatului la o şcoală selectă din nord… Am făcut-o pentru dumneavoastră, *père.* Din dragoste pentru dumneavoastră. Barca arzând pe câmpiile uscate luminează noaptea cafenie, oamenii fug de colo-colo, agăţându-se de malurile arse de soare ale râului aproape uscat, unii încercând în zadar să scoată cele câteva găleţi pline

cu mâl din albia râului şi să le arunce peste barca în flăcări, eu aşteptând în tufişuri, cu gura uscată, cu pântecul plin de o bucurie aprinsă.

Nu aveam de unde să ştiu de cei care dormeau în barcă, mi-am spus. Înveliţi atât de strâns în întunericul lor de beţivani încât nici focul nu a reuşit să-i trezească. I-am visat mai târziu, arşi, strânşi unul lângă altul, topiţi unul într-altul ca nişte amanţi perfecţi. Luni de zile am ţipat în toiul nopţii, văzând acele braţe întinse spre mine, auzindu-le vocile – o adiere de cenuşă – strigându-mi numele cu buzele lor albite.

Dar m-aţi absolvit, *père.* Doar un beţivan şi târfa lui, mi-aţi spus. Gunoaie netrebnice pe râul murdar. Douăzeci de *Pater* şi tot atâtea *Ave* ca preţ pentru vieţile lor. Hoţi care vandalizaseră biserica noastră, îl insultaseră pe preotul nostru şi care nu meritau altceva. Eram un tânăr cu un viitor strălucit în faţă, cu părinţi care mă îndrăgeau şi care ar jeli, care ar fi groaznic de nefericiţi dacă ar afla. Oricum, mi-aţi spus cu multă convingere, ar fi putut să fie un accident. Nu se putea şti niciodată, mi-aţi spus. Dumnezeu ar fi putut *să vrea* să se întâmple aşa.

Am crezut. Sau m-am prefăcut că o cred. Şi încă sunt recunoscător.

O atingere pe braţul meu. Tresar speriat. Privind în puţul adânc al amintirilor mele, sunt momentan ameţit de revenirea la prezent. Armande Voizin stă lângă mine, cu ochii ei negri, înţelepţi, aţintiţi asupra mea. Duplessis este lângă ea.

— Ai de gând să faci ceva, Francis, sau ai de gând să-l laşi pe ursul acela de Muscat să comită o crimă? Vocea ei este aspră şi rece. O gheară strânge bastonul, cealaltă face semn înspre uşa închisă.

— Nu este… Vocea mea este ascuţită şi copilăroasă, parcă nu-mi aparţine. Nu este treaba mea să mă ames…

— Prostii! Mă atinge peste degete cu băţul. Vreau să opresc circul ăsta, Francis. Vii cu mine sau ai de gând să stai toată ziua aici să te holbezi?

Nu aşteaptă să-i răspund, ci împinge uşa cafenelei.

— Este încuiată, îi spun eu, încet.

Dă din umeri. O lovitură cu mânerul bastonului sparge unul dintre ochiurile de sticlă ale uşii.

— Cheia este în broască – spune ea. Răsuceşte-o, Guillaume.

Uşa se deschide. O urmez pe scări în sus. Ţipetele şi zgomotele de sticlă spartă sunt mai puternice acum, amplificate de cochilia goală a scării. Muscat stă în uşa camerei de sus, trupul lui gras blocând pe jumătate palierul. Camera este închisă; se vede o mică gaură între uşă şi canatul ei, prin care se strecoară o rază îngustă de lumină pe scări. Pe când îl privesc, Muscat se aruncă în uşa blocată; se aude un zgomot de spart când ceva se răstoarnă şi, cu un mormăit de satisfacţie, el se aruncă în cameră.

O femeie ţipă. Este lipită de peretele din spate al camerei. Mobila – o comodă, un dulap, scaunele – au fost lipite de uşă, dar Muscat reuşeşte să-şi croiască drum printre ele în cele din urmă. Ea n-a putut mişca patul, un obiect masiv din fier forjat, dar salteaua încă o acoperă pe când ea se ghemuieşte, ţinând în mână nişte proiectile. A rezistat tot timpul slujbei, îmi spun eu cu o oarecare uimire. Pot vedea urmele luptei ei; sticlă spartă pe scări, urme de forţare a uşii dormitorului, măsuţa de cafea folosită ca un berbece de asediu. Şi pe faţa lui, când se întoarce înspre mine, văd urmele zgârieturilor ei disperate, o semilună purpurie la tâmpla lui, nasul umflat, cămaşa sfâşiată. Pe scări sunt urme de sânge, o picătură, o urmă de alunecare, o împroşcătură. Amprente însângerate lângă uşă.

— Muscat! Vocea mea este ridicată, tremurătoare. *Muscat!*

Se întoarce nepăsător. Ochii lui seamănă cu nişte împunsături de ac într-o gogoaşă.

Armande este lângă mine, cu bastonul ridicat ca o sabie. Pare cel mai bătrân spadasin din lume. O strigă pe Joséphine.

— Ai păţit ceva, dragă?

— Scoateţi-l de aici! Spuneţi-i *să plece!*

Muscat îmi arată mâinile însângerate. Pare mânios, dar în acelaşi timp confuz, extenuat, ca un copilaş prins într-o luptă între băieţi mai mari.

— Vedeţi ce voiam să spun, *père?* se jeluieşte el. Ce v-am spus? Vedeţi ce voiam să *spun?*

Armande îşi face loc pe lângă mine.

— Nu poţi câştiga, Muscat. Pare mai tânără şi mai puternică decât mine şi trebuie să mă forţez să-mi amintesc că este bătrână şi bolnavă. Nu poţi face ca lucrurile să fie cum au fost. Dă-te înapoi şi las-o să plece.

Muscat o scuipă şi pare uimit când Armande îl scuipă şi ea cu precizia şi viteza unei cobre. Îşi şterge faţa, înroşindu-se.

— Hei, bătrână…

Guillaume se aşază în faţa ei, un gest absurd de protector. Câinele lui scheaună ascuţit, dar ea trece pe lângă ei, râzând.

— Să nu încerci să mă tiranizezi, Paul-Marie Muscat, se răsteşte Armande. Îmi amintesc când erai doar un puşti mucos, ascunzându-te în Les Marauds ca să scapi de beţivanul de taică-tu. Nu te-ai schimbat prea mult, doar că eşti mult mai mare şi mai urât. Şi acum, *dă-te înapoi!*

Părând ameţit, el se dă deoparte. Pentru o clipă pare gata să mă cheme în ajutor.

— *Père.* Spuneţi-i. Ochii lui arată de parcă i-ar fi frecat cu sare. Ştiţi despre ce vorbesc, nu?

Mă prefac că nu înţeleg. Nu este nimic între noi, între acest bărbat şi mine. Nu există nicio asemănare, îi pot simţi mirosul, putoarea cămăşii lui nespălate, mirosul de bere râncedă al respiraţiei. Mă ia de braţ.

— V-am ajutat cu ţiganii. Vă amintiţi? V-am ajutat. Poate că este pe jumătate oarbă, dar vede

totul, afurisita. *Totul.* Îi văd ochii aţintiţi spre faţa mea.

— Zău, aşa ai făcut? Rânjeşte vulgar. Cine se aseamănă se adună, nu, *curé?*

— Nu ştiu despre ce tot vorbeşti, omule. Vocea mea devine dură. Eşti beat ca un porc.

— Dar, *père,* luptându-se să vorbească, cu faţa contorsionată, purpurie – *père,* chiar dumneavoastră aţi spus…

Rece:

— N-am spus nimic.

Îşi deschide iar gura ca un peşte pe uscat pe bancurile înnămolite ale râului Tannes.

— *Nimic!*

Armande şi Guillaume o iau pe Joséphine de acolo, cu un braţ pe după umeri. Femeia îmi aruncă o privire ciudată, aprinsă, care aproape mă sperie. Faţa îi este pătată de murdărie şi mâinile îi sunt însângerate, dar în acest moment este frumoasă, tulburătoare. Mă priveşte de parcă în acea clipă ar putea să vadă prin mine. Încerc să-i spun să nu dea vina pe mine, pentru că eu nu sunt ca el; nu sunt *bărbat,* ci *preot,* o specie diferită… dar gândul este absurd, aproape eretic.

Apoi Armande o conduce afară şi rămân singur cu Muscat, cu lacrimile lui care-mi curg pe gât, cu braţele lui fierbinţi în jurul meu. O clipă mă simt dezorientat, înecându-mă cu el în supa amintirilor mele. Apoi îl dau deoparte, încercând mai întâi cu blândeţe, dar până la urmă din ce în ce mai violent, împingându-i pântecele umflat cu palmele, pumnii, coatele. Şi tot timpul, strigând ca să-i acopăr gemetele, cu o voce care nu este a mea, o voce ascuţită, amară:

— Pleacă de lângă mine, ticălosule, ai stricat totul, ai…

Francis, îmi pare rău, eu…

— *Père…*

— Ai stricat totul – *totul* – *pleacă!* Gâfâind din cauza efortului şi reuşind în cele din urmă să mă

desprind din îmbrăţişarea lui fierbinte, eliberându-mă cu o bucurie bruscă, disperată – liber în cele din urmă! – apoi alergând în jos pe scări, sucindu-mi o gleznă pe covorul întors, lacrimile lui, văicărelile lui stupide urmărindu-mă ca un copil nedorit.

Mai târziu am avut timp să discut cu Georges şi Caro. Nu voi vorbi cu Muscat. Oricum, se zvoneşte că el a plecat deja, a strâns ce a putut în maşina lui veche şi s-a dus. Cafeneaua este închisă, doar geamul spart mai arată ce s-a întâmplat azi-dimineaţă. Am coborât până acolo la căderea nopţii şi am stat multă vreme în faţa ferestrei. Cerul peste Les Marauds era rece şi verde-sepia, cu o singură fâşie lăptoasă de lumină la orizont. Râul era întunecat şi tăcut.

I-am spus lui Caro că Biserica nu o va susţine în campania ei împotriva festivalului ciocolatei. *Eu* nu o voi susţine. Nu-şi dă oare seama? Comitetul nu mai avea nicio credibilitate după ce făcuse el. Era prea public de data aceasta, prea brutal. Trebuie să-i fi văzut faţa aşa cum i-am văzut-o eu, înroşită de furie şi nebunie. Să ştii că un bărbat îşi bate nevasta – s-o ştii în secret – este un lucru. Dar să-l vezi în toată urâţenia lui… Nu. El n-ar fi supravieţuit aici. Deja Caro le povesteşte celorlalţi că ea văzuse prin el, că ştiuse de multă vreme. Se disociază de întreaga afacere pe cât de bine poate – *A mai existat vreodată* o *biată femeie atât de nenorocită!* – şi eu fac la fel. Am fost mult prea aproape, i-am spus. L-am folosit când aveam nevoie. Nu trebuie să pară că o mai facem şi acum. Pentru propria noastră protecţie, trebuie să stăm deoparte. Nu i-am spus despre cealaltă problemă, cea a oamenilor de pe râu, dar şi aceasta mă apasă pe suflet. Armande bănuieşte ceva. Ar putea să vorbească din pură răutate. Şi *cealaltă* problemă, uitată de atâta vreme, dar încă vie în capul ei bătrân. Nu. Nu mai pot fi ajutat. Şi mai rău, trebuie să se vadă că privesc festivalul cu indulgenţă.

Altfel vor începe bârfele şi cine ştie unde vor sfârşi? Mâine voi predica despre toleranţă, voi întoarce mareea pe care am pornit-o şi le voi schimba părerile. Pamfletele rămase vor fi arse. Posterele, care urmau să fie afişate din Lansquenet până la Montauban, trebuie să fie distruse şi ele. Mi se rupe inima, *père,* dar ce pot face altceva? Scandalul mă va ucide.

Este Săptămâna Mare. A mai rămas o singură săptămână până la festivalul ei. Şi ea a câştigat, *père.* A câştigat. Doar un miracol ne-ar mai putea salva acum.

34.
Miercuri, 26 martie

Încă niciun semn de la Muscat. Joséphine a rămas la *Praline* aproape toată ziua de luni, dar ieri dimineaţă s-a hotărât să se întoarcă la cafenea. Roux s-a dus cu ea de data aceasta, dar n-au găsit decât mizeria rămasă. Se pare că zvonurile erau îndreptăţite. Muscat plecase. Roux, care a terminat noul dormitor al lui Anouk din pod, a început deja să muncească la cafenea. A pus lacăte noi la uşă, a scos linoleumul vechi şi perdelele urâte de la ferestre. El crede că doar cu puţin efort – o spoială pe pereţi, puţină vopsea pe mobila veche şi obosită, multă apă şi săpun – barul ar putea fi transformat într-un loc luminos şi plăcut. S-a oferit să muncească pe gratis, dar Joséphine nici n-a vrut să audă. Bineînţeles că Muscat golise contul lor din bancă, dar ea are nişte bani ai ei şi este sigură că noua cafenea va fi un succes. Firma aproape ştearsă pe care scria Café de la République de treizeci şi cinci de ani a fost în cele din urmă dată jos. În locul ei, o copertină strălucitoare roşu cu alb – asemănătoare cu a mea – şi o firmă pictată în şantierul lui Clairmont pe care scrie Café des Marauds. Narcisse a plantat muşcate în cutiile de fier forjat de la geamuri şi ele alunecă în jos pe ziduri, bobocii lor roşii deschizându-se din cauza încălzirii bruşte. Armande urmăreşte aprobatoare din grădina ei din josul dealului.

— Este o fată bună, îmi spune ea în felul ei brusc. Va reuşi acum că a scăpat de nătărăul cu care s-a măritat.

Roux locuieşte pe moment într-una din camerele goale ale cafenelei şi Luc ia locul lângă Armande, spre supărarea mamei lui.

— Nu este un loc potrivit pentru tine, se răsteşte ea. Eu stau în scuar pe când ei ies din biserică, el în

costumul de duminică, ea în altul din numeroasele ei taioare pastel cu o eşarfă de mătase legată în păr.

Răspunsul lui este politicos, nepăsător.

— Doar până la petrecere, spune el. Nu mai este nimeni care să aibă grijă de ea. Ea ar p-putea avea un alt atac.

— Prostii! Tonul ei este dezaprobator. Îţi spun eu ce face ea. Încearcă să ne despartă. Îţi interzic, îţi interzic cu desăvârşire, să stai cu ea în această săptămână. În ceea ce priveşte petrecerea aceea ridicolă…

— Nu c-cred c-că m-ai p-putea opri, *m-maman.*

— Şi de ce nu? Doar eşti fiul meu, fir-ar să fie, nu poţi să stai pur şi simplu acolo şi să-mi spui că mai curând ai asculta-o pe nebuna aia bătrână decât pe mine! Ochii i se umplu de lacrimi de mânie. Vocea îi tremură.

— E în regulă, *maman.* El nu este impresionat de spectacol, ci îşi pune un braţ în jurul umerilor ei. Nu va dura mult. Doar până la petrecere. Îţi p-promit. Şi tu eşti invitată, s-să ştii. Ar fi fericită dacă ai v-veni şi t-tu.

— Nu *vreau* să vin! Vocea ei este plină de obidă şi înlăcrimată, ca a unui copil obosit.

El dă din umeri.

— Atunci nu veni. Dar nu mă aştept s-să asculte ceea ce v-vrei tu după aceea.

Îl priveşte.

— Asta ce vrea să însemne?

— Adică aş p-putea v-vorbi cu ea. Aş p-putea s-o c-conving. Îşi cunoaşte mama, băiatul acesta isteţ. O înţelege mai bine decât îşi dă ea seama. Aş p-putea s-o aduc la s-sentimente mai b-bune – spune el. D-dar dacă t-tu nu v-vrei să încerci…

— N-am *spus* asta. Dintr-un impuls subit îşi pune braţele în jurul lui. Tu eşti băiatul meu deştept, spune ea, resemnată. Ai *putea* s-o faci, nu-i aşa? Îl sărută răsunător pe obraz şi el se supune, răbdător. Băiatul meu *bun* şi *deştept,* repetă ea mângâietor şi pleacă împreună, braţ-la-braţ, băiatul

deja mai înalt decât mama, privind-o cu figura răbdătoare a unui părinte tolerant pentru un copil plin de toane.

Oh, el ştie.

Cu Joséphine ocupată cu afacerile proprii am avut puţin ajutor pentru pregătirile mele de Paşte; din fericire, majoritatea treburilor sunt gata acum, au mai rămas doar câteva cutii de făcut. Muncesc după-amiezile la torturi şi trufe, la clopoţeii din turtă-dulce şi auriile *pain d'epices.* Îmi lipseşte talentul lui Joséphine la ambalaje şi decoraţii, dar Anouk mă ajută cum poate, aranjând pompoane din celofan şi prinzând trandafiri din mătase pe nenumăratele săculeţe.

Am ascuns vitrina pe când munceam la aranjarea ei pentru duminică şi faţada magazinului arată cam la fel ca atunci când am venit, cu o fâşie de staniol acoperind geamul. Anouk a decorat fundalul cu ouă şi animale decupate din hârtie colorată şi în centru am pus un poster mare pe care scrie:

GRAND *FESTIVAL DU CHOCOLAT*
Duminică, Place St Jérôme

Acum că a început vacanţa, scuarul este plin de copii care-şi lipesc nasurile de geam sperând să zărească câte ceva din pregătiri. Eu am primit deja comenzi în valoare de mai mult de opt mii de franci – unele chiar din Montauban şi chiar din Agen – şi mai primesc încă, aşa că magazinul este rareori gol. Campania de pamflete a lui Caro pare să se fi oprit. Guillaume mi-a spus că Reynaud şi-a asigurat congregaţia că festivalul ciocolatei are sprijinul lui absolut, în ciuda zvonurilor răspândite de persoane rău-voitoare. Chiar şi aşa, îl zăresc uneori urmărindu-mă de la geamul lui micuţ, iar ochii lui sunt flămânzi şi plini de ură. Ştiu că îmi vrea răul, dar cumva otrava i-a fost extrasă. Am încercat s-o întreb pe Armande, dar ea doar a dat din cap.

— Asta s-a întâmplat cu multă vreme în urmă, îmi spune ea, neclar. Memoria mea nu mai e cum a fost. În schimb vrea să ştie în detaliu meniul pe care l-am pregătit pentru petrecerea ei, bucurându-se de pe acum de toate. Este plină de sugestii. *Brandade truffée*[31], *vol-au-vent aux trois champignons*[32], gătit cu vin şi cremă cu *chanterelles* sălbatice ca garnitură, *langoustines* prăjite cu salată de creson, cinci feluri diferite de prăjituri cu ciocolată, preferatele ei, îngheţată de casă din ciocolată… Ochii îi sclipesc de încântare şi maliţiozitate.

— N-am avut niciodată petreceri când eram mică, îmi explică ea. Nici măcar una singură. M-am dus odată la dans, în Montauban, cu un băiat de pe coastă. *Uau!* A făcut un gest expresiv, lasciv. Întunecat ca melasa era, şi la fel de dulce. Am băut şampanie din căpşuni şi am dansat… A oftat. Ar fi trebuit să mă vezi atunci, Vianne. N-ai fi crezut că pot ajunge aşa. El spunea că semăn cu Greta Garbo, linguşitorul, şi amândoi ne-am prefăcut că spunea adevărul. A chicotit încet. Desigur, nu era genul care se însoară, a adăugat ea filosofic. Genul ăsta nu e niciodată.

Stau trează aproape în fiecare noapte acum, prune zaharisite dansându-mi în faţa ochilor. Anouk doarme în camera ei nouă şi eu visez, mă trezesc, picotesc, mă trezesc, visez şi iar picotesc până ce pleoapele mi se îngreunează din cauza lipsei de somn şi camera se învârte în jurul meu ca o corabie în tangaj. Încă o zi, îmi spun, încă o zi.

Noaptea trecută m-am ridicat din pat şi am luat cărţile din cutia în care-mi promisesem că vor rămâne pentru totdeauna. Le simţeam reci între degetele mele, reci şi netede ca fildeşul, culorile răspândindu-mi-se în palmă – albastru-roşu-verde-negru – figurile familiare alunecând în privirile mele ca nişte flori presate între fâşii înguste de sticlă neagră. Turnul. Moartea. Îndrăgostiţii. Moartea. Şase de pică. Moartea. Pustnicul.

Moartea. Mi-am spus că nu însemnau nimic. Mama credea, dar unde au dus-o? Să fugă şi iar să fugă. Morişca de vânt de la St Jérôme este tăcută acum, ciudat de calmă. Vântul s-a oprit. Liniştea mă deranjează mai tare decât scârţâitul fierului ruginit. Aerul este cald şi îndulcit de miresmele verii care se apropie. Vara vine repede în Lansquenet în urma vânturilor de martie şi miroase a circ; a rumeguş, şi turte, şi lemn verde tăiat, şi balegă. Mama îmi şopteşte din sufletul meu: *Este timpul schimbării.* Casa lui Armande este luminată; pot vedea micul pătrat galben din geam de aici, aruncând umbre ca o tablă de şah peste Tannes. Mă întreb ce face. De atunci nu mi-a mai vorbit direct despre planul ei. Dar vorbeşte despre reţete, despre cel mai potrivit mod de a păstra un chec pufos, raportul zahăr-alcool pentru cel mai bun *cherry-brandy.* Am căutat amănunte despre boala ei într-un dicţionar medical. Jargonul de acolo este o altă cale de evadare, obscură şi ipotetică, la fel ca imaginile din cărţile de ghicit. Este de neconceput că asemenea cuvinte se pot aplica cărnii adevărate, începe să orbească şi insule de întuneric îi plutesc în faţa ochilor astfel că tot ceea ce mai vede este bălţat, şters, obscur. Apoi va urma întunericul deplin.

Îi înţeleg situaţia. De ce s-ar mai lupta să-şi menţină o stare condamnată la o tragedie inevitabilă? Gândul la *risipă* – gândul mamei mele, născut din ani de economii şi incertitudine – este desigur nepotrivit în acest caz, îmi spun eu. Mai bine un gest extravagant, explozia, lumina strălucitoare şi brusca întunecime de apoi. Totuşi ceva din interiorul meu ţipă copilăreşte că *nu este drept.* Încă mai sper într-un miracol. Din nou, gândul mamei mele. Armande ştie mai bine.

În ultimele săptămâni – morfina începuse să o întovărăşească în permanenţă şi ochii îi erau în permanenţă sticloşi – pierdea contactul cu realitatea ore în şir, alunecând printre fantasme ca un fluture printre flori. Unele erau dulci, vise în

care plutea, vedea lumini, avea întâlniri extracorporale cu staruri de cinema moarte şi creaturi din planurile eterice. Unele însă erau paranoice. Omul Negru nu era niciodată departe de acestea, bântuind în colţurile străzilor, aşezat la fereastra unui restaurant, în spatele tejghelei unui magazin. Uneori era şofer de taxi, taxiul lui o limuzină neagră ca acelea din Londra, cu o şapcă de baseball trasă peste ochi. Cuvântul DODGERS apărea pe şapca lui, spunea ea, pentru noi, pentru toţi cei care-i scăpaseră[33] în trecut, dar nu pentru totdeauna, zicea ea, dând din cap cu înţelepciune, dar niciodată pentru totdeauna. Într-unul dintre aceste momente negre, a adus un portofel galben din plastic şi mi l-a arătat. Era plin cu tăieturi din ziare, cele mai multe de pe la sfârşitul anilor şaizeci şi începutul anilor şaptezeci. Majoritatea erau în franceză, dar erau unele şi în italiană, gemană, greacă. În toate era vorba despre răpiri, dispariţii, atacuri asupra copiilor.

— Este atât de uşor, mi-a spus ea cu ochi mari şi tulburi. Locuri mari. Aşa de uşor să pierzi un copil. *Să pierzi* un copil ca tine. Mi-a făcut obosită cu ochiul. Am mângâiat-o pe mână ca s-o liniştesc.

— E în regulă, *maman,* i-am zis eu. Tu ai avut întotdeauna grijă. M-ai păzit. Nu m-am pierdut niciodată.

Mi-a făcut iar cu ochiul.

— Oh, ba te-ai pierdut, a spus ea, zâmbind. Te-ai *pie-erdut.* A privit în gol şi după aceea a zâmbind-strâmbându-se, cu mâna ca un mănunchi de vreascuri în mâna mea. *Pi-eerdut,* a repetat ameţită şi a început să plângă. Am liniştit-o pe cât de bine am putut, punând tăieturile la loc. Precum am observat, majoritatea se referau la acelaşi caz, dispariţia lui Sylviane Caillou, în vârstă de optsprezece luni, din Paris. Mama ei o lăsase în maşină două minute şi, când se întorsese, copilul nu mai era. Dispăruseră şi punga cu scutece şi

jucăriile copilului, un elefant roşu, din pluş, şi un ursuleţ cafeniu.

Mama m-a văzut citind articolul şi a zâmbit iar.

— Cred că aveai doi ani atunci, a spus cu o voce vicleană, sau aproape doi ani. Şi ea era mult mai blondă decât tine. *N-ar fi putut* fi vorba despre tine, nu? Şi, oricum, eu eram o mamă mai bună decât ea.

— Sigur că da, am zis eu. Ai fost o mamă foarte bună, o mamă minunată. Nu te îngrijora. Tu n-ai fi putut face nimic care să mă pună în pericol.

Mama s-a legănat şi a zâmbit.

— Lipsă de grijă, a bombănit. Doar lipsă de grijă. N-ar fi meritat o fetiţă atât de frumoasă, nu?

Am dat din cap, simţindu-mă brusc îngheţată.

Ca un copil:

— N-am fost atât de rea, nu-i aşa, Vianne?

M-am cutremurat. Între degetele mele, paginile de ziar păreau să aibă solzi.

— Nu, am asigurat-o. Nu ai fost rea.

— Am avut bine grijă de tine, nu-i aşa? N-am renunţat niciodată la tine. Nici măcar când preotul a spus, a spus ceea ce a spus. Niciodată.

— Nu, *maman.* Niciodată.

Frigul mă paralizase deja, făcându-mă să nu mai pot gândi. Mă gândeam doar la *nume,* atât de asemănător cu al meu, la *date*... Şi nu-mi aminteam oare ursuleţul, elefantul, cu pluşul ros până la pânza de dedesubt, cărate de la Paris la Roma, de la Roma la Viena? Desigur că ar fi putut fi vorba despre una dintre fantasmele ei. Mai erau şi altele, ca şarpele ascuns în cearşafuri şi femeia din oglindă. Ar fi putut fi o închipuire. Mult din viaţa mamei mele era doar atât. Totuşi… după atâta vreme, ce mai conta?

La ora trei m-am dat jos din pat. Patul era fierbinte şi inconfortabil; somnul, la milioane de mile depărtare. Am aprins o lumânare şi am dus-o în dormitorul gol al lui Joséphine. Cărţile erau la locul lor în cutia mamei, răsucindu-se nerăbdătoare

la atingerea mea. Le-am amestecat cu ceva mai mult decât o simplă nepăsare. Turnul, cu oamenii care cad din el, zidurile dărâmându-se. Înţelegeam. Reprezintă veşnica mea teamă de deplasare, de drumuri, de pierderi. Pustnicul cu glugă şi o candelă seamănă foarte mult cu Reynaud, faţa lui palidă şi vicleană pe jumătate ascunsă în umbră. Moartea o cunosc foarte bine şi am încrucişat degetele deasupra cărţii – *piei!* – cu vechiul gest automat. Dar Amanţii? M-am gândit la Roux şi Joséphine, atât de asemănători fără să-şi dea seama şi n-am putut suprima o zvâcnire de invidie. Totuşi am simţit că această carte încă nu-şi dezvăluise toate secretele. Un miros de liliac s-a răspândit în cameră. Poate una dintre sticluţele mamei mele se spărsese. Mi-era cald în ciuda răcorii nopţii, degete de fierbinţeală atingând-mă până în stomac. *Roux? Roux?*

Am întors cartea în grabă, cu degete tremurătoare.

Încă o zi. Orice ar fi poate să mai aştepte încă o zi. Am amestecat cărţile iar, dar eu nu am îndemânarea mamei mele şi mi-au alunecat din mână pe jos. Pustnicul a căzut cu faţa în sus. Arăta mai asemănător cu Reynaud ca niciodată în lumina tremurătoare a lumânării. Faţa lui părea să rânjească victorioasă în umbră. *Voi găsi o cale,* îmi promitea el cu viclenie. *Crezi că ai câştigat, dar eu tot voi găsi o cale.* Îi pot simţi răutatea în vârful degetelor.

Mama l-ar fi numit un semn.

Deodată, dintr-un impuls pe care nu l-am înţeles decât pe jumătate, am luat Pustnicul şi l-am ţinut deasupra flăcării lumânării. O clipă flacăra a flirtat cu plasticul dur, apoi suprafaţa a început să se umfle. Faţa palidă se strâmba şi se înnegrea.

— Îţi arăt eu, am şoptit. Încearcă să te amesteci şi voi…

O flacără a ţâşnit alarmant în sus şi am scăpat cartea pe podea. Flacăra s-a stins, împrăştiind

scântei şi cenuşă pe lemn.

Mă simţeam triumfătoare. *Cine comandă schimbările acum, mamă?*

Totuşi, în această noapte, nu pot scăpa de sentimentul că am fost cumva manipulată, împinsă să dezvălui ceea ce mai bine ar fi rămas nedezvăluit. N-am făcut nimic, mi-am spus eu. Nu am vrut să fac nimic rău.

Dar, în această noapte, nu-mi pot scoate ideea din cap. Mă simt uşoară, lipsită de substanţă, ca puful de păpădie. Gata să fiu suflată departe de aici de oricare vânt.

35.
Vineri, 28 martie
Vinerea Mare

Ar trebui să fiu împreună cu turma, *père,* ştiu. Biserica este plină de miros de tămâie, funebră în roşu şi negru, fără nicio piesă din argint, cu o singură floare. Ar trebui să fiu acolo. Astăzi este ziua mea cea mare, *père,* solemnitatea, pietatea, orga răsunând ca un imens clopot subacvatic – clopotele însă rămân tăcute, desigur, în doliu pentru Isus cel crucificat. Eu însumi în negru şi roşu, vocea, semitonul orgii care îngână cuvintele. Ei mă urmăresc cu ochii mari şi întunecaţi. Chiar şi renegaţii au apărut astăzi aici, îmbrăcaţi în negru şi cu părul lins. *Nevoia* lor, *aşteptările* lor umplu golul din mine. Pentru un scurt moment chiar simt dragoste, dragoste pentru păcatele lor, pentru mântuirea lor târzie, pentru micile lor griji, pentru lipsa lor de importanţă. Ştiu că înţelegeţi, pentru că şi Domnia Voastră aţi fost părintele lor. Într-un fel oarecum real, aţi murit pentru ei la fel cum a făcut-o şi Domnul nostru. Pentru a-i proteja de păcatele dumneavoastră şi de ale lor. N-au ştiut niciodată, nu, *père?* N-au aflat niciodată adevărul despre mine. Dar când v-am găsit cu mama în cancelarie… Un atac cerebral masiv, a spus doctorul. Şocul probabil că a fost prea mare. V-aţi retras. V-aţi retras în sinea dumneavoastră, deşi ştiu că mă puteţi auzi, ştiu că puteţi vedea mai bine ca înainte. Şi ştiu că într-o zi vă veţi întoarce. Am postit şi m-am rugat, *père.* M-am umilit. Dar tot mă simt nedemn. Mai este un lucru pe care nu l-am făcut.

După slujbă, un copil – Mathilde Arnauld – a venit la mine. Şi-a pus mâna în mâna mea şi a şoptit, zâmbind:

— Vă vor aduce şi dumneavoastră ciocolată, *monsieur le curé?*

— Cine să-mi aducă ciocolată? am întrebat eu, nedumerit.

Cu nerăbdare:

— *Clopotele,* desigur! A chicotit. *Clopotele zburătoare!*

— Ah, clopotele. Desigur.

Am fost zăpăcit o clipă şi n-am ştiut ce să răspund. M-a tras de sutană, insistând.

— Ştiţi, *clopotele.* Care zboară la Roma să-l vadă pe Papă şi care aduc *ciocolată* înapoi.

A devenit o obsesie. Un refren dintr-un singur cuvânt, un cor de şoapte-ţipete pentru fiecare gând. N-am putut să mă opresc să nu ţip supărat, făcând ca figura fetiţei să se strâmbe de dezamăgire şi teamă. Am strigat:

— De ce toată lumea nu se poate gândi decât la ciocolată? Iar copilul a fugit prin scuar, plângând, micuţa confiserie cu vitrina împodobită rânjind triumfătoare la mine pe când, prea târziu, am strigat la fetiţă să se întoarcă la mine.

Azi-noapte va fi înmormântarea ceremonială a ostiei, reînvierea ultimelor momente ale lui Iisus de către copiii parohiei şi aprinderea lumânărilor la căderea nopţii. Acesta este de obicei unul dintre cele mai intense momente ale anului pentru mine, momentul în care toţi îmi aparţin, copiii mei, îmbrăcaţi în negru şi gravi. Dar în acest an se vor gândi oare la Patimi, la solemnitatea Euharistiei, sau gurile lor vor saliva în anticipaţie? Poveştile ei – clopote zburătore şi petreceri – sunt convingătoare, atractive. Încerc să umplu predica cu seducţiile noastre, dar gloria întunecată a Bisericii nu se poate compara cu zborurile ei pe covorul magic.

Azi după-masă am trecut pe la Armande Voizin. Este ziua ei şi este agitaţie mare în casă. Desigur, ştiam că va organiza un fel de petrecere, dar nu mă aşteptam chiar la aşa ceva. Caro îmi spusese o dată sau de două ori – nu prea vrea să participe, dar speră că aceasta va fi o ocazie să se împace cu

mama ei o dată pentru totdeauna – deşi bănuiesc că nici măcar ea nu ştie cât de important este evenimentul. Vianne Rocher era în bucătărie, pierzându-şi timpul cu gătirea mâncărurilor. Joséphine Muscat a oferit bucătăria cafenelei ca un spaţiu suplimentar de gătit, pentru că la Armande spaţiul este prea mic pentru asemenea pregătiri şi, când am sosit, o întreagă armată de ajutoare aduceau farfurii, tigăi şi oale de la cafenea la casa lui Armande. Un miros apetisant ieşea pe fereastra bucătăriei şi, fără să vreau, mi-a lăsat gura apă. Narcisse muncea în grădină, aranjând florile într-un fel de arcadă care lega casa de poartă. Efectul este izbitor: clematite, petunii, lilieci se întind pe structura de lemn, formând o pată de culoare prin care soarele se filtrează blând. N-am văzut-o pe Armande.

M-am întors, tulburat de aceste pregătiri excesive. Tipic pentru ea să alegă Vinerea Mare pentru această sărbătoare. Frumuseţea tuturor amenajărilor – florile, mâncarea, lăzile cu şampanie aflate la uşă, împachetate în gheaţă ca să rămână reci – este aproape o blasfemie, un strigăt batjocoritor în faţa Dumnezeului sacrificat. Eram gata să plec când l-am văzut pe Guillaume Duplessis lângă zid, mângâind una dintre pisicile lui Armande. Şi-a ridicat politicos pălăria.

— Ajuţi şi tu, nu-i aşa? l-am întrebat.

Guillaume a încuviinţat.

— Am spus că s-ar putea să dau o mână de ajutor, a admis el. Mai este mult de lucru până diseară.

— Mă mir că vrei să ai de-a face cu asta, i-am spus eu sever. Şi încă astăzi, dintre toate zilele! Zău, cred că Armande merge prea departe de data aceasta. *Cheltuielile,* ca să nu mai vorbim despre lipsa de respect faţă de Biserică…

Guillaume a dat din umeri.

— Are dreptul să-şi aniverseze ziua de naştere, a spus el blând.

— Este mai probabil că se va omorî din cauza suprasolicitării, m-am răstit eu, acru.

— Cred că este destul de mare că să facă ceea ce-i place, a spus Guillaume.

L-am privit dezaprobator. S-a schimbat de când s-a împrietenit cu femeia Rocher. Privirea de umilinţă posomorâtă i-a dispărut şi a fost înlocuită de ceva plin de voinţă, aproape sfidător.

— Nu-mi place cum familia lui Armande încearcă să-i conducă viaţa, a continuat el cu încăpăţânare.

Am dat din umeri.

— Mă miră că tocmai tu, dintre toţi ceilalţi, poţi să-i ţii partea acum, i-am spus.

— Viaţa este plină de surprize, a zis Guillaume.

Aş vrea să fie.

36.
Vineri, 28 martie
Vinerea Mare

Destul de repede am uitat despre ce era de fapt vorba şi am început să mă distrez. În timp ce Anouk se juca în Les Marauds, eu am aranjat cea mai frumoasă şi gustoasă cină pe care am gătit-o vreodată şi m-am pierdut în suculentele detalii. Aveam trei bucătării: cuptoarele mele mari din *La Praline,* unde am pregătit prăjiturile, Café des Marauds în susul drumului pentru fructele de mare şi micuţa bucătărie a lui Armande pentru supă, legume, sosuri şi garnituri. Joséphine s-a oferit să-i împrumute lui Armande tacâmurile şi farfuriile suplimentare de care ar fi putut avea nevoie, dar Armande a dat din cap, zâmbind.

— S-a aranjat totul, a replicat ea. Şi aşa fusese; joi dimineaţa, devreme, a sosit un camion de la o firmă importantă din Limoges şi a livrat două cutii de pahare şi argintărie şi una cu porţelanuri fine, ambalate în hârtie creponată. Omul care le-a livrat a zâmbit când Armande i-a semnat chitanţa de primire a bunurilor.

— Se mărită una dintre nepoatele dumneavoastră, hm? a întrebat el, vesel.

Armande a chicotit.

— S-ar putea, a replicat ea. S-ar putea.

Şi-a petrecut ziua de vineri veselă, prefăcându-se că supervizează treburile, dar mai mult încurcându-ne. Ca un copil răutăcios, îşi băga degetele în sosuri, se uita pe sub capacele oalelor până ce, într-un târziu, l-am implorat pe Guillaume s-o ducă la coafor în Agen pentru vreo două ore, doar ca să ne-o ia din drum. Când s-a întors, era complet transformată: părul coafat elegant şi aranjat sub o luxoasă pălărie nouă, mănuşi noi, pantofi noi. Pantofii, mănuşile şi pălăria aveau aceeaşi nuanţă de roşu-cireaşă, culoarea preferată a lui Armande.

— O să muncesc sus, m-a informat ea cu satisfacţie pe când se aşeza în balansoar că să ne urmărească. Până la sfârşitul săptămânii poate voi avea curajul să-mi cumpăr şi o rochie nouă, roşie. Imaginează-ţi cum ar fi să intru în biserică îmbrăcată aşa. *Uau!*

— Odihneşte-te, i-am spus eu cu severitate. Diseară este petrecerea. Nu vreau să adormi în mijlocul desertului.

— N-o să adorm, a spus ea, dar a acceptat să tragă un pui de somn în soarele după-amiezii în timp ce eu aranjam masa şi ceilalţi plecaseră acasă să se odihnească şi să se aranjeze pentru petrecere. Masa este mare, absurd de mare pentru micuţa încăpere în care se afla şi, cu puţină atenţie, vom avea loc toţi la ea. Este o piesă din stejar masiv şi patru oameni au dus-o sub copertina amenajată de Narcisse, unde stătea în mijlocul frunzelor şi al florilor. Faţa de masă este din damasc, cu o broderie fină şi miroase a levănţica în care a fost păstrată după nunta ei – un cadou, niciodată folosit până acum, de la bunica ei. Farfuriile de Limoges sunt albe şi cu o mică garnitură de flori galbene pe margine; paharele – trei feluri diferite – sunt din cristal, cuiburi de lumină, aruncând pete de curcubeu peste pânza albă. Un aranjament de flori de primăvară lângă fiecare farfurie de la Narcisse. Pe fiecare şerveţel, cărţi de vizită cu numele meseanului: *Armande Voizin, Vianne Rocher, Anouk Rocher, Caroline Clairmont, Georges Clairmont, Luc Clairmont, Guillaume Duplessis, Joséphine Bonnet, Julien Narcisse, Michel Roux, Blanche Dumand, Cerisette Plançon.*

Pentru o clipă nu am recunoscut ultimele două nume, apoi mi le-am amintit pe Blanche şi Zézette, încă amarate în susul râului, aşteptând. Mi-am dat seama că până acum nu ştiusem prenumele lui Roux şi presupusesem că Roux este o poreclă, poate din cauza părului său roşu.

Oaspeţii au început să sosească la opt. Ieşisem din bucătărie pe la şapte ca să fac un duş şi să mă schimb şi, când m-am întors, barca era deja amarată lângă casă şi oamenii râului soseau. Blanche, cu un *dirndl*[34] roşu şi o bluză din dantelă, Zézette cu o rochie neagră de seară cu braţele tatuate cu henna şi un rubin în sprânceană, Roux, în blugi curaţi şi cu tricou alb, toţi aducând cadouri învelite în staniol, sau hârtie, sau bucăţi de pânză. Apoi a apărut Narcisse în costumul lui de duminică, apoi Guillaume, cu o floare galbenă la butonieră, apoi familia Clairmont, aparent veseli, Caro urmărind oamenii râului cu atenţie, dar gata totuşi să se distreze dacă se aştepta de la ea un astfel de sacrificiu. La aperitive, alune sărate şi mici biscuiţi, am urmărit-o pe Armande desfăcându-şi darurile: de la Anouk, desenul unei pisici într-un plic roşu, de la Blanche, un borcan cu miere, Zézette adusese săculeţe cu levănţică brodate cu litera B:

— N-am avut timp să brodez unul cu iniţiala ta – a explicat ea, amuzată – dar promit că îţi voi face unul la anu'.

De la Roux sculptura unei frunze de stejar, delicată ca una adevărată, cu un ciorchine de ghinde prins de codiţă, de la Narcisse un coş mare cu fructe şi flori. Cadouri şi mai somptuoase de la familia Clairmont; o eşarfă de la Caro – *nu* Hermes, am observat, dar totuşi din mătase, de la Luc ceva lucios şi strălucitor într-un ambalaj din celofan pe care-l ascunde de maică-sa cât poate de bine în spatele unui vraf de hârtii de ambalaj goale. Armande se strâmbă şi îmi face semn pe muteşte: *Uau!* – în spatele mâinilor duse la gură. Joséphine aduce un pandantiv mic din aur, zâmbind şi scuzându-se.

— Nu este nou, spune ea.

Armande şi-l pune în jurul gâtului, o îmbrăţişează pe Joséphine, toarnă St Raphael cu o mână nesigură. Pot auzi discuţiile din bucătărie;

prepararea unor cantităţi atât de mari de mâncare este dificilă şi atenţia mea este concentrată asupra ei, dar mai prind câte ceva din ce se întâmplă dincolo. Caro este politicoasă, gata să se lase mulţumită; Joséphine este tăcută; Roux şi Narcisse au găsit un interes comun în pomii fructiferi exotici. Zézette cântă ceva folk cu vocea ei ascuţită, ţinând copilul strâns în braţe ca de obicei. Am observat că până şi copilul a fost pictat ceremonial cu henna, astfel încât seamănă cu un *melon nantais* dolofan cu pielea lui aurie zbârcită şi ochii gri-verzui.

Se duc la masă. Armande, exuberantă, duce cea mai mare parte a conversaţiei. Aud vocea joasă, plăcută, a lui Luc, vorbind despre o carte pe care a citit-o. Vocea lui Caro devine mai aspră – bănuiesc că Armande şi-a mai turnat un pahar de St Raphael.

— *Maman,* ştii că n-ar trebui… o aud spunând, dar Armande se mulţumeşte să râdă.

— Este petrecerea mea, declară ea, veselă. Nu vreau ca nimeni să fie nefericit la petrecerea mea. Şi cu atât mai puţin eu.

Pentru o vreme, nu se mai discută subiectul acesta. O aud pe Zézette flirtând cu Georges. Roux şi Narcisse discută despre prune.

— *Belle du Languedoc,* declară cel din urmă, convins. Astea-s cele mai bune pentru mine. Dulci şi mici, cu o floare ca aripa unui fluture.

Dar Roux este de neclintit.

— *Mirabelle,* spune el hotărât. Singura prună galbenă demnă de cultivat. *Mirabelle.*

M-am întors la cuptorul meu şi o vreme nu mai aud altceva. Este o tehnică pe care am învăţat-o singură, născută din obsesie. Nimeni nu m-a învăţat să gătesc. Mama pregătea farmece şi poţiuni, iar eu am sublimat totul într-o dulce alchimie. N-am semănat niciodată prea mult, ea şi cu mine. Ea visa la zboruri, la întâlniri astrale şi esenţe secrete: eu studiam reţetele şi meniurile şterpelite din restaurantele în care nu ne-am fi

permis niciodată să mâncăm. Ea se amuza blând pe seama preocupărilor mele pragmatice.

— Ce bine că nu avem bani, îmi spunea ea. Ai ajunge grasă ca un porc. Biata mama. Când cancerul consumase deja bună parte din ea, era încă destul de vană ca să se bucure că a pierdut din greutate. Şi în timp ce dădea în cărţi şi bombănea de una singură, eu răsfoiam colecţia mea de reţete, încântând ca pe nişte mantre[35] numele unor mâncăruri pe care nu le gustasem niciodată, ca pe formulele secrete ale vieţii veşnice. *Boeuf en daube*[36]. *Champignons farcis à la grêcque*[37]. *Escalopes à la Reine. Crème Caramel. Schokoladentorten*[38]. *Tiramisu.* În bucătăria secretă a imaginaţiei mele le preparam pe toate, le încercam, le gustam, îmi completam colecţia de reţete pe oriunde călătoream, le lipeam în agenda mea ca pe nişte fotografii ale unor prieteni. Ele adăugau greutate rătăcirilor mele, tăieturile lucioase ieşind în evidenţă dintre paginile pătate ca nişte borne kilometrice de-a lungul cărării noastre eratice.

Le-am scos acum le iveală ca pe nişte prieteni de mult pierduţi. *Soupe de tomates à la gasconne*[39]*,* servită cu busuioc proaspăt şi o felie de *tartelette méridionale,* făcută din *pâte brisée*[40] subţire şi bogată cu aroma de ulei de măsline şi anşoa şi grasele roşii locale, garnisită cu măsline şi prăjită la foc mic ca să producă o concentraţie de miresme care ar părea imposibilă. Torn Chablis-ul din '85 în pahare înalte. Anouk bea limonadă din al ei cu un aer exagerat de sofisticat. Narcisse doreşte să afle ingredientele din *tartelette,* laudă virtuţile roşiilor Roussette, comparându-le cu uniformitatea lipsită de gust a celor europene obişnuite. Roux aprinde grătarele aflate de cealaltă parte a mesei şi le stropeşte cu lămâiţă ca să gonească insectele. Eu o surprind pe Caro privind-o dezaprobatoare pe Armande. Mănânc puţin. Scufundată în aromele bucătăriei aproape întreaga zi de azi, mă simt

aeriană, agitată şi neobişnuit de sensibilă, astfel atunci când mâna lui Joséphine îmi atinge uşor piciorul în timpul mesei tresar şi aproape ţip cu voce tare. Chablis-ul este rece şi sec şi beau mai mult decât ar trebui. Culorile devin mai strălucitoare, sunetele capătă o limpezime de cristal. O aud pe Armande lăudând mâncărurile. Aduc o salată ca să ne curăţăm cerul gurii, apoi *paté de foie gras* pe felii de pâine prăjită. Observ că Guillaume şi-a adus şi câinele cu el, hrănindu-l pe furiş cu resturi pe sub faţa de masă apretată. Trecem de la situaţia politică la separatiştii basci, la modă, trecând prin cel mai bun mod de a cultiva lăptuci şi superioritatea lăptucilor sălbatice asupra celor de cultură. Chablis-ul curge în valuri. Apoi *vol-au-vents,* uşor ca un puf de păpădie, şerbet de mure urmat de un *plateau de fruits de mer* cu *langoustines* prăjite, creveţi cenuşii, stridii, *berniques*[41], crabi-păianjen şi acele *tourteaux*[42] mai mari care pot smulge degetele unui om la fel de uşor cum rup eu o tulpină de rozmarin, melci de mare, *palourdes*[43] şi, pentru a culmina ospăţul, un homar negru uriaş, tolănit pe un pat de alge. Uriaşul platou sclipeşte roşu şi roz şi verde-marin şi alb-sidefiu şi purpuriu, sălaşul plin cu delicatese al unei sirene din care iese un miros nostalgic de sare, ca zilele copilăriei petrecute pe malul mării. Împărţim dălţiţe pentru cleştii crabilor, furculiţe mici pentru moluşte, farfurii cu felii de lămâie şi maioneză. Este imposibil să rămâi indiferent în faţa acestui fel de mâncare; îţi solicită imediat atenţia. Paharele şi argintăria sclipesc în lumina candelelor care atârnă de pe bolta suspendată deasupra capetelor noastre. Noaptea miroase a flori şi a râu. Degetele lui Armande sunt îndemânatice ca ale dantelarilor; mormanul de resturi de carapace din faţa ei creşte aproape fără niciun efort. Aduc mai mult Chablis; ochii strălucesc, feţele au devenit roz din cauza efortului de a extrage carnea ascunsă a moluştelor. Aceasta este o mâncare la care trebuie

să munceşti, mâncare care solicită timp. Joséphine începe să se relaxeze puţin, îi vorbeşte chiar şi lui Caro care se luptă cu un picior de crab. Mâna lui Caro alunecă, un jet de apă sărată din interiorul crabului o loveşte în ochi. Joséphine râde. După o clipă, i se alătură şi Caro. Mă trezesc şi eu discutând cu ceilalţi. Vinul este palid şi înşelător, intoxicarea pe care o produce, ascunsă în spatele fineţii lui. Caro este deja aproape beată, cu faţa îmbujorată, cu părul alunecându-i pe faţă în şuviţe. Georges mă strânge de picior pe sub faţa de masă, clipind şmechereşte. Blanche discută despre călătorii; avem locuri comune, ea şi cu mine. Nisa, Viena, Turin. Copilul lui Zézette începe să plângă; ea îşi moaie un deget în Chablis şi i-l dă să-l sugă. Armande discută despre Musset cu Luc, care se bâlbâie mai puţin când bea. Până la urmă iau platoul aproape terminat, redus acum la grămezi de resturi perlate într-o duzină de farfurii. Cupe cu apă tonică şi salată de mentă pentru degete şi cerul gurii. Strâng paharele şi le înlocuiesc cu *coupes à champagne.* Caro priveşte iar alarmată. Pe când intru iar în bucătărie o aud şoptindu-i lui Armande.

Armande îi cere să tacă.

— Vorbim altă dată. În seara aceasta vreau să *sărbătoresc.*

Întâmpină şampania cu un chicotit de satisfacţie.

Desertul este o *fondue* de ciocolată. Se face într-o zi senină – vremea noroasă întunecă luciul ciocolatei topite – cu şaptezeci la sută ciocolată amăruie, unt, puţin ulei de migdale, cremă adăugată chiar în ultimul moment şi se încălzeşte la foc mic pe o plită. Se taie felii de chec sau fructe şi se moaie în amestecul de ciocolată. Am pregătite toate ingredientele în această seară, deşi doar *gateau de savoie* trebuie muiată în *fondue.* Caro pretinde că nu mai poate să mănânce nimic, dar ia două felii de *roulade bicolore* de ciocolată albă şi neagră. Armande încearcă totul, îmbujorată acum şi devenind din ce în ce mai expansivă. Joséphine

îi explică lui Blanche de ce şi-a părăsit soţul. Georges îmi zâmbeşte lasciv pe după degetele mânjite cu ciocolată. Luc o necăjeşte pe Anouk care este pe jumătate adormită. Câinele muşcă jucăuş piciorul mesei. Zézette, fără nicio jenă, începe să-şi alăpteze copilul. Caro pare pe punctul de a comenta, dar dă din umeri şi nu spune nimic. Eu mai deschid o sticlă de şampanie.

— Eşti sigură că te simţi bine? o întreabă Luc încet pe Armande. Adică nu te simţi rău sau mai ştiu eu ce? Ţi-ai luat medicamentele?

Armande râde.

— Te îngrijorezi prea mult pentru un băiat de vârsta ta, îi spune ea. Ar trebui să faci năzbâtii, s-o îngrijorezi pe maică-ta. Nu s-o înveţi pe bunica ta cum să mănânce un ou. Este încă binedispusă, dar pare puţin obosită. Stăm la masă de aproape patru ore. Mai sunt zece minute până la miezul nopţii.

— Ştiu, spune el zâmbind. Dar nu mă g-grăbesc încă s-să m-moştenesc.

Ea îl bate uşor pe mână şi îi mai toarnă un pahar. Mâna nu-i este prea sigură şi puţin vin se varsă pe faţa de masă.

— Nu te îngrijora, îi spune ea veselă. A mai rămas destul.

Terminăm masa cu îngheţata mea de ciocolată, trufe şi cafea în ceşcuţe delicate, un *calvados* băut dintr-un bol fierbinte ca o explozie de flori. Anouk îşi cere *canard*-ul ei, o bucată de zahăr umezită cu câteva picături de lichior, apoi mai vrea unul pentru Pantoufle. Cupele se golesc, farfuriile sunt curate. Grătarele încă mai ard slab. O urmăresc pe Armande care încă vorbeşte şi râde, dar mai puţin vioaie ca înainte, cu ochii pe jumătate închişi, ţinându-l pe Luc de mână pe sub masă.

— Cât este ceasul? întreabă ea puţin mai târziu.

— Aproape unu, spune Guillaume.

Ea oftează.

— Este timpul să mă duc la culcare, declară ea. Ştiţi, nu mai sunt aşa de tânără cum eram.

Scormoneşte la picioarele ei şi adună un braţ de cadouri de sub scaun. Îl văd pe Guillaume urmărind-o cu atenţie. Ştie. Ea îi aruncă un surâs de o dulceaţă specială, tainică.

— Să nu credeţi că am de gând să ţin un toast, declară ea cu o bruscheţe comică. Nu pot suporta toasturile. Vreau doar să vă mulţumesc tuturor – tuturor – şi să vă spun că m-am distrat de minune. Nu-mi amintesc să mă mai fi distrat vreodată atât de bine. Oamenii cred întotdeauna că distracţiile dispar când îmbătrâneşti. Dar nu este aşa. Aclamaţii din partea lui Roux, Georges şi Zézette. Armande dă din cap cu înţelepciune. Nu mă căutaţi mâine prea devreme totuşi – comentează ea cu o mică grimasă. Nu cred că am băut atât de mult de când aveam douăzeci de ani şi am nevoie de somn. Îmi aruncă o privire rapidă, de avertizare. Am nevoie de somn, repetă ea vag, începând să se îndepărteze de masă.

Caro s-a apropiat s-o susţină, dar Armande a împins-o cu hotărâre.

— Nu te agita, fetiţo, i-a spus ea. Aşa ai fost întotdeauna. Agitată tot timpul. Mi-a aruncat una dintre privirile ei strălucitoare. Vianne poate să mă ajute, a declarat ea. Restul poate să aştepte până mâine.

Am dus-o în camera ei în timp ce oaspeţii plecau încet, încă vorbind şi râzând. Caro se sprijinea de braţul lui Georges; Luc o susţinea din cealaltă parte. Părul ei era complet desfăcut acum, făcând-o să pară mai tânără şi mai blândă. Pe când deschideam uşa camerei lui Armande am auzit-o spunând:

— …aproape a promis că se va duce la Les Mimosas – ce greutate mi-a luat de pe suflet… Armande a auzit-o şi ea şi a chicotit somnoroasă.

— Nu poate fi uşor să ai o mamă delincventă, a spus ea. Pune-mă în pat, Vianne. Înainte să cad. Am ajutat-o să se dezbrace. Pe pernă era pregătită

o cămaşă de noapte de in. Am împăturit hainele în timp ce şi-o trăgea peste cap.

— Darurile, a spus Armande. Pune-le acolo, să le pot vedea. Un gest vag în direcţia dulapului. Hmm. Ce bine este.

I-am urmat puţin ameţită instrucţiunile. Poate şi eu băusem mai mult decât trebuia, pentru că mă simţeam destul de calmă. Îmi dădusem seama după numărul fiolelor de insulina din frigider că nu-şi mai luase medicamentul de două zile. Am vrut s-o întreb dacă era sigură, dacă ştia cu adevărat ce face. Dar, în loc de aceasta, am aranjat darul lui Luc – un slip de mătase de un roşu strălucitor pe spătarul scaunului ca să-l poată vedea şi ea. Ea a chicotit iar şi a întins mâna să pipăie materialul.

— Poţi pleca acum, Vianne. Vocea ei era blândă, dar hotărâtă. A fost încântător.

Am ezitat. Pentru o secundă ne-am văzut pe amândouă în oglinda măsuţei de toaletă. Cu părul ei proaspăt tuns arăta ca bătrânul din viziunea mea, dar mâinile ei sclipeau vişiniu şi ea zâmbea. Închisese ochii.

— Lasă lumina aprinsă, Vianne. Era concedierea finală. Noapte bună.

Am sărutat-o blând pe obraji. Mirosea a levănţică şi a ciocolată. M-am dus la bucătărie să spăl vasele.

Roux rămăsese să mă ajute. Ceilalţi musafiri plecaseră. Anouk adormise pe canapea, cu un deget în gură. Am spălat în tăcere şi am pus noile pahare şi farfurii în dulapurile lui Armande. O dată sau de două ori Roux a încercat să înceapă o conversaţie, dar eu nu puteam vorbi cu el; doar micile izbituri ale porţelanurilor şi sticlei punctau tăcerea noastră.

— Te simţi bine? a spus el în cele din urmă. Mâna lui era blândă pe umărul meu. Părul lui era de culoarea macilor.

Am spus primul lucru care mi-a trecut prin cap.

— Mă gândeam la mama. Ciudat, mi-am dat seama că acesta era adevărul. I-ar fi plăcut asta. Îi

plăceau – artificiile.

M-a privit. Ochii lui ciudaţi de culoarea cerului deveniseră aproape purpurii din cauza luminii slabe, gălbui, din bucătărie. Aş fi vrut să-i pot spune despro Armande.

— Nu ştiam că te cheamă Michel, i-am spus în cele din urmă.

El a dat din umeri.

— Numele nu sunt importante.

— Ţi-ai pierdut accentul – mi-am dat eu seama surprinsă. Aveai un accent marsiliez foarte puternic, dar acum…

Mi-a oferit unul dintre zâmbetele lui rare, dulci.

— Nici accentul nu contează.

Mâinile lui mi-au cuprins faţa. Moi, pentru mâinile unui muncitor, albe şi blânde ca ale unei femei. Atunci nu părea să conteze. L-am sărutat. Mirosea a vopsea şi a săpun şi a ciocolată. Am gustat ciocolata în gura lui şi m-am gândit la Armande. Întotdeauna ştiusem că el o place pe Joséphine. Chiar în timp ce-l sărutam o ştiam, dar aceasta era singura magie dintre noi capabilă să înfrunte noaptea. Cea mai simplă magie, focul sălbatic pe care-l aducem la poalele muntelui la Beltane, puţin mai devreme în acest an. Mici încurajări care sfidează întunericul. Mâinile lui îmi căutau sânii pe sub pulover.

Am ezitat o secundă. Fuseseră deja prea mulţi bărbaţi pe drumurile mele, bărbaţi ca acesta, bărbaţi buni la care ţineam, dar pe care nu-i iubeam. Dacă aveam dreptate, şi el şi Joséphine îşi aparţineau unul altuia, ce importanţă ar fi avut aceasta pentru ei? Pentru mine? Gura lui era uşoară, atingerea delicată. De la florile de afară am surprins mireasma unui liliac, adusă de aerul cald al grătarelor.

— Afară, i-am spus eu încet. În grădină.

A privit-o pe Anouk, care încă dormea pe canapea, şi a încuviinţat. Am ieşit împreună sub cerul purpuriu, înstelat.

Grădina era caldă încă din cauza grătarelor. Liliecii aduşi de Narcisse ne îmbrăţişau cu parfumul lor. Ne-am întins în iarbă ca nişte copii. N-am făcut promisiuni, n-am spus cuvinte de dragoste, deşi el era blând, aproape lipsit de pasiune, mişcându-se cu o langoare lentă peste trupul meu, mângâindu-mi pielea cu limba. Deasupra capului lui, cerul avea culoarea neagră-purpurie a ochilor lui şi puteam vedea Calea Lactee ca un bulevard care înconjura lumea. Ştiam că aceasta va fi singura dată pentru noi şi simţeam doar o uşoară melancolie la acest gând. În schimb, un sentiment crescând de prezenţă, de împlinire, mă cuprinsese, depăşindu-mi singurătatea şi chiar sentimentul de tristeţe pentru Armande. Va fi timp pentru mâhnire mai târziu. Acum, doar o simplă uimire; pentru mine, întinsă goală în iarbă, pentru bărbatul tăcut de lângă mine, pentru imensitatea de deasupra noastră şi pentru cea dinăuntru nostru. Am stat întinşi mult, Roux şi cu mine, până ce transpiraţia noastră s-a răcit şi micile insecte au început să alerge pe trupurile noastre şi miroseam levănţică şi cimbru de la stratul de flori de la picioare pe când, ţinându-ne de mână, urmăream rotirea lentă şi insuportabilă a cerurilor.

Îl auzeam pe Roux cântând încetişor o melodie simplă:

V'la l'bon vent, v'la l'joli vent
V'la l'bon vent, ma mie m'appelle…

Vântul era lângă mine acum, trăgându-mă cu ardoarea lui nemiloasă. Chiar în centru, un mic spaţiu liniştit, miraculos de paşnic, şi simţul aproape familiar de ceva *nou.* Şi aceasta este un fel de magie, una pe care mama n-a înţeles-o niciodată, totuşi eu sunt mai sigură de ea – de această nouă, miraculoasă căldură lăuntrică – decât de orice altceva aş fi făcut înainte. În sfârşit înţeleg de ce am tras Amanţii în acea noapte. Păstrându-mi

cunoaşterea aproape, am închis ochii şi am încercat s-o visez, aşa cum am făcut în lunile dinaintea naşterii lui Anouk, micuţa străină cu obraji strălucitori şi frumoşi ochi negri.

Când m-am trezit, Roux plecase şi vântul se schimbase iar.

37.
Sâmbătă, 29 martie
Ajunul Paştelui

Ajutaţi-mă, *père.* Nu m-am rugat îndeajuns? N-am suferit îndeajuns pentru păcatele mele? Penitenţa mea a fost fără cusur. Capul îmi vâjâie din cauza lipsei de mâncare şi somn. Nu este acesta timpul mântuirii, când toate păcatele sunt spălate? Argintul este aşezat înapoi pe altar, candelele aprinse în anticipare. Flori, pentru prima oară de la începutul Postului Mare, împodobesc capela. Chiar nebunul Sfânt Francisc este încoronat cu crini şi parfumul lor este ca al cărnii neatinse de păcat. Am aşteptat atât de mult, domnia voastră şi cu mine, de la primul dumneavoastră atac. Chiar şi atunci nu voiaţi să-mi vorbiţi, deşi vorbeaţi cu ceilalţi. Apoi, anul trecut, al doilea atac. Ei spun că nu se poate ajunge la dumneavoastră, dar ştiu că este o prefăcătorie, un joc al aşteptării. Vă veţi trezi când va sosi timpul.

Au găsit-o pe Armande Voizin în această dimineaţă. Ţeapănă şi încă zâmbitoare în patul ei, *père;* încă una care ne-a scăpat. I-am dat ultima împărtăşanie, deşi nu mi-ar fi mulţumit chiar dacă m-ar fi auzit. Poate eu sunt singurul care încă se mai simte reconfortat de aceste lucruri.

Voia să moară noaptea trecută, a aranjat totul până la ultimul detaliu, mâncarea, băutura, compania. Familia în jurul ei, înşelată de promisiunile că se va îndrepta. Ce aroganţă damnabilă! Se va ruga, promite Caro, la douăzeci de liturghii, la treizeci de liturghii. Se va ruga pentru ea. Se va ruga pentru noi. Descopăr că încă mai tremur de mânie. Nu-i pot răspunde cu moderaţie. Înmormântarea este joi. Mi-o imaginez acum, zăcând la morga spitalului, cu garoafe la căpătâi, şi cu acel zâmbet care nu i-a părăsit buzele

albite, iar acest gând mă umple nu de milă sau satisfacţie, ci de o furie teribilă, neputincioasă.

Desigur, ştim cine este în spatele acestei mascarade. Femeia Rocher. Oh, Caro mi-a spus totul. Ea este influenţa, *père,* buruiana care a invadat grădina noastră. Ar fi trebuit să-mi ascult instinctele. Să o izgonesc de îndată ce am dat ochii cu ea. Ea care mi-a pus întruna piedică, râzând de mine din spatele vitrinei ei acoperite, trimiţând dulciuri corupătoare în toate direcţiile. Am fost un prost, *père.* Armande Voizin a murit din cauza prostiei mele. Răul trăieşte printre noi. Răul zâmbeşte triumfător şi poartă straie colorate. Când eram copil ascultam înspăimântat povestea casei de turtă dulce cu vrăjitoarea care ademenea copilaşi înăuntru şi îi mânca. Privesc magazinul ei, împodobit în hârtii strălucitoare ca un cadou care aşteaptă să fie desfăcut şi mă întreb câţi oameni, câte suflete, a ispitit ea deja dincolo de posibilitatea mântuirii. Armande Voizin. Joséphine Muscat. Paul-Marie Muscat. Julien Narcisse. Luc Clairmont. Trebuie să fie îndepărtată. Şi plodul ei de asemenea. În orice fel vom putea. E deja prea târziu pentru amabilităţi, *père.* Sufletul este deja compromis şi aş vrea să am din nou şaisprezece ani. Încerc să-mi amintesc sălbăticia vârstei de şaisprezece ani, inventivitatea băiatului care eram odată. Băiatul care a aruncat sticla şi care nu s-a mai sinchisit după aia. Dar acele zile s-au dus. Acum trebuie să fiu deştept. Nu trebuie să-mi discreditez poziţia. Şi, dacă voi eşua…

Ce ar face Muscat? Oh, el este brutal, nevrednic în felul său. Totuşi a văzut pericolul mult înaintea mea. Ce ar face el? Trebuie să-l aleg pe Muscat ca model. Muscat porcul brutal, dar *viclean* ca un porc.

Ce ar face el?

Festivalul ciocolatei este mâine. De acesta depinde succesul sau eşecul ei. Este prea târziu să mai întorc fluxul opiniei publice împotriva ei.

Trebuie să par fără nicio pată. În spatele ferestrei secrete, mii de ciocolate aşteaptă să fie vândute. Ouă, animale, cuiburi împodobite cu panglici, cutii de cadouri, iepuraşi în învelitori lucioase din celofan… Mâine, o sută de copii se vor trezi în sunetele clopotelor de Paşte şi primul lor gând nu va fi *Christos a înviat!,* ci *Ciocolată! Ciocolată de Paşte!*

Dar dacă n-ar fi ciocolată?

Gândul mă paralizează. Timp de o secundă, o bucurie fierbinte mă înăbuşă. Porcul cel isteţ dinăuntrul meu rânjeşte şi se cabrează. Aş putea intra în casa ei, îmi spune. Uşa din spate este pe jumătate putrezită. Aş putea s-o deschid cu un levier. Să mă strecor în confiserie cu un ciomag. Ciocolata este sfărâmicioasă, uşor de spart. Cinci minute printre cutiile ei cu daruri ar trebui să fie de ajuns. Ea doarme la etajul de sus. S-ar putea să nu audă nimic. Oricum, nu va dura mult. Aş putea purta şi o mască, astfel încât dacă ea ar vedea… Toţi l-ar suspecta pe Muscat, un atac din răzbunare. Omul nu mai este aici ca să nege şi oricum…

Père, v-aţi mişcat? Am fost sigur o clipă că mâna dumneavoastră a tresărit, primele două degete îndoite ca pentru o binecuvântare. Din nou acel spasm ca al unui puşcaş care visează trecute bătălii. Un semn.

Lăudat fie Domnul. Un semn.

38.
Duminică, 30 martie
Duminica Învierii Domnului,
ora 4:00 a.m.

Am dormit puţin azi-noapte. Fereastra ei a fost luminată până la două şi chiar şi atunci nu am îndrăznit să mă mişc în caz că stătea trează în întuneric. Am picotit în fotoliu vreo două ore, punând ceasul să sune în caz că dormeam prea mult. Nu ar fi trebuit să mă îngrijorez. Somnul meu, cât a fost, a fost punctat cu crâmpeie de vise atât de aiurite încât abia mi le-am amintit chiar dacă m-au trezit din somn. Cred că am văzut-o pe Armande – o Armande tânără, deşi evident n-am cunoscut-o atunci – alergând pe câmpuri din Les Marauds, îmbrăcată într-o rochie roşie, cu părul negru fluturându-i liber. Sau era Vianne şi le confundasem cumva. Apoi am visat incendiul din Les Marauds, pe femeia aceea şleampătă şi pe bărbatul ei, malurile sterpe şi roşii ale râului Tannes şi pe dumneavoastră, *père,* şi pe mama în cancelarie… Toată recolta amară a acelei veri s-a strecurat în visele mele şi eu, ca un porc săpând după trufe, scoţând din ce în ce mai multe delicatese putrezite şi îndopându-mă, îndopându-mă.

La patru mă ridic din pat. Am dormit îmbrăcat, scoţându-mi doar sutana şi gulerul. Biserica nu are nicio legătură cu această problemă. Fac cafeaua foarte tare, dar fără zahăr, deşi tehnic penitenţa mea a luat sfârşit. Am spus, tehnic. În inima mea ştiu că Paştele încă nu a venit. Christos nu a înviat. Dacă voi reuşi azi, atunci Christos va învia.

Îmi dau seama că tremur. Mănânc pâinea uscată ca să-mi dau curaj. Cafeaua este fierbinte şi amară. După ce îmi voi îndeplini misiunea, îmi promit o masă copioasă; ouă, şuncă, rulade cu zahăr de la

Poitou. Salivez doar gândindu-mă la aceste bunătăţi. Deschid radioul pe un post cu muzică clasică. „Oile pot să pască în pace". Gura mi se strâmbă într-un rânjet dur, dispreţuitor. Acum nu este timpul pentru pastorale. Aceasta este ora porcului, a porcului cel viclean. Fără muzică.

Este ora cinci fără cinci. Privind pe fereastră pot vedea prima rază de lumină la orizont. Am destul timp. Clopotarul va ajunge aici la şase să bată clopotele de Paşte; am timp mai mult decât suficient pentru treburile mele secrete. Îmi pun balaclava[44] pe care am pregătit-o tocmai în acest scop; în oglindă par diferit, periculos. Un sabotor. Asta mă face să zâmbesc iar. Gura mea sub mască este dură şi cinică. Aproape sper că ea mă va vedea.

5:10 a.m.

Uşa este descuiată. Abia îmi vine să cred ce noroc am. Asta dovedeşte încrederea ei, credinţa ei insolentă că nimeni nu-i poate rezista. Pun deoparte şurubelniţa grea cu care ar fi trebuit să forţez uşa şi iau o bucată de lemn – o parte a pragului de sus al uşii, *pere,* care a căzut în timpul războiului – cu amândouă mâinile. Uşa se deschide în linişte. Deasupra uşii se leagănă unul dintre săculeţele ei roşii; trag de el şi îl arunc dispreţuitor pe jos. Un timp sunt dezorientat. Locul s-a schimbat de când nu mai este o brutărie şi, oricum, sunt prea puţin familiarizat cu această parte a magazinului. Doar o reflexie slabă de lumină luceşte pe gresia de pe jos şi sunt bucuros că m-am gândit să aduc şi o lanternă. O aprind şi o clipă sunt aproape orbit de albeaţa suprafeţelor emailate, de capace, de chiuvete, vechile cuptoare lucind lunatic în lumina lanternei. Nu sunt ciocolate la vedere. Bineînţeles. Aici este doar zona în care se prepară. Nu sunt sigur de ce sunt surprins că locul este atât de curat; mi-am imaginat că ea este

şleampătă, lăsând tigăile nespălate şi farfuriile aruncate în chiuvetă şi fire lungi de păr negru aruncate în aluat. Însă este scrupulos de ordonată; şiruri de tigăi aranjate pe rafturi în ordinea mărimii, arama lângă aramă, vasele emailate lângă cele emailate, bolurile din porţelan şi ustensilele – linguri, tigăiţe – atârnate de pereţii văruiţi. Pe masa veche şi zgâriată stau mai multe tăvi de pâine din piatră. În mijloc, un vas cu dalii galbene şi înfoiate îşi aruncă umbrele în faţă. Dintr-un anume motiv, florile mă înfurie. Ce drept are ea la flori când Armande Voizin zace moartă? Porcul din mine aruncă florile pe masă, rânjind. Îl las să facă ce vrea. Am nevoie de ferocitatea lui pentru ceea ce urmează.

5:20 a.m.

Probabil că ciocolatele sunt chiar în magazin. Îmi croiesc drum încet prin bucătărie şi deschid uşa groasă din lemn de pin ajungând în zona principală a confiseriei. La stânga, scările care duc în zona de locuit. La dreapta, galantarul, rafturile, ornamentele, cutiile… Mirosul de ciocolată, deşi mă aşteptasem la el, este izbitor. Întunericul pare să-l fi amplificat astfel încât pentru o clipă, mirosul *este* întunericul, înconjurându-mă cu o pudră groasă şi maronie; înăbuşitor gând. Raza lanternei mele găseşte puncte de lumină, staniol, funde, folii lucioase de celofan. Peştera comorilor mă înconjoară. Mă trece un fior. Să fiu aici, în casa vrăjitoarei, nevăzut, un intrus. Să-i ating lucrurile în secret pe când ea doarme. Simt un îndemn să văd aranjamentul din vitrină, să smulg ecranul din hârtie şi să fiu primul – absurd, pentru că vreau să nimicesc totul – care-l vede. Dar voi da ascultare acestui îndemn. Mă îndrept uşor, cu tălpile mele din cauciuc, blocul greu de lemn atârnându-mi în mână. Am destul timp. Destul timp ca să-mi satisfac curiozitatea, dacă vreau. Şi oricum, acest

moment este prea preţios pentru a fi irosit. Vreau să-l savurez.

5:30 a.m.

Încet trag în lături foiţa de hârtie care acoperă vitrina. Se desface cu un sunet uşor şi eu mă dau deoparte, încercând să aud orice semn de activitate de la etajul de deasupra. Nu se aude nimic. Lanterna mea luminează aranjamentul şi, pentru o clipă, aproape uit pentru ce mă aflu aici. Este o abundenţă de comori, fructe *glacé* şi flori din marţipan şi munţi de ciocolată de toate formele şi culorile şi iepuraşi, raţe, găini, pui, miei privindu-mă cu ochi veseli din ciocolată ca armatele din teracotă ale anticei Chine şi, deasupra, statuia unei femei cu braţele cafenii graţioase ţinând un mănunchi de spice din ciocolată, şi cu părul ondulat. Detaliul este splendid redat, părul făcut dintr-o ciocolată mai întunecată, ochii pictaţi cu ciocolată albă. Mirosul de ciocolată este copleşitor, parfumul bogat al cărnii care atrage gustul pe o cărare fermecată de dulceaţă. Femeia cu spice de grâu zâmbeşte uşor, de parcă ar contempla mistere.

Încearcă-mă. Testează-mă. Gustă-mă.

Cântecul ei este mai puternic ca niciodată, aici, în cuibul ispitelor. Aş putea întinde o mână în orice direcţie şi aş culege unul dintre aceste fructe interzise, gustându-i carnea tainică. Gândul mă străpunge într-o mie de locuri.

Încearcă-mă. Testează-mă. Gustă-mă.

Nimeni n-ar putea rezista.

Încearcă-mă. Testează-mă. Gustă…

De ce nu?

5:40 a.m.

Voi lua primul lucru pe care-l nimeresc. Nu trebuie să mă rătăcesc printre ispite. O singură ciocolată – nu chiar hoţie, ci recuperare; singura

dintre toate surorile ei care va supravieţui distrugerii; o libelulă care pluteşte deasupra unor delicatese. O tavă din plexiglas cu un capac le protejează; numele fiecărui articol este înscripţionat pe capac cu un scris fin, cursiv. *Biscuiţi cu portocale amare. Ruladă de marţipan de caise. Cerisette russe. Trufe albe cu rom. Manon blanc. Ţâţele lui Venus.* Simt cum roşesc pe sub mască. Cum ar putea comanda cineva ceva cu un astfel de nume? Totuşi arată minunat, albe în lumina lanternei mele, acoperite în vârf cu ciocolată mai întunecată. Iau una din vârful tăvii. O ţin sub nas; miroase a frişcă şi vanilie. Nimeni nu va şti. Îmi dau seama acum că n-am mai mâncat ciocolată de când eram mic, mai mulţi ani decât îmi pot aminti, şi chiar şi atunci era o ciocolată ieftină, *chocolat à croquer,* cincisprezece la sută cacao solidă – douăzeci la cea amăruie – cu un gust lipicios de grăsime şi zahăr. O dată sau de două ori am cumpărat Suchard de la supermarket dar, costând de cinci ori cât celelalte, era un lux pe care rareori mi-l puteam permite. Asta este oricum diferită; slaba rezistenţă a cochiliei de ciocolată când întâlneşte buzele, trufa moale din interior… Simt straturi de arome ca buchetul unui vin bun, o uşoară amăreală, o bogăţie ca a cafelei râşnite; căldura învie aroma şi îmi umple nările, un sucub al gustului care mă posedă în timp ce eu jelesc.

5:45 a.m.

Mai încerc una, spunându-mi că nu contează. Rătăcesc iar asupra numelor. *Crème de cassis. Biscuit triplu cu nuci.* Aleg o pepită neagră dintr-o tavă pe care scrie *Călătoria de Paşte.* Ghimbir zaharisit într-o cochilie de zahăr, eliberând o gură de lichior ca o concentrare de mirodenii, o răsuflare de aer parfumat în care lemnul de santal şi scorţişoara şi sucul de lămâie se luptă pentru a atrage atenţia împreună cu cedrul şi calycanthus[45].

Mai iau una din tava însemnată *Pêche au miel millefleurs.* O felie de piersică muiată în miere şi rachiu, o felie de piersică glasată în vârful ciocolatei. Mă uit la ceas. Mai am timp.

Ştiu că ar fi trebuit să-mi încep de îndată misiunea. Aranjamentul din vitrină, deşi uimitor, nu este suficient pentru sutele de comenzi pe care le-a primit. Mai trebuie să fie un loc în care-şi ţine cutiile cu daruri, rezervele, grosul mărfii. Lucrurile de aici sunt doar pentru spectacol. Înşfac o *amandine* şi mi-o îndes în gură ca să gândesc mai bine. Apoi o fondantă din caramel. Apoi o *manon blanc,* pufoasă, cu cremă şi migdale. Atât de puţin timp şi atâtea lucruri de încercat. Aş putea să-mi termin treaba în cinci minute, poate mai puţin. De îndată ce voi şti unde să caut. Mai iau o ciocolată, pentru noroc, înainte de pleca în căutare. Doar una.

5:55 a.m.

Este ca într-unul din visele mele. Mă rostogolesc în ciocolată. Mă închipui într-un câmp de ciocolate, pe o plajă de ciocolată, însorindu-mă-scufundându-mă-în-dopându-mă. Nu am timp să mai citesc etichetele; îmi îndes ciocolatele în gură la întâmplare. Porcul îşi pierde isteţimea aflându-se în faţa unei asemenea încântări, devine iar un porc şi, cu toate că ceva din mintea mea strigă la mine să mă opresc, nu am ce face. Odată ce a început, nu se mai poate opri. Nu are nicio legătură cu foamea; le îndes, cu gura umflată, cu mâinile pline. Pentru o clipă înfricoşătoare mi-o imaginez pe Armande întoarsă ca să mă bântuie, să mă blesteme poate cu furia ei specială; blestemul morţii prin lăcomie. Mă aud scoţând sunete pe când mănânc, gemete, sunete pasionate de extaz şi disperare, de parcă porcul din mine şi-ar fi găsit în sfârşit o voce.

6:00 a.m.

Christos a înviat! Sunetul clopotelor mă scoate de sub puterea vrăjii. Mă trezesc stând pe podea, cu ciocolate împrăştiate în jurul meu de parcă m-aş fi rostogolit în ele cu adevărat, exact aşa cum visasem. Ciomagul zace uitat lângă mine. Îmi scosesem masca de protecţie. Vitrina, eliberată de paravan, priveşte plat în primele raze palide ale dimineţii.

Christos a înviat! Ca un beţiv, mă chinui să mă ridic în picioare. În cinci minute primii credincioşi vor sosi la liturghie. Deja cred că mi s-a simţit lipsa. Înşfac ciomagul cu degetele murdare de ciocolată topită. Îmi dau seama brusc unde-şi ţine ea stocul de marfă. Vechea pivniţă, rece şi uscată, unde se ţineau pe vremuri sacii cu făină. Pot ajunge acolo. Ştiu că pot.

Christos a înviat!

Mă întorc, cu ciomagul în mână, disperat din cauza timpului, a timpului…

Ea mă aşteaptă, urmărindu-mă din spatele perdelei din mărgele. Nu aveam cum să ştiu cât timp mă urmărise. Un mic zâmbet îi strâmbă buzele. Cu blândeţe, îmi ia băţul din mână. Între degete ţine ceva care seamănă cu o bucată colorată de hârtie arsă. O carte de joc, poate.

* * *

Şi aşa m-au văzut, *père,* ghemuit în ruinele vitrinei ei, cu faţa mânjită cu ciocolată, cu ochii tulburi. Oamenii păreau să vină alergând de nicăieri în ajutorul ei. Duplessis cu lesa câinelui într-o mână, de pază la uşă. Femeia Rocher la uşa din spate cu ciomagul meu în îndoitura braţului. Poitou, de peste drum, trezit devreme ca să-şi coacă pâinea, chemând curioşii să privească. Familia Clairmont, ca nişte peşti pe uscat, holbându-se. Narcisse, arătându-şi pumnul. Şi râsetele. Doamne! Râsetele. Şi în tot acest timp

clopotele sună *Christos a înviat!* de-a latul pieţei St Jerome.

Christos a înviat!

39.
Luni, 31 martie
A doua zi de Paşte

L-am trimis pe Reynaud acasă după ce clopotele au încetat să bată. N-a mai ţinut slujba. A fugit în Les Marauds fără să mai spună vreun cuvânt. Puţini i-au simţit lipsa. Am început festivalul devreme, cu ciocolată caldă şi prăjituri afară, lângă *La Praline,* în timp ce eu am curăţat repede mizeria. Din fericire nu era prea multă; câteva sute de ciocolate risipite pe jos, dar niciuna dintre cutiile noastre de cadou nu era stricată. Câteva aranjamente suplimentare în vitrină şi arăta la fel de bine ca înainte.

Festivalul a fost exact aşa cum am sperat. Tarabe, fanfare, orchestra lui Narcisse – în mod surprinzător cântă bine la saxofon – jongleri, înghiţitori de flăcări. Oamenii râului s-au întors – cel puţin pentru ziua de azi – şi străzile sunt pline de viaţă cu figurile lor pitoreşti. Unii şi-au instalat tarabe proprii, cu mărgele de păr, gemuri şi miere, tatuaje cu henna sau ghicind norocul. Roux vindea păpuşi pe care le sculptase el din lemnul adus de apă. Doar familia Clairmont lipsea, deşi o văd întruna pe Armande cu ochii minţii, de parcă la o astfel de ocazie nu mi-aş putea imagina că ea ar putea să lipsească. O femeie cu o eşarfă roşie, cu spatele îndoit, cu un şorţ gri, o pălărie de pai, decorată amuzant cu cireşe, ţopăind pe deasupra mulţimii festivalului. Părea să fie peste tot. În mod ciudat, descopăr că nu simt nicio mâhnire. Doar o convingere din ce în ce mai puternică că ea ar putea apărea în orice moment, ridicând capacele cutiilor ca să vadă ce este înăuntru, lingându-şi degetele cu lăcomie sau chicotind veselă din cauza zgomotului, râsetelor, veseliei spectacolului. O dată chiar am fost sigură că-i aud vocea – *uau!* – chiar lângă mine pe când mă întindeam să ajung la

un pachet de stafide în ciocolată, deşi când m-am uitat, nu era nimeni. Mama ar fi înţeles.

Am livrat toate comenzile şi am vândut ultima cutie cu daruri la patru şi un sfert. Vânătoarea de ouă de Paşte a fost câştigată de Lucie Prudhomme, dar toţi participanţii au primit *cornets-surprise,* cu ciocolată şi trompete de jucărie şi tamburine şi serpentine. Un singur *char,* cu flori adevărate, făcea reclamă serelor lui Narcisse. Unii dintre tineri au îndrăznit chiar să şi danseze puţin sub privirile severe ale lui St Jérôme, iar soarele a strălucit întreaga zi.

Totuşi, pe când stau acum cu Anouk în casa noastră liniştită, cu o carte de poveşti într-o mână, mă simt neliniştită. Îmi spun că este oboseala care urmează inevitabil după un eveniment mult aşteptat. Oboseală şi poate anxietate. Intervenţia lui Reynaud în ultimul moment, căldura soarelui, oamenii… Şi mâhnire pentru Armande, ieşind acum la iveală pe când sunetele bucuriei se sting, supărare colorată cu atâtea alte lucruri, singurătate, pierdere, necredinţă şi un sentiment de *corectitudine* calmă. Draga mea Armande. Ţi-ar fi plăcut atât de mult. Dar ai avut şi tu artificiile tale, nu? Guillaume a apărut târziu în seara aceasta, mult după ce dispăruseră toate urmele festivalului. Anouk era pregătită pentru culcare, cu ochii încă plini de luminile carnavalului.

— Pot să intru? Câinele învăţase să se aşeze la comanda lui şi acum aşteaptă solemn lângă uşă. El are ceva în mână. O scrisoare. Armande mi-a spus să v-o dau. Ştiţi dumneavoastră. După.

Iau scrisoarea. În plic, ceva mic şi tare izbeşte hârtia.

— Mulţumesc.

— Nu mai stau. Mă priveşte o clipă, apoi întinde mâna, un gest nostim, totuşi ciudat de emoţionant. Strângerea lui de mână este fermă şi rece. Simt

înţepături în ochi; o lacrimă cade pe mâneca bătrânului – a lui sau a mea, nu sunt sigură.

— Noapte bună, Vianne.

— Noapte bună, Guillaume.

Plicul conţine o singură foaie de hârtie. O scot şi ceva se rostogoleşte odată cu ea pe masă – monede, cred. Scrisul este mare şi chinuit.

> *Dragă Vianne,*
>
> *Îţi mulţumesc pentru toate. Ştiu cum trebuie să te simţi. Vorbeşte cu Guillaume, dacă vrei – el înţelege mai bine ca oricine altcineva. Îmi pare rău că n-am putut să particip la festivalul tău, dar l-am văzut atât de des în mintea mea încât nu mai contează. Sărut-o pe Anouk din partea mea şi dă-i unul dintre obiectele dinăuntru – celălalt este pentru următorul, cred că ştii ce vreau să spun.*
>
> *Sunt obosită acum şi pot simţi schimbarea care vine pe aripile vântului. Cred că somnul îmi va prii. Şi, cine ştie, poate ne vom mai întâlni cândva.*
>
> *A ta, Armande Voizin.*
>
> *P.S. Nu vă deranjaţi să veniţi la înmormântare, niciuna dintre voi. Este petrecerea lui Caro şi cred că are dreptul la ea, dacă asta îi place ei. Invită mai bine pe toţi prietenii noştri* la *Praline şi beţi o cană cu ciocolată. Vă iubesc pe toţi. A.*

După ce am terminat-o, am pus jos hârtia şi m-am uitat după monedele care se rostogoliseră. Am găsit una pe masă şi una pe un scaun; doi suverani de aur strălucind roşu în mâna mea. Una pentru Anouk, şi cealaltă? Instinctiv ating cu mâna locul cald şi liniştit dinăuntrul meu, locul secret pe care nu mi l-am dezvăluit nici mie însămi.

Capul lui Anouk se odihneşte pe umărul meu. Aproape adormită, îi îngână ceva lui Pantoufle pe când eu îi citesc cu voce tare. N-am prea auzit de Pantoufle în ultimele câteva săptămâni; locul lui a fost uzurpat de tovarăşi de joacă reali. Este semnificativ că s-a întors acum, odată cu schimbarea vântului. Ceva din mine simte inevitabilitatea unei schimbări. Fantezia mea, construită cu grijă, a unui cămin permanent este ca şi castelele de nisip pe care le construiam pe plajă, aşteptând fluxul. Chiar dacă marea lipseşte, soarele le distruge; până mâine, aproape nu mai există. Chiar şi aşa, tot mă simt puţin mânioasă, puţin rănită. Dar parfumul carnavalului mă atrage, vântul schimbător, vântul fierbinte de la – unde era? În sud? În est? În America? În Anglia? Este doar o problemă de timp. Lansquenet, cu toate asocierile pe care le implică, îmi pare cumva mai puţin real, ceva care deja coboară în adâncul memoriei. Maşinăria se opreşte; mecanismul este tăcut. Poate asta am bănuit de la început, că eu şi Reynaud suntem legaţi, că unul îl echilibrează pe celălalt şi că, fără el, nu mai am niciun rost aici. Oricum ar fi, *necazurile* oraşului au dispărut; pot simţi în locul lor satisfacţie, o saţietate mulţumită în care nu mai este loc şi pentru mine. În casele din tot oraşul, cuplurile fac dragoste, copiii se joacă, câinii latră, televizoarele luminează. Fără noi. Guillaume îşi mângâie câinele şi urmăreşte *Casablanca.* Singur în cameră, Luc citeşte Rimbaud cu voce tare, fără să se bâlbâie. Roux şi Joséphine, singuri în casa lor proaspăt zugrăvită, se descoperă unul pe celalalt din interior în afară, pe îndelete. Radio-Gascogne prezintă în această seară festivalul ciocolatei, anunţând cu mândrie *festivalul din Lansquenet-sous-Tannes, o fermecătoare tradiţie locală.* Turiştii nu vor mai ocoli această localitate în drumul lor. Am pus oraşul invizibil pe hartă.

Vântul miroase a mare, a ozon şi a prăjeală, ca faleza din Juan-les-Pins, a clătite şi a ulei de nucă

de cocos şi cărbune şi transpiraţie. Atâtea locuri aşteaptă ca vântul să se schimbe. Atâţia oameni. Cât va mai dura de data aceasta? Şase luni? Un an? Anouk îşi cuibăreşte capul în umărul meu şi o strâng tare, prea tare, pentru că se trezeşte pe jumătate şi murmură ceva acuzator. *La Céleste Praline* va redeveni o brutărie. Sau, poate, o *confiserie-pâtisserie,* cu *guimauves* atârnând de tavan ca şiraguri de cârnaţi pastel şi cutii cu *pains d'epices* cu *Souvenir de Lansquenet-sous-Tannes* scris pe capace. Cel puţin avem bani, mai mulţi decât ne trebuie, ca să o luăm de la început în altă parte. Poate la Nisa, sau Cannes, Londra sau Paris. Anouk scânceşte în somn. Simte şi ea.

Totuşi am progresat. N-o să mai avem parte de anonimitatea camerelor de hotel, de clipirea rece a neoanelor, de fuga din nord în sud la întoarcerea unei cărţi de joc. Cel puţin l-am înfruntat pe Omul Negru, Anouk şi cu mine, am văzut ce este cu adevărat: un păcălici, o mască de carnaval. Nu putem rămâne aici pentru totdeauna. Este posibil ca el să ne fi croit un drum în altă direcţie. Într-un oraş la malul mării, poate. Sau un sat aşezat lângă un râu, cu labirinturi de câmpii şi viţă de vie. Numele noastre se vor schimba. Şi numele confiseriei noastre, de asemenea. *La Truffe Enchantée,* poate. Sau *Tentations Divines,* în amintirea lui Reynaud. Şi acum putem lua cu noi atât de mult din Lansquenet. Ţin cadoul lui Anouk în palmă. Monedele sunt grele, solide. Aurul este roşiatic, aproape de culoarea părului lui Roux. Din nou mă întreb cum a ştiut *ea* – cât de departe putea să vadă. Un alt copil – dar nu lipsit de tată de data aceasta, ci copilul unui om bun, chiar dacă el nu va afla niciodată. Mă întreb dacă ea va moşteni părul lui, ochii lui înceţoşaţi. Sunt aproape sigură că va fi o fetiţă. Îi ştiu chiar şi numele.

Celelalte lucruri le putem lăsa în urmă. Omul Negru a dispărut. Vocea mea sună diferit acum, mai îndrăzneaţă, mai puternică. Există în ea o notă

pe care, dacă ascult cu atenţie, aproape pot s-o recunosc. O notă de sfidare, chiar de amuzament. Temerile mele au dispărut. Şi tu ai dispărut, *maman,* deşi întotdeauna te voi auzi vorbindu-mi. Nu mai trebuie să mă tem de imaginea feţei mele în oglindă. Anouk zâmbeşte în somn. Aş putea rămâne aici, *maman.* Avem un cămin, avem prieteni. Morişca de vânt de afară se roteşte, se roteşte. Imaginează-ţi că o vom auzi în fiecare săptămână, în fiecare an, în fiecare perioadă. Imaginează-ţi cum ne vom uita pe fereastră într-o dimineaţă de iarnă. Noua voce dinăuntrul meu râde şi acest sunet este aproape ca o întoarcere acasă. Viaţa nouă dinăuntrul meu se roteşte încet, dulce. Anouk vorbeşte în somn, silabe fără înţeles. Mânuţele ei se agaţă de mâna mea.

— Te rog. Vocea ei este înăbuşită de puloverul meu. *Maman,* cântă-mi ceva. Îşi deschide ochii. Pământul, văzut de la o înălţime mare, are aceeaşi nuanţă albastru-verzuie.

— Bine.

Ea închide ochii din nou şi eu încep să cânt încet:

V'la l'bon vent, v'la le joli vent
V'la l'bon vent, ma mie m'appelle.

Sperând că, de data aceasta, va rămâne un cântec de leagăn. Că, de data aceasta, vântul nu va auzi. Că de data aceasta – *Te rog, doar de data aceasta* – va pleca fără noi.

SFÂRŞIT

***Nota autoarei**,*

Am dorit să scriu despre magie. Nu credinţa populară, ci magia lucrurilor simple şi felul în care ceva obişnuit poate în anumite împrejurări să capete proprietăţi extraordinare. Credinţa lui Vianne în supranatural îi pare periculoasă, chiar sinistră, lui Reynaud.

Totuşi, calităţile umane, înţelegerea şi bunătatea faţă de alţii o fac să fie ceea ce este.

Ea nu face nimic din ceea ce s-ar cuveni. Magia ei acţionând prin intermediul plăcerilor simple este accesibilă tuturor.

Dacă este o vrăjitoare aşa cum crede Reynaud, atunci vrăjitori sunt toţi cei care au valori similare.

Trăim într-o lume care devine din ce în ce mai complicată în jurul nostru; suntem bombardaţi cu mesaje încurcate şi ţinte imposibile de către mass-media; ca şi Reynaud am învăţat să demonizăm plăcerea şi să ne temem de sentimentele noastre.

CHOCOLAT a fost reacţia mea împotriva acestora.

O pledoarie pentru toleranţa faţă de ceilalţi, dar şi faţă de noi înşine, amintirea faptului că a greşi este şi natural şi permis; că a-ţi plânge de milă nu este întotdeauna un lucru rău, că a testa oamenii până la distrugere nu este modul în care poţi să-i faci mai buni.

Joanne Harris

Joanne HARRIS

CHOCOLAT

„O pledoarie pentru toleranța față de ceilalți, dar și față de noi înșine, amintirea faptului că a greși este și natural și permis; că a-ți plânge de milă nu este întotdeauna un lucru rău, că a testa oamenii până la distrugere nu este modul în care poți să-i faci mai buni."

Joanne Harris

ISBN: 973-9473-82-2
978-973-9473-82-8

[1] Lăsata secului.

[2] Pralina celestă, confiserie artizanală.

[3] Guimove – plantă din familia malvaceelor de culoare mov; hibiscus.

[4] Un'te duci, mâţă gri? / Vezi să nu faci rău aci.

[5] Europeni care trăiesc în Algeria.

[6] Sângerete.

[7] Mătuşa Maria – mirodenie.

[8] Carul, Moartea, Turnul, Pustnicul – Numele unor arcane majore în cărţile de tarot.

[9] Clopote din sticlă în care se ţin unele dulciuri în confiserii sau patiserii.

[10] Castane glasate.

[11] Fursecuri.

[12] Eostre sau Easter – zeiţă a fertilităţii şi a primăverii de la care şi-a luat numele sărbătoarea de paşte în engleză (Easter)

[13] Zeu persan, judecător al morţilor.

[14] Zeu scandinav, al doilea fiu al lui Odin, personificarea Soarelui după-amiezii, arhetipul eroului etern.

[15] Zeu egiptean, protector al morţilor.

[16] Şarpele cu pene – Divinitate mexicană precolumbiană, zeu al aerului şi apei, protector al naturii.

[17] Morrigan – triplet celt de zeiţe ale războiului.

[18] *Iată bunu' vânt, iată scumpu' vânt, / Iată bunu' vânt, viaţa mă cheamă, / Iată bunu' vânt, iată scumpu' vânt, / Iată bunu' vânt, prietenii mă-îndeamnă.*

[19] Termen heraldic, aici aproximativ – violentă, nestăpânită.

[20] Mlaştini.

[21] Specie de maimuţă neagră, cu ochii mari, înconjuraţi de blană albă.

[22] Personaj principal din „Stăpânul Inelelor" de J.R.R. Tolkien.

[23] Credinţă catolică conform căreia azima de împărtăşanie este transformată chiar în trupul lui Iisus Christos.

[24] Personaj principal din filmul „Vrăjitorul din Oz".

[25] Goblin sau kobold – spirit malefic în folclorul anglo-saxon.

[26] Matthias Grunewald – pictor german (1460-1528), specializat în picturi cu teme religioase.

[27] Morgă.

[28] Burete galben (Cantharella, lat.).

[29] Culesul viilor.

[30] Coroniţe din frunze de palmier.

[31] Morun pregătit în stil provensal, cu ulei, usturoi şi trufe.

[32] Pateu din aluat franţuzesc cu umplutură de ciuperci.

[33] Joc de cuvinte – to dodge – a scăpa, a evita, a eschiva.

[34] Fustă lungă, de modă spaniolă, cu elastic în talie.

[35] Cuvânt. Frază sau fragment repeat ca o incantaţie, folosit pentru meditaţie în mai multe religii orientale (sanscrită).

[36] Friptură de vacă înăbuşită.

[37] Ciuperci umplute cu legume, vin şi mirodenii.

[38] Tort de ciocolată.

[39] Supă de roşii.

[40] Aluat franţuzesc.

[41] Midii.

[42] Crab de dimensiuni mari, ai cărui cleşti au vârfurile negre.

[43] Moluşte lamelibranhiate comestibile (den. Mediteraneană).

[44] Căciulă croşetată care acoperă capul şi gâtul.

[45] Mirodenie din Jamaica, o combinaţie de arome de scorţişoară, nucşoară şi cuişoare.

Table of Contents